

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologiæ Moralis

Busenbaum, Hermann

Monasterii Westphaliæ

Liber Sextus. De Sacramentis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40957

LIBER VI.

De Sacramentis.

Habebit hic liber Tractatus sex, 1. agetur de Sacramentis in genere, 2. de Baptismo, & Confirmatione. 3. de Eucharistia. 4. de Pœnitentia. 5. de Extrema unctione & Ordine. 6. de Matrimonio.

TRACTATUS PRIMUS.

De Sacramentis in genere.

CAPUT I.

De natura Sacramenti nove legis.

DUBIUM I.

Quid sit Sacramentum?

R Esp. Est res sensibilis, quæ ex stabili institutione Christi, vim habet sanctitatis, siue gratiæ justificantis efficiendæ, & per consequens significandæ. *Vnde res solvæ.*

¶

LAD

I. Ad essentiam Sacramenti requiri tria. 1. Ut sit signum stabile. 2. Ut significet veram sanctitatem. 3. Ut eandem efficiat ex opere operato, id est, usu suo & applicatione, per propriam efficaciam & non ex opere operantis, sive per actum aut dispositionem ministrantis, vel subiectantis: quæ etsi ad effectum Sacramenti requiruntur, non tamen ut causa, sed ut conditio sine qua non.

II. A definitione talis Sacramenti excluduntur Sacrificia tam novæ quam veteris legis, quia hæc non sunt instituta ad gratiam ex opere operato conferendam. (etsi nihilominus sacrificium novæ legis sic eam impetret ei, pro quo offertur non ut Sacramentum, usu suo & applicatione, sed per modum impetrationis) sed ad cultum Dei præstandum. *Con. d. 60. a. 22.* 2. Figuras & sacramenta veteris legis, v.g. circumcisionem, transitum maris rubri, agnum paschalem, varias rituum purificationes, & consecrationes sacerdotum, tum quia à Christo non sunt instituta; tum quia veram sanctitatem non efficiebant. Ac licet circumcisio aliquando sustulerit peccatum originale per veram gratiam, id fecit vel ex opere operantis in adultis, vel non ex opere operato, simpliciter & rigorosè, tum quia non continuit gratiam ut causam physicam vel ut causam moralem; quæ nondum erat exhibita passio Christi, & meritum, ex quo gratia pendebat; sed tantum ex speciali privilegio: tum quia non contulit gratiam formaliter quæ circumcisio, & ex sua institutione, sed quatenus era professio fidei: neque in applicati

applicationis & usus sui alioquin enim omni non
ponenti obicem, & quidem præter omne meri-
tum contulisset, quod est falsum, v. *Fill. 1. 1. ca. 1.*
Cap. 9. 8. & cap. 8. 3. Ea quæ dicuntur sacramen-
talia, v. g. benedictio Abbatis, consecratio virgi-
nis: quia præcisè ex usu suo, & opere operato,
gratiam non conferunt: uti nec actus virtutum:
præterquam quòd hi sensibiles non sint. 4. Lo-
tionem pedum Apostolicorum, insufflationem
Christi in Apostolos, per quam Spiritum san-
ctum illis dedit. Item verba Christi ad Magda-
lenam & Paralyticum *Luc. 7. Remittuntur tibi*
peccata: quia non fuerunt signa instituta stabili-
ter ad gratiam conferendam. 5. Martyrium ob
eandem causam: esto enim ex opere operato
gratiam conferat, non tamen est specialiter ad
hoc institutum. v. *Scholast.*

DUBIUM II.

Quid circa materiam & formam Sacramen-
torum servandum?

Suppono Sacramentum dupliciter sumi. r. Per
modum compositi physici, in quo res sensibiles
& actio, (v. g. in Baptismo, aqua & ablutio:
in Unctione oleum & unctio) dicitur materia.
Et quidem oleum, & aqua, materia remota, ac-
tio verò illa, materia proxima: verba autem
aut quod eorum loco ponitur, (ut in Matrimo-
nio signum consensus) dicuntur forma. Per mó-
dum compositi artificialis, & tunc dicta materia &
forma, id est, res & verba, simul habent se instar

materiæ; significatio verò eorum, instar formæ.

Hic quaeritur de materia & forma, priore sententia.

Resp. I. Ut Sacramentum sit validum, debet consistere in materia & forma, v.g. inter affusionem aquæ, & pronuuciationem verborum, tanta est conjunctio, ut secundum moralem hominum æstimationem spectatâ naturâ cujuscunque Sacramenti, una alteram afficiat hoc est, ut verum censentur cadere in talem rem, & cum unum totale signum constituere. *vid. Bonac. q. 2 p. 2. Suar. Con. Eccl. Unde resolves.*

I. In Baptismo, Confirmatione, Unctione, & Ordine, requiritur talis conjunctio, ut dum minister verba pronunciat, moraliter censentur rem iam lavare, &c.

II. In Pœnitentia, absolutio satis diu potest differri, sicut in judiciis, sententia post examinationem causæ.

III. In Matrimonio, unius consensus potest alterius consensum tam diu sequi, quam diu moraliter permanere censetur; sicut in aliis contractibus, *v. Con. hic. c. 6.*

Resp. II. Ut valeat Sacramentum, non debet fieri substantialis mutatio materiæ, vel formæ: accidentalis verò mutatio, etsi sæpè illicita sit, non tamen invalidum facit Sacramentum. Per verò substantialis mutatio materiæ dicitur quando secundum communem usum & æstimationem hominum, differt nomine, & re ab ea, quam Christus præscripsit. Accidentaliter dicitur quando cum ea eundem retinet usum & nomen. Forma mutatio essentialis est, quando non manet eadem

idem sensus: accidentalis, quando manet. *Laym.*
l. 3. t. 1. cap. 4. *ex communi.* Unde resolves.

I. Nullum est Sacramentum, si materia cruda consecratur, siue hæc differat specie substantiali à pane, siue non: quia communiter non censetur, aut dicitur panis. Item si aquæ artificiales adhibeantur in Baptismo; quia non habent communem usum, & nomen aquæ elementaris; esto physice specie nõ discrepent. *v. infra de Baptismo.*

II. Valet Sacramentum, etsi aqua Baptismi sit calida &c. Item si panis Eucharisticus sit ater, fermentatus &c.

III. Defectu formæ, Sacramentum est nullum: 1. Si literæ aliquæ mutentur, variantes sensum: quod facile fit in initialibus: v. g. in nomine matris, *milli*, &c. 2. Si magna fiat interruptio verborum, ita ut moraliter non videantur coherere. 3. Si forma divisim pronuncietur, v. g. unus dicat, *Ego te baptizo*; alter, *In nomine Patris*. &c. quia erunt duæ formæ imperfectæ, & sensus falsus, *fill. l. 1. cap. 4. q. 5. v. Bonac. q. 2. p. 1.*

IV. Forma valet, etsi nõ liceat. 1. Si omittas voces nõ essentielles, v. g. *Ego & Amen*, in Baptismo. *Enim*, in forma Eucharistiæ, *Bon. d. 4. q. 3. p. 1. n. 9. & 10. ex Suar. &c.* 2. Si quid addas, v. g. *In nomine Patris*, qui te creavit, &c. 3. Si substituas synonyma, v. g. *abluo*, pro *baptizo*. 4. Si tantũ transponas, ut, *Hoc meum est corp⁹*; *Te ego baptizo*. 5. Si verba corumpas ob præcipitantiã, & balbutiem; v. g. *hoc est corp⁹ me⁹*, vel, *hic est enim calix meus*. 6. Si interruptio fiat parva, v. g. *Ego te baptizo*, & interponat ista aqua est nimis frigida, vel

CAPUT II.

De ministro Sacramentorum.

DUBIUM I.

Quid requiratur, ut Minister det valide
Sacramentum.

Resp. Ad valorem Sacramenti in Ministro
non fides vel probitas sed præter potestatem (&
jurisd. & ionem in quibusdam) requiritur inten-
tio, seu voluntas, saltem virtualis & absoluta, vel
huic æquivalens, faciendi non tantum externum
illum actum, sed Sacramentum, vel saltem id
quod facit Ecclesia, vel quod Christus instituit.
Est Communis ex *Trid. sess. 7. Can. 11.* Ratio
prioris partis est quia Sacramenta operantur, non
ex dispositione Ministri, sed virtute divina, secun-
dum institutionem & meritum Christi. Ratio
posterioris, quia ad consecutionem Sacramenti, re-
quititur talis intentio, quæ actionem determinet
ad esse Sacramentale, tollatque indifferentiam
verborum & actionum: talis autem non est in-
tentio solius actionis externæ, quæ ad alios fi-
nes, v. g. ad ludum, potest referri.

Dixi I. *saltem virtualis*: tum quia non sufficit
interpretativa, vel habitualis (qualis etiam pot-
est esse in ebrio, & dormiente) cum actus ab ea
procedens non sit humanus & deliberatus, seu

liber

liber in se: dum quia actualis, qua scilicet actu intendis, & vis hoc facere, etsi melior sit & consultata, non tamen requiritur: cum enim ea non sit in nostra potestate, & homofacile distribatur, nimis durum & plenum scrupulis fuisset, si hanc Christus requisivisset. Virtualis autem dicitur, quæ ex actuali præcedente relicta, durat in aliqua actione, vi illius incepta & continuata; ut si ex intentione baptizandi, vel celebrandi, vadas ad Ecclesiam, sacras vestes induas, altare vel baptisterium accedas, etsi interim omnia alia cogites. Ratio, quia hoc sufficit, ut actio illa sit humana, & moralis. *Lay. l. 5. t. 1. c. 5.* Unde resolves.

I. Si Sacerdos habens forte ante se panem, recitet fictum, & verba Christi, non ideo consecrat.

II. Impotens rationis, ebrius, vel somnians, non conficit Sacramentum, etiamsi ante ebrietatem, vel somnum id intenderit: quia non agit humano modo. *Laym. l. c.*

III. S. Athanasius in lusu puerili verè baptizavit quia intendit facere, quod viderat in templo fieri ab Episcopo.

IV. Hæreticus validè baptizat, & contrahit matrimonium, etsi non credat hoc esse Sacramentum, videat & contemnat; imò etsi nolit facere, quod facit Ecclesia Romana, sed quod sua, falso putans non Romanam, sed suam esse verà; etsi etiam per hoc nolit conferri gratiam. Ratio, quia intentio generalis, quæ vult quod Christus instituit, prævalat intentioni provenienti ex errore privato. *Boz q. 3 p. 2. num. 9. Surr. Fill. &c.*

V. Non debet repetere sub conditione conse-

crationem, qui in ipsa fuit distinctus; vel qui
nores hostias ad altare detulit, de quibus ma
rem consecrans, non explicite cogitavit, nec
textit.

Dixi II. *Absoluta*: quia conditionata super
dit effectum, quod, præterquam in matrimonio
fieri non potest. *Vnde resolves.*

I. Validum est Sacramentum, collatum
conditione præterita, aut præsentis necessaria
contingente, si conditio verè sit impleta:
absolvo te, si vis dimittere concubinam, si cap
es: baptizo te, si non es baptizatus; *Ben. Jus
sum. 18..*

II. Nullum est Sacramentum, datum sub con
ditione futura, siue sit hæc contingens, ut abso
vo te, si restitues, si dimiseris concubinam, &
siue necessaria: adjecta animo suspendendi Sacra
mentum, ut absolvo, si cras sol oriatur. *Ben. Jus
sum. Con. etc.*

III. Dubium est Sacramentum, collatum sub
conditione occulta, humano modo incognoscibi
bili: v. g. baptizo si es prædestinatus, si Deus vo
det te hoc anno moriturum.

IV. Graviter peccat, qui administrat Sacra
mentum (excepto Matrimonio) sub conditio
ne, non solum futura, (quod semper est mortale)
sed etiam præsentis, aut præterita; siue in se sit
prorsus occulta, quod etiam est mortale; siue
humano modo cognoscibili, quod tamen dubi
um est, si fiat ex causa rationabili: raro veniale
est, si fiat ex causa non rationabili: Ratio quia
aut nullum facit Sacramentum, aut dubium, aut
validum

validum quidem, sed non sine nugatione in se
gravi. v. Bonas. l. c. Suar. Con. Eccl. Scholast.

DUBIUM II.

Quid requiratur in Ministro, ut licite
ministret?

Resp. I. Præter eã, quæ ad valorem requiruntur, requiritur probitas, sive ut sit in gratia: tum quia Christo, cujus est Minister, debet se conformare: tum quia sancta sanctè sunt tractanda: tum quia ad hoc quidam singulariter ordinantur, & gratia peculiari donantur, ac proinde hoc curare præ aliis sunt obligati. Ita Laym. l. c. & commun. Unde resolves.

I. Peccat graviter, qui conficit Sacramenta, non habens sufficientem jurisdictionem, vel de re rationabiliter dubitans, vel qui censurâ est prohibitus.

II. Non licet Sacerdoti administrare Sacramenta, cum attritione cognita: quia adhuc est extra statum gratiæ, Bon. q. 3. p. 2. §. 1.

III. Non tamen necessariò præmittit confessionem. (nisi velit celebrare) etsi sit consultius: quia de hoc nullum est præceptum: & ad delendum mortale sufficit contritio. Vasq. d. 136. cap. 1. Card. de Lugo d. 8. §. 9.

IV. Minister Sacramenti ad id ordinat⁹, si conficiat & ministret solemniter in mortali, v. g. si baptizet, vel celebret, peccat mortaliter toties,

§. 6. quo-

quoties (quod etiam verum esse voluit *Syl.* *def. & Bonac. Gran. con. t. 3. d. 5. d. 5.* de Diaconis ex speciali commissione baptizante) nisi forte periculum sit in mora, nec possit tam cito conteri, aut conteri: eo enim casu baptizare, vel absolvere moribundum, in statu peccati, non est irreverentiam, docet *Card. de Lugo d. 8. §. 9. n. 1.*

Dixi I. *ad id ordinatus*: etsi enim Laicus in necessitate baptizet, cum conscientia peccati mortalis, non peccare mortaliter, docet *Con. l. 1. §. 1. c. 5. q. 10. ex Suar. &c.*

Dixi II. *solemniter*: nam si sine solemnitate baptizet, excusat à mortali *Suar. Con. Fill. l. 1.*

V. Alii qui conficiunt & ministrant, non peccant mortaliter, v. g. cum Laici in necessitate baptizant, vel ministrant sibi invicem Matrimonium in mortali. Ita contra *Syl. v. Vasq. & alios*, docet *Suar.* cum aliis: qui tamen vult eos peccare mortaliter, quatenus hoc in mortali suscipiunt. Ita etiam *Fill. Fern. Sanch. Con. q. 64, a. 6. dub. 1.*

VI. Qui ministrat, etsi non conficiat: ubi assistiam, in mortali, peccat mortaliter, ut habet communis. *Suar. Fil. Laym. Bon. & aliorum*, contra *Vasq.* cuius sententiam *Diana* rectè notat esse probabilem, sive sit Sacerdos, sive Diaconus, ut *v. p. 3. t. 4. R. 195.* Idem docet *Card. de Lugo d. 1. num. 155.* Et quidem aliqui putant, tot mortalia committi, quot communicantur: quod minus videtur probabile, cum mortaliter non sit nisi una distributio, & una indigna administratio. Ita *Tann. 2. 2. Henric. Fill. n. 87. &c. contra Ben. & Coy.*

VII. Etsi probabile sit, quod docet Sylv. Ca-
jet. Fill. tom 1 l. cap. 6. num. 87. Navar. & Sa.
V. Ordo. Diaconum & Subdiaconū, si cum mor-
tali in ordine suo ministret, item Sacerdotem, &
Episcopum, si sacramentalia exerceat: nuptias,
aquam benedicat: altaria, templa, vasa consecret,
concoquetur, Eucharistiam de loco in locū trans-
ferat, peccare mortaliter. Contrarium tamen vi-
detur verius, ut docet Suar. Vasq Laym. Con. q.
64 a. 6. dub. 1. Car. de Lugo l. c. Ratio, quia hæ a-
ctiones non tendunt proxime ad sanctificatio-
nem animæ, ex opere operato, sicut actiones sa-
cramentales.

VIII. Non videtur vera esse sententia, quæ docet
esse mortale, tangere in mortali corporalia, cali-
ces, reliquias &c. Sayr. Suar. Bon d. 1. q. 3. p. 2.
Quod si quis in mortali, (etiam Laicus in neces-
sitate) elevet de terra Eucharistiam non videtur
aliud agere, quā si Christū in hac vita lapsum ele-
vasset: sec^o tamē, si quis id extra necessitatē teme-
rē præsumat, exemplo Ozæ, Bon d. 1. q. 2. p. 2. n. 12

Resp. II. Requiritur præterea, ut exhibeat ac-
curet, non tantum quæ ad substantiam Sacra-
menti sunt necessaria, sed etiam quæ ad decorem,
ve ex natura rei, sive ex præcepto Ecclesiæ, spe-
ctant. Ratio prioris, quia alioqui Sacramenta de-
honestat, & tractat indignè. Ratio posterioris,
quia Sacramenta sanctè sunt tractanda & præcep-
ta Ecclesiæ obligant in conscientia. Unde respo. ves.

I. Peccat ministrans mortaliter: si utatur ma-
teriâ, vel formâ falsâ, vel (extra necessitatem) du-
biâ, Bon. d. 1. q. 2. p. 1. num. 32. 2. si omittat inten-
tionem

tionem requisitam. Quod si verò dubiū oriatur, & non tantū inanis scrupulus, (is enim rejici debet) an forma fuerit legitima, vel an legitime & integrè prolata, tunc etsi speculativè probabile sit, formā esse legitimā, in praxi tamen iteranda erit sub conditione, quia tutius hic eligendū est.

II. Peccat quoque, (graviter vel leviter pro gravitate materiæ) 1. qui verba formæ corruptè, inarticulatè, indevotè pronunciat. 2. Qui materiam, vel formam, vel cæremonias, contra Ecclesiæ morē, quamvis accidentaliter, sine causa mutat, vel omittit. Quod si fiat ex contemptu, est mortale; si ex negligentia, sæpe est mortale, quādo ea magna est, & in re gravi v. *infr. c. 4. d. 1.*

III. Peccat graviter, qui ministrat Sacramentum publico peccatori, vel aliter indigno, nisi indignitas sciatur ex confessione, vel sit occulta indignitas, & ex negatione sequeretur infamia, ut patet ex praxi Ecclesiæ, & Christi, qui Judæ Eucharistiam dedit. Gravius peccaret, qui, ne daret indigno, porrigeret ei hostiam non consecratam, etsi sic cum eo convenisset; aut qui non audens indignè celebrare, simularet Missam, edens hostiam non consecratam, quia quantum est ex se, dat occasionem Idololatriæ: *vid. Bon. d. 1. q. 6. p. 4. Suar. Con. Eccl. Scholast.*

CAPUT III.

De suscipiente Sacramentum.

DUBIUM I.

Quæ dispositio requiratur ad valorem Sacramenti, in suscipiente?

Resp.

Resp. Ad valorem Sacramenti in adultis ratione utentibus, intentio percipiendi sacramentum, interpretativa saltem, requiritur, & sufficit: (excepe Pœnitentiam, de qua infra.) Ita commun. Theologi omnes cum *D. Thom.* contra *Cajet.* qui putat in suscipiente nullam intentionem requiri, modò contrariam non habeat. Ratio responsionis est, quia sicut adultus non justificatur sine proprio consensu; ita nec per Sacramentum iniuriatur & consecratur Deo, sine eodem consensu, si eius sit capax. *Bon. d. 9. 6 p. 2.*

Dixi, *adultis, &c.* quia cum tantum requirantur conditiones, juxta subjecti capacitatem, parvuli autem, & perpetuò amantes non sint capaces propriè intentionis, sufficit illis intentio Christi, & Ecclesiæ. *Fill. 1. 1. cap. 8* Unde resolves.

I. Parvuli, uti & perpetuò amantes, validè baptizantur, confirmantur, communicantur, ordinantur, (quod ultimum nefas esset, priora autem olim permittebantur.) *Bon. l. c.*

II. Agris ratione jam privatis, rectè datur Unctio, non tantum si ante petierint, sed etiam si fuerint Catholici, neque constet esse in mortalitate, hoc ipso censentur interpretativè voluisse & petisse, quod alii Christiani, etiamsi de ea nunquam audierint. *Card. de Lugo de sacramentis in genere d. 9 n. 122. &c. commun.*

III. Invalidum est Sacramentum, 1. quod quis suscipit cum intentione neutrali, habens se negativè, 2. quod suscipit fictè, id est, simulatè, non tamen quod factè, id est, indispositè, 3. quod per meram vim, animo omninò repugnante, suscipitur.

Bon. l. c.

IV. Va

IV. Validum est Sacramentum, 1. quod qui accipit, vult quod Christiani accipiunt; etsi non credat, aut non velit Sacramentum. 2. quod qui per metum coactus suscipit; cum metus non idcirco sit voluntarium. Matrimonium tamen graviter metu, v.g. injustæ mortis, initum, censetur initum, ut docet Sanch. l. 4. de mat. d. 12. & 14. Card. de Lugo d. 9. num. 133. Et qui ordines gravi metu coactus suscipit, etsi characterem habeat, non tamen tenetur ad continentiam, potestque concluso scandalo nubere, ut suo loco dicam.

DUBIUM II.

Quid requiratur, ut licitè, & cum fructu suscipiatur.

Resp. Ad effectum Baptismi, & Pœnitentiæ, requiritur & sufficit, præter voluntatem sumendi Sacramentum dispositio fidei, spei, & contritionis, non autem requiritur charitas, sive ut gratiam habeat: quia hæc Sacramenta dicuntur mortuorum, quod ipsa primam gratiam, seu vitam donent. Ad reliqua vero Sacramenta, quæ dicuntur vivorum, requiritur, ut sit in gratia: quia illæ non primam, sed secundam tantum gratiam, id est, augmentum tantum gratiæ conferunt. Et si subinde per accidens dent primam, cum quis peccat bona fide se carere mortali. Laym. d. 6. Bon. d. 1. q. 6. p. 1. Unde resolves.

I. Etsi æqualiter dispositi æqualem: magis tamen dispositi maiorem Sacramenti fructum, præter characterem, consequuntur: tum quia

congruum est, Sacramenta ita instituta esse, ut
uberius gratia detur pro dispositione subjecti;
tum quia non videtur is, qui vehementem attri-
tionem ad Baptismum, vel Pœnitentiam affert,
omni fructu carere.

II. Qui sumit hostiam, quam nescit esse con-
secratam, cum instar alterius animalis, sine inten-
tione sumendi, Sacramentum sumat, accipit qui-
dem materialiter rem, quæ est Sacramentum, non
tamē sacramentaliter & cum fructu. Idem docet
Bon. de eo, qui sumit Sacramentum ex causa fa-
mis; quod videtur intelligendum, si ex ea sola;
neque enim videtur Sacerdos fructu Sacramenti
privati, etsi sumpturus calicem, simul etiam le-
vare sitim intenderet. v. Bon. l. c. num. 3.

CAPUT IV.

*Quid sint Sacramentalia, & quid
efficiant?*

Resp. Cæremoniæ Ecclesiasticæ, quæ vulgo
dicuntur sacramentalia, sunt actus externi reli-
gionis ad colendum Deum accommodati Tales
autem communiter vocantur oratio Dominica,
aqua benedicta, esus eulogiarum olim in usu,
confessio generalis, elemosyna, benedictio ab
Epi copo, vel Abbate con/e rato data quæ ex
antiqua traditione dicuntur remittere venialia,
& continentur hoc versu:

*Orans, tinctus, edens, confessus, dans,
benedicens.*

*Ad quæ etiam revocantur, unctio pectoris,
unctio.*

unctio in Regem, & similes, item multæ aliæ ceremoniæ, & res etiam ipsæ sacræ, quæ in Ecclesia partim ab Apostolis traditæ, partim postea institutæ sunt, ut Exorcismi; insufflationes, & tonsura, benedictiones & consecrationes rerum, & personarum; ut Ecclesiæ, calicis, &c. ipsæ etiam herbæ, lumina, vinum Joannis, cerei agni, signum S. Crucis. Quæ ergo, quam vim habeant, non ex opere operantis, cum certum sit, sicuti per alia pia opera, sed etiam iis nos mereri, sed ex opere operato.

Resp. II. Non habent vim ex opere operato conferendi gratiam, aut remittendi peccata sua & per se, sed tantum, quatenus in nobis piæ motum excitant. Ratio prioris est, tum quia nullamquam promissio gratiæ, aut remissionis peccatorum, iis facta reperitur; tum quia peccatum etiam veniale non remittitur sine infusione gratiæ, quam conferendi ea nullam per se habent vim. Ratio posterioris, quia id accommodatū est sacramentalium institutioni & consecrationi, quæ fit per preces Ecclesiæ, quibus ipsa nobis talis motus precatur. *Con. q. 71. a. 3.* Unde resolves.

I. Gratia prævenientes, & pii motus, conferuntur per sacramentalia, per modum impetrationis, quæ non omnino infallibilem effectum habent.

II. Peccat graviter, qui sacramentalibus falsam materiam supponit, ut pro aqua lustrali faciendâ, urinam.

III. Sacramentalia quandoque operantur beneficia corporalia, v. g. sanitatem, per motum impe-

impetrationis, ratione precum Ecclesie. Imo
quædam etiam vim habere, [v. g. fugandi Dæ-
monem] per motum operis operati, ex singulari
privilegio, docet *Henriq. l. 1. cap. 2. Sotus & alii.*
Quia, inquit, etiam Ethnici, in quibus nec in-
tercesserunt preces Ecclesie, nec meritum ope-
rantium, quandoque signo Crucis [quod quidam
etiam putant de nomine Jesu] à Dæmone liberati
fuisse dicuntur? quod tamen alii eorum virtuti
objectivæ, quasi naturali, ascribunt, de quos plura
apud Scholasticos. v. *Marat. d. 10. f. 1.*

TRACTATUS II.

De Baptismo & Confirmatione.

CAPUT I.

De Baptismo?

Non agitur hic de Baptismo sanguinis, id est,
martyrio; nec de fluminis, seu spiritus, id
est, contritione, cum voto Baptismi, vel deside-
rio, quia non sunt Sacramenta: sed de Baptismo
fluminis, qui definitur, Ablutio corporis exte-
rior, facta sub præscripta forma verborum.

DUBIUM I.

Quæ materia Baptismi?

Resp. Materia remota licita, est aqua conse-
crata.

crata, si haberi potest, valida est omnis & sola
 qua elementaris quæ morali hominum æstima-
 tione sit naturalis & usualis, qualis est putei, ma-
 ris, paludis, pluviz, &c. item resoluta ex nive,
 grandine, glacie, licet accidentaliter quo ad calo-
 rem, saporem, & odorem, alterata sit, ut aqua sub-
 phurea, lixivium, jusculum aqua ita tenuiter ca-
 ne decoctum, aut aqua alteri corpori ita modice
 admixta, ut usum communem, & æstimationem
 aquæ retineat. Ratio responsionis est, ex *loanna*
 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua.* Quam
Thom. confirmat triplici congruentia. 1. est ma-
 xima commoditas aquæ, 2. ejus facilis usus,
 3. aptitudo ad significandum effectum, qui est
 emundatio à peccato. *Vnde resolves.*

I. Inepta materia Baptismi est, saliva, lotium,
 lacrymæ, sudor, cerevisia: item aqua sic permis-
 ta, ut non amplius sit apta ablutioni, nec vocetur
 aqua, v. g. lorum, brodium, vinum lymphatum,
 item aquæ artificiales ex rosis, herbis succisque
 expressæ, denique nix, grando, glacies non reso-
 luta. Ratio, quia morali hominum æstimatione
 non censentur aqua naturalis, & usualis, *Laym.*
3. 2. 2. cap. 3. Bonac. d. 2. q. 2. p. 3.

II. Quia de quibusdam cum ex dictis cum aliis
 dubium est v. g. de jusculo & cerevisia valde te-
 nu, lixivio. (& secundum *Granat in 3. d. c. 4. tr. 1.*
d. 3. dub. 2. aqua rosacea) hinc in necessitate licet
 illis uti, et si postea Baptismus sub conditione sit
 repetendus. v. *Escobar. Laym. Bon. ll. cc.*

III. Uti aqua impura vel non consecrata, cum
 alia haberi potest, est grave peccatum, ob Sa-
 cramentum

cramenti irreverentiam, Bonac. l. i. ca. i. nu. 7.
Dian. p. 9. l. 6. R. 33. & alii quinque, licet Gra-
nod. & Quintanad. putent non esse mortale uti
non benedict.

Resp. II. Proxima materia Baptismi est ab-
lutio. Quæ valde fit tribus modis: scilicet im-
mersione, aspersione, infusione, juxta praxin di-
versarum Ecclesiarum, quæ servanda est, ita ut
moralis hominum judicio censeatur esse lotus.
Ex præcepto tamen caput abluendum est, quod
praxis Ecclesiæ habet. Ratio, quia quolibet horum
modorum fieri potest ablutio. Et quidem trinam
mersionem non esse necessariam, constat ex Con-
cilio Toletano. Ubi tamen trina vel immersio, vel
infusio usitata est, sine gravi peccato, extra neces-
sitate, non potest prætermitti, ut docet D.
Thom. et si alii, secluso scandalo & contemptu,
dicant esse tantum veniale. Laym. l. c. nu. 4. Bon.
l. c. Unde resolves.

I. Non verè baptizatur, cuius nulla pars immedie
tangitur, v. g. infans in utero, vel cista, vel adul-
tus, cujus vestes tantum sunt aspersæ. Laym. Bon.
l. cc.

II. Non requiritur ad valorem, ut qui baptiza-
tur, emergat ex aqua: quod tamen grave pecca-
tum est, et si nihilominus moriturus esse bap-
tizandus. Laym. cap. 3. num. 5. uti etiam matrem
nihilominus morituram, vel mortis ream, aperi-
re, ut infans baptizetur. Laym. l. c. 2. c. 3. n. 2. ubi
unicum casum excipit, si nimirum mater sit mor-
te digna, & si supplicium differatur infans cer-
to sit moriturus ante natiuitatem. Verum rectè
ad

addit ex *Suar.* casum hunc, vix moralem & Prædicum esse. *v. l. c.*

III. Invalidus est Baptismus, 1. Si quis labium in aquam vel ab alio protrudatur, & tamen formam pronunciet. 2. Si formam pronuncians non teneat puerum, & alter abluat, aut aquam affundat. 3. Si aqua è fonte profliente, aut stillante decidente, baptizandus ei se submittat. Ratio quia in his non tu, sed alter abluit. *Ben. p. 1.*

IV. Ob probabilem utrimque sententiam, dubius est Baptismus, ideoque si in necessitate est datus, repetendus sub conditione. 1. Si tantum una vel altera gutta sit adhibita. *v. g.* si morsaque lustralis multitudo sit aspersa. Quod sine necessitate non licet, cum ad ablutionem non videatur sufficere quicumque aquæ contactus, sed requiri successivus, cum aliquo motu. *Bonac. loc. cit. n. 13. ex Suar. Con. Græ.* In casu tamen necessitatis, sic baptizare concedit *Marat. tom. 3. d. 1. sess. 4. Granadus in 3. p. c. 5. tr. 1. d. 4. n. 12.* 2. Si tantum sit abluta pars minus principalis, *v. g.* digitus, manus, vel pes. Nam si pars principalis, *v. g.* scapulae, vel pectus, nemo dubitat. 3. Si tantum crines sint tincti, licet *C. de Lugo Resp. mor. l. 1. d. 1.* hunc validum esse contendat. 4. Si infans tinctus sit involutus adhuc secundinae suae, id est, pelliculae corpori annexae. In necessitate tamen, in prædictis casibus Baptismus debet conferri sub conditione. *Hurt. de Bapt. d. 1. diff. 12. v. Laym. l. c.*

V. Cum terna usurpatur affusio, aut immensio, ad nomē Patris & Filii, & Spiritus Sancti iur-

ta praxin Ecclesiæ, cavendum, ne ter, sed semel tantum pronuncietur forma. Quæ rectius ita profertur, ut ante tertiam ablutionem non finiatur; quia forma cū quacunque prima ablutione, Baptismum constituit. *Regin. lib. 2. 7. cap. 3. Laym. lib. 5. tr. 1. cap. 3.*

DUBIUM II.

Quæ sit forma Baptismi?

Resp. Forma necessaria Baptismi est hæc: Ego te baptizo, in nomine Patris, & Filii & Spiritus sancti, Amen. A qua non differt illa Græcorum substantialiter: *Baptizetur* (vel ut Arcadius vult, *baptizatur*) *servus Christi, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen.* Porro quinque sunt: quæ significantur in prolatione formæ, juxta quæ valor ejus debet expendi, 1. Persona baptizantis, saltem implicite: quod in forma Græcorum non negligitur, cum *te* baptizetur, item valeat, ac baptizetur à me. 2. Actus baptizandi: quia alioqui forma non haberet connexionem cum materia, eamque non determinaret, eū ablutio ad varios fines possit referri. 3. Persona baptizandi: quia uti ablutio, ita & forma circa certam personam versari debet. 4. Unitas divinæ naturæ, quod sit per voces, *in nomine.* 5. Tritinas personarum: idque explicite & distinctè vulgaribus vocabulis, *Fili, cap. 3. Laym. c. 4. Bonac. par. 4. Unde resolves,*

I. Valde baptizat, etsi venialiter peccet, qui pro *Baptizo*, dicit *Abluo, mergo, &c.* vel pro *Te*, utitur communi nomine, Græcorum more, vel

pro.

proprio, vel baptizo Petri: vel qui honoris causa dicit, baptizo Dominationem vestram. *Lo. cap. 4 n. 6. Bor. p. 4 n. 9. & seq.*

II. Valet forma, etsi omittat, *Ego & Amicus* quia omnia significata per formam salvantur, secus si omittas *Te*; quia non significatur persona baptizandi. *Ibid.*

III. Non valent hæc formæ: baptizo te in nominibus Patris, & Filii, &c. quia multiplicatur natura, seu essentia divina 2. baptizo te in Patre & Filio, &c. vel cum Patre, &c. vel per Patrem, vel in nomine Patris, per Filium, in Spiritu sancto, vel in fide, virtute, maiestate Patris, &c. (quam tamen alii dubiam esse volunt.) Ratio, quia significatur diversitas essentiae, aut certe unitas non satis exprimitur. 3. Baptizo te in nomine Dei, vel sanctissimæ Trinitatis, vel in nomine DEI unius & trini, vel in nomine trium personarum: vel Patris & Filii omisâ personâ Spiritus sancti. Ratio, quia non exprimitur distinctè tres Personæ. 4. In nomine Domini nostri JESU Christi: quia tamen forma olim Apostolos usos, sed ex speciali privilegio, multi docent, alii negant, dicuntque eos baptizasse in nomine Christi addendo illud nomini secundæ personæ, non omisâ nominibus aliarum personarum. Cum ergo Nicolaus Papa dixit, eam formam valere, vel intellexit, si pro nomine Filii ponatur nomen Christi intellexit: vel locutus est, ut doctor privatus. *v. Ant. cit.*

IV. Dubiæ sunt formæ, ob sententiâ utrimque probabilem auctorum: 1. Baptizo te in nomine Patris,

Patris, in nomine Filii, in nomine Spiritus Sancti, vel Baptizo te in nomine Patris, baptizo te in nomine Filii, &c. Ratio, quia non exprimitur unitas essentialis. 2. Baptizo te in nomine genitoris, genitii, & spirati; vel in nomine omnipotentis, sapientis, & boni; vel in nomine ingenti, geniti, & doni. Ratio, quia trinitas personarum non explicatur vocibus, quibus à fidelibus omnibus debet, & potest apprehendi. 3. Baptizo te in nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti, & Mariæ Virginis: quia dubium est de intentione Ministri; qui si eo sensu voluit dicere Mariæ, quo Patris, Filii, & Spiritus Sancti, non valet, cum sit contra sensum essentialem à Christo intentum: si verò tantum voluit illam invocare, ut coadjutricem gratiæ impetrandæ, vel aliter, valet; cum tantum sit mutatio accidentalis, *Fill. t. 2. cap. 3. num. 50. v. etiam Laym. & Bon. l. cc.*

DUBIUM III.

De Ministro Baptismi?

ARTICULUS I.

Quid sit Minister Baptismi?

Resp. Valide ministrat omnis homo ratione utens, cujuscunque fidei vel infidelitatis, status, aut sexus. Licet, tanquam minister ordinarius, & ex officio, Sacerdos habens jurisdictionem, aut commissionem, vel ex ejus commissione, Diaconus: In casu tamen extreme necessitatis, omnis qui potest

A a

test

test validè, etiam facit licitè, tenerurque, ut primo succurrat. *Laym. l. 5. t. 2. cap. 7.* Unde resolu-

I. Non tantum Diaconus, sed nec Parochus aut Episcopus, absque commissione, extra suam Dioccesiam, vel Parochiam, (vel intra eam alios) licitè baptizat: ideoque etiam peccant parentes, qui sine licentia sui Prælati, alieno debent prolem baptizandam, cum violent jus Parochi. *Laym. l. c.*

II. Diaconus non tantum in extrema necessitate, sed etiam in alia notabili, baptizare potest: quidem cum solemnitate, ex commissione Episcopi, vel Parochi; ut si v. g. ob multitudinem baptizandorum, aliudve grave impedimentum, ipsi facere non possint, *Laym. l. c.*

III. Cum in necessitate confertur Baptismus, servandus est ordo, ita ut si adsit, & non detur Sacerdos vel Diaconus, is reliquos præcedat. Sit etiam Clericus laicum, vir mulierem, fidelis infidelem: nisi fortè inferior melius noverit modum, ut solent obstetrices, (quæ proinde examinari, & approbari debent à Pastoribus) vel alia iusta causa sit, ut quia virum ad parientem ingredi non decet. Quod si laicus baptizet præsentem Sacerdotem, & secundum quosdam, etiam præsentem Diaconum, censent esse mortale: quia id laico tantum competit, ob defectum Sacerdotis, qui sine injuria ordinis & Sacramenti, talem licentiam dare non potest. In reliquis, perversio illius ordinis est tantum veniale, præterquam, si coram fidei hæreticus adhiberetur, quod volunt esse mortale. *Laym. c. 1. n. 4. Cón.*

ARTICULUS II.

An duo possint simul unum baptizare?

Resp. I. Si alter applicet materiam, alter formam, nullus erit Baptismus: quia dicens se ablueret, cum non abluat, formam habet falsam, etiam si usurpet Græcorum, *baptizetur servus Christi*, vel quæ putatur illi æquivalere, *baptizet te Christus*, subintelligitur enim, *per me*; alioqui si excludatur persona Ministri, ut sensus sit, *baptizet te Christus*, & non ego, sive non per me, forma nulla est. In casu tamen necessitatis, posse sub conditione ita Baptismum conferri, ut v. g. mutus formam nesciens ablueret, cæcus autem formam pronunciaret, docet *Hurt. d. 2. dis. 6.* additque debere talem elapso periculo, iterum sub conditione baptizari. *v. Escob. Fill. cap. 4. Dian. p. 3. t. 3. R. 26. ex Chapeavill. Marsil. & c. Bon. d. 2. q. 2. p. 4. n. 2; Laym. c. 7.*

Resp. II. Si plures ministri singuli abluant, & formam pronuncient, graviter peccant contra ritum Ecclesiæ. De valore sic solet distingui: Si quilibet intendit baptizare, dependenter ab alio, ut causa particularis, invalidè baptizant, sive singuli dicant, *Ego te baptizo*, sive, *Nos te baptizamus*: quia forma, cujus sensus censetur esse, absolute & independenter baptizare, non cobaptizare, est falsa. 2. Si quis per se intendat baptizare, independenter ab alio, validè baptizat: quia omnia

requisita ponit. Ut patet à simili in missa ordina-
tionis, quâ Sacerdotes noviter ordinati simul con-
secrant cum Episcopo, dummodo simul eodem
instanti formam absolvant: si autem non simul
absolvant, is tantum consecrat, vel baptizat, qui
prius absolvit. *v. Fill. t. 2. cap. 4. n. 72. & Bon. l. c. a.
23. Laym. c. 7.*

D U B I U M IV.

Quod sit Subiectum Baptismi?

Resp. I. Subiectum capax Baptismi, est solus
homo vivus, ab Adamo descendens, nondum ba-
ptizatus.

Resp. II. Validè baptizantur infantes, item pe-
petuò amentes, qui nunquam usi sunt ratione
quia censentur ejusdem conditionis cum infanti-
bus. Si autem aliquando sint usi ratione, non valet
Baptismus, nisi ante amentiam petiverint,
*v. Bonac. d. 2. q. 2. p. 6. Laym. cap. 6. Unde resob-
ves.*

I. Si puer inter baptizandum, nondum finita
forma, moriatur, Baptismus est nullus.

II. Non valet Baptismus iteratus, ideoque u-
terque, tum rebaptizans, tum rebaptizatus, pec-
cant mortaliter, fiuntque irregulares, & in jure ci-
vili subjacent pœnæ mortis. Quas tamen pœ-
nas non videtur incurrere is, qui etsi sine iusta
causa rebaptizat sub conditione: quia intelligitur
de Baptismo absolutè dato, quando moraliter
constat, priorem Baptismum fuisse validum. *v. d.
Lay. c. 5. Bon. p. 5.*

III. Nondum perfectè natus est baptizandus, si sit periculum, dummodo pars aliqua possit abluī: quia est homo vivus, nec certò constat esse incapacem.

IV. Si dubium sit, an infans vivat, baptizandus est sub conditione.

V. Validè baptizatur, quem minister putat esse alium; aut licet sit puella, quam putat esse puerum: quia intendit baptizare præsentem. Aliud est in Matrimonio, quia intendit contrahere cum illa, quam putat, *Bonac. p. 4. n. 26.*

VI. Validè, etsi extra necessitatem illicitè, plures simul baptizantur, hac forma: *Ego vos baptizo,* &c. *Bonac. p. 4.*

VII. Monstrum, quod capite & pectore formam hominis refert, est baptizandum; secus si bestialem refert. Quod si verò caput tantum sit femininum, putat esse baptizandum *Cemilolus Narvar,* tamen & alii volunt differendum, donec certius cognoscatur; nisi periculum mortis immineret, tum sub conditione baptizandum esse. Quod si habeat membra hominis geminata, & dubitetur, num sit unus homo, an duo, duplex Baptismus conferendus est, unus absolurè, alter sub conditione, in ea parte, quâ membra apparent imperfectiora. *v. Laym. l. 5. tr. 2. cap. 3. Bon. p. 6. & Rituala Romanum. tit. de Baptismo.*

Resp. III. Extra mortis periculum, validè, non tamen licitè, baptizantur Ethnicorum infantes, invitis parentibus. Ratio, quia vel auferuntur parentibus, & fit illis injuria; vel relinquuntur, & fit injuria Sacramento, quod exponitur irrever-

rentiæ. Quod si tamen possint Christianè educari (ad quod tunc obligaberis) licebit in his casibus, 1. Si parentes sint tua mancipia; tunc enim tui potius sunt, quam illorum. 2. Si parentes ab uno quando fuerint baptizati, vel uterque, vel saltem alteruter: quia tunc Ecclesia jus in eos habet. 3. Si alter parentum petat: tunc enim iusta eius voluntas iniustæ alterius præferenda est, in favorem proli & fidei. 4. Si infans sit in periculo mortis. 5. Si rationis jam compos puer perat: quia in negotio religionis, est sui juris. Indubio autem de usu rationis, sufficit esse. 7. Annotum. v. Laym. de Fill. t. 2. c. 6. Bon. p. 6. n. 12.

Quæres. An Baptismus aliquando repeti possit, & quâ formâ?

Resp. Cum temerè rebaptizare sit morale et objecto, quia est in genere sacrilegii, dum conatur ministrare Sacramentum incapaci: hinc ad hoc, ut non liceat rebaptizare, non requiritur certitudo de Baptismo, sed sufficit, si pro eo sint conjecturæ; ut v. g. quod quis natus & educatus sit inter fideles, nec pro contraria parte rationes alicuius momenti occurrant: leve enim, vel metaphysicè dubium non sufficit, sed requiritur grave & mortale, vel saltem rationabile. In quo inclinandum esse in favorem baptizandi, rectè monet Laym. c. 3. ex Suar. & aliis. Unde resolves.

I. Sub conditione baptizandi sunt, 1. qui cum materia & forma, aut intentione dubia (secundum supradicta) sunt baptizati. 2. Infantes expositi, & reperti sine scheda testante de Baptismo; secus cum ea. Ita communiter, *Quintanad.* tamen t. 1. f. 16. c.

16 & 14. contendit etiam hos esse rebaptizandos.
 3. Baptizari ab obstetricibus veneficis; præsertim
 si falsæ, vel convictæ fuerint, aliquando non rectè
 baptizasse, *Laym. cap. 5. n. 3.*

II. Infantes ab obstetricibus, vel parentibus, vel
 cognatis, &c. ob necessitatem baptizatos, promi-
 scue omnes sub conditione rebaptizare, (quando
 obstetrices bonæ, & benè instructæ censentur,)
 non licet; quia de valore Baptismi prudenter & ra-
 tionabiliter dubitari non potest. *Suar. Laym. l. 5. t.*
2. c. 5. qui tamen contrariam consuetudinem quo-
 rundam Parochorum damnare non audent, &
 quod experientia didicerint, obstetrices non raro
 fuisse deceptas à diabolo, ideoque revera pericu-
 lum aliquod sit animæ, ob quod irreverentia
 cesset: additque eam consuetudinem approbatam
 fuisse à Pastoralis Romano edito Antverpiæ
 1607, eamque sententiam tenet *Sylv. apud Dian.*
p. 3. t. 13. R. 86. & ipse *Dian. p. 9. t. 6. R. 35.* cum aliis
 2. censet eam probabilem, habereque locum in
 omnibus baptizatis ab hæreticis, licet sint adulti;
 quod *C. de Lugo, R. mor. l. 1. d. 2.* rectè limitat ad il-
 las circumstantias, in quibus prudenter dubitari
 possit de defectu materiæ, formæ, vel intentio-
 nis. Denique *Quintan. t. 1. f. 6.* docet infantes su-
 prædictos ferè omnes rebaptizari posse sub con-
 ditione.

III. Peccat graviter Minister, & qui non rebapti-
 zat eum, de quo rationale dubium juris, vel fa-
 cti manet, num validè sit baptizatus: quia te-
 netur proximum liberare probabili periculo gra-
 vis mali, cum facile potest, *Lay. l. c. Quint. l. c. 2.* Si

non diligenter inquirat in talis Baptismi valore nisi de hoc aliunde constet. *Quint. l. 1. §. 6. & 7.*

IV. Non est rebaptizandus, de cuius Baptismo habetur testimonium unius oculati testis, licet feminae; dummodo non sit suspecta, nec aliter obster. *Laym. l. c.*

V. Qui verè & rationabiliter dubitat de suo Baptismo, tenetur petere Baptismum, & Parochum ei conferre. *Quint. l. c. §. 13. & 19.* & interea abstinere ab usu aliorum Sacramentorum.

Resp. II. Baptismus sub conditione, hac forma conferendus est: *Si baptizatus es, non te baptizandum es baptizatus, Ego te baptizo, in nomine &c.* Ac licet sufficiat, sola mente conditionem proponere, si ex omissione non timeatur scandalum; tutius tamen est, exprimere verba saltem ista: *Si non es baptizatus, &c.* *vid. Tol. l. 2. c. 19. Laym. l. Suar. d. 31. Fill. t. 2. c. 4. q. 9.* Patrinus autem in hoc Baptismo necessarius non est, nec adhibendus. *Quint. l. c. §. 18.*

DUBIUM V.

De Cæremoniis Baptismi.

ARTICULUS I.

Quæ servanda circa cæremonias baptizandi?

Resp. Cæremoniæ Baptismi petendæ sunt ex agenda cujusq; Ecclesiæ. Universim tamen circa eas servanda sequentia. I. Baptismum extra ne-

cessitatem, absque peccato non posse conferri, nisi in aqua consecrata. Quæ cum deest, habetur formula brevis in quibusdam Agendis, ex tempore aliam consecrandi, pro casu necessitatis. Quod si etiam hac formulâ careas, adhiberi potest aqua communis benedicta. 2. Baptismum solemnem non conferendum, nisi in templo & loco ad id deputato, nisi filiis Regum, & Principum, quibus adde filios Catholicorum, in locis hæreticis: interim quoad hoc, in magnatibus & nobilibus conuenietur in multis locis. *Laym. cap. 8. n. 8.* 3. Infantes ex consuetudine deferendos ad Baptismum, circa diem octavum, nisi prius sit necesse, vel nisi sit gravis causa dilationis, (v.g. quia patrini sunt expectandi) in qua tamen non licet communiter, extra necessitatem, privatim baptizare, & postea adhibere solemnitates, sed præstat expectare aliquamdiu. *Laym. cap. 6. n. 8.*

IV. Baptizanti non licet adhibere cæremonias aliquas, omittis aliis. Quia vel fiet in Baptismo solemniter, quod prohibet *Trid. sess. 7. cap. 3.* vel privato: sed in hoc prohibet *Clementina unica*, illas adhibere, nisi sit filius Regis, aut Principis. De patrino tamen usus habet, ut & tunc adhibere possit, etsi non sit necesse. Et multi purant adhibitum non contrahere cognationem spiritualem, nec vere patrinum effici, ut *Sanch. Rodriq. contra Laym. & Suar.* quorum tamen sententia videtur probabilior.

V. Cum in necessitate, vel aliam ob causam, (nam ob gravem causam, v.g. justum timorem infamiae, aliquando licitè fit) Baptismus sine cære-

monis est collatus, ea cessante, illæ solemnitate
templis sunt supplendæ. Quod tamen non est mo-
ris in hæreticis conversis, ne plebs putet, nos so-
rum Baptismum improbare. *Laym. c. 8. n. 10.* Imo
in aliis ommittere, secluso contemptu, esse tantum
veniale docet. *Posserv. de off. Cur. c. 6. n. 23.* Qui re-
tem tenet more Patrini infantem, dum caremo-
niæ suppletur, non contrahere cum eo cognatio-
nem spiritualement, *Dian. p. 3. t. 4. R. 260.* ex Pano
dicit esse probabile.

VI. Si Baptismus collatus deprehendatur
isse invalidus, non ideo repetendæ sunt caremo-
niæ.

ARTICULUS II.

Qui Patrini, & quod eorum offi- cium?

Resp. I. Patrini sunt quasi patres spirituales, qui
baptizatum de fonte suscipiunt in suam curam.
Unde eorum officium est; baptizatum de rebus
fidei instruere; orationem Dominicam & Symbo-
lum docere; ad quod obligantur, si id ab aliis non
fiat. *Laym. l. 2. t. 5. c. 9.*

Resp. II. Ut quis validè sit Patrinus, non certæ
ætatis; sed requiritur 1. Usus rationis. 2. Ut ipse sit
baptizatus, (quia non potest esse pater, qui ipse
nondum sit natus.) Et quidem, ut ejus Baptismus
fuerit validus: quia accessorium sequitur princi-
pale. 3. Ut à parentibus, vel Parochò, ad hoc deli-
gnatus sit: ad quod videtur sufficere, si etiam ultro
se

se ingerens sit admissus, designatos autem ritè à parentibus, Parochus non validè mutat. *Dian. p. 7. t. 9 R. 50. 4.* Ut in ipso Baptismo (quia non sufficit, ut in solis cæremoniis) per se, vel procuratorè tangat, teneat, aut de manu baptizantis suscipiat. 5. Ut id non materialiter tantum, sed animo susceptoris, sive cum intentione id munus gerendi faciat. *Laym. c. 9 n. 9*

Resp. III. Validè quidè, sed illicitè sunt patrini, Abbas & monachus. Quo nomine nō veniūt medicantes, etsi *Laym.* omnes claustrales comprehēdos velit; & quoad Abbates, in multis locis consuetudo sit contraria. 2. Coniuges respectu conjugum, & parentes respectu filiorum, nisi sit necessitas. 3. Moribus infames. 4. Apostatæ & hæretici, qui nullo casu videntur advocandi: quia ea advocatio esset protestatio, quasi falsæ religionis, cum non nisi de falsâ fidè sint sponsuri: etsi *Laym.* hic *cap. 9. n. 7.* probabiliter dicat, posse subinde ob gravem causam admitti. Catholici verò, ob rationalem causam, infantem hæretici, baptizante Prædicante, suscipere possunt, saltem in Germania, *Laym. cap. 9. num. 6.* 5. Plures quàm duo; quia *Trid.* non nisi unum, aut ad summum unum, & unam permittit, propter cognationem spiritualem inde oriri solitam. Ideoque mandat Parochis, sub pena arbitrio Ordinarii infligenda, ut si plures se offerant, petant ab iis, ad quos spectat patrinos designare, ut unum vel duos nominent, eosque tantum admittant, qui soli cognationem contrahant, eorumque nomina in librum referant, eosque de contracta spiritali cognatio-

ne instruat : scilicet quod ea impediatur, dirimaturque matrimonium: non quidem inter se, sed inter ipsos & baptizatum, ejusque patrem & matrem, sicut etiam inter baptizantem & baptizatum, baptizati que patrem & matrem. Excipiuntur tamen parentes, quando propriam prolem suscipiunt in necessitate. v. *Laym. l. infra citandus* Unus resolves.

I. In privato Baptismo, ob necessitatem datus pater non debet suscipere, aut tenere tanquam pater infantem; cum in hoc casu nulla sit patris necessitas, ideoque si id vel tunc, vel etiam in Baptismo publico temerè faciat, (idem est, si prolem suam ipse baptizet) graviter peccat, & in hoc contrahit in posteriore casu cognationem cum conjugate, atque ut docet *Sanch. de matr. d. 36* & alii communiter, privatur jure petendi debitum, quod tamen negat *Con. & Dian t. 4. de sacram. R. 3. v. Bonac. de matr. q. 3. p. 5. §. 2. Escob. tr. 7. E. 2.* ubi citat *Suar.* negantem.

II. Si inter multos patrinus nulli certi à parochis, aut in eorum defectu, à Parocho designentur, qui aliis seclusis cognationem contrahant, sic multi simul ex ignorantia, vel Parochi negligentia levent, probabile est, omnes contrahere cognationem; (nisi tamen assistant tantum, & non tangerent) v. *Laym. l. 5. t. 10 p. 4. cap. 8. & tr. cap. 9. n. 4. Dian tamen p. 9. t. 7. R. 5* ex *Suar. Moral. & Perez.* dicit, eo casu nullum contrahere cognationem.

III. Parochus graviter peccat, si ex negligentia frequenter omittat nomina baptizatorum re-

ferre in librum; tum ob legem *Trid.* in re gravi & sub pena gravi; tum ob incommoda, & damna inde sequentia. *Quintan. t. 1. f. 11. 2.* Si ejus culpa Patris plures adhibeantur, *Quint. l. c.* Ac licet *Perez. & Ser.* apud *Dia. p. 9. t. 7. R. 5.* dicant esse probabile, quod tantum peccet venialiter; alii tamen mortalis eum damnant.

CAPUT II.

De Confirmatione,

DUBIUM I.

Quid sit, & quæ ejus materia & forma?

Resp. I. Confirmatio est unctio chris-matis sub præscripta forma verborum, in fronte baptizati, ab Episcopo, quâ is ex Christi institutione, gratiæ augmentum & robur accipit.

Resp. II. Materia ejus remota essentialis, est chrisma, confectum ex balsamo & oleo olivarum, benedictum ab Episcopo. Ita commun. Doct. *Unde resolves.*

I. Non sufficit solum Balsamum, ut voluit *Canus*, nec solum oleum, ut voluit *Cajet. Sotus Nav.*

II. Etiam benedictio Episcopalis est de essentia, ut habet communis contra *Cajet.* ideoq; nulla delegatione, sive Episcopi, sive Papæ, simplex Sacerdos potest conficere chrisma, *Con. d. 72. a. 3. dub. 1. cap. 4.*

III. Perinde est ad substantiam sacramenti, sive chrisma sit novum, sive verus: licet graviter peccet,

et, qui utitur alio, quàm novo, id est, illo antea consecrato. In quem finem, quotannis in die Coenæ consecratur, veteri combusto.

Resp. III. Materia proxima, est unctio in fronte per manum Episcopi, (unde etiam hoc Sacramentum, manus impositio dicitur à S. Luca *Act. 16.*) in formam crucis facta. Quæ omnia sunt de necessitate Sacramenti, ut habet communis. *Paul. resolves.*

I. Et si ex necessitate præcepti, unctio fieri debet pollice manus dextræ; valida tamen esset, si fieret digito etiam sinistrae manus: qui verè fieret per impositionem manus Episcopalis. Ita *Præp. de* alii contra *Suar.* Peccabit tamen Episcopus graviter contra universalis Ecclesiæ morem. *v. Laym. hic cap. 2. & Escob. t. 8. E. 3.* ubi docet, probabile esse, non peccare mortaliter.

II. Probabile est, requiri ad valorem Sacramenti, ut unctio fiat ab Episcopo immediate, nullo instrumento mediante. Ita *Fill. & Laym.* contra quosdam: quia debet fieri per impositionem manus. *Esc. t. 7. E. 3.*

Resp. IV. Forma vera & necessaria, in Ecclesia Latina, est: *Signo* (ut habet *Trid.*) vel, *Consigno*, ut habet *S. Thom.* *te signo crucis, & confirmo te christumate salutis, in nomine Patris, &c.* In qua utrum de essentia sit, ut utraq; actio, signandi & unguendi, expressè significetur, disputant Scholastici. *Laym.*

& Fill. t. 3. d. 10. Con. l. c. 4.

Dian. R. 27.

DUBIUM II.

Quis Minister, & quod subjectum?

Resp. I. Minister ordinarius validæ Cōfirmationis, est solus & omnis Episcopus, etiam excommunicatus, vel hæreticus: ex commissione autem, vel delegatione Pontificis, etiam simplex Sacerdos. Est communis, v. *Fernand. Laym. l. 5. c. 3. c. 6. Bonac. d. 2. p. 2* Unde resolves.

I. Etsi Episcopus graviter peccet, si vel in aliena diocesi, vel sibi non subditos confirmet, sine proprii Episcopi consensu, saltem tacito, propter defectum juris dictionis: valida tamen est Confirmatio, quia ista non requiritur necessitate Sacramenti, sed præcepti tantum.

II. Excusatur à peccato Episcopus, si ex alia diocesi accurrentes confirmet; quia præsumitur tacitus consensus alterius Episcopi, cui id gratum esse censetur: præsertim si consuetudine ita receptum sit, vel à proprio agrè confirmari possint. Ita contra *Bon. d. 3. de sacr. docet Tan. in 3. p. d. 4. q. 4. d. 3. Sa. V. Confirmatio, & alii.*

III. Peccat graviter Episcopus, si longo tempore non confirmet: quia subditos ingenti bono privat.

Resp. II. Validè confirmantur omnes, & soli baptizati, nondum confirmati. Ratio est, tum ex illo *Act. 2. v. 2. Replevit totam domum*: tum ex usu & traditione Ecclesiæ: tum quia omnes indigent ejus effectu, & sunt capaces. Licitè verò confirmantur iidem, qui validè; dummodo constet non po-

nerc

nere obicem, sive Sacramento, sive ejus affectu. Ratio patet ex dictis. *Vnde resolves.*

I. Etiam infantes, & rationis impotes, *valde* hoc Sacramentum suscipiunt.

II. Etsi quoad infantes, consultius sit, dāre usque ad rationis usum; tum ob irreverentiam sacramenti; tum ob periculum iterationis; tum ob Ecclesiæ usum: nihilominus ob rationabilem causam, etiam ante iis licitè datur, v. gr. si timeatur diuturna absentia Episcopi; vel hic ad ista loca rarè veniat; item si infans sit in periculo mortis, (in quo quidam dicunt debere dari) denique si sit filius Principis. *Laym. hic. t. 3. c. 6. Fill. tom. 1. t. 3. c. 2.*

III. Etiam perpetuò amentes (præsertim si aliquando usum rationis habuerint) licitè confirmantur; etsi per accidens nunquam sint spiritualiter pugnaturi. Ita *Suar. Fill. Laym. l. c. Con. q. 7. a. 8. n. 83.*

DUBIUM III.

Qua Confirmationis necessitas, & ceremoniam?

Resp I. Non est necessaria ad salutem, necessitate mediæ, neque per se præcepti. Est communis s. *Thom* & aliorum, contra *Scot.* & *Sylv.* Ratio, quia Ecclesia non urget ejus susceptionem ullis pœnis; tum quia nec ex scriptura, nec traditione, neque sine aut institutione Sacramenti, tale præceptum colligitur. Et Canones, qui in contrari-

um afferuntur, ſatis explicantur de neceſſitate ad melius eſſe.

Dixi, *per ſe*: quia per accidens aliquando poteſt eſſe neceſſaria ad ſalutem, ex præcepto charitatis ſui, vel proximi, vel alio, v. g. ad cavendum ſcandalum; vel ratione conſcientiæ, quâ quis valdè metuit, ne in tormentis deficiat ſine hoc Sacramento. *Vnde reſolves.*

I. Negligere hoc Sacramentum, ſecluſo ſcandalo & contemptu, non eſt mortale, *Suar. Laym. l. 5. c. 5. Bon. d. 3. q. 1. p. 2.* ubi ex aliis multis docent, nullum eſt præceptum illud ſuſcipiendi.

II. Eſt omiſſio ex contemptu, v. g. ſi quis id nihili faciat, aut puerile, aut vile habeat, ſit mortalis: talis tamen non cenſetur eſſe, cum quis ejus oblatam occaſionem, quam poſtea non facile habiturus eſt, negligit. Ita commun. contra *Sylv. V. Confirm. & Tol. l. 2. c. 4.*

III. Præceptum, quod habetur in *Trid. ſeſſ. 23. cap. 4. de reſor.* non ligat omnes, cum ſit hypotheticum; ſed tantum ordinandos vel initiandos prima conſura. Cujus omiſſionem non eſſe mortalem, contra *Tann.* docet *Henriq. Valent. Suar. d. 38. ſi. & Navar. c. 22.* qui addit, ne quidem Episcopum peccare mortaliter, ordinando non confirmatum, aut ſi ipſe non confirmatus ordinet, *vid. Regim. l. 28. cap. 3.*

Reſp II. Circa cæremonias Confirmationis, ſcienda ſunt ſequentia. i. Eſt ſervandi ſint ritus in Pontificali præſcripti, peccetque graviter Episcopus, ſi confirmet ſine pluviâ, mitra, vel pedo; uti & ſi ordines ſacros conferat cum ſolis indumētis

tis Missæ. *Dian* p. 7. t. 10. R. 31. non tamen semper
 rit mortalis alicujus omisso, v. g. alapa, aut cer
 Potest autem conferri loco quovis decenti, etiam
 extra Ecclesiam; & à prandio non jejunis, aut
 anni tempore. 2. Sub gravi culpa, ut docet *Ne
 cap. 22.* ex communi requiritur Patrinus; isq; una
 tantum, (licet *Tol.* duos admittat) qui si combu
 matus non sit, peccat graviter secundum commu
 nem. (*Escob.* tamen ex *Con.* docet, non esse mort
 le) quod probabile esse docet *Quintan. t. 2. c. 7.* im
 nullum, si fiat in necessitate, & non contrahit co
 gnationem, ut docet *Sanch. Suar.* contra *Sylv.* &
 & alios Debetq; esse diversus à Patrino Baptismi
 saltem extra necessitatem, licet cum *Bon. & Har.*
 id neget *Quint. t. 2. s. 7. & 14.* secus facientem non
 peccare mortaliter, dicat *Dia. p. 3. t. 4. R. 21.* & non
 Monachus (nisi factus Episcopus) Admitti tamen
 & illos; & moniales posse sine culpa, docet idem
Quint. l. c. s. 18. nisi in eorum Religione sit prohibi
 tum. Eo autem nomine non excludi mendicantes,
 notat *Con. & alii quinçq;*, cum *Dian. p. 9. t. 6. R.*
 32. Nec refert, seclusa consuetudine, num vir sit
 aut scemina. Neque etiam contrahit obligatio
 nem instruendi confirmatum; sed tantum cogna
 tionem spirituales cum eo, & ejus parentibus;
 dummodo tamen eum tangat. 3. Frons confirma
 ti obliganda est fascia lineæ, cruce notata, gestan
 da uno, tribus vel septem diebus, pro consuetu
 dine; illota interim fronte; potest etiam, si ratio
 subsit, statim auferri, & frons ablui: ipsa autem
 comburi, vel honestè asservari debet, nec ad pro
 fanos usus adhiberi; propter contractum christia
 nis

tis: neque solvens illam, contrahit cognationem, v. *Præp. in 3. p. q. 2. n. 121.* 4. Parochos teneri in librum referre nomina confirmatorum & patrino- rum suæ Parochiæ, (eamq; curam ad Episcopos etiam pertinere) tum propter sciendam cognati- onem spiritualem, tum propter ordines suscipien- dos, docet *Quintan. t. 2. f. 11. ex Barbosa, &c. ac de- nique licere mutare nomen in Confirmatione, I- bid. f. 10.*

TRACTATUS III.

De Eucharistia.

CAPUT I.

De Essentia Eucharistia.

DUBIUM I.

Quid sit Eucharistia?

Resp. Est Sacramentum corporis, & sanguinis Christi, sub speciebus panis & vini, ad spiri- tualem animæ refectionem divinitus institutum. Ita commun. Schol. *Vnde resolves sequentia.*

I. Tam species consecratæ, quam corpus & sanguis Christi, intrinsicè & essentialiter constitu- unt hoc Sacramentum: adeoque falsum est, quod docuit *Waldensis*, Corpus & sanguinem Christi. esse totum Sacramentum. Ratio, tum quia *Trid.* do-

docet, corpus & sanguinem contineri hoc Sacramento; tum quia quatenus continetur, non est sensibile. Item falsum est, quod docet *Marfil* & *Sotus*, solas species constituere hoc Sacramentum, tum quia Eucharistia est cibus coelestis, tum quia adorari debet latria, ut docet *Trid.*

II. Usus, sive sumptio Eucharistiae, non est propriè ipsum Sacramentum, neque aliud Sacramentum ab eo distinctum, ut vult *Gabriel*; nec pars eius, sive essentialis, sive integralis, ut *Auribus* dicitur, tantum applicatio, sive conditio, ut Sacramentum operetur.

III. Etsi quaelibet species, imò quavis pars speciei, sit integrum & essentialiter perfectum Sacramentum, adeoque Sacramentum Eucharistiae, sub speciebus panis & vini, physicè & materialiter specie differat; moraliter tamen, & in ratione Sacramenti, est unum specie infima Sacramentum, tum quia est unum signū rei sacrae: tum quia ordinatur ad unum specie infima finem. *v. S. Thom. q. 73. a. 1.*

IV. Etsi physicè loquendo, tot sunt numero Sacramenta, quot numero species, vel etiam pars specierum; moraliter tamen unum numero Sacramentum est, quod per modum unius proponitur & sumitur: quia id ad unum finem, scilicet unitam refectioem spiritualem, refertur.

V. Hostiæ in diversis altaribus, rectè concipiuntur, ut distincta Sacramenta: contra verò, si sacerdos unam hostiam in plures partes dividat, vel plures hostias simul sumat, (eadem est ratio plurium specierum diversæ rationis) non ideo dicitur accepisse plura numero Sacramenta.

Cap. I.
Nota:
teria, pro
inverso:
manens,
verò rem
cies panis
ta, illa sci
corpus &
Resp.
vinum.
Christi, A
materia,
Sacrame
licite po
ter tum
fess. Unde
I. C
ni quia
tranqu
II. No
re, in no
detur v
III
casu.
quosda
Dix
tionem
secrari
DU

DUBIUM II.

Qua materia Eucharistia?

Nota; Sicut in aliis Sacramentis est duplex materia, proxima & remota; ita etiam hic, sed ordine inverso: nam in aliis, materia remota est res permanens, proxima verò ejus usus, qui transit; hic verò remota transit, & proxima manet, scilicet species panis & vini. Quæritur ergò tantùm de remota, illa scilicet, quæ facta consecratione, transit in corpus & sanguinem Christi.

Resp. Materia Eucharistiæ est tantum panis & vinum. Est de fide, & probatur ex institutione Christi, *Matth. 26. & Luc. 22.* Et quidem utraque materia, panis & vinum, est ita necessaria ad hoc Sacramentum conficiendum, ut per se nunquam licitè possit una consecrari absque alia: quod patet tum ex facto Christi *22 Luc.* tum ex *Trident. sess.* Unde resolves.

I. Consecratio utriusque speciei, est juris divini, quia ratio sacrificii, sine quo non fit, exigit utramque.

II. Non licet alteram tantum speciem consecrare, in necessitate etiam gravi, v. gr. ut moribundo detur viaticum, *Suar. & commun.*

III. Nec Pontifex in eo potest dispensare ullo casu. Ita commun. *Suar. 3. p. d. 55. f. 4. & c.* contra quosdam.

Dixi I. *Per se*: quia per accidens, & præter intentionem quasi, aliquando unam posse solam consecrari absque peccato, docet *Tan. d. 5. q. 2. dub. 5. n.*

27. diciturque esse communem, v.g. in his tabulis. 1. Si quis aquam, vel alium liquorem pro vino consecrasset, neq; defectum intelligeret, nondiu post; aut postquam advertisset, non posset haberi aliud vinum; vel quamvis haberet, non posset tamen illo uti, sine gravi scandalo, vel vitæ periculo. 2. Si post consecratam hostiam, subteritum mortis periculum ab hostibus, vel incendium imminere, secluso tamen scandalo & contemptu dei, *Regin. l. 29. cap. 4.* 3. Si Sacerdos hostia consecrata moriatur, vel animo deficiens, loquelam perdat, vel in amentiam incidat, nec sit alius, qui possit sacrificium perficere, *Suar. Vasq. &c.* Si autem alius supplere, & Sacerdos infirmus communionem suscipere potest, debet hostia dividenda, eique pars dari. *Tambur. de exped. sacrific. s. 8.*

Dixi II. *Licitè*: quia validè alterutram tantum consecrari, est certum: ut patet tum ex factò Christi, qui panem ante consecravit; tum ex praxi Ecclesiæ, quæ corpus ante sanguinem proponit adorandum.

DUBIUM III.

Qualis debeat esse panis in materia Eucharistia?

Resp. I. Solus panis triticeus, in convivio communiter usitatus, qualis morali hominum iudicio tantum censetur ille, qui ex farina triticea, & aqua naturali mixtus, & igne tostus, sive assus, atque in sua

sua specie incorruptus est, quia hic solus simpliciter dicitur panis, alius verò non nisi cum addito, v. g. hordeaceus. *Vnde resolves.*

I. Falsum est, quod docuit *Cajet.* Eucharistiam posse consecrari ex quo vis pane, cujusvis speciei, dummodo sit aptus ad vescendum.

II. Non est apta materia ad validam consecrationem. 1. Panis ex oriza, avena, milio, pis, fabis, amygdalis, aliisque leguminibus, & arborum fructibus; vel etiam ex hordeo confectus; quia hæc omnia, communi usu & opinione censentur specie distingui à tritico, *Laym. Bonac. Card. de Lugo, d. 4. s. 1.* 2. Massa triticea cruda, vel non cocta per modum panis, sed frixa vel elixa, ut sunt placenta, libum; sive differant specie, sive non. 3. Panis subactus aquis artificialibus, vel oleo, butyro, lacte, vel ovis, saccharo, aliove liquore, qui aqua naturalis non sit, mixtus; quia non est panis vitalis. Ita *Laym. l. 5. tr. 4. cap. 5. Cajet.* tamen, & quidam recentiores, contrarium docent: quare est saltem materia dubia. Idque confirmat *Missale Romanum tit. de defect. Card. de Lugo, d. 4. s. 1. n. 4.* Unde qui hostias emunt, certi sint, quod aqua naturali, & non rosacea, confectæ sint. 4. Similiter hostiæ rubræ, quibus sigillantur litteræ, non sunt materia valida, vel minimum dubia; quia per admixtionem cinnabaris notabiliter alterantur. *C. Lugo, d. 4. s. 1. quod Ant. Perez apud Dia. p. 7. r. 12. R.* limitat, si multum cinnabaris sit mixtum: si autem sit valde parum, censet probabile, quod sit materia valida, illicita tamen. 5. Panis substantialiter corruptus. 6. Panis subactus aqua

aqua marina. *Fagund.* apud *Dian.* p. 9. t. 9. R. 58. ubi ipse contrarium docet, eò quod sit naturalis aqua.

III. Panis ex farre, sive spelta, item ex siligine est materia dubia: quia alii dicunt, solis accidentibus, propter loci sterilitatem; alii specie distinguunt à tritico, ideoque non licet, saltem uti pro Sacramento, quia hoc exponeretur periculo, *vid. Anacit.*

IV. Valida, sed illicita est materia, si aliquo grano, vel guttæ alterius speciei, cum tritico & aqua misceantur, ita ut triticum tamen & aqua plurimum prædominetur: quia si major pars non sit triticum & aqua, non erit materia valida. Quod monendi sunt illi, qui hostias coquunt. *Bon. d. 4. p. 2. p. 1. n. 6. Laym. cap. 1. 2.* Panis mucidus, qui corruptionem disponitur. *Bon. p. 2. n. 5.*

V. Perinde est ad valorem sacramenti, si panis sit azymus, sive fermentatus, ut definiunt *Trid.* quia uterque est usualis, & proprie dictus panis. Interim in suis Ecclesiis Latini in azymo, & Græci in fermentato conficere tenentur sub præcepto gravi, & culpa mortali, à qua non excusat necessitas, v. g. dandi viaticum. *v. Bon. d. 4. q. 2. p. 1. Filii 4. c. 3. q. 8. C. de Lugo l. c.*

Resp. II. Ex præcepto Ecclesiæ, panis conficiendus debet esse figura orbiculari, (in Ecclesia Latina) & integra. Dixi, *Latina*: quia Græci quadratam adhibent, & in particulis triangularem, ut habet *Arcudius*. Licere etiam in hostia minore, qualis datur Laicis, (quando alia haberi non potest) & scandalū abest) celebrare privatim, imò si ca-

sa urgeat, publice die festo, docet *Marchan. in
candel. t. 4. c. 5. q. 3. Dian. p. 5. t. 13. R. 80. & p. 6. t. 7.
R. 17. & Tambur. exped. sacrif. l. 2. c. 8. & Avers.
q. 11. f. 12.* eo quod nullum sit præceptum, neque
constet de consuetudine obligante sub præcepto:
quo casu elevare adorandam majorem ab alio
præconsecratam, licere vult idem *Tambur. loc.
cit. contra Marchan. & Dian. ll. cc.* Non licet au-
tem parvam sumere, & majorem relinquere (v. g.
ad exponendam in hierotheca) nisi ipse eadem
Missa etiam istam consecraverit, quia debet com-
municare de suo sacrificio. *Tambur. l. c.* Quare
male facit Parochus, qui renovaturus Eucharisti-
am hostiam ab alio consecratam ipse sumit, & à
se consecratam reponit in sacrario, vel hierothe-
ca. *Tambur. l. c. Lugo d. 9. f. 4.*

DUBIUM IV.

Quale vinum sit materia Eucharistia?

Resp. I. Solum vinum vitis, ut docet fides, &
definitum est in *Florentino*. Unde resolves,

I. Non est materia apta ad validam consecra-
tionem. 1. Sicera; & quicumque liquor ex me-
ris, malo granatis, &c. sive dicatur vinum, sive
non. 2. Agresta, sive omphacium, id est, succus
ex uvis immaturis expressus; quia non est vinum
sed in via ad vinum; cujus naturam nondum in-
duit, habetque se, sicut massa cruda respectu pa-
nis; *Laym. t. 4. cap. 2. n. 5. & 6.* succum tamen ex
uvis passis expressum consecrabilem esse putat

Bb Franc.

Franc. Amicus apud *Dian. p. 7. t. 11. R. 8.* eo quod
verum sit vinum. 3. Acetum, quia est vinum
substantialiter corruptum. *ib.* Quod si post
sumptionem, (imò etiam ante eam, post con-
secrationem calicis) dubium incidat, fueritne
acetum an vinum, esse præsumendum, quod fue-
rit vinum, docet *Tambur. l. 2. exp. sacrif. cap. 3.*
4. Uvæ, seu vinum intra uvas contentum vel im-
bibitum in offa panis; tum quia non tam est po-
tus, quam cibus; tum quia succus ille non dis-
tinetur proprie vinum, donec sit expressus; tum quia
in eo statu non satis ad sensum demonstratur per
formam. *Card. de Lugo d. 4. n. 11. & 12. Laym.*
Et c. 5. Sapa, seu defrutum, id est, multum ad
dimidiam, seu tertiam partem decoctum: quod
non est amplius vinum: nec potus, sed cibus. *Bonac.*
l. c. 6. Lora, id est, aqua expressis acinis super-
fusa *Fill. t. 4. cap. 3. Card. de Lugo d. 4. s. 1. n. 9.*

II. Valida quidem consecratio, sed illicita est
1. in musto; quia non est vinum simpliciter, sed
impurum, habens admixtas feces, non consecra-
biles: ideoque obstat præceptum Ecclesie, ob-
ligans secundum *Suar.* sub mortali, saltem extra
necessitatem, qualis esset defectus vini veteris
secundum quosdam, etiam devotio populi, quo
modo multi excusant contra *Suar.* quod in quor-
busdam locis, primitiæ uvarum in calice expre-
mantur. *vid. Bonac. l. c. 2.* in vino liquoribus aliis,
vel aromatibus ita modice permixto, ut naturam
vini retineat. Si verò permixtio sit immodica, est
materia dubia. 3. in vino acescente: quia ad hoc
est vinum, sicut panis mucidus est panis, 4. Pro-
babio

habilius etiam in vino congelato, (etsi à quibusdam propter negantium auctoritatem, dicatur esse materia dubia) tum quia adhuc retinet substantiam, & denominationem vini, estque natura sua potabile, tum quia Christus sub eo ante consecrationem manet. *Card. de Lugo l.c.* Nec refert, 1. quod aqua congelata non fit materia Baptismi, quia hic essentialiter consistit in ablutione, Eucharistia vero non in sumptione. Nec refert 2. quod non sit proxime potabile: quia est per accidens, & facile tolli potest; estque par ratio in pane indurato. Non est autem idem in liquore nondum ex uvis expresso, quia cum non sit vinum simpliciter, & per se, ac natura sua non sit potabilis, sed comestibilis quod vino congelato non convenit; alioqui non ieiunium frangeret. *Bon. l.c. p. 2. n. 10.*

Peccat tamen, qui in congelato consecrat, id est: si hyeme congelavit calix, calore manuum, aut halitus, aliove modo regelandus est, *Fill. t. 4. c. 3. l. s. t. 4. c. 2.*

III. Valida & licita est consecratio in vino, sive albo, sive rubro; etsi etiam specie physica differant: cum utrumque habeatur, & sit simpliciter vinum de vite, *Bon. p. 2. n. 2. Card. de Lugo l. 4.*

Resp II. Vino consecrando debet, non ex necessitate sacramenti, sed gravis præcepti, sub mortali obligantis, secundum *Card. de Lugo de Euch. d. 15. s. 2. n. 22.* misceri aqua. Idque caeremonialiter, & in ordine ad sacrificium. Est certum, ut constat ex *Trid. sess. 22. cap. 7. & 9.* An autem aqua ista immediate convertatur in sanguinem, nec ne, disputant Schol. *vid. Cor. vel*

Præp. hic. Cardin. de Lugo d. 4. s. 3. Unde resolves.

I. Si mixtio hæc omittatur, valida tamen est consecratio; etsi illicita mortaliter. Ita omnia commun.

II. Miscenda est aqua naturalis, eaque molli-
cissima, ut habet *Florent.* una scilicet, vel altera
gutta, ita tamen, ut sit sensibilis, & saltem non
excedat tertiam partem vini; alioqui reddet ma-
teriam dubiam. *Bon. p. 4. num. 4. ex S. Thom.*
Con. 6. c. Qui autem misceret rosaceam, vel aliam
artificialem, etsi in necessitate, etsi valide conse-
craret, peccaret tamen mortaliter. *D. Tho. Mo-
lant. Dian. p. 6. t. 7. R. 18.* quia ageret contra præ-
ceptum & consuetudinem Ecclesiæ in re gravi.
Quam ob causam etiam mortale censet *Fagund.*
p. 2. l. 2. c. 4. Persec. 6. c. miscere calidam: quod tamen
alii quibusdam nimis durum videtur apud
Dian. l. c. ubi addit ipse, si in frigidissima regione
consuetudo id habeat, ne forte vinum congelat-
scat, posse sine ullo peccato fieri.

III. Mixtio illa facienda est, non in dolio, vel
ampulla, aliove vase, sed in ipso calice, neque do-
mi, sed in ipso sacro, ut sit communiter, vel ante
offertorium, vel certe immediate ante sacramentum
fit apud quosdam, Idque vel ab ipso Sacerdote
ut in Missa privata; vel à Subdiacono, ut in so-
lemni: neque enim sufficit, si caupo illud dilue-
rit, *Bon. l. 10.*

IV. Si mixtio hæc sit omissa, idque notetur
ante consecrationem calicis, adhuc facienda est
secus, si post, *Bon. l. c. n. 5.*

V, Præ

V. Præceptum hoc mixtionis non extenditur ad illam, quæ fit post communionem, ad ablu- tionem oris & digitorum, v. de his *Miss. Rom.* Item *Bon. d. 4. q. 2. p. 4. Laym. lib. 5. tract. 4. cap. 2.*

DUBIUM V.

Quæ conditiones ad materia consecra- tionem requirantur?

Resp. I. Ad validam consecrationem requi- runtur duæ conditiones. 1. est, ut materia Sacer- doti consecranti, moraliter & sensibiliter sit præ- sens, Ita communiter; & est certum. Ratio pe- nitur, tum ex institutione Christi, & verbis for- mæ, *Hoc, & Hic*, quæ non verificarentur, cum sint demonstrativæ: tum ex perpetua Ecclesiæ praxi, nunquam consecrantis, vel etiam benedicientis res absentes: tum etiam ratione sacrificii, quod requirit hostiam præsentem, v. *Bon. d. 4. q. 2. p. 6. Laym. c. 2.* Unde resolves.

I. Valide consecratur vinum in calice cooper- to, vase, vel cantharo clauso; panis in canistro; hostiæ in ciborio, vel in cumulo sub aliis latentes, aut aliter tectæ, v. g. sub corporali vel mappa, vel etiam in Missali, ut ex *Suar. Henriq. Con.* docet *Bonac. contra Laym. l. 5. t. 4. c. 2.* (unde hoc po- stemum dubium videri potest, & saltem pecea- ret graviter; qui sic tectas, aut latentes consecra- ret.) Item valide consecrantur hostiæ præsentis, à cæco, vel alio Sacerdote in tenebris. Ratio ho-

rum omnium, quia ad præsentiam & sensibilitatem non requiritur, ut materia videatur, vel tangatur, vel feriatu sono verborum, (unde communiter non probatur praxis eorum, qui os proxime admovent, ut halitum in calicem & panem inspirent) dummodo videri possit, sive in se, sive in alio, v.g. in suo toto, vel continente, vel vasa ad illam continendam destinato *v. Bon. d. 4. q. 1. p. 5.*

II. Invalide consecratur, 1. materia post parietem, aut post tergum posita, vel clausa in tabernaculo, ut docet *Fill. Bon. q. 2. p. 6.* & alii. Ratio, quia moraliter censetur abesse, cum non possit demonstrari per *Tò hoc vel hic*, neque paries habeat se ut continens, aut tegens, 2. materia longe de procul, v. g. 100. passibus distans, etsi videri possit. Ratio est eadem. Quanta autem proprietate sufficiat, dubium est, & ex moralis prudentium judicio pender. *Henriq. l. 8. c. 38.* docet 20. aut 30. passuum: quod *Bon. l. c.* & alii putant esse certum, *v. Schol. 3.* Materia tam modica, sensu percipi non possit, tum quia non potest demonstrari; tum quia Sacramentum, debet esse dignum sensibile. Ita *Suar. Vasq.* & alii contra *Suar. l. c.* *Henriq.* Quod intellige, si non sit in toto, sed extra illud: quia in toto etiam minima ejus particula consecratur, ut constat ex *Trid. sess. 23. c. 4. Bon. l. c.*

Secunda conditio, ut materia sit certa, & a consecrantis intentione, & individuo determinata. Est communis, apud *Bon.* & alios: tum quia hoc requirunt pronomina *Hoc* & *Hic*: tum quia a Cate-

nes sunt circa singularia, quæ debent esse certa & determinata. v. *Bon. l. c. p. 5.* Unde resolves.

I. Invalide consecraret, qui veller tantum consecrare tertiam, vel mediam hostiæ partem, eam non determinando, vel ex multis, v. g. viginti præsentibus, tantum quatuor aut quinque, nullas designando. quia non est ratio, cur una magis, quam altera consecraretur. Item qui ex multis hostiis intenderet illas consecrare, vel illas partes hostiarum, aut vini, quas Deus elegerit, aut Titius designaret; aut partes illas, quæ fractis speciebus sunt mansuræ in continuo, non quæ excident: quia non est materia definita. *Bon. l. c. p. 5.*

II. Non consecratur hostia, in scio Sacerdote posita, sive in corporali, (sejuncta tamen à cumulo) sive infra illud *Con. 3. p. 9. 74. a. 2. d. 3.* & alii. Ratio, quia non est determinata in mente Sacerdotis, cujus voluntas non fertur in incognitum. Similiter non consecrantur guttæ, quæ exterius calici adhærent: quia non intenduntur. Imo ut probabilius docet *Suar. Regin. to 2. l. 29. c. 2. Laym. l. 5. t. 4. cap. 2. Con. 9. 74. a. 2. dub. 3. contra Tann. & Bonac.* nec eæ guttæ, quæ interius adhærent: quia intentio Ecclesiæ esse videtur, ideoque & Sacerdotis esse debet, consecrare id, quod per modum unius continui est in calice. Unde ne opus sit de detergendis guttis sollicitum esse, bene faciet Sacerdos, si semel pro semper intēdat eas nō cōsecrare; uti nec micæ hostiis adhærētes v. *Dia. p. 2. t. 3. misc. R. 16. & p. 3. tr. 4. R. 32. Escob. t. 7. E. 6.* ubi docet, Sacerdotem vi particulæ *Hic*, tantum intendere id consecrare, quod per modum unius

continui potabilis est in calice, ideoque guttas illas non consecrari. Quæ sententia probabilis est, ex *Reg. Suar. & Laym. l. 5. t. 4. c. 2. n. 15.*

III. Valida est consecratio, 1. Si Sacerdos intendat consecrare ex pluribus hostiis præsentibus tantum quinque, eas determinando; vel omnes præter infimam & supremam cumuli, vel omnes pares v.g. secundam, quartam, sextam, si sint ordine collocatæ, & determinetur, unde numerandi initium sumendum sit: quod tamen grave peccatum erit. Quod si autem hoc vel alio casu, non consecratæ misceantur consecratis, totus cumulus ad altare est deferendus, ut Sacerdos intendat consecrare non consecratas, vel potius totum cumulum consecret sub conditione, si non sint consecratæ. *C. de Lugo d. 4. de Euchar. n. 36.* 2. Eripuerit unam, vel duas, vel sex hostias, consecrandas adesse, cum sint plures, sive à se, sive alio positæ: quia error speculativus & privatus non obstat intentioni practicæ & absolutæ consecrandi omnes præsentibus. Quam tanquam Ecclesiæ consuetudini conformem, quisque censetur habere implicite, ut docet *Sylv. Henriq. & Suar.* Unde si Sacerdos advertat post consecrationem, esse duas simul junctas, utramque ut consecraram summet, ut habet *Missale.* Si verò ante consecrationem, postquam obtulit, advertat, alteram separaret, & post Missam, ipse, vel alius sumat tanquam panem benedictum. 3. Si quis plures hostias ad altare tulerit, aut rationabili modo adverterit, ab alio adferri à se consecrandas, vel ante sacrificium monitus fuerit, de consecrandis in altari posita.

tionem autem nullo modo sunt abstergenda.
 Qui ante consecrationem ita statueret, nolo te
 secrare hostias appositas, nisi tempore consecra-
 tionis, vel saltem oblationis fuero memor.
Præp. hic a. 2. d. 3. Laym. l. c. et si Tambur de expi-
sacris. c. 1 §. 3. eo casu nullum peccatum agnoscit.

DUBIUM VI.

Quæ forma consecrationis Eucharistia?

Resp. Est duplex, una panis, & est hæc: *Hoc est enim corpus meum.* Ubi omnia sunt de essentia præter Tò enim, cujus ommissio esset veniale. Altera vini, & est hæc: *Hic est enim calix sanguinis mei, novi & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis, effundetur, in remissionem peccatorum.* Ubi et si verior & communior sit sententia S. Bonav. Suar. Bellarm. & aliorum, contra S. Thom & Thomist. quod essentialiter sint tantum hæc: *Hic est calix sanguinis mei (vel hic est sanguis meus,* aut eis æquivalentia) gratè tamen peccaret, qui aliqua ex reliquis committeret, vel mutaret. Debent autem formæ præferri persona Christi, formaliter & significative, sive assertive, & non tantum recitative, sive historice, licet ea, quæ in Canone præcedunt, dicantur tantum recitative seu historice. v. *Laym c. 3. Bon. q. 4. p. 2. Card. de Lugo d. 11. f. 5.* Unde resolves.

I. Valida, sed illicita est consecratio. i. Si consecrans dicat: *Hic cibus, hic potus, hic calix, vel hæc res, vel contentum sub his speciebus, est corpus*

corpus meum, vel sanguis meus. *Bonac. l.c. pag. 1.*
2 Si dicat: Hic calix est novum testamentum in
sanguine meo, ut habet *S. Lucas cap. 22.* 3. Hoc
est corpus meum, quod de Virgine sumpsi; hic est
sanguis meus infiniti valoris. 4. Hoc est meum
corpus; hic meus est sanguis; vel hoc est sanguis
meus. Ratio horum, quia manet idem sensus,
nec fit mutatio substantialis. *Bonac. l.c.*

II. Invalida erit consecratio, si dicas: *Hic* (ad-
verbialiter) est corpus meum. Si autem *Tò Hic*
ponatur masculine, pro neutro, valet, etsi non se-
cundum grammaticam. *Escob. Granadus. 2.*
Hoc corpus est meum, hic sanguis est meus.
Fagund. p. 3. q. 78. c. 2. 3. Ecce Corpus meum;
Ecce Sanguis meus. 4. Hoc fit, vel hoc fit Cor-
pus meum; vel hic panis convertitur in Corpus
meum; vel hic ponitur Corpus meum. 5. Illud
est Corpus meum, ille est Sanguis meus. 6. Hoc
est substantia mea, ubi hoc est Corpus Christi
Bon. l.c. p. 3.

III. Dubia erit consecratio, 1. Illud est Cor-
pus meum; iste est Sanguis meus. 2. Hæc est ca-
ro mea: quam tamen *Laym.* contra *Con.* putat
valere. 3. Secundum quosdam, forma ex *S. Luce*
ca primo casu allata, *v. Bon. q. 3. p. 1. & 2.*

Regin. l. 29. n. 33.

DUBIUM VII.

Quamdiu Christus maneat in Eucharistia?

Resp. Manet sub speciebus, etiam divinis, sub quavis earum minima parte; donec tantum fiat mutatio, ut consueta substantia panis vel vini corrumpatur. Ita commun. cum S. Thom. Et est certum. *Vnde resolves.*

I. Gratia datur in prima manducatione, etiam prima partis, cum sit totum Sacramentum. Manducatio autem, dicitur trajectio ex ore versus stomachum, etsi alii dicant gratiam tum primam dari, cum pars aliqua est in stomachum recepta. *Dian. p. 3. t. 6. misc. R. 96. ex Henrig. Syl. & Fe Gund. Item Card. de Lugo d. 12. f. 2.*

II. Species non sunt retinendae in ore tam diu donec penitus pereant: quia tunc non manducaretur Christus: nec gratia Sacramenti conferretur. Uti neque, si moriaris dum hostia adhuc est in ore. *Dian. l. c. contra Bec. cap. 22. v. Bon. d. 4. f. 5. p. 2. n. 2.*

III. Si quis partem vini, vel hostiae, sumpsisset indispositus, & deinde se disposeret, acciperet adhuc gratiam in sumptione alterius partis. Quod etiam aliqui, ut *Gab. Cajet.* & alii, probabiliter dicunt futurum, si se disponat ante, quam species consumantur in stomacho. *Dian. l. c. R. 46. ex Nugno v. Card. de Lugo d. 12. f. 2. n. 46. & 53. & 64. ubi illud posterius negat. v. Bon. l. c.*

VI. Neo

VI. Non videtur reprehendendus laicus, qui desiderat esse Sacerdos, ut possit communicare sub utraque specie, quod putet plus gratiæ dari sub utraque, quam una: quia id fieri, non est improbabile, ut docet: *Vasq. Mar. Card. de Lugo d. 12. s. 3.* & alii. Uti nec carpenda devotio illius, qui multum materiæ sumit ad consecrationem, ea mente, ne tam cito in stomacho species consumantur, & sic diutius secum Christus maneat, & sæpius gratiam augeat: quod fieri non est improbabile, si dispositio subjecti fiat melior, ut docet *Suar. Con. item Fagund. & Beca. apud Dian. p. 3. d. 6. misc. R. 97.*

V. Species per vomitum rejectæ si tales sint; ut sub illis panis, vel vinum posset existere, vere sunt adorandæ; & si iterum sumantur, iterum conferre gratiam, docet *Cardin. de Lugo loc. cit. n. 53.*

VI. Et si, si modicum vini consecrati misceatur perfecte cum alio liquore, ita ut non maneret substantia vini, desinat ibi esse Christus, non tamen desinit, si misceatur cum vino alio, saltem ejusdem speciei *Card. de Lugo d. 10. s. 3.*

Unde si gutta consecrata lapsa sit in dolium vini ejusdem speciei, totum illud vinum adhibendum tantum est pro sacrificio, licet quidam dicant bibi posse à laicis.

VII. Si species consecratæ liquorem speciei diversum sibi permixtum convertant in vinum, similis substantiæ ei in quo facta est consecratio, species priores manent consecratæ, non item posteriores adjunctæ,

CAPUT II.

De Causis, & subiecto Eucharistia.

DUBIUM I.

De Causis.

Ago hic tantum de efficiente, id est, Ministro in quo quid requiratur ad confectionem validam, constat tum ex dictis *de Sacramento in genere*, tum ex superioris capituli *dub. 5.* Quid ad licitiam requiratur, patebit ex sequenti dubio, *de subiecto suscipiente Eucharistiam*, quia omnes dispositiones, quæ ad digne suscipiendam sunt necessariae, requiruntur etiam ad licitam confectionem; cum conficiens necessario suscipere debeat. Hic ergo tantum quæritur. 1. Cujus sit dispensare Eucharistiam. 2. Quid ex parte Ministri requiratur ad licitam dispensationem.

ARTICULUS I.

Ad quem spectet dispensatio Eucharistia?

Resp. Eucharistiam dispensare, ex officio potest solus Sacerdos, habens jurisdictionem ordinariam, delegatam, aut saltem rationabiliter presumptam, vel privilegium. Ratio, quia Pastorum proprium est pascere, quod præcipue fit per Sacramenta, *v. Bon. d. 4. q. 5. p. 1. C. de Lugo d. 18. s. 1.* Unde resolves.

I. Pe.

I. Peccat mortaliter, qui sine omni jurisdictione Eucharistiam dispensat. *Bon. l. c. p. 2.* quia violat alterius jurisdictionem, in re gravi. Inferior autem Sacerdote, incurret insuper irregularitatem, ut docet *Con. bic.* Religiosi etiam ipso facto incurrunt excommunicationem Papæ reservatam, si (scilicet sine licentia Parochi, & quidem speciali,) præsumant Clericis, aut laicis dare Extremam Unctionem, vel Eucharistiam, vel Matrimonia solemnizare: nisi habeant privilegium, vel Parochus absit; aut injuste nolit in articulo mortis. A dicta tamen excommunicatione excusare ignorantiam etiam crassam, ex *Præpos. &c.* notat *Dian. p. 5. t. 3. R. 51.* idque propter verbum *præsumant.*

II. Licite ministrat Eucharistiam, qui præsumit rationabiliter Pastorem factum suum approbaturum esse. *Regim. l. 29. num. 91. Bon. loc. cit. num. 7.*

III. Si infirmus sacro viatico muniendus sit, & proprius Pastor absit, vel præsens non possit deferre Eucharistiam, qui vis alius Sacerdos, vel regularis, vel secularis, & hoc deficiente, etiam Diaconus, ei conferre potest, quia tunc præsumitur voluntas Episcopi, aut Papæ. Ita *Laym. l. 5. t. 4. c. 7. Bon. l. c. n. 10. ex SUAR.*

Dixi in Responsione, *ex officio*: quia extraordinarie, in statu necessitatis, id potest Diaconus ex commissione Parochi, (& secundum *Quint.* si absit, sine ea) v. g. in magno festo, quo Sacerdos confessionibus, concionibus, &c. est occupatus. *Dia. p. 9. t. 6. R. 39, ex Præpos.* In extrema vero necessitate, v. g.

v.g. articulo mortis, si non esset alius, etiam Diacono, imo laico licere (secluso scandalo) & alio & se ipsum communicare, probabile est, ut contra *Henriq. Vasq. & Sa. docet Suar. Con. Lym. Propos. hic d. 2. n. 11.* confirmatque *Dian. p. 8. t. 1. l. 48. ex Aversa & Franc. Lugo.* Sed *Amicus* limitat ad casum, quo moriturus peccati mortalis conscius, aliud sacramentum suscipere non poterit. v. *Dian. p. 9. t. 6. R. 39.* In praxi tamen id non facile faciendum, ob contrariam consuetudinem, *Card. de Lugo d. 18 f. 2. Bonac. d. 4. q. 5. p. 1.* Unde resolves.

Probabile est, etiam extra mortis articulum, ex gravi causa, licere Sacerdoti, præciso scandalo, sacram hostiam sumere ex sacratio, vel à Diacono allatam, sibi ipsi dare, v.g. si in longo morbo die non communicasset, ut contra *Sa. & Con. docet Fag. p. 3. l. 3. c. 3. Prop. Es. t. 7. E. 6. Bon. l. c.*

Dixi II. *Vel Privilegium*, quale habent religiosi Mendicantes, & nominatim Societatis Jesu, ex Pauli III. Bulla & aliorum, ut scilicet in suis templis per se, vel per alios Sacerdotes illic celebrantes, communicare possint quoscunque Christiani fideles, præterquam in mortis articulo, (in quo tamen, si urgeat necessitas præsumitur rati habitio Papæ, etiam invito Parocho, ut habet *Bon. hic*) & festo Paschatis. v. *Card. de Lugo l. c. f. 2. n. 38. & 44.* Porro per festum Paschatis, Pontifices hic videntur intelligere, & prohibere communionem illam, qui satisfit præcepto annualis communionis, ut docet *Sa. Fil. & commun.* Per mortis articulum intelligitur tempus, quo vel

mors p
tabilis
probab
su, q
Suar. t
& ali
Ex o
Eucha
te, sequ
I. S
salute
II.
mortis
possit
III.
vil. giu
aliqui,
munic
IV.
chia c
rocho
V.
chia f
puten
ipso d
Sic co
Laym
vitum
alios
Paro
se rej
loc. c

mors proxime instat, & moraliter certa & inevitabilis est, vel quo est mortis periculum, id est, probabile dubium de vitæ conservatione tali casu, quo valde frequenter mors solet accidere *Suar. t. 4. de vel l. 2. cap. 3. § 3. p. d. 26. f. 4. & alii.*

Ex dictis *resolves*, quod regulares licite dent Eucharistiam in articulo mortis, uti & in Paschate, sequentibus casibus.

I. Si ex remansit necessitas, ut si periclitetur de salute æterna.

II. Si sit gravis necessitas, id est, probabile mortis periculum, & Parochus nolit, vel non possit dare, *Card. de Lugo d. 18. f. 2. n. 53.*

III. Si à Pontifice, vel Episcopo, habeant privilegium: quale hoc tempore habent Religiosi aliqui, quibusdam locis ab Episcopis, dandi communionem paschalem.

IV. Si quis in paschate non possit in sua parochia communicare, nec petere veniam à Parocho.

V. Si ratione communionis paschalis Parochiæ suæ ante satisfecerint, aut postea satisfacturi putentur: quia tunc Parochis nihil decedit, cum ipso die Paschæ abstinere à communione possint. Sic contra *Henriq. & Navar. docet Sa. Fill. & Laym.* qui addit, nisi constaret Parochum esse invitum, ac rationabiliter id prohibere, v.g. quod aliis rationem communicantium habere in sua Parochiâ non possit; tunc enim ad Parochiam esse rejiciendos *Card. de Lugo d. 8. f. 2. num. 50. Bonloc. cit.*

VI. Si

VI. Si ægrotus nec dum pervenerit ad eum statum, ut ex præcepto teneatur ad communionem; etsi tunc maneat obligatus suscipere communionem ex manu Parochi, in articulo mortis.

VII. Si ægrotus satisfecerit præcepto de viatico, cum intentione illud implendi: quia administratio Eucharistiæ tantum est verita regularis, quando præceptum communionis obligat. Nisi quædam tamen, sine licentia Episcopi, vel Parochi licet religiosis publice Eucharistiam deferre plateas, cum id juri Parochorum, consuetudine obtento, deroget; proinde eo casu, in ægroti domicilio, aliove honesto domus loco, de licentia Ordinarii privatim facta sacro, Eucharistia est danda. Ita *Suar. v. Dian. 1.4.p.4. R. 14. & p.9. R. 63.*

VIII. Quibusdam, qui frequenter communicant apud religiosos, nec possunt adduci, ut communicent in Parochia: idque ex tacito & præsumpto consensu, quem *Laym. lib. 5. tr. 4. cap. 7. num. 4* putat facilius posse præsumi in militibus præfidiariis, item in aulicis, studiosis, aliisque Academicis, &c. qui frequenter communicant extra suspensionem esse solent. v. *Laym. l.c.*

IX. Si in paschate sint vagi, peregrini & alienæ, secundum sententiam probabilium multorum, ut *Sanch. de mat. l. 3. d. 37. Fagund. præf. Eccl. l. 1. c. 8. Card. de Lugo. l. c. Dian. pag. 2. R. 12.*

X. Si sint famuli, vel domestici, vel familiares eorum, qui circa tales habent privilegium. vid. *Compend. privileg. Societatis, V. familiaris, &*

ARTICULUS II.

Quid requiratur in Ministro, ad licitam
administrationem Eucharistiae?

Resp. I. Ut Minister circa Eucharistiae distri-
butionem non peccet, praeter gratiam, etiam re-
verentiam in eo, tum ratio, tum Canones requi-
runt, ita ut praestet hoc Sacramentum omitti,
(cum ejus susceptio saepe non sit necessaria ad sa-
lutem) quam admitti positivam irreverentiam.
Vnde resolves.

I. Eucharistia non est deferenda ad infirmum,
nisi cum habitu decenti, id est, cum stola, & super-
pelliceo, ac praecedente lumine (secus est de ex-
trema unctione, cujus materia cum non sit Sacra-
mentum, non requirit tantam venerationem.)
Putant tamen quidam, si habitus haberi non pos-
sit, aut sit tempestas, aut iter faciendum, non fo-
re irreverentiam, si Sacerdos Eucharistiam in pi-
xide, vel corporali involutam, in sinu suo clam
deferat. Quod certius videtur licere in locis haer-
eticis, ubi etiam in necessitate, & clam, praeciso
scandalo, poterit porrigere sine stola, & superpel-
liceo: etsi nullo modo celebrandum sit sine vesti-
bus sacris, ob viaticum dandum. *Bon. d. 4. q. 5.
p. 2.*

II. Praestat aegrum incommunicatum mori, qua
Sacerdotem in habitu, cum Sacramento per pu-
blicum currere, (etsi festinare valde debeat ut dicit
Quint. t. 4. f. 8. Secus est in Baptismo & Poeniten-
tia, si probabiliter timeretur, ne aegrotus decede-
ret in

ret in mortali, tunc enim currendum esset, ut habet *Bonac. l.c. ex S. Thom. Possiv. & aliis.*

III. Ad infirmum longe distantem licere Petro rocho Eucharistiam deferre in equo mansuetissimo, ut non sit periculum lapsus, docent. *Quinlan. 1. 4. f. 8.* Sed negat *Possiv. & Barbosa*, nisi loci consuetudo permittat; adduntque non licere eisdem dare portandam Laico, quantumvis Pallas sit fatigatus, sed potius ex collo suspendendam bursam.

IV. Eucharistia non est deferenda ad ægrum, venerationis tantum causa, ut adoret, vel osculetur, si sumere non possit. Quod etiam prohibuit Congregatio Cardinalium: quæ tamen non videtur prohibere, ut venerationis causa deferatur ad lectum, si in domo celebretur.

V. Non licet dare Eucharistiam aliis digitis, si indice & pollice, ob chiramgram, dari non possit, ut docet *Bon. d. 4. q. 5. p. 2. & Possivinus contra Tol.* cujus sententia tuta videtur, si alias æger sine viatico esset moriturus; præsertim si tunc detur duobus indicibus.

VI. Non licet tempore pestis porrigere Eucharistiam medio aliquo instrumento; (minus deponere alicubi in scutella, ut ab ipso ægro sumatur) sed de manu danda est, ut docet *Bon. d. 4. q. 5. p. 2. ex Suar. & aliis. Quamvis Possiv. cap. 8.* non improbabiler dicat, posse præfuso scandalo, & periculo lapsus in terram, instrumento ad id rite confecto dari *v. Dia. p. 4. t. 4. Resol. 114. Bonac. l.c. p. 2.* quod in praxi pro ægro, qui non potest trajicere hostiam, ut scilicet datur

detur Eucharistia, imposita particula hostiæ cum vino in cochleari, admittit *Præp. in 3. p. 9. 80. 4. 5. dub. 6. & Escob. cap. 7. cap. 6. Dian. p. 4. tit. 4. R. 104.*

VII. Sacerdos podagra laborans, potest deferri ad altare, ut ibi Eucharistiam administret; seclusa tamen alia prohibitione. Ita *Possev. cap. 5. n. 50 Bon. l. c.*

Resp. II. Requiritur præterea - ut eam dispenserit ritu Ecclesiæ consueto, deinde ut eam neget, (per se loquendo) indispositis, animo vel corpore; denique, si Pastor sit, ut minister eam ovibus, quoties rationabiliter petunt. *Bon. d. 4. q. 5. p. 1. num. 13.*

Dixi I. *Ritu Ecclesiæ*: quia legitimus Ecclesiæ ordo sub peccato obligat. *Vnde resolves.*

Peccat 1. Qui Eucharistiam dat sub utraque specie, locis vel personis, quibus à Pontifice non est concessum. Item si morituro, qui ob linguæ ariditatem non potest hostiam trahere, det species vini: licet talem à mortali excusare conetur. *Amicus apud Dian. p. 8. t. 1. R. 24. Bon. l. c. Sanch. Possev. Barbof. contra ipsum Dian. part. 9. t. 9. R. 64. 2.*

2. Qui dispensat sine veste sacra, vel lumine, aut prævia confessionis generalis formula.

3. Qui laico dat hostiam majorem; in necessitate tamen, vel in casu magnæ devotionis, licet ex majore particulam defractam dare; vel etiam in defectu minorum, plures majores consecrare, easque deinde in minores partes, (non tamen adeo parvas, ut honeste dari non possint) divisas distribuere. Ita *Sa. V. Euchari. d. 4. q. 5. p. 1. n. 14.*

Dixi

Dixi II. *Per se neget*: quia alias cooperabitur peccato. Per accidens tamen sæpe dare potest, v. g. sine scandalo, aut gravi damno suo, vel poenitentis, negare non possit. v. *Bon. l. c. Possiv. c. 5. n. 1.* Unde resolves.

- I. Peccat 1. qui dat pueris, ante annum discretionis, (nisi in articulo mortis, ut v. *dub. seq. a. 3.*) qui forte circa annum decimum incipit.
2. Qui dat amentibus quando nunquam sunt usi ratione. Si vero usi sint, potest, & debet illi dari in articulo mortis, si possit sine periculo irreverentiæ, & non constet incidisse in amentiam in statu peccati mortalis. *Laym. hic. c. 4. num. 4.*
3. Qui dat peccatori publico, v. g. histrioni, turpes comœdias cum mortali representanti, vulgario, meretrici, concubinario, de quib. *Fill. l. 4. n. 166. & seq.*

Dixi, *Publico*: quia si occulte tantum scias esse indepositum, occulte quidem non tamen publice petenti, est neganda; nisi indispositio ex confessione sit nota: tunc enim extra eam nequidem jicet monere, ut docet *Sanch. Bon. Laym. l. 5. r. 4. c. 6. Card. de Lugo d. 8. de Sac. f. 8.*

- II. Peccat item, qui negat reis morte plebendis, (quibus etiam potest dari aliquot, imo una hora ante mortem, ut habet *Sa*, danda vero est fieri potest, non in carcere vel alio loco inhonesto) etiam ob crimen sagarum captis dummodo poenitentiam præ se ferant: etiamsi crimen negent, & violenta duret suspicio, *Tann. tom. 3. q. 1. d. 4.*

- III. Recte facis, 1. qui raro, v. g. in paschate,

dat communionem semifatuis, & qui debilem habent rationis usum, si saltem hunc cibum à profano distinguere norint, ut habet *Henriq. & Possev.* Idem fere dicendum est de surdis & mutis à nativitate, v. *Laym. bic. 2.* Qui dat infessis à Dæmone; dummodo sine irreverentia possint sumere. Ita *Suar. Bon. Regin.*

Dixi III. Si pastor sit. Unde resolves.

I. Talis peccat graviter contra justitiam & charitatem, si subditis in periculo mortis, licet peste infectis, non det. Alius vero Sacerdos, qui in tali casu, absente vel nolente Parocho, nollet dare, peccaret tantum contra charitatem; etsi secundum *Chap. villum* mortaliter, q. 1. n. 2.

II. Pastor, ut Eucharistiam opportune petentibus possit ministrare, tenetur eam asservare, cum lumine, in Ecclesia, nec licet a'ibi, ne quidem in Sacellis nobilium, vel choro monialium, aut intra septa monasterii earum, ut habet *Trid. sess. 15. de reform. c. 10* nisi cum facultate in solemnifesto) in pixide; quæ non necessario est consecrata licet si consecrata non sit, debeat materius vestiri vitæ lineæ, ex tela consecrata; ut ex *S. Thom.* docet *Vasq. Azor. Regin. in Praxi, tom. 2. l. 29. c. 9.*

III. Si ob graviter culpabilem negligentiam Parocho, (vel ejus, cui ista cura commissa est) integro die, vel aliquot integris noctibus; lumen non ardeat ante venerabile Sacramentum, peccare cum mortaliter (secus si per horam tantum) docet, *Quintan. t. 4. s. 1. & 7. irem Dian. p. 9. t. 6. R. 34.* licet *Marchant. in resolut. Pastor. t. 4. c. 5. q. 4.* obligationem & consuetudinem tam universalem neget:

neger: uti & de lumine præferendo, quando defertur Sacramentum foras; atque ex causa id posse omitti, ut cum defertur ad ægrum longe distantem, nec commode fieri potest cum lumine.

DUBIUM II.

De subjecto, seu suscipiente Eucharistiam.

ARTICULUS I.

Quæ requiratur in eo dispositio animæ?

Resp. I. Qui est in mortali, tenetur sub mortali ante sumptionem Eucharistiæ confiteri, nisi sit necessitas celebrandi, vel communicandi, & Confessarius desit. Ita *Trid. sess. 13. c. 7. & Canon.* ubi contrarium docentes excommunicantur de facto. Fundatur autem in illo *Corinth. 11. præter autem se ipsum homo, &c.* Et parum refert ad praxin, utrum tantum sit præceptum Ecclesiasticum, an tantum divinum, quod est probabilissimum, ut docet *Sua. Filii.* & alii commun.

Dixi I. *In peccato mortali:* tum quia Eucharistia delet venialia, ex opere operato: tum quia venialia, esto comitentur, imo reddant venialiter malam ipsam sumptionem, non ponunt obicem gratiæ sanctificati. Quod si tamen multa sint, & intra genus suum gravia, de quibus nulla poenitentia concipitur, actualem devotionem

fructum majorem impediunt. *Suar. Laym. & alii.*
Unde resolves.

I. Qui dubitat, an peccarit mortaliter, vel an mortale sit rite confessus, tenetur ante communionem confiteri. Ita *Bon. d. 4. q. 6. p. 2. ex Sanch. Regis. Suar. & aliis.*

Dixi II. *nisi sit necessitas*, (non quæcunque, v. g. festi celebritas, vel magna devotio, ut quidam volunt) sed gravis sive urgens, qualis esse censetur in sequentibus casibus: præmissa tamen semper contritione; ad quam tunc teneris, nisi de peccato, quod occurrit, fueris ante contritus. *Præp. Card. de Lugo d. 14. f. 6. n. 122.*

I. Periculum mortis, vel ut consecratur hostia pro morituro, *Suar. Con. Card. de Lugo d. 4. f. 50. n. 107.*

II. Si sacrificium, vel communio non possit omitti, absque gravi infamia, vel scandalo; *Idem. Ant.*

III. Si Parochus debeat celebrare ex officio, ut populus sacrum audiat. *Ibid.* Ob quam causam etiam alteri, qui non est Parochus, id licere, putat *Dian. cum aliis 11. p. 9. t. 3. R. 9. contra Palaum. Aversam. & c.*

IV. Si urgeat præceptum de annua communionem, ut docet *Henriq. &* probabile putat *Præp.* vel si Sacerdos non possit audire Missam, nisi celebret, ut habet *Henriq. & Sotus, Dian. R. 63. & 64.* nec improbat *Card. de Lugo l. c.* Probabilius tamen videntur docere *Con. Sa. Suar. &* alii, cessante scandalo & infamia, præstare tunc sacrum, & communionem etiam Paschalem, intermitte-

re, eo quod hæc præcepta non obligent, quando non possunt impleri convenienter juri divino.

V. Si Sacerdos post consecrationem committat mortale, vel ante commissi recordetur, tenetur elicitam contritionem, sacrificium prosequi. Si vero id fiat ante consecrationem, & præferri ante Canonem, debet confiteri, si absque nota infirmitatis potest, vel recedere, ut docet *Sylv. Navar. Dian.* & alii contra *Sotum* & *Henriq.* qui negant teneat, ob honorem sacrificii, puratque præceptum esse probabile *Laym. & Bon.* eo quod vix sit in omni nota confessio decenter fieri posset: nisi fortè in Missa solemni, sub cantu, vel concione, quo casu tenebitur confiteri, ut notat *Sylv.* Quod si verò nec contritionem possit elicere, secundum communem sententiam, esset confitendum, vel desistendum, licet *Vasq. in 3. p. tom. 3. d. 27. & Hurt. de Euch. d. 8.* putent probabile esse, saltem non peccaturum mortaliter, quando non peccat sine nota recedere: intellige, si conatus sit elicere, vel fecit quod potuit, v. *Dian. p. 4. l. 4. res. 1.* *Card. de Lugod. 9. s. 2. n. 8.* ubi idem docet, Negat autem *Dian. ex Præp.* satis esse, si quis bona conscientia putet se esse contritum, licet subdubitet.

VI. Si in scamno communicantium recordaris peccati mortalis, quod oblitus es confiteri, nec sine nota, aut scandalo gravi, possis recedere, ut habet *Navar. Fill. Regin. Card. de Lugod. l. 1. n. 112* & alii; porrigenti autem Eucharistiam confiteri non expedit, nec decet, quo casu etiam si quis possit elicere contritionem, excusatur à peccato *Hurt. l. c.* Imò quidam D. D. apud *Henriq.* ex

culant laicum ante confessum etiam præcisa nota, & scandalo, non recedentem; eo quod is dicatur justificatus, & probatus per confessionem. Quam sententiam probat *Tambur*, in *expedita com. c. 1. §. 8.* potestque servire pro scrupulosis. v. *Regin. l. 29. n. 105. Bonac. d. 4. p. 10. Esob. 7. c. 6.*

Dixi III. *Et desit confessarius*: deesse autem censetur non ut quidam volunt; si absit is, cui solet, & cuperet confiteri; vel cui devotius aut utilius confiteretur: neque etsi Religiosus non possit, nisi sæculari confiteri peccata gravia, cum aliqua infamia Religionis. *Amicus. Dian. p. 9. t. 3. R. 13.* sed in sequentibus casibus.

I. Si nullus sit præsens; ad absentem verò sine magna difficultate, (spectata tū debilitate ætate, & negotiis personæ, cum aliis circumstantiis, ut ævis, brevitate temporis) adire non possis *Bon. l. c. n. 30. ex Suar. Con. Ec.*

II. Si non adsit nisi ignarus idiomatis, vel carens jurisdictione, vel excommunicatus, vel non approbatus, vel cui non possis confiteri sine gravi damno tuo, vel aliene, vel si habeas peccatum tantum reservatum, nec pateat aditus ad superiorem; vel Superior semel iterumque per ipsum Confessarium rogatus negaverit potestatem absolvendi. *Tambur. in expedita com. c. 1. §. 6. ex Fagund.* Limitat autem *Dia. p. 9. t. 3. R. 15.* si absque gravi nota prætermittere non possis. Ita *Sylv.* & alii. Requiritur tamen, in his etiam casibus, contritio & propositum confitendi; imo ex præcepto *Trid.* Sacerdos, qui in tali casu celebravit, tenetur prima occasione confiteri.

Quod præceptum extendendum non videtur
laicós, vel Sacerdotes communicantes tantum
ut contra *Navar. & Fagund.* docet *Sylv. & Dian.*
& *Bonac. d. 4. q. 6. p. 1.*

ARTICULUS II.

Quæ requiratur dispositio corporis?

Resp. I. Nulla corporis macula per se impedit
susceptionem Eucharistiæ, cum parum faciat
bonitatem, vel malitiam moralem: potest
tamen aliquando per accidens impedire, proprio
effectus secutos. Ita *commun.* Unde resolv.

I. Non impedit pollutio involuntaria, imò
voluntaria per poenitentiam expiata; nisi effectus
malignum, v. g. turpem recordationem ac de-
stationem, vel distractionem, & perturbacionem
animi relinquat: eo enim casu, uti & semper, po-
culpabilem, præstat, ac secundum sententiam
communem, sub veniali debet differri, nisi aliter
suadeat justa aliqua causa, v. g. magnus fructus
festivitatis, regula ordinis, vel si à Dæmone ex-
tata putetur, ad communionis frequentiam im-
pediendam. *Sanch. l. 9. de matr. d. 13. Bon. d. 4. q. 6. p. 2. C. de Lugo d. 15. s. 1.*

II. Neque actus conjugalis impedit, etsi de-
ceas, & consilii sit, abstinuisse saltem nocte pro-
xime antecedente, si raro communicet. Ita *Sanch. l. c. Escob. t. 7. E. 6. n. 83.* Intelligit, si debi-
tum petitur ex necessitate reddidit, nec ullam
inde animi perturbacionem, aut effectum ad
venereas patitur: si vero voluptatis causa fecerit
eo die

eo die abstinendum esse, (præsertim si malignus effectus subsecutus fuisset) docet *Regin. l. 29. t. 117. Laym. l. 5. t. 4. c. 6. n. 10. & 16. Mart. Perez. d. 49. s. 3. n. 8.* addens esse tantum veniale; imo indecentiam iusta causa posse resarciri.

III. Similiter etsi decens & consilii sit, sumpta communione abstinere eo die à copula; licita nihilominus est ex bono fine, v.g. ex amore prolis; ad vitandum incontinentiæ periculum, vel ad debitum reddendum, *Tambur. c. 3. §. 6. ex Sanch. l. 9. d. 13. & Marchin.*

Resp. II. Ex præcepto Ecclesiæ tenetur communicaturus, sub mortali regulariter esse jejunus, jejunio naturali, id est, ut à medio noctis, nihil omnino per modum cibi, potus, aut medicinæ sumpserit, Ita commun. Et est certum ex Conciliis, quæ vide apud *Fill. Laym, Bon. Card. de Lugo l. 1.* Unde resolves.

I. Etsi parvitas materiæ non excuset hic; non obstat tamen communioni 1. Reliquias ciborum inter dentes hærentes trajicere casu, (negat enim *Prap. Vasq. & alii*, si fiat de industria, contra *Tann. Con. q. 80. a. 8. n. 47. & Dian.* qui contrarium probabile affirmant,) licet eas expuere omnino doceat *Dian. t. 4. de sacr. resol. 37. & p. 4. t. 4. resol. 104. vid. Escob. tr. 7. E. 6. & C. Lugo num. 36.* Ubi notat, sententiam istam *Tann. & Diana* ad hoc servire, ut studiosè dentes ante expurgare, ne quid forte casu decidat, non tenearis. 2. Sanguinem, vel alium humorem ex capite defluentem, vel guttulam aquæ, aut vini, casu per abluionem oris, vel guttulam jusculi, dum sapor exploratur,

per modum salivæ, cui mixta est, vel calicem non respicere, sed respirandum trajicere. Ratio, cum quia hanc aut non sumuntur scilicet ab extrinseco, aut non per modum cibi aut potus. *vid. Fagund. pract. cap. 5. Card. de Lugo l. c. num. 23. 3.* Si aromata, vel folium tabaci, ex causa ori imponas, masticas, vel quid aliud gestes, modò nihil transmittas. *Pro in 3. p. q. 80. a. 8. d. 1. n. 39. C. Lugo R. mor. l. 1. d. 10. d. 8. num. 4.* (licet indecens valde id videatur, nisi iuxta ex causa fiat) & *Escob. t. 7. E. 6.* ubi de eisdem pulvere per nares attracto idem colligitur. *Suar. & Fagund. Idem tenet Dian. p. 8. t. 7. R. 3. C. Lugo R. m. t. 1. d. 9.*

II. Probabile est, non impedire communionem, si frustillum ligni, chartæ, vel linguæ, vel lapillum deglutias: quia non habet rationem cibi, vel potus. Ita *Dian. l. c. Resol. 38. & tract. de celab. R. 3.* ex *Ledes. & Sanch.* contra *Henriq. Regin. Laym.* & alios quorum sententia est. *v. Card. de Lugo & Escob.*

III. Non licet communicare his casibus. I. Saccharum, liquorem glycyrrhizæ ore resolutum cum saliva trajicias. Si verò dubium sit, num quid deglutiveris, vel an factum sit post duodecimam, probabiliter docet *Lay. l. 1. t. 1. ca. 1.* contra *Sanch. Fagund.* non impedire communionem, vel sacrificium. *v. Dian. l. c. resol. 29. suprâ. l. 1. c. 1. d. 2.* Si vespere incumbens aliquid ori contra rationem imposueris: nisi certus sis, post mediū noctis te nihil transmississe. Ita *Suar. Card. de Lugo l. 5. n. 37. & alii.* Licitū autem est inter horologium

dissonantia quodvis sequi, etiam ultimum, modo non constet errare: quia habet se ut auctor bonus, faciens opinionem probabilem, ut habet *Sanch. l. 2. d. 1. de mat. Fagund. 10. Sancius. Card. de Lugo n. 45. Dia. l. c. resol. 36.* 3. Si aliquid sumpseris, licet mox rejeceris. 4. Si tubaci fumum in stomachum traieceris, ut docet *Prap.* et si alii mentio dubitent. *Tan. tom. 4. d. 5. Gran. autem in 3. p. cap. 6. t. 10. d. 8.* negat. 5. Si Sacerdos nocte Nativitatis, in prima Missa ablutionem, vel lambendo digitos, modicum aquæ aut vini sumpserit. *v. Tom. 4. q. 6. p. 2.*

IV. Non est peccatum, per se loquendo, cibum sumere (vel exspuere *Tamb. c. 5. 1.*) statim à communione, ut ex *S. Thom.* docet *Azor. Sanch. Bon. d. 4. q. 6. p. 1. n. 25.* unde etiam, qui paulò ante medium noctis cœnasset in Dominica pridie natiuitatis Domini, posse nihilominus statim post mediam noctem celebrare, docet *Dian. Et alii 3. p. 3. t. 4. R. 44.* et si ob Sacramenti reverentiam, consilii sit abstinere, donec species sint consumptæ: quod saltem intra dimidium quadrantem in laico (in Sacerdote intra quadrantem) fieri, certum videtur *Card. de Lugo d. 12. s. 3. n. 54.* ex iudicio medicorum à se consultorum. *Tamb. autem c. 3. §. 4. ex Ioanne Sanch. d. 38.* notat, citius a valido, quam debili stomacho, regulariter tamen ab omnibus intra horam consumi, refertq; infirmum quendam post mediâ horam species integras rejecisse.

Dixi in Responsione, *regulariter*: quia non jeiunus licitè communicat, in sequentibus casibus si quidem jeiunus non possit sine notabili incom-

modo, ut monet *Con. & Bonac.* apud *Dian. p. 9. 7. 6. R. 42.*

I. In periculo mortis, siue illud sit ex morbo, vulnere, veneno; siue ex sententia iudicis. Et quidem in eodem morbo, etsi non tenearis, potes tamen post aliquot, v.g. sex, 7. vel etiam ut putat *Laym.* duos dies, (etsi quoad hoc, potissimum attendendum esse ad consuetudinem, monet *Card. de Lugo*) repetere viaticum non jejundummodo nequeas jejunus sumere, & periculum mortis recurrat, ut docetur *commun.* vel etsi maneat, ut contra *Vasq. prap.* & alios docet *Navar. Tol. Regin. Suar. Cardin. de Lugo s. 3. n. 65.* imo etsi non liceat ægro, ex sola devotione communicare fracto jejunio; si tamen morbus esset diuturnus, nec posset dari communio nisi post medicinam, probabile esse id licere, docet *Armil. Toler. Con. Regin. Henriq. Suar. Escob. &c.* quosum aliqui exigunt longum intervallum, v.g. 30. dierum, ut *Navar. & Villalob.* alii 8. vel 10. dies, ut *Suar. Henriq. Fagund.* alii 7. ut *Sylv.* alii 6. ut *Arm. Zambr. Passer & Fill.* quos sequitur *Dian. de celeb. R. 77.* alii permittunt toties quoties fieri posset dari jejuno: ita *Escob. t. 7. E. 6.* ex *Harr.* alii denique, posse sequenti statim die dari, ob justam causam, ut si propter consuetudinem, & desiderium, aut devotionem difficulter abstineat, & moraliter videatur instare periculum mortis. Sic *Laym. l. 5. t. 4. cap. 6. n. 20.* Verum ea in re loci consuetudo spectanda est, quæ nunc saltem videtur permittere, ut quando morbus, & periculum diu protrahitur, post 7. vel 8. dies iterum detur

communio non jejuno. v. *Card. Lugo d. 15. f. 3. de Euchar.*

Denique, licet probabile videtur *Fill. tom. 1. c. 4. n. 242. & Card. de Lugo*, id quod docet *Maj. in 4. d. 9. cap. 3. Fernand. de hered. & c. (Laym. vero l. 5. t. 4. c. 6. n. 21.* limitat ad casum necessitatis, quo moriturus aliud Sacramentum suscipere non posset, & scandalum cessaret) posse non jejunum celebrare ad dandum alteri viaticum, eo quod hoc sit juris divini, jejunium vero Ecclesiastici tantum, ideoque non tantum posse, sed etiam teneri, dicat *Gran. in 3. p. cap. 6. t. 10. d. 8. n. 12.* Id tamen merito communiter rejicitur; tum quia contrarium probat praxis; tum quia major est habenda ratio Sacramenti, quam aliqualis necessitatis proximi; tum quia præceptum viatici non obligat, quando non potest rite dari. Ita *Bonac. ex Con. Hurt. de Euchar. d. 9. dif. 17. Suar. Vasq. & c. commun. docetque Card. de Lugo esse probabilius. v. Dian. Tom. 1. t. 4. R. 33.* Sacerdos autem morti (sive naturali, sive violentæ) vicinus celebrare sine dubio potest non jejunus, ad dandum sibi viaticum, si illud aliter haberi non potest; quia non plus est celebrare, quam communicare sumpto cibo. *C. Lugo d. 15. f. 4. Laym. Dian. p. 5. t. 3. R. 36.*

II. Si periculum sit, ne Eucharistia pereat, vel male tractetur, potest sumi à non jejuno, etiam laico, si alius desit: imo probabiliter potest etiam à præsentate Sacerdote laicus accipere, ut docet *Card. de Lugo n. 87. & Vasq. d. 221. n. 48.*

III. Si grave scandalum sit oriturum ex omif-
C c 5 kore

sione sacrificii, vel communionis. Quod tamen quidam putant vix fieri posse, eo quod occurrit possit scandalo, dicendo Sacerdotem casu aliquid sumpsisse, ideoque impediri.

Dixi *scandalum*: quia turbationem, vel incommodum aliquod secuturū, v.g. si celebraturus primitias aliquid sumpsisset, non sufficere, notat *Prap. Tamb.*

IV. Si perfectio sacrificii, vel communionis urgeat. Quod fieri potest quinque modis. 1. Si pro speciebus vini sumpsit aquam: (quam si advertendum habet in ore, non est exspuenda ob periculum ejiciendi fragmentum hostiæ & irreverentiam; sed deglutienda. *Tamb. de exp. sacrif. l. 2. c. 8. Lugo d. 15. f. 4.*) tunc enim tenetur denuo consecrare; quod fieri etiam potest, consecrando & offerendo statim, sine nova hostia, v. apud *Suar.* quod si id post Missam conclusam advertas in sacrificia, omittas. Si autem intra Missam post summptionem, vel etiam ante eam, post consecrationem tamen, dubites an fuerit vinum, pro vino presumendum esse, & pergendum, ait *Tamb.* 2. Si celebrans post consecrationem deficiat: tunc enim tenetur alius, etiam non jejunus, si jejunus haberi nequeat, perficere. 3. Si post consecrationem etiam unius speciei, recordetur se non esse jejunum: tenetur enim pergere; imo etiam potest pergere, si ante consecrationem recordetur, & absque scandalo & nota non possit desistere, v.g. in solemnibus sacro, ut docet *Suar. Con. c. c.* Si tamen privatim celebret, & commodè possit abrumperre, tenetur, uti ex *S. Thom. q. 83. a. 6.* docetur commun. 4. Si post ablutionem sumptam, licet diu
com.

communione distribuerit, sumendæ sunt reli-
 quia, etiam grandiores, consecratæ eodem sacro,
 (quod addo, quia non licet tunc sumere particu-
 lis alterius sacrificii, quæ sunt in ciborio, ad ex-
 purgandam, ut docet *Suar. Card. de Lugo l. c.* cum
communi: licet contrarium probabile dicat.
Tamb. de expedita com. ca. 2. §. 8. ex Marbin. t. 3.
p. 3. c. 3. uti nec ejusdem sacrificii, si illud plene sit
 absolutum, & ab altari recesseris) sed debent ser-
 vari, donec sumantur à jeunio. *Escob. t. 7. E. 6. Fa-*
gund. & c. quia convivium jam finitum est. Nisi
 tamen aliud suadeat periculum indecentiæ, v. g.
 Si plures Missæ eodem die istic futuræ non essent,
 & Sacramentū asservari non soleret: tunc enim mi-
 nore irreverentia sumeret, quàm asservaret. Imo
Card. de Lugo d. 14. p. 4. n. 82. & Gran. non dam-
 nant Sacerdotem, qui priusquam sacras vestes
 exuit, particulam inventam absumat eo quòd
 non sit communio nova, sed complementum
 præcedentis, *vid. Bon. Card. de Lugo Escob. l. c.*
 §. Si pars hostiæ post ablutionem sumptam, calici
 aut palato adhærea; (quæ decentius nova ablu-
 tione, quam digito propellitur, ut docet *Bonac.*
ex Fil. & aliis; quamvis Missale etiam permit-
 tat, ut digito attrahatur ad labium calicis, & su-
 matur ante ablutionem) quomodo etiam ii ex-
 cusantur, qui ex devotione hostiam in ore diu re-
 tinentes, casu præmittunt aliquid ablutionis:
 sponte tamē id non licet, nisi bona fides & sancta
 simplicitas excuset. Ratio horum omniū est, quia
 talis sumptio, moraliter censetur completio uni-
 us sacrificii. *Regin. l. c. n. 122. Bon. l. d. 4. q. 6. p. 2.*

Unus casus est, in metu mortis, ad quam evadendam, sicut sine altari, vel calice consecrato, aut vestibus sacris, ita etiam non jejunum posse celebrare, docet *Dian. cum Sylv. &c. p. 3. t. 6. R. 48. & p. 5. t. 3. R. 39* dummodo celebratio non exigatur in contemptum Religionis, Ecclesiae, vel ejus præceptorum.

ARTICULUS III.

Qua & quanta sit obligatio sumendi Eucharistiam?

Resp. I. Sumptio Eucharistiæ fidelibus adultis est necessaria, necessitate non mediæ, sed præcepti divini, obligantis tum in articulo mortis per modum viatici, tum etiam sæpius in vita, ut docet *Suar. Vasq. Laym. Fagun.* & alii communiter, probantque tum ex scriptura, tum ex *Concil. Nicæno & Trident. sess. 13. cap. 6.* tum ex praxi Ecclesiæ; tum quia Eucharistia est instituta per modum cibi, cujus usus sæpius est necessarius. *Bon. d. 4. q. 7. p. 1. n. 8.* Unde resolves.

I. Quisque fidelis in periculo vitæ, quod prævidet, vel merito timet v. g. in gravi morbo, ante conflictum vel puerperium, præsertim primum; ante navigationem, &c. tenetur sub mortali communicare. *Suar. Vasq. d. 214.* Nisi tamen paucis, v. g. octo diebus ante communicasset: talis enim communicatio censeretur habere rationem viatici, ut docet *Suar. Regin. Fill.* contra quosdam, ut *Gasp. Hurt. d. 10. dis. 2. &c.* apud *Escob.* qui dicunt, eum qui mane communicavit; si à prandio incur-

rat periculum vitæ, teneri iterum sumere communionem, tanquam viaticum: imo *sa & Sylv. V. Euch. Fumus. &c. & Cajet. V. communio*, putant, non esse saltem mortale, communionem omittre, dummodo in paschate sumpseris.

II. Si in ægro esset periculum vomitus docent *Sancius* apud *Dian. p. 5. t. 3. R. 55.* posse ei parvam particulam dari, quæ stomachum alteratur non putetur, aut si de hoc ipso dubium sit, securitatis causa prius dari particulam non consecratam, quam si rejiciat, nullo modo dandam consecratam, secus si retineat. Si vero, independenter à cibo perpetuo evomat, nullo modo dandam, nisi forte per sex saltem horas liber à vomitu fuisset.

III. Pueris doli capacibus, qui sciunt distinguere Eucharistiam ab alio cibo, probabilius est in periculo mortis eam esse dandam pro viatico, ut contra *Vasq.* insinuat *Laym. t. 4. de Euch. cap. 4.* & expresse docet *Suar. d. 40. f. 1.* confirmatque *C. de Lugo d. 13 f. 4. n. 38.* & addit, (contra *Sanch.*) si de capacitate pueri sit dubium, posse nihilominus dari, etsi non sit necesse.

IV. Qui post viaticum sumptum peccavit mortaliter, non tenetur denuo communicare. Ita *Regin. Fill. Card. de Lugo & alii.*

V. Qui non communicavit in periculo mortis, non tenetur postea supplere, Ita *Bonac. d. 4. q. 7. p. 1. ex Henric. Reg. &c.*

VI. Judex tenetur, per se loquendo, reis concedere tempus communicandi, ut docet *Suar. Bon. L. c. & alii communiter*, contra *Nav.* quod si

reus noluerit, potest iudex procedere. *Fill. t. 4. c. 8. q. 11. n. 238.*

Resp. II. Etsi Christus tempus communionis, extra periculum mortis, non præceperit; Ecclesia tamen pro eo determinavit tempus paschale, quod communiter numeratur Dominica Palmarum, usque ad Dominicam in Albis inclusive: alicubi tamen totam Quadragesimam comprehendit; alibi extenditur ex consuetudine, vel indulto; potestque Confessarius, ex justa causa, extendere, ut docet *Sa & alii. v. Bon. d. 4. q. 7. p. 2.* Unde resolves.

M I. Præceptum hoc impletur etiam per communionem sacrilegam, ut habet communis, contra *Durand. & Sylv.* Et patet quia Ecclesia tantum præcipit actum externum; nec finis præcepti cadit sub præceptum. An vero qui non satisfacit, teneatur postea implere, utrimque probabiliter defēditur, etsi affirmativa videatur probabilior. *Bon. l. c. Suar. Con Card. de Lugo, & c.*

II. Non tenetur prævenire, qui prævidet tempore Paschali se impediendum, ut contra *Vasq. Sylv. & Fagund* probabiliter docet *Azor. tom. 1. l. 17. c. 41. Suar & c.* Qui vero sic prævenisset, & postea tolleretur impedimentum, teneretur rursus communicare, secundum *Lay. l. 5. t. 4. c. 5. Card. de Lugo s. 4. n. 78.* quia non satisfacit præcepto obliganti ad communionem, & ad aliud tempus. Negat tamen *Dian.* citans *Fernand. & Suar.*

Resp. III. Tenetur quis communionem paschalem sumere in Parochia, à Pastore suo, nisi hujus licentia, privilegio, aut consuetudine
v. 55. Inn. XI.

Eximatur. *Navar. Suar. d. 72. f. 3. & c.* Unde resolves.

I Sacerdōs ubi vis celebrando satisfacit. *Bon. d. 49. p. 2.*

II. Eximuntur peregrini & vagi, qui Parochiam non habent, aut ab ea absunt. *Bon. l. c.*

III. Non eximuntur laici infervientes religiosis, ut habet *Sa V. Euch.* nisi ut dicit *Bon.* degant in monasteriis, aliisque locis, à cura Parochorum exemptis. *Sanch. de mat. d. 23 n. 12.*

IV. Non satisfacit huic præcepto, qui in Paschate extra Parochiam, sine consensu Pastoris, communicat, ut habet *Navar. Azor. & alii commun.* nisi tamen communicet in Cathedrali Ecclesia: hunc enim satisfacere præcepto, censet *Bon. l. c. f. d. negat C. Lugo. l. 1. Resp. mor.* nisi Episcopus expressè, vel tacitè consentiat, v. *suprà c. 2. d. 1. a. 1. & c. 7. 8. & 9. Bon. l. c. v. supra cap. 2. a. 1. casu 7. 8. & 9.*

Dixi, *sine consensu Pastoris*: quia cum consensu summi Pontificis, vel Episcopi, sive Ordinarii, aut eius Vicarii generalis, vel Parochi (hi enim omnes intelliguntur nomine Pastoris) extra Parochiam communicando satisfieri præcepto, Doctores concedunt. Et quidem sufficere consensum interpretativum, sive præceptum, notat *Tambur. de exped. com. c. 4. § 4.* Imò *Bauni. in Theol. moral. p. 1. t. 5. q. 19. Beia & quidam alii apud Tambur. l. c. & Cardinalem de Lugo d. 18. f. 2. num. 49. Item Dian. p. 2. t. 14. R. 73. & p. 6. t. 7. R. 58.* putant posse satis fieri præcepto communionis Paschalis (præsertim extra diē Paschæ apud Mendicantes,

dicantes, ex Privilegio Nicolai V. Pii V. & Pauli IV. certis concessio, quod cœteri participant. Verum hoc alii communiter negant, v. *Ayerf. q. 10. s. 4.*

CAPUT III.

De Eucharistia, ut est sacrificium.

DUBIUM I.

Qua sit Missa, & quæ obligatio Sacerdotum circa illam?

Resp. Missa est sacrificium, consistens in consecratione panis & vini: estque actus latræ, qui fit in recognitionem supremi domini Dei, & signum nostræ servitutis. Quod non obstat, quin secundario possit etiam ad alium finem partialem offerri, ut ad agendas gratias, vel impetrationem beneficii, ad remissionem peccatorum, ad sanctos honorandos, &c. Principalis fructus Missæ ex opere operato, est independens à probitate Sacerdotis, à quo pro omnibus seu vivis seu defunctis, etiam accepto stipendio, applicabilis est: estque actu, tam intensive, quam extensive finitus; etsi enim hostia ipsa, & principalis offerens, id est Christus, infinite sit Deo gratus, atque ita Deus per hoc sacrificium infinito honore afficiatur; videtur tamen Christi esse voluntas, ut offeratur, & prosit tantum ad certum & finitum effectum. Quod etiam patet ex usu & sensu Ecclesiæ; dum Missæ pro eadem re repetuntur: quod signum

signum est, non habere infinitum effectum, v. *Bonac. d. 4. q. ult. p. 4.* Unde resolves.

I. Sacerdotes ordinarie peccant graviter, si non aliquoties in anno, saltem ter, vel quater, solennioribus festis celebrent, nisi legitime sint impediti. Ita *Sylv. Regin. Suar. Con. & alii commun. contra Angles. Bonac. Dian. p. 2. r. 14. R. 9.* item *C. Lugo & Tambur. l. 1. exped. com. c. 6.* qui excusant saltem à mortali, dummodo communicet in paschate, absitque contemptus & scandalum: imò ubi Tridentinum est receptum, tenentur ex mandato Episcopi, sub gravi culpa, celebrare saltem Dominicis & festis: excusantur tamen, si Episcopi nullum mandatum extet.

II. Et si in Ecclesiis Cathedralibus, Collegiatis, & Conventualibus (ubi est competens Sacerdotum numerus) quotidie debeat una saltem Missa privata celebrari, & altera cantari, peccentque mortaliter dictarum Ecclesiarum Rectores, si in hoc deficient: *Suar. Con. Laym. March. &c.* non esse tamen mortale (præscindendo à peculiari obligatione talis Ecclesiæ) semel vel bis in hebdomada omittere alterutram, docet *Tamb. l. 1. cap. 6.* uti neque si in Ecclesiis Collegiatis die festo cadente in feriam privilegiatam (v. g. Vigilia, quatuor temporum, Quadragesimæ vel Rogationum) Missa solennis de feria post Nonam canenda, semel comitatur. *Ibid. ex Abb. March. &c.*

III. Peccat graviter, qui tenetur pro alio offerre Missam, fructum tamen principalem applicat aliis: quia id alii est fraudi in re gravi.

IV. Gra-

IV. Graviter peccat, i. qui ad sacrum ex iustitia obligatus, illud diu differt: quia magno fructu alterum privat. *Sylv. Reg. lib. 23. n. 236. Fernand. &c.* multoque magis si planè omittit, teneturque hoc casu ad stipendii restitutionem. *Tamb. de exp. sacrif. l. 3. ca. 1. §. 8.* 2. Si quis accipiat plura stipendia, quibus nisi post longum tempus possit satisfacere. Ratio eadem *Sylv. Regin. Fernand. p. 3. cap. 5.* 3. Qui sacrum animo se obligans promisit, & non præstat. *Bonac. d. 4. q. ult. p. 8.* et si probabile sit, hoc non esse mortale, ut habet *Sanct. de mat. l. 1. d. 5. v. Dian. tr. mis. R. 9. in om. p. 4. t. 4. R. 196. & p. 6. t. 6. p. 5. t. 14. 81.* ubi citat *Cajet. Vasq. Hurt. &c.* affirmantes, quod qui pluribus Missam gratias promisit, possit unica satisfacere: quod tamen alii communiter negant.

V. Si quis det justum stipendium (id à consuetudine, vel lege taxatura esse debeat, aut si non est, secundum *Sotum & Cajetan.* est frugalis victus unius diei, quod *Suar. Lay.* & alii reprobandi putantque sufficere mediam, vel tertiam partem sustentationis diei) ut pro se dicatur Missa, ut non potest secundum accipi ab alio, & pro duobus una tantum Missa dici. *Card. de Lugo d. 19. n. 239.* Secus si ambo dimidium tantum iusti darent; ut contra *Vasq. Regin.* & alios probabiliter docent *Sotus Henriq. Fill. Con. Card. de Lugo l. c.* quod tamen jam est prohibitum per Bullam *Vrbani VIII. vid. Bon. Dian. tr. 4. Resol. 7.*

VI. Beneficiati, etiam Curati ad Missas obligati, possunt pro iis accipere stipendium, & applicari cui voluat; quia non semper habent obligationem

mem applicandi ad certam intentionem; nisi tamen contrarium constet, ut de Missa conventuali docet *Bon. Ita Card. de Lugo d. 81. s. 1. n. 21. ex Suar. Vasq. &c. contra Gavant, Barbosa & Dian.* qui negant de Parocho, refertque *Dian. p. 4. t. 4. R. 232.* determinasse Congregationem *Cardin.* quòd ei non liceat pro missa accipere elemosynam manualement, quando tenetur celebrare: de Missa tamen conventuali, contra *Bon. &c.* ipse affirmat *p. 5. t. 13. ex aliis 3.*

VII. Qui stipendium pro sacro accepit, tenetur dicere missam pro defunctis, vel votivam, vel in hoc aut isto altari, prout pecuniam offerens petiit, (quantum tamen rubricæ permittunt, quibus neglectis Ecclesiæ ordinem invertere, ob alterius devotionem, non convenit) quia ob eius devotionem, & speciales orationes, major fructus provenire solet. Si tamen aliter faciat, non erit grave, imò nullum, si fiat iusta de causa. *v. Dian. de celeb. miss. resol. 31. C. Lugo. l. c. n. 35.*

VIII. Is, qui quoad locum, tempus, intentionem, qualitatem Missæ, non satisfacit, sine iusta causa, voluntati fundatoris, peccat, & quidem graviter, si sæpè faciat, esto consentiant hæredes, cum ii in hoc voluntati testatoris non possint derogare, ut docet *Sylv. Navar. Azor. &c. Episcopus tamè potest in hoc dispensare ex causa, ut habet Henric. Syl. & Tann.* Quod si quis quoad locum impediatur, tenetur in alio, ut habet *Azor. to. 1. l. 10. c. 14. & V. Missa. Dia. l. c. resol. 29.* ubi docet ex *Nav. Bodriq. Fagund. & Azor.* esse mortale celebrare in alio templo, vel altari, quam quis tene-

tur.

tur, quod negat *Card. de Lugo*. si raro, & ex causa fiat, *v. num. 36*. Imo nec esse veniale, si obligatus quotidie celebrare, raro & ex rationabili causa celebret alibi. Similiter *Tamb. de exped. sacr. l. 2. c. 2.* excusat à mortali eum, qui uno alterove die singulis mensibus alibi celebrat, nisi tamen teneatur celebrare in altari privilegiato, notatque posse Sacerdotem contra hoc onus omiffarum, *v. g.* certum earum numerum, præscribere annis 30. si adsit possessio, titulus, & bona fides.

IX. Beneficiatus ex iustitia obligatur sub mortali, & poena compensationis, ad eum numerum missarum, per se vel (prout mens fundatoris ex verbis colligenda permittit) saltem per alium, quem numerum literæ foundationis requirunt: cum vero numerum ex iusta causa, ut *v. g.* redditus jam non sufficientes respondeant, potest minuere Episcopus in Synodo: quam potestatem *Bon.* restringit ad Missas defunctorum, & quidem post *Trid.* impositas. *v. Bon. d. 4 q. ult. p. 8.*

X Qui ratione beneficii tenetur quotidie celebrare, tenetur etiam Missam pro fundatore (missa de hujus intentione contraria constet) applicare. *Bon. & alii 4.* cum *Dian. p. 6. t. 6. R. 15.* qui tamen concedit posse eum pro se ipso quater, aut sexties in anno, & in die commemorationis omnium defunctorum pro particulari defuncto celebrare, item quavis hebdomada unam Missam omittere devotionis & reverentiæ causa, idque ex præsumpta intentione fundatoris: quod *Tamb. l. 3. exped. sacrif. c. 3. §. 1. ex Gavant. p. 3. t. 12.* limitat, nisi de cōtraria fundatoris voluntate constet, vel sit

si onus Ecclesiæ, aut Monasterii, curare Missam
 quotidianam v. *Tamb. l. c. Dian p. 2. t. 14. R. 28. p.*
4. R. 86. & p. 5. t. 5. R. 23. & t. 13. R. 51. 2. Idipsum
 limitat *C. de Lugo R. mor. l. 5. d. 9.* Si obligatio di-
 rigatur ad ipsum Sacerdotem, v. g. si dicatur. (*Qui*
debet quotidie celebrare.) quo casu concedit: si
 vero dirigatur ad celebrationem in tali loco, v. g.
nolo ut in tali Ecclesia celebretur quotidie Missa,
 teneri eum pro se alium substituere eo die, quo
 ipse non celebrat.

XI. Qui non potest foundationi satisfacere
 propter morbum, non tenetur, si brevis sit, (v. g.
 15. dierum, ut docet *Bon.* aut etiam unius alteri-
 usve mensis, ut probabiliter docet *Card. de Lugo*
n. 49.) substituere alium, compensare, cum tam
 si iuste nec domini quidem honesti cum famulis
 agant: secus tamen, si sit diuturnus morbus: nisi
 r. di. us sint nimis tenues, aut in morbum absti-
 mantur, ut contra *Sylv. & Azor.* docet *Bonac. ex*
Rodrig. Impeditus verò aliis negotiis, licet iustis,
 (cum hæc non debeant obesse fundatori) debet
 satisfacere per alium, vel compensare postea, præ-
 sertim si fiat sapius. Ita *Bon. d. 4. q. ult. p. 7.*

DUBIUM II.

Cujus sit applicare fructum sacrificii?

Resp. Solus Sacerdos offerens valide id facit.
 per suam intentionem: quia est actus potestatis
 sacerdotalis. Ita commun. *Suar. C. Lugo d. 14. s.*
10. n. 211. & c. Unde resolyes.

I. Is

I. Is validè applicat, et si peccet sacrificando, vel applicet contra voluntatem superiorum. Ita *Suar. Laym. Dian. Card. de Lugo l.c. contra Navar. Ledesma. & alios*, quorum sententiam probabilem dicit *Dian. t. 1. resol. 72.*

II. Sacrificium, quod neque formaliter, neque virtualiter ulli applicatum est, vel ante, vel in ipsa consecratione, saltem secundæ speciei, non potest postea ulli applicari, saltem adæquatè: quia producit effectum quando existit, neque is suspenditur: ideoque nec licet accipere stipendium pro Missa præterita. *v. Laym.*

Dixi, *vel ante* quia non requiritur, ut applicatio fiat in ipso sacrificio; sufficitque si pridie facta sit, et si ipso die de ea non cogitet *Bon. q. 3. p. 2. et Suar. & Dian. l.c. resol. 47. contra Vasq.*

III. Si nulla applicetur, vel incapaci, fructus manet in thesauro Ecclesiæ, ut docet *Suar. vel credit ipsi Sacerdoti, vel illis*, pro quibus tenentur specialiter offerre, quod ita implicitè censetur intendisse. Ita *Laym. t. 5. c. 2. v. C. Lugo n. 215.*

IV. Applicatio sub conditione jam impleta, est valida, v.g. ad intentionem quam habuit hodie superior, non autem sub conditione futura contingente; v.g. applico illi, cui Titius, interrogatus voluerit; vel ei qui prius morietur; vel qui primo stipendium offeret. Ita *Suar. in 3. p. 16. 3. d. 79. f. 9. Laym. l.c. Dian. l.c. resol. 15. E. Lugo d. 19. n. 209. contra Bon. q. ult. p. 7. §. 5. qui tamen ipse in praxi dissuadet.*

V. Non satisfecit, qui te mortuum putans, Missas, quas pro defuncto teneretur, celebravit.

VI. Sa-

VI. Sacerdotes Societatis non satisfaciunt, celebrando pro defunctis per anticipationem ; nisi tamen jam mortui sint, et si postea promulgentur, Laym. l. c.

VII. Non omnes Sacerdotes tenentur die animarum applicare Missam pro omnibus defunctis. Tamb. l. 3. exp. sac. c. 3. §. 2. contra Fraxin. & Gavari. p. 4 t. 15.

VIII. Missa celebrata in altari privilegiato pro defunctis, non suffragatur illis, nec satisfit indulto, nisi sit de Requiem Dian. p. 4. t. 4. R. 233. & declar. Card. & p. 9 t. 2. R. 8.

DUBIUM III.

Quando, & quoties liceat celebrare?

Resp. I. Ordinariè non licet celebrare post meridiem, sed debet inchoari ante duodecimam: nec ante auroram, quam ante solis ortum Regi. quadrantem horæ, Henriq. & Con. mediam horam, 7or horam cum quadrante, Suar. & Fernand. Possiv. seique horam comprehendere dicunt; & consequenter, cum secundum Henriq. & Suar. & alios, Missa possit inchoari tanto ante auroram, ut sub eius initium finiatut, licet duabus horis ante solis ortum incipere. Ita Rodriq. & alii. Unde ulterius inferunt quidam, cum Suar. Religiosis habentibus privilegium celebrandi hora ante diem, licere tribus horis ante ortum Solis incipere, quod C. Lugo d. 20. s. 1. n. 32. non improbat.

bat, et si *Laym.* tantum permittat horis duabus cum dimidia. *Diana* vero duabus horis post meridiem noctem *C. Lugo l. c.* Quacunque autem hora licite (sive ex, sive sine privilegio) celebrata eadem etiam, atque ad id in Missa, quæ nocte Nativitatis, cæterisque, quæ post illam celebrantur licite iis Eucharistiam aliis ministrare, contra *Bordon.* docet *Dian. p. 9. t. 7. R. 43.*

Dixi, *ordinarie*: quia antevertere licet sequentibus casibus; in quibus etiam paulo post meridiem, v. g. uno vel altero quadrante, inchoari potest, uti etiam secundum *Sotum & Palud.* ex gravi rationabili causa, v. g. ob supplicationem, vel concionem publicam protractam ultra meridiem, ob funus Principis, vel quia Sacerdos die festo propter iter fuit impeditus, quo casu etiam integra hora post, licere inchoare dicunt, v. *Laym. l. c. Fernand. hic c. 5.*

1. In necessitate, v. g. ut morituro detur viaticum: quo casu licere media nocte celebrare, ait *Dian. p. 1. t. 14. R. 35. ex Laym. & c.*

2. Ubi est mos rationabilis, ut opifices & famuli summo mane possint audire sacrum. *Laym. l. 5. t. 5. c. 4. n. 3. ex Navar. & c. v. Dian. p. 2. t. 4. R. 34.* non tamen idcirco post meridiem licet.

2. Ex privilegio, de quo supra.

4. In nocte Nativitatis, in qua omnes Missas ante auroram dici posse; probabiliter docet *Suar. Con. Laym. Dian. p. 4. t. 4. R. 236.* contra *Sylv. Fernand. & alios.* Unde resolves.

I. Graviter peccat, qui sine aliqua harum, vel saltem justa causa, citius mane, vel serius post

prandium celebrat, ubi Azor tertiam horæ partem, Lay. mediam horam, Bon. tres quadrantes, Sylv. horam requirit, ut differendo peccet mortaliter, v. *Dian. p. 1. 14. resol. 34.* ubi notat religiosos ex suis privilegiis, posse celebrare usque ad tres horas post meridiem, post tertiam verò nullo modo, v. *Con. l. c.*

II. Non est peccatum, celebrare ante dictam Primam, vel etsi ob infirmitatem non possis Horas dicere, vel etiam ante Matutinum, si causa subsit, sine qua erit veniale, ut docet *Fill. Laym. & alii*, videturque sententia tuta, contra multos, dicentes esse mortale.

Resp. II. Per se loquendo, quotidie licet celebrare. Dico *per se*, quia præcepto obligante sub mortali, prohibemur die Veneris Sancto, (non tamen Eucharistiam sumere, vel aliis præbere, ut habet *Hurt. de sacrif. d. 4. dif. 3. Quintan. ex Suar. Vasq. Tan. & c.* licet suppositis declarationibus *Card.* non licere ministrare nisi solis infirmis, velit *Dian. p. 4. t. 4. R. 237. p. 6. r. 6. R. 19. & p. 9. t. 9. R. 24. Barbof. Gavant. & c.* In Cœna Domini verò, etsi ex consuetudine: uno celebrante reliqui communicare debeant; plures tamen post finitam Missam solemnem, & sacrarium reconditum, ut vult *Palau*, licet alii non admittant, apud *Dian. p. 9. t. 9. R. 24.* De Sabbetho sancto alii negant licere, ut *Vasq. & c.* alii probabilius affirmant, ut *Suar. Fagund. Dian. Casp. Hurt. d. 4. dif. Palau* (qui non vult fieri ante inchoatam Missam solemnem) & *C. Lugo s. 1. num. 18.* qui addit, non esse tunc legendas prophetias, quia non sunt pars Missæ; ne-

Dd que

que benedictionem cerei, imò nec Litaniarum, et ratio eadem *v. l. c. n. 20. & Bonac. p. 2.* ubi notat, quod usus id vix habeat *vid. etiam Dian. p. 4. t. 4. R. 237* ubi cum *Mercero*, contra alios permittit eod die ante Missam solemnem celebrare de Sancto incidente, vel votivam.

Resp. III. Sapius in die celebrare non licet ordinariè: quod addo, quia si sis jejunus, licitum est sequentibus casibus, bis, vel etiam ter, requisito tamen, si facilè haberi possit, Episcopi iudicio, præterquam in primo.

1. Nocte Nativitatis: qua tamen non tenetur, ne Parochus quidem celebrare tres Missas, sed potest aliquam pro arbitrio omittere *Dian. p. 4. t. 4. R. 23. 6.* Neque ter communicare, vel semel communicare, & bis celebrare *p. 8. t. R. 87*

2. Si pastor habeat duas Parochias distitas, *Fill. C. de Lugo d. 20. n. 45.*

3. Si concursus populi sit tantus, ut Ecclesia non capiat ut habet *Laym. l. 5. t. 5. cap. 4. in 6. & C. Lugo. l. c.* et si tunc potius expediat celebrare extra

4. Si ante ablutionem moneatur de communicando infirmo & suam jam hostiam sumpsit, nec sit alius Sacerdos *Sylv. Navar. Sed casum metaphysicum, dicit C. Lugo d. 20. n. 44.*

5. Si die festo adveniant personæ, quas non deceat sacrum omittere, v. g. Rex aut Princeps, quamvis hic ultimus dicatur non esse in usu. *Bon. d. 4. q. ult. p. 7. n. 9. C. Lugo. l. c. & Lay. t. 5. cap. 4. Con. Dian. p. 2. t. 14. R. 56.* ubi rectè monet, in his omnibus attendendum ad loci consuetudinem, quæ ferè omnes nunc sustulerit.

Qua
Missam
Resp.
tantum
dictum
pere vel
do, licet
1. O
cessione
2. In
per
dire non
non sit fa
notum sa
varii Au
9. qui be
dam Her
pistola, v
3. Si
cujus im
gratia, v
vel exco
teresse, n
4. Si
morbus
dus, vel
aliis tan
debet in
rumper
opus eff
cramen
sit. La
autem a

Quæres. An aliquando liceat interrumpere Missam?

Resp. Etsi abrumpere essentialiter, sive unam tantum speciem consecrare, nullo casu liceat, ut dictum supra c. 1. d. 2. accidentaliter tamen abrumpere vel etiam interrumpere, aliquid interponendo, licet his casibus.

1. Ob rationem, post Evangelium, vel processionem excipiendam.

2. In gratiam supervenientis Principis, vel turbae peregrinorum die festo, quo alias Missam audire non possent, vel simili iusta causa: ex qua, si non sit facta oblatio posse incipere de novo, ut totum sacrum audiant, etsi non teneantur, docent varii Authores cum *Sancti Bonaventura d. 4. q. ult. p. 7. n. 9.* qui benè monet, consuetudine locorum standum *Henricus* autè docet, id tantum licere finita Epistola, vel Evangelio *Tamb.* planè improbat.

3. Si ante Canonem Sacerdos recorderetur aliquis impedimenti, v. g. se non esse jejunum, vel in gratia, vel irregularem, vel excommunicatum, vel excommunicatus non toleratus præsumat interesse, nec possit expelli.

4. Si urgeat gravis necessitas, vel propria, v. g. morbus vel proximi, ut si moriturus sit baptizandus, vel absolvendus. *Trull. Dian. p. 5 t. 3. R. 70.* In aliis tamen sacramentis non ita necessariis, non decet inter consecrationem & sumptionem interrumpere, nisi moriturus esset in propinquo, nec opus esset vestes exuere, vel nisi pœnitentiæ sacramentum ob phrenesiam suscipere non possit. *Laym Tamb. l. 2. exped. sacrif. c. 7.* Revertens autem ad sacrificium Sacerdos, si fuerit ante facta

non fuerit, & parva mora intercesserit, v. g. minor
quàm unius horæ, si autem longior, ordietur ab
initio. *Tambur. l. 2. exped. sacrif. c. 1. §. 7.*

DUBIUM III.

Quo loco celebrandum sit?

Resp. Communiter non licet celebrare, nisi in
Ecclesia eaque consecrata, vel saltem benedicta,
& non violata, vel exsecrata, nec interdicta. Pa-
tet ex *Trid. sess. 21.*

Dixi, *communiter*: quia indecenti loco, & alia
ri portabili, (quod semper sub mortali requiritur)
cum licentia Episcopi, si adsit, vel sine ea si
absit, licet sequentibus casibus: extra quos si fiat,
esse mortale, docet *Fill. Laym. & alii communiter*
contra *Sotum & Sa.*

Primo, si sit necessitas, qualis esse censetur, si
Ecclesiæ diruta sint. 2. Si populum in solemnitate
festi templum non capit. 3. In castris pro exercitu:
sed festis tantum diebus. *Fagund. C. Longi & alii*
licet *Pasqual* apud *Dian. p. 9 t. 1. R. 44* etiam in
festis censet posse permitti Generalibus, & pri-
mariis ducibus, in suis tentoriis. 4. In portu pro
appulsu navis, non tamen in flumine, vel mari
propter periculum effusionis sanguinis, ut com-
mun docetur apud *Bon.* Contrarium tamen dicitur
sur jam habere praxis Lusitanorum, euntium in
Indiam, ex permissione *Clementi VIII. & Pauli III.*
ex qua licitè nunc fieri docet *Fagund. Gran. de*
impio

improbat *Card. de Lugo. l.c.* Limitat autē *Dia. p. 5. r. 3. R. 40. cum Hurta. Mercer. Trull. &c.* si magna sit tranquillitas sine ullo tempestatis indicio, adituque præter celebrantem Sacerdos alius, qui post consecrationē firmiter teneat calicem. Cum qua cautione etiam Episcopum posse adhuc concedere facultatem in necessitate (v.g. ne magna multitudo non audiat sacrum vel moribūdus decedat sine viatico) docet *Gran. apud Dia. l.c.* cōtra *Con. & Tur.* qui soli Papæ eam reservatā volunt ut etiam *Dia. p. 9. r. 1. R. 45.* ubi adducit declarationē Cardinalium, qua jubentur Episcopi id prohibere.

Secundo: Ex dispensatione Episcopi, ob rationabilem causam, et si in *Trid. sess. 12.* id permittere prohibeatur, nisi ex justa causa, in oratoriis privatis, divino cultui destinatis, licet non benedictis. Verum etiam hanc potestatem illis tunc esse ademptam, docet *Gavant. l.c. & Dia. p. 9. r. 1. R. 42.* et tamen non obstante, posse eos in aliquo casu particulari, ex justa causa permittere, ut celebretur extra Ecclesiā in altari portatili, docet idem *Dia. l.c. R. 43. ex March. Garc. Lugo. Avers. & Persio. &c.*

Tertio: Ex privilegio, quale dicuntur habere Minores, & qui cum iis participant: quod esse revocatum à *Trid. sess. 22. c. 8.* licet multi velint, negant tamen *Dia. p. 3. r. 2. R. 30. & p. 4. r. 4. R. 106. Ioannes de Salas Rodriq. &c.* Idque secundum *C. Lugo. d. 20. f. 2. n. 51.* probabiliter, & *Tamb. de exped. celebr. l. 1. c. 3. f. 3.* probabiliter *vid. Barbof. in Trid. l.c.* Item religiosi Societatis, à Gregorio XIII. ut possint tum in missionibus, cum facultate superioris, in

quovis loco decenti, tum in nominibus suis, in loco honesto, à Provinciali designato, Missas dicere, in quo idem licebit aliis.

Dixi II. *non violata*: quia in Ecclesia interius violata, nisi prius reconcilietur, non licet sub gravi peccato, ut *Lay. l. 5. t. 5. c. 5. n. 7. ex Navar. Sum. Con. &c.* nisi in necessitate, cum venia Episcopi (si is adire possit, alioqui sine ea, ut habet *C. Lugo l. c. n. 63.*) celebrare, aut mortuos sepelire.

Addit I. *Ecclesia*: quia Oratoria, etsi deputata ad cultum divinum, cum tamen benedicta non fuerint, nisi in ipsis extet altare ad facienda divina, ut *Bon. do mat. q. 4. R. ult. n. 9.* non sunt capacia violationum. Quod etiam consequenter de hospitalibus docent *Navar. Sum. &c.* sed probabiliter contrarium docent alii, cum *C. Lugo l. c.*

¶ Addo II. *interius*: quia quod fit in turri, sacristia supra tectum, vel fornicem, in crypra, sub pavimento, nisi sit sepultura, aut singulariter benedicta non violat Ecclesiam,

Addo III. *Nisi reconcilietur*: quod fieri debet ab Episcopo, vel Sacerdote ex privilegio Papæ, quale Superiores Regularium pro suis templis habere, ex Avila notat *Dian. p. 4. t. 4. R. 91.* si fuerit consecrata; (quod præsumendum est, si celebretur festum Dedicationis) si verò tantum fuerit benedicta, potest fieri reconciliatio à simplici Sacerdote, aspersione aquæ benedictæ, cum facultate Episcopi, vel sine ea secundum *Dian. p. 4. t. 4. resol. 91.* Censeri etiam reconciliatam, si sacrificium in ea peractum fuerit, docet *Tamb. l. c. §. 4. et Henric. Sa. & Dian.* esse probabile: negat autem *C. Lugo de Euch. d. 20. f. 3.*

Porrò Ecclesia, uti & cœmeterium, violantur seu polluantur sequentibus casibus, non tamen, nisi postquam res evulgata fuerit, *Lay. l. 5. t. 5. c. 5.*

I. Per factum in ea homicidium mortaliter malum, seu injuriosum, saltem immuniati Ecclesiæ, quale etiam est, quod alias justum esset per sententiam Judicis: nisi tamen reipublicæ perturbator aliter capi non possit. Non est autem tale, 1. quod fit casu, vel ab amente. 2. quod in sui defensionem 3. cujus causa data est extra Ecclesiam: quia requiritur, ut vulnus, sive causa Physica fiat intra Ecclesiam, *v. Lugo d. 20. f. 2.*

II. Per moraliter malam effusionem proprii, vel alterius sanguinis, vel seminis, causatam, vel factam in templo, licet non in templum. Unde non violat. 1. Si pauculæ guttulæ effluent; quia non est effusio. 2. Si ex percussione, vel vulnere levi, v. g. narium, in rixa puerorum, etiamsi copiosus sanguis effluat. 3. Si fiat ex sectione venæ. 4. Actus conjugalis, quando excusatur à sacrilegio. 5. Fornicatio facta ab amente. 6. Pollutio inculcata. *v. Card. de Lugo d. 20. n. 54. & 55.*

III. Per sepulturam excommunicati, non tolerati, vel infidelis, (quo hic non comprehenditur hæreticum, docet *C. Lugo l. c. n. 57.*) etiam infantis, ut ex *c. Ecclesiam, de consecratione*, docet *Prap. Quamvis*, si pueri parentes sint fideles, neget *Sai-rus, v. Bon. de Euchar. & mat. d. 4. q. 4. p. ult.*

IV. Per destructionem Ecclesiæ ex toto, vel majore parte, (quãquã eo casu dicatur potius excrari, quàm pollui) non autem, si solum tectum, vel si successivè per partes modicas destruat &

reficiatur, neque etiam per desolationem, exercitium hæreticum, spurcitas hominum, vel animalium istic stabulorum, &c. etsi debeat & præsens habeat, ut per Episcopum, vel saltem Sacerdotem, cum aliqua cæremonia reconcilientur, & abluantur, quod in simili casu intellige de altari. *Lay. l. 5. c. 5.*

Quæres. Quid sit, & quando fiat execratio, seu desecratio?

Resp. Execratio dicitur, cum res sacra perdit suam consecrationem, ita ut de novo consecrari debeat, quod fit, quando ita destruitur, ut formam & usum suum perdat. *Vnde resolves.*

I. Polluta Ecclesia, polluta etiam sunt altaria eius fixa: non tamen execrata Ecclesia, execrantur altaria: nec contra.

II. Ecclesia execratur, si parietes secundum maiorem partem destruantur, vel omnis eorum crusta, aut maior saltem pars inutil auferatur. Secus autem, si una post alteram. *vid. C. Lugo. d. 20. n. 65.* non autem, si rectum corruat, quia consecratio est in parietibus *v. Laym. l. c.*

III. Altare execratur, 1. Si cum fixum est, lapidis consecratus removeatur ab inferiore structura. 2. Si ita frangatur, sive fixum, sive portatile sit, ut in nulla eius integra parte, calix cum patena possit consistere. 3. Si spolieatur sepulchrum: quod tamen quidam negant, ut *Lugo Tambur. l. 1. c. 5.*

IV. Calix execratur, si notabiliter frangatur, vel ita ut fiat inutilis ad usum sacrificii, v. g. si foramen sit in fundo, licet minutissimum; vel si figura destrua-

struatur: non tamen si in tornatili pes separetur à
cupa; quia in tornatili consecratur sola cupa. *Bo-*
nos. d. 4. q. ult. p. p. ex Suar. & c. Neque exsecratur,
si pereat inauratio. Unde licet communiter ca-
lix & patena, post novam inaurationem, quoad
eam partem, qua Christi Corpus, vel Sanguinem
contingunt, denuò consecrentur; id tamen neces-
sarium non esse, docet: *Durand. Con. & alii,* con-
tra *Suar. Bon. & alios*: etsi deceat, ut abluatur
aqua benedicta. Ita *Dian. t. 1. misc. resol. 3. & Lay.*
sic item *C. Lugo. d. 20. f. 4. n. 94.*

V. Vestes sacræ exsecrantur, quando ita destru-
untur, ut perdant suum usum, ut si cinguli parte te-
non amplius cingere possis; vel si manica ab alba
separetur, etiam si postea reparetur. Non perdunt
autem, nisi attritis pars aliqua assuatur, vel cingu-
li parti, apud adhuc ad cingendum altera annexa-
tur; quia tunc accessorium sequitur principale,
C. Lugo. Tamb. de exped. sacrif. l. 1. c. 3. §. 2. Simili-
ter si stola, vel casula duplicata, facili separatione
fiant duæ, quarum utraque apta sit ad sacrificium,
non perdunt benedictionem. *Tamb. l. c.*

VI. Partes avulsæ à re consecrata, destructa
ejus forma desinunt esse sacræ, v. g. ligna & lapi-
des Ecclesiæ dirutæ, vel altaris: ob respectum ta-
men ad rem sacram, cujus sunt reliquiæ, non pos-
sunt applicari ad usus profanos, aut divendi, sive
licentia Papæ. Statuæ autem sacræ, & imagines
tēpli destructi, debent in alio collocari, & in loco
Ecclesiæ Crux erigi. Lacera etiam paramenta, aut
verustate consumpta, debent igne absumi, & non
adh. beri ad usus profanos, ut habetur in *c. Altaris*

de consecr. dis. 1. v. Suar. & Sa V. Missa & Lay. l. ca. 6. Tambur. tamen l. 1. de exped. sacrifi. c. 2. §. 3. Palao: item Dian. p. 5. t. 13. R. 76. docet probabile esse, quòd non sit saltem mortale, si mutata forma ad profanos usus applicentur, v. g. calix confectus, alba dissoluta, frustula corporalis. & supra l. 3. t. 1. cap. 2. d. 2.

DUBIUM V.

Quæ sint requisita ad Missam?

Resp. Hæc sequentia, 1. Et, quidem sub gratia privilegio, altare consecratum ab Episcopo, vel Abbate, (hunc enim altaria, calices & campanas possunt consecrare, etiam ad usum alienarum Ecclesiarum, docet Dian. p. 3. t. 1. R. 15. cum Barbof. & alii. 4. ex declaratione Card. & privilegio Innocentii III.) vel Sacerdote privilegiato, stabile vel portatile; utrunque tamen ex integro lapide, quantum ad superiorem mensam, quæ consecratur, debet esse tanta, ut possit capere calicem cum patena. Non sufficit autem hostias esse in ara consecratam, dum consecrantur, verum etiam debent (tam parvæ, quàm magnæ) in eadem relinqui tempore sacrificii, & non alibi (licet supra aliud corporale) deponi, verbi grat. propter loci angustiam: quia omnes sunt unica victima, & per modum unius offeruntur. Quapropter rubicæ Missæ eas supra corporale, ante vel post calicem poni volunt, Hinc etiam minus rectè faciunt, qui consecratione facta, mox hostias minores à se conle-

cratas
lo: q
dare p
cum su
tiones
non m
magna
perfect
Lugo q
um fec
cessitas
ab om
2. M
quosd
Azer.
plex su
manur
tum, e
vans.
omnin
cessita
reddi
3. M
bened
privile
Super
sacr.
sed di
R. 57.
scand
facie
lebra

cratas, dant alteri Sacerdoti distribuendas populo: quia sicut Sacerdos non debet de sua hostia dare priusquam ipse sumpserit; sic nec de aliis, cum sint una victima & hostia, omnesque orationes, oblationes, & benedictiones sequentes non minus spectent ad parvas hostias, quàm ad magnam: neque ante sumptionem Sacerdotis perfectè & integrè sacrificata sit victima, *Card. de Lugo q. 20. sect. 2. n. 69.* Eum tamen, qui contrarium fecerit, à peccato saltem mortali, imò si necessitas fuit expediendi communionem populi, ab omni excusat *Tamb. l. 5, exped. sacrif. c. 5.*

2. Mappa linea triplex: et si enim secundum quosdam, una duplicata, imò secundum *Sa, Ang. Azer. ca 28 q. 8. & Lay. l. 5. t. 5. c. 6. n. 17.* una simplex sufficiat in necessitate: Missale tamen Romanum, auctoritate Clementis VIII. & Pii V. editum, expressè tres requirit, *tit. de defect. uti & Gavanti. v. Card. de Lugo.* Ut ea benedicta sit, non est omnino necessarium, ut habet *Sylv.* Unde in necessitate vulgaris adhiberi potest, & aliis usibus reddi *Laym. loc. cit.*

3. Sub gravi sacrilegio, vestes sacræ, (hoc est, benedictæ ab Episcopo, vel Sacerdote habente privilegium, ut habent Mendicantium saltem Superiores, sive Prælati, *v. Tamb. l. 1. c. 3. §. 2. exped. sacr.*) quarum tamen colores non esse præcepti, sed directionis, notat *Homob.* apud *Dian. p. 2. t. 14. R. 57.* In gravi autem necessitate et si præstet, si sine scandalo fieri possit, Missam (cujus audiendi, vel faciendi obligatio tunc cessat) omittere, licere celebrare sine stola vel manipulo, vel etiam uti cin-

gulo non benedicto, vel si fractū sit, rursus conne-
 ctere, vel stola pro cingulo, & manipulo pro stola,
 docet *Lay. l. 4. t. 5. c. 6. Dian. p. 1. R. 57. & 67. con-*
tra Fill. t. 1. l. 5. c. 5. qui tamen concedit in necessitate,
 sine una vel altera ex minoribus, v. g. stola, vel
 cingulo celebrare, non esse mortale. *v. Dian. p. 5. t. 5.*
R. 62. ubi contra Fill. ex Henr. & aliis sex, docet
 esse probabile; quod ex parvitate materiae excu-
 sari possit à mortali, qui (secluso scandalo & con-
 temptu aliquā harum citra necessitatē omittit v.
 g. qui celebrat cū cingulo non benedicto, vel eius
 loco utitur alia re Deniq; metu mortis aut gravi-
 simi damni, licet aliquando celebrare sine sacris
 vestibus, & altari (dummodo non fiat in contemp-
 tu Religionis) ex *Azor. t. 1. l. 1. c. 11. q. 11. docet & f. E. 1.*
& 2. Navar. Huri. & c. Limitat autem *Tambur. de*
exped. sacrif. l. 1. c. 5. §. 1. ita ut permittat sine aliqua
 etiam ex gravioribus, non tamen sine omnibus
 fieri ob scandalum, & irreverentiam, *v. Dia. p. 3. t.*
6. R. 48. & p. 5. t. 3. R. 39. Porro huiusmodi sacras
 vestes conficere ex profanis, v. g. planetam ex ve-
 ste serica muliebri, non est prohibitum *Suar. Pala*
Tamb. exped. sacrif. l. 1. §. 4. qui monet *l. c. §. 1.* ce-
 vendum esse ne sint valdè attrita; ut & ne reliqua
 supellex sacra sit valde immunda, in quo graviter
 peccari potest *Sua. Laym. Tamb. l. c.*

4. Sub mortali requiritur calix & patena con-
 secrata; si tamen in nondum consecratis aliquis
 bona, imò addit *Bordo & Tamb.* mala fide cele-
 brasset, (licet sic celebrando peccasset mortaliter)
 probabile quod hoc ipso cōsecratur cōsecrata, licet
 atq; in iis celebrare, cōtra *C. de Lugo & Lay. docet*
Dian.

Idemque de sacris vestibus item de corporali, pixide, &c: quæ immediatè tangunt species, censet *Tamb. de exped. sacr. l. 1. c. 3. §. 1.* Ac licet decens sit, ut etiam pixis, sive ciborium, & luna, seu sphæru- la hierothecæ, & quodcunque vas continens & immediatè tangens Eucharistiam, uti etiam se- cundum *Laym. l. 5. t. 5. c. 6.* vasculum chrisma con- tinens benedicatur; benedicere autè præter ea, in quibus unctio adhibetur, potest idem, qui cætera ornamenta) cum in Rituali Romano propria sit pixidis benedictio: id tamen necesse esse negant *Suar. Hurt. Lugo. Tamb. l. 1. exped. sacrif. c. 1. §. 6.* nec esse necesse imponere pixidi vas lineum bene- dictum benedictione corporalis. Porro calix & pa- tena confecta esse debent ex auro, argento, vel stanno saltem quoad cuppam, admittunt etiam a- liqui ex plumbo) sed non ex ære, ut calix, de consec. dist. 1. quamvis *Tambur. l. 1. exped. sacrif. c. 1.* cum *Hurt. Fagund. & Gayant.* admittant etiã ex gemma quæ æquè pretiosa sit, ac aurum vel ar- gentum, modo species non imbibat, nec sit peri- culum ne effringatur, Ac licet rubrica præscribat, ut saltem cuppa, vel superior pars patenæ sit de- aurata; eam tamen non obligare sub mortali, *Gran.* imò nec sub veniali, propter usum contra- rium, vult *Tamb. l. c.*

5. Corporale lineum, saltem quoad partem, qua hostiam vel calicem tangit *cap. consulto de consec. dist. 1.* (nam in extremitatibus potest esse sericum, vel auro elaboratum) & benedictum ab Episcopo, vel privilegiato. *v. Compend. privi.*

Societ-

Societatis Iesu v. Bened.) non tamen iterum benedicendum post lotionem, nec nisi notabiliter rumpatur. *S. Thom. Sylv. Bon. d. 4. q. ult. p. 9. C. Lugo d. 20. f. 2. num. 76. & Gavant. p. 2. t. 1. ubi addit et Sa.* (dicit esse communem) peccare mortaliter, qui utitur notabiliter immundo.

6. Palla item linea, qua parte calicem tegit, (superiore enim parte potest auro constare, vel serico) quæ cum habeat communem cum corporali benedictionem, utpote cuius pars antiquitus fuit, pro eodem servire posse, docet idem *C. Lugo l. c. si sit satis capax.*

7. Purificatorium item lineum, non tamen necessariò benedictum, ut contra *Laym. docet Suar. Gavant. & C. Lugo* neque ulla reperitur in ritualibus eius benedictio.

8. Sub gravi peccato Missale, Canonem saltem continens, ut habet *Bonac. & alii commun. c. 1. Ledes. & Laym.* doceant in gravi necessitate, licitum esse celebrare sine libro ei, qui moraliter sit certus se non erraturum: & sic *C. Lugo l. c. cum Dian. & c.* probabiliter excusat eum, qui propter visus debilitatem legere non potest.

9. Minister (secundum *Nav. Fag. & Zerel.* sub mortali) & quidem masculus; in necessitate tamen gravi, v. g. diei festi, vel dandi viaticum, posset quis sibi ipsi respondere, inquit *Sa. Bon. & Dian. t. 14. resol. 43* ex aliis. In quo casu etiam feminam adhiberi posse, docet *Nagnus a. 6. d. 1. & Sylv. idem* quibusdam Belgii partibus consuetudine inductum esse, docet *Marchant. Res. past. cap. 4.* contra communem apud *Laym. Fernand. & Dian. l. c. Tamb. l. 4.*

l. c. & Marchin. de ord. t. 3. cap. 15. ubi vult id esse mortale. Ministrante tamen circa altari viro, qui nesciat respondere, Mōiales ex choro respondere, non esse prohibitum notat *C. Lugo & Tambur. l. c.* ubi etiam cum *Henriq. & Hurt.* permittere celebranti Missam cœptam prosequi sine ministro, si hic fortè abiit, & aliquantulum expectatus non revertatur.

10. Crucifixus; (nisi sit expositum Venerabile Sacramentum) non tamen sub obligatione gravi. Idem est de velo. *C. Lugo d. 20. f. 2. num. 79. Gavant.*

11. Candela accensa duplex, ex cera, & quidem secundum *Fagund. Regin. Vasq. & alios*, sub mortali contra *Nugnum & Marchinum* In necessitate tamen, præciso scandalo, sufficit una, etiam ex sebo, vel lucerna, aut lampas ex oleo. *v. Dian. l. c. Laym. cap. 16. num. 17. Azor. cap. 28. q. 15.* Sine omni autem lumine celebrare nunquam licet. *C. Lugo d. 30. f. 2.* adeo ut si extingueretur ante consecrationem, & aliud haberi non posset, Missam esse relinquendam, etiam in necessitate consecrandi pro moribundo viaticum dicat *Fagund. p. 28. cap. 22. Quintan. t. 4. f. 1.*

12. Requiritur etiam antipendium, pulvillus, candelabra, bursa, velum, manutergium; sed non benedicta, & si quid ex his desit, ex profanis congruenter mundis mutuo accipi, & deinde priori usui reddi potest. *Tambur. l. 1. c. 3. §. 3.*

13. Operto capite celebrare non licet, etiam in infirmitate sine licentia, ut docet *Fagund. Laym. Dian. Res. 58.* Et quidem Summi Pontificis ut ex
Declar-

Declaratione Cardinalium norat *Gayani & Tambur. de exped. sacrif. l. 1.* licet *Laym. & Scott.* Episcopis, & cum Regularibus eorum Prælati permittant. Quod *Tamb. l. c.* est limitat ad casum necessitatis, in quo ad Papam difficilis sit recursus. Qui tamen sine venia faceret, eum non peccare mortaliter (secluso contemptu & scandalo) vult *Ledes. & Tamb. l. c.* Quod *Dian. pag. 2. t. 14. R. 38.* censet probabile, si tempus Canonis excipitur.

Plura de his omnibus, v. apud *Aut. cit. Gavanti Dia. Laym. Bonac. Card. de Lugo d. 20. s. 4. Escob. l. 1.* ubi notat, etsi gravis sit obligatio, servandum celebrandi præscriptum in rubricis Missalis ideoque grave sit, omittere v. g. oblationem hostiæ, vel calicis, vel infusionem modicæ aquæ; *Tamb. de exped. sacr. l. 2. c. 5.* nihilominus levitatem materiæ sæpè excusare à culpa mortali omissionem, etiam intra Canonem monet *Escob. l. 1.* Unde veniale tantum erit.

I. Omittere orationes dici solitas, dum Sacerdos se induit, ut contra *Navar. Sylv. & Azor. docet Laym. Fagund. Dia. R. 21. & c.* Lotionem autem manuum ante vel post Missam (etsi facile committi non debeat) non videri sufficientem materiam rigorosi præcepti, tenet *Suar. & Tambur. §. 6.*

II. Omittere Gloria vel Credo; vel in Canone nomen alicuius Sancti; vel ea quæ tempore Paschali interponuntur inter communicantes, aut infra actionem: *Dian. p. 2. t. 14. R. 49. & 89. ex Fill. Quintan. & c.* In Missa autem quæ canitur non legere Evangelium submissa voce, *Dia. l. c. R. 4. n. 82.*

gat esse peccatum, ex *Sanch. & alii* 10. quod Rur-
 bica sit tantum directiva. Si quis autem in Missa
 advertat aliquid à se omissum, regulariter non esse
 petendum ait: *Suar. & Tamb. exped. sacrif. l. c. 5.* Di-
 cit *regulariter*: quia 1. si sit de substantia, v. g. ali-
 quid pertinens ad se consecrationem, certum est
 debere repeti. 2. Si dum secreto orat; post pauca
 verba certo advertat, se aliquid notabile omisisse,
 (v. g. die Paschæ, Communicantes,) paululum re-
 grediendum esse, & repetendum censet, *Tamb. l. c.*
Ita Fill, Dian. R. 59. Escob.

III. Ex devotione leve aliquid in Missa (etiam
 dum secreto orat) addere v. g. orationem Domi-
 nicā vel Psalmū aliquem; vel in Canonē nomini-
 bus Sanctorū nomē Patroni loci. *Tamb. l. i. exped.*
sacrif. ca. 5. Dixi, leve: quia notabiliter addere,
 esse mortale, vult idē *Tamb. l. c. ex Bon. d. 4. q. ult.*

IV. Celebrare ante dictum Matutinum, ut con-
 tra *Azor. & Regin,* docet *Sylv. Valentin. Suar.*
V. q. Less. Fag. Laym. & c. quorum pleriq; tamen
 cum *Palao* dicunt esse veniale, si fiat sine causa: li-
 cet & hoc *Tamb. l. i. a 7. §. 1. de exped. sacrif.* in du-
 bium vocet.

V. Quæ alta voce dicenda præscribuntur, ad d
 submissa dicere, ut astantes audire non possint.
Tamb. de exped. sacrif. l. 2. c. 9. Quicquid dicat
Nav. apud Sa. V. Missa. Imò notat idem *Tamb. ex*
Lugo d. 22. f. 22. à timoratis passim sine scrupulo
 voce depressa legi.

VI. Mutare Missam, & die Dominico, vel fe-
 sto duplici, vel iis diebus quibus prohibetur fieri
 die festo duplici (v. g. infra octavas Epiphaniæ,
 Pascha-

Patchatis, &c. Feria IV. Cinerum, infra hebdomadam maiorem; Vigilia Nativitatis Domini) sine gravi causa legere votivum, vel pro defunctis, vel de alio Sancto in numerum SS. relato, *Suar. Dia. C. Lugo l. c. Escob. contra Quintan. qui t. 7. f. 46.* putat in hebdomada sancta licere legere votivum: quod refutat *Gavant. & Dian. p. 9. t. 8. 2. 53. ex Declar. Cardin.*

Dixi 1. *sine gravi causa*: talis autem censetur, 1. quæ spectat ad bonum Reipublicæ vel Principis, v. g. necessitas pluvix, ingruentis belli, vel pestis, vel similis mali universalis; item solennis gratiarum actio, solennis expositio Eucharistix, (v. g. diebus Antecineribus in oratione 40. horarum) *Tambur. l. c. cap. 6.* Quando cadaver præsens est in Ecclesia, ubi usus obtinuit, *Gavant. p. 2. t. 5. 3.* Si quis celebret in Ecclesia, in qua agitur dies festus loci proprius: hunc enim non tantum posse, sed debere ex congruitate conformare se loco, notat *Gavant. v. Tambur. l. 2. c. 6. qui §. 2. & 4.* addit, etiamsi Sacerdos (accepto stipendio) homini promiserit votivam, vel pro defunctis, etiam in altari privilegiato, non solum posse, sed debere celebrare Missam currentem, diebus quibus istæ prohibentur. Imo etsi Deo per votum tales Missas promiserit, non tamen ad eas obligari istis diebus eo quod votum non obliget, quando impedit bonum majus, quale esse dicit conformitatem officii cum Missa; secus diebus aliis.

Dixi 2. *in numerum Sanctorum relato*: quia si sit Beatificatus tantum, de quo certis sacerdotibus,

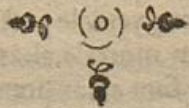

Cap. III. De Celebratione Missæ. 643

bus, v. gratia, quorum Ordinis fuit, concessum sit
Missam legere, docet *Gran. 2. cont. 1. cap. 7. d. 4.*
1. num. 2. & Escob. contra Palaum, non licere
aliis sacerdotibus, etsi nullum aliud sit festum, de
eo legere: eò quod sic expresse determinarit Sa-
cra rituum Congregatio apud *Gavantium. vid.*
Escob. num. 41. & Tambur. l. c. cap. 6. ubi *Palaum*
sequens dicit contrarium esse probabilius, ac ma-
gis pium. Imò de Sanctis Societatis certum
esse, si celebrent in templis ejusdem Societatis, ex
concessione Pontificum. Idem tenet *Quintanad.*
17. sing. l. c.

VII. Si quis violet rubricam spectantem ad
essentiam vel quasi essentiam Missæ; vel si nul-
lam planè servet, peccat mortaliter. *Escob.*
ex Fagund. pag. 1. l. 3, cap. 21.

num. 9.

TRACTA-

TRACTATUS IV,

De Sacramento Pœnitentiæ.

CAPUT I.

De Essentia huius Sacramenti.

DUBIUM I.

Quæ sit eius materia & forma?

Resp. Materia remota, & necessaria, est omne peccatum mortale, post baptismum commissum, & non confessum. Materia sufficiens, etsi non necessaria, est omne veniale post baptismum commissum, vel etiam mortale, aliàs ritè confessum. Materia proxima sunt actus pœnitentis, contritio, confessio, & satisfactio: quarum ultima est integralis tantum, (ut patet in infirmo, qui si ratione destituatur, solet absolvi absque satisfactione) duæ priores sunt essentielles, ut communiter docetur contra *Scotum*, qui totam essentiam ponit in absolutione. Porro, peccata sunt tantum materia circa quam; actus verò pœnitentis, materia ex qua. *Laym. l. 5. tit. 6. c. 4. ex communi.* Unde de resolves.

I. Et si

1. Etsi peccatum mortale remissum quomocumque sit, teneris tamen confiteri, si non feceris. *Trid. sess. 14. c. 15.*

Omitti possunt venialia, vel omnia vel aliqua; item mortalia semel ritè confessa, verbi gratia, in Confessione generali, ut docet *Dian. p. 3. t. 4. res. 5. Card. de Lugo d. 16. nu. 5. 6.* contra *Victoriam, Ledes. & alios.* In qua etiam non est necessarium; addere peccato mortali, quòd post ultimam confessionem sit commissum, docet *Bon. d. 5. q. 6. s. 2. Dian. tom. 2. t. 4. R. 62. & tom. 3. t. 3. R. 65. Card. de Lugo d. 16. s. 2. num. 47. ex Sanch. & Con.* quod est probabile, nisi circumstantia aliqua v. g. speciem mutans, vel reservatio casus, vel proxima peccandi occasio, aliud requirat, & pœnitentia sufficiens imponatur. *C. Lugo Tambur. de exp. d. conf. l. 2. c. 1.* Tutius tamen est nova ab antiquis secerne.

111. Ponenda semper est materia certa; qualem esse negat *Sanctius in sel. d. 7.* apud *Dian. p. 3. t. 4. R. 52.* quòd quis non responderit divinis inspirationibus, non fecerit bonum quod potuit, & similes imperfectiones. In quibus tamen exponendis, non tenetur Confessarius impedire pœnitentem, ut docet *C. de Lugo l. c. num. 103.* contra *Sanctium.* Quod si haberi certa non possit, pro ratione dubii danda est absolutio; ut sub dubio, si materia prorsus dubia sit; vel absoluta, si certa videatur. Ita *Suar. Lay. l. 5. t. 5. ca. 3. & alii commun.*

Resp. I. Forma Sacramenti Pœnitentiæ sunt verba absolutionis: *Ego te absolvo à Peccatis Tuis* (ubi licet de essentia tantum sit *Absolutio*)

solvo Te; debent tamen addi reliqua, præsertim in articulo mortis secundum quosdam sub mortali, secundum alios sub veniali, ut *v. Granada*, voce prolata in præsentem; absentem enim *Clement. VIII.* absolvi prohibuit, sub pœna excommunicationis. Unde resolves.

I. Invalidum est absolvenntu, signo scripto: item absolvere absentem; quod docent *Alensis, Medin.* & alii, sed vetitum nunc, ut modo dictum.

II. Valida est absolutio, si reverentiæ causa dicatur: *Absolvo dominationem, excellentiam, vel majestatem vestram, &c.* Quia non mutatur essentialiter, & sunt verba æquivalentia. *Aversa v. script. I. cap. 1. d. 2.* Non valet autem, si dicatur: *Absolvat te Deus; vel Absolvat te Christus.* *Aversa q. 12. f. 2.*

III. Orationes præviæ & subsequentes formam, ut: *Misereatur tui, &c.* & *Passio Domini, &c.* quæ secundum *Trid.* laudabiliter adduntur, non sunt necessitatis, & ex causa rationabili omitti possunt, v. g. si breves sint confessiones, vel multi contentes, ut *v. Dian. p. 3. t. 4. R. 97.* tunc enim sufficit dicere, *Absolve te à peccatis tuis in nomine &c.* (vel si timeatur censura.) *absolve te à vinculo excommunicationis; deinde à peccatis tuis, &c. v. Sa. v. Absolutio.*

IV. Elevatio manus, eiusque impositio in caput, item formatio Crucis, est libera, etsi debet observari consuetudo. Ita *Laym. c. 5.* ubi idem dicitur de apertura capitis, Forma autem *Clement. VIII.* ut tradit *Sa.* & *Rituale Romanum*, est hæc, quam

omnes urantur, suadet *Paulus V.* ideoque omnibus tenenda memora' iter: *Misereatur tui omnipotens Deus, & dimissis peccatis tuis perducatur te ad vitam aeternam, Amen:* deinde elevata manu pergit: *Indulgentiam, absolutionem & remissionem peccatorum tuorum, tribuat tibi omnipotens & misericors Dominus, Amen.* Dominus noster *IESVS Christus* te absolvat, & Ego auctoritate ipsius, te absolvo ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis, (quæ vox circa laicos omittitur) & interdicti, in quantum possum, & tu indiges: Deinde ego te absolvo à peccatis tuis, in nomine *Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Passio Domini nostri *IESVS Christi,* merita *B. V. & omnium SS. quicquid bonifeceris, & mali sustinueris, sit tibi in remedium peccatorum, augmentum gratiæ, & primum vita aeterna, Amen.*

DUBIUM II.

Quæ is contritio requiratur?

Suppono, quod contritio in communi, sit dolor ac detestatio peccati commissi, cum proposito emendandi, ut habet *Trid. sess. 14.* Ubi etiam dividit in Perfectam, quæ absolute sic dicitur; & in Imperfectam, quæ attritio dicitur. Perfecta est, quæ elicitur ex motivo caritatis, propter Deum summè dilectum: & hæc se sola mox iustificat, etsi cum voto & ordine ad confessionem, quam deinde facere teneris. Imperfecta est, quæ

quæ ex inferiore motivo, supernaturali rante concipitur.

Resp. Ad Sacramentum hoc sufficit, & requiritur saltem attritio formalis, supernaturalis, efficaciæ, & universalis, (respectu mortalium) concepta in ordine ad confessionem, vel saltem absolutionem: Est communis. v. Bon. d. 5. q. 5. & Schol. ac colligitur ex *Trid. l. c.* Unde resolves.

I. Non requiritur contritio existimata ut voluit *Gabriel*.

II. Non sufficit, 1. Attritio existimata tantum, licet inculpabiliter: quia vera attritio est pars essentialis. 2. Nec desiderium absolutionis, sine affectu ad peccata; idque etiam si tantum confitearis venialia, ut habet sententia communis, contra *Angles*, & quosdam alios, quos sequitur *Tamb. l. 1. exped. conf. cap. 3. v. Dian. p. 9. R. 31.* Unde peccat graviter, qui etiam sola venialia, vel sola mortalia alias confessâ, sine omni formali dolore, confitetur: quia non ponit materiam sacramenti, & saltem periculo sacrilegii se exponit. Ita *C. Lugo. d. 14. s. 8. & c. commun. v. Dian. p. 3. l. 4. R. 116. Bon. d. 5. q. 5. sect. 1. p. 3.* Non ramen est necesse, ut dolor se extendat ad omnia venialia, quorum sibi pœnitens est conscius. *Suar. Laym. Lugo.* Imò notat *Tamb. l. c.* satis esse de uno veniali dolere formaliter, etsi plurium sis conscius, de quibus nec dolorem, nec propositum emendandi habeas, si ve ea confitearis, si ve non.

III. Non

III. Non absolvitur, qui dolet, licet intensissimè, tantum propter infamiam, damna, aliasve pœnas temporales præcisè, etsi ex inculpabili ignorantia: quia non est dolor supernaturalis; nec ignorantia, aut bona fides potest supplere defectum essentialium. *Bon. l. c. &c.* Limitat tamen *Regin. cum Tamb. in exped. conf. l. 1 c. 1.* nisi doleas propter istas, ut à Deo inflictae, vel infligendas.

IV. Ad attritionem non requiritur ulla intensio, vel duratio temporis, ut vult *Durand.*

V. Etsi debeat esse de omnibus peccatis mortalibus, non requiruntur tamen singuli dolores de singulis, ut vult *Angles*, sed sufficit unus actus, de omnibus simul sumptis, etiam oblitis: ideoq; peccata graviter, qui sciens prudens non atteritur universaliter, de omnibus mortalibus nondum remissis *Bon. &c. l. c.*

VI. Non sufficit dolere, quòd non doleas, ut habet *Narv. & Sa*, nec velle ita non peccandi. Ratio curiusq; , quia non est dolor de peccatis cõmissis, cum quo affectus ad ea stare potest. *Henric. Vasq. Bon. l. c. n. 7.* Ubi rectè notat, cum actu, quo quis dolet se non dolere de peccatis, plerumq; conjunctum esse dolorem de peccatis, etsi pœnitens eum non dignoscatur.

VII. Etsi dolor hic debeat esse summus appetitivè, ita ut nihil magis detesteris, quàm peccatũ, malisq; omnia mala hujus mundi perpeti, quàm mortaliter contra Deum peccare: non tamen opus est, imò nec expedit, particulares facere collationes; v. g. mallem hoc vel illud malum subire, quàm mortaliter peccare; quia periculosa sunt.

VIII. Qui non vult occasiones proximas peccandi à se amoliri, vel non remittere ex animo, vel non restituere, aut satisfacere, quibus debet; vel non habet formale (licet probabiliter cum *C. Lugo, l. c. f. 5. Laym. Dian.* aliquid dicant, virtuale in contritione universali inclusum sufficere, saltem quando non occurrit cogitatio de peccatis vitandis) propositum, peccata mortalia, (quando alia confitetur) vitandi efficax, i. e. cum quonon possit consistere affectus actualis erga aliquod mortale, non est sufficiens attritus. Ratio, quia non est dolor & detestatio efficax, quippe cum quo possit stare voluntas peccandi: nec is se ex toto converterit ad Deum, detestans peccatum super omne detestabile. *Suar. Fernand. Lay. l. 5. t. 6. cap. 4. Dian. p. 3. t. 4. resol. 119. & c. commun.* Et licet solam venialia confitearis, teneris tamen, sicut dolorem, ita etiam propositum, saltem virtuale, circa illa habere. *C. Lugo, d. 14. f. 8. & 9. & alii.*

IX. Redire sapè cum eodem mortali, non est certum indicium deesse attritionem, etsi sit magna præsumptio; præsertim in iis, qui coguntur confiteri à parentibus, magistris, &c. item in iis, qui aliquoties moniti concubinam non separant, aut restitutionem non faciunt; quibus proinde absolutio differenda est, nisi id actu præsent. Quamquam possint esse alia signa veri doloris, v. g. si media præscripta sint adhibita, occasiones vitare, si numerus peccatorum imminutus, si peccatus omnino asserat, cui plerumq; credi debet, cum ipse sit sui accusator, defensor & testis. Quia in re opus est magna prudentia Confessarii, ne poenitentem

severitate avertat, neq; etiam lenitate seducat, & peccet, pereatq; cum illo. *Suar. in 3. p. d. 32. f. 2. Sanchez. l. 2. in decal. cap. 32. & l. 3. cap. 5. C. Lug. l. c. n. 166. & 169.* contra quorum, aliorumq; communē sententiam, docent apud *Dian. Vivaldus, & Ioan. Sancius, d. 10. n. 16.* posse toties, quoties confiteatur, absolvi, etiam si nullus appareat profectus; eò quòd sine illo possit esse verum propositum: sicut est in iis, qui venialia semper afferunt eadem. Verum id probare non ausim^s, nec videtur esse paritio. *vid. Còn. d. 2. dub. 14. Dian. p. 1. t. 7. R. 55. & p. 2. t. 2. mise. R. 45. & p. 5. t. 4.*

13

X. Absolvendi sunt ii, qui ex officio, domo, vel negotio, in quo propinquum peccati periculum imminet, discedere nolunt, eò quòd sine maxima difficultate non possint, parati interim media prescribenda adhibere. Ratio, quia occasio, etiam propinqua, non necessitat ad peccatum, ideoque stare potest cum proposito peccata vitandi. Nec refert, quòd quis putet, vel timeat se unū, vel plura peccata non vitaturum; quia propositum est actus voluntatis; existimatio autem illa, est actus intellectus, qui ex illo proposito, ob humanæ voluntatis mutabilitatem, non necessariò consequitur. Interim, qui certus est, impossibile sibi esse, in tali occasione peccata vitare, debet eam deserere, nisi velit perire. Ita *Laym. l. c. C. Lugo, l. c. n. 152.*

XI. Non requiritur dolor sensibilis, sufficit enim intellectus: qui cum sit internus, ac spiritualis, scrupulosi non facili debēt angi, quasi sine dolore accedant ad Sacramentum, eò quòd nullum sentiunt.

Et affine p. 60. In. XI

Ec 2

XII.

XII. Is, qui nihil cogitans de confessione, attentionem elicit, non referens eam ad Sacramentum non potest sine novo dolore ad id accedere: quia pars debet referri ad partem. Ita *Suar. d. 10. q. 4. Bon. d. 5. q. 3. p. 2.* Contrarium tamen videtur docere. *C. Lugo, d. 14. f. 4. n. 37.* quod non est impossibile, *Tambur. l. 1. cap. 2.*

XIII. Non sufficit ad Sacramentum dolor, qui sequitur absolutionem: imò secundum sententiam saltem tutiorem, quam docet *Laym. l. 5. ca. 4. & Cbn.* debet antecedere etiam confessionem, (et contrarium etiam probabiliter doceant *Vasq. Ell. Fagund. C. Lugo, de pœn. d. 14. f. 2. & Gasp. Hurt. d. dif. 5. apud Dian & Escob. t. 7. E. 6.*) Unde peccantes iniuncto ad dolorem excitandi, aut si post peccatorum narrationem fiat, repetant verbo confessionem, dicendo se dolere de peccatis expoliatis. *v. Laym. l. c.*

XIV. Probabile est, eum, qui paulò ante confessus iterum confitetur, vel eadem peccata, vel quae exciderant, de quibus ante (explicitè, & in particulari) non doluit, non tamen elicere novum dolorem. *C. Lugo, d. 14. f. 3. Dian. p. 9. t. 3. R. 5. & 51.* & consequenter potest moribundus propter periculum instantis mortis absolvi, audito tantummodo altero peccato; & deinde, si superstes maneat, auditis reliquis iteratò absolvi in virtute doloris præcedentis. *Tambur.*

DUBIUM III.

Qualis Confessio requiratur?

ARTICULUS I.

Andebeat esse integra materialiter?

Resp. Ad confessionem, per se, & ordinariè requiritur integritas materialis, sita in eo, ut postquam diligentius te excusseris, & conscientia tuae latebras (ita loquitur *Trid. sess. 14. ca. 5.*) exploraveris, confitearis omnia mortalia memoriae occurrentia, nondum confessa, eorumque numerum, & circumstantias, quae speciem mutant. Patet ex *Trid. l. c.* & est certum. Ratio, quia alias nec iudicium sacramentale rectè administrari, nec æquitas in pœnis statuendis servari potest.

Dicitur I. *Per se & ordinariè*: quia per accidens, & extraordinariè, sufficit integritas formalis. *v. dub. seq.*

Dicitur II. *numerum*: intellige certum, qui si nõ constet, dic probabilem, addendo, *plus minus*. Quod si deinde deprehendas te errasse, non tenes iterum confiteri, nisi notabiliter fuerit major. *Egund. Sanch. Hurt. contra Regin. Fill. & Sa.*, qui dicunt, verba illa, *plus minus*, tantum extendi, ad unum vel duo supra numerum indicatum. Sed quamvis hoc sit verum in numero parvo denario, v. g. non tamen in aliis, v. g. centenario, millenario, &c. quia verba illa non habent sensum absolutum, se respectivum, ad numerum, cui adduntur.

etur, qui quanto fuerit major, tanto etiam maior
 verbis istis intelligitur, dummodo tamen sit pas-
 yus respectu alterius, cui adiungitur, quod pruden-
 tis arbitrio æstimandum est. Ita *Dian. p. 3. l. 3. l. 194.*
ex Nav. &c. Item *C. Lugo, d. 16. n. 94.* Quod si
 autem nec probabilis haberi potest, dicenda est
 consuetudo peccandi, tempus, & frequentia in
 die, septimana, mense, vel anno. *v. Fill. tom. 7. l. 7.*
c. 4. Dian. p. 3. t. 4. resol. 94. Gasp. Huri. d. 9. dif. 5. C.
Lugo d. 16. num. 79.

Dicitur III. *Quæ speciem mutant:* quia etsi pro-
 babile sit, quod docet *Suar. Côn.* & alii, etiam casus
 quæ notabiliter in eadem specie aggravant, (hoc
 est, quæ juxta cujusque conscientiam excedunt
 ordinarium peccandi modum) esse explicandas,
 ob rationem allatam in responsione. Contra
 tamen sententia, quam ex *D. Thom. Sylv. Navar.*
 docet *Vasq. Reg. Bonac. Lugo, d. 16. l. 3.* etiam proba-
 bilis est, & tuta: saltem si excipias, 1. Gradus con-
 sanguinitatis, in incestu. 2. Quantitatem furti, in
 injuriæ, &c. quæ egent satisfactione. 3. Quando unus
 actus plures sunt occisi, vel infamati, vel apud plures
 res. 4. Odiuin diuturnum: quia tunc solent plures
 actus fieri. *v. Regin. loc. cit.* 5. Peccatum inter con-
 fessarium & pœnitentem. *v. Fill. de imped. mat. l. 16.*
5. q. 5. 6. Si circumstantia invehat censuram vel
 reservationem, vel ad necessariam pœnitentis de-
 rectionem, à confessario prudenter interrogat.
Vnde resolves.

I. Ad integritatem confessionis prærequiritur
 diligens examen, pro capacitate pœnitentis, tem-
 poris mora, & ceteris circumstantiis. Ad id autem
 quis

sufficit diligentia mediocris, qualem vir prudens in arduis negotiis adhibet, vel qualem, moraliter loquendo, docti & timorati adhibere solent, etiam si quis putet, majore diligentia plura se reperiturum. *Bon. t. i. d. 5. q. 3. Laym. l. 5. t. 6. ca. 8.* Post medietatem autem istam diligentiam non tenetur de antea vita ulterius cogitare: & si quid occurrat, quod videatur non esse in confessione explicandum, potest sibi persuadere, cum cæteris id memoratum fuisse, *Dian. p. 3. t. 4. R. 107. ex Sancio.*

II. Examen hoc à confessario potest suppleri: quod tamē *Suar.* reprobatur, in confessionibus longis diligentiorum, eò quòd impossibile ferè sit, ut quis repente rogatus omnia recorderetur; & tantum admittit in rudibus: quos etiam monet *Sa. Confessio*, bona fide confessos, non nimis rogandos de confessionibus præteritis, nisi intelligatur aliquid necessarium de fuisse. *v. Fagund. Dian. p. 3. tr. 4. ref. 89.*

III. Non est necessarium peccata scribere, ne memoria excidant, ut contra *Bon.* docet *Suar. Vasq. & alii.* Imò *Sotus* dicit, id non consulendum, ob periculum evulgationis. Melius tamē *Lay. Cón. & alii.* asserunt, suadendum esse; dummodo vitetur anxietas nimia, propter quam scrupulosus prohiberi potest.

IV. Invalida est confessio, non integra ex ignorantia, vel negligentia mortaliter culpabili, ut verius docet *Suar. & alii* communiter, contra *Sotum & Canum*: quia *Trid.* requirit diligens examen.

V. Non officit integritati, per se loquendo, si quis subinde gravius lapsus, id alteri prius cōfiteatur.

tur, & deinde ordinario suo venialia tantum, (qui imprudenter id ægrè feret, prohibebit, aut reprehendet) nisi tamen ea occasione, maneat in mortali occasione peccandi, aut ideo circumeat, ut liberior peccet: tunc enim graviter peccabit, & ob defectum attritionis, confessio erit nulla. Ita *F. Lugo, l. 5. t. 6. C. Lugo, d. 16. n. 57.*

VI. Ex circumstantiis minuentibus, illæ tantum explicandæ sunt, quæ vel omnino tollunt malitiam, vel ex mortali faciunt venialem, ut pavitas materiæ, indeliberatio, &c. v. g. si die Veneris ignorans comedisset carnes: vel alioquin notabiliter mutant iudicium Confessarii, saltem quoad speciem.

VII. Ad servandam integritatem confessionis, peccata mortalia dubia, ut dubia, (loquendo de dubio propriè dicto,) sunt aperienda, ut docet *Suar. in 3. p. to. 4. d. 22. s. 9. n. 7. Sanch. Dian. C. Lugo, d. 16. n. 63. Bon. d. 3. q. 5. s. 2. p. 2. dif. 4.* & alii communiter contra *Côn.* Ratio, tum quia peccata, quæ sunt in conscientia, debent manifestari; at dubia sunt, ut dubia in conscientia: tum quia in negotio salutis, & medio ad hanc necessario, non tam locum habet illud axioma: *Melior est conditio possidentis, quam hoc; In dubio tutior pars eligenda est.* (Excipiuntur tamen scrupulosi, & ii, quibus diu post peccatum suboritur aliquod dubium; si aliàs soliti sint sollicitè confessionem instituere: quia non est dubium prudens.) Quod si postmodum accipiat notitiam certam, idem rursus esse confitendum, tanquam certum, docet *Turianus, Sanch. 1. mor. c. 20. n. 69.* Dubitat tamen *C. Lugo, d. 16.*

d. 16. / 2. n. 79. & 92. suadetque id ut securius. v. Dra. p. 3. t. 4. R. 60. & 107. Si verò peccatum confessus est, ut certum, & postea de eo dubitet, an fecerit, non tenetur iterum confiteri, ut dubium. *Lug. Tamb. de exped. conf. l. 1. ca. 1.* qui idem censent, etsi postmodum certò comperiat se non fecisse. Monent autem *Suar. & Tamb. l. c.* si quis sola peccata dubia confiteatur, monendum, ut addat aliquod certum ex alijs confessis. Quod si id haberi non possit, absolvendum sub conditione.

ARTICULUS II.

Quando sufficiat confessio integra formaliter?

Resp. Etsi ad hoc Sacramentum requiratur semper aliqua confessio, non tamen semper opus est, ut ea sit integra materialiter, modo sit talis formaliter, seu moraliter, id est, quantum moraliter loquendo hic & nunc potest fieri; etsi postea debeas, si possis, supplere defectum, non statim, sed quando rursus confiteri obligaberis, aut voles. Porro quando talis confessio sufficiat, sequentes regulæ docent.

Prima. Quandoquocumque quis ad materialiter integrè confitendum physicè est impotens, sufficit integritas formalis: quia præceptum divinum non obligat ad impossibile. Unde possunt in sequentibus casibus absolvi, 21. Mutus, etsi unum tantum vel alterum peccatum per nutus significaverit: nisi tamen scripto possit confessario exhibere: ad

E e s

quod

quod tunc eum teneri probabilius est, ut communiter docetur, contra *Caj. Nav.* & alios. 2. *Surdus*, qui non potest omnia explicare. *Laym. l. 5. t. 6. c. 8.* 3. Ignarus idiomae tempore præcepti vel aliter necessitatis, etsi non integrè intelligatur, si neque confessarius linguæ gnarus, neq; interpretis haberi possit; imò etsi adsit interpretis: nõ enim tenetur per eum confiteri, ut docet *Suar. Vafg. Dian.* nisi fortè in periculo mortis, in quo aliqua minor confiteri sufficet. *C. Lug. d. 25. n. 61.* 4. Moribundus usu linguæ subito destitutus, si petat absolvi, dedit signa doloris, vel antè dederit coram aliis, modo id fecerit in ordine ad Sacramentum, quod de quovis in eo statu præsumendum videtur. Quo casu, si (saltem coram ipso infirmo) sive ab uno, sive pluribus, mediatis, vel immediatis testibus detur testimonium, Sacerdotem non tantum posse, sed probabiliter etiam teneri absolvi, (saltem sub conditione) docet *Dian. & C. Lugo, d. 18. n. 84.* &c. ex multis aliis. Item *Bonac.* citans declarationem Cardinalium pro se; & *Prap. q. 4. d. 1. s. 1.* &c. eò quòd sic & ægri necessitati, & reverentiæ Sacramenti consulatur. Dixi saltem quia *Tambur. l. 2. exped. conf.* citans *Côn. Prap.* & *Lugo* docet, posse & debere absolvi absolutè, etsi sit absens, qui de signo coram se dato testatus fuit. Demique si nullum signum dederit, nullo modo absolvendus est, cum actus judicialis non exerceatur, nisi præcellerit accusatio: licet enim recentiores quidam, ut *Tambur. de exped. conf. l. 2. cap. 10.* citans *Homo bonum & Mofes* Item *Phil. Servius in amiceo fidele, p. 3. cap. 1. Ant. de lit. Barth. de S. Faust. &c.*

censeant posse, imò debere absolvi sub conditio-
 ne, dummodò aliàs probè & Christianè vixerit,
 cò quòd præsumi possit interius elicuisse contriti-
 onem, idque *Dia p. 4. t. 4. R. 92. & p. 9. t. 6. R. 20. ex*
aliis 12. iudicet probabile; ab aliis tamen meritò
 rejicitur, ut *Suar. Vasq. Còn. Mercer. Lugo, d. 17. f. 3.*
Malder &c. ipsoque *Diana l.c. & aliis. 12.* apud
Aversam; quia deest omnis externa confessio,
 quam esse partem essentialè hujus Sacramenti,
 constat ex *Trident. sess. 14. can. 9.* & ex nullo si-
 gno rationabiliter præsumi potest, ut suppnò.
Lugo, l.c. Averfam. q. 10. f. 18. ubi notat absolu-
 tionem, quæ iis, qui inscripti sunt in Societatem
 Rosarii, solet in infirmitate impendi sine omni
 confessione, non dari tanquam sacramentalem,
 nec in ordine ad conficiendum Sacramentum, sed
 ad indulgentiam, & remissionem pœnæ conse-
 quendam.

Secunda. Quando vel pœnitenti, vel confes-
 sario imminet periculum vitæ, quod nec illum
 integrè confiteri, nec hunc audire patiatur, suf-
 ficat integritàs formalis. Ratio; quia tunc materi-
 alis non est possibilis moraliter: quod valet fe-
 quentibus casibus.

1. Si pœnitens, v. g. infirmus, uno, altero ve pec-
 cato dicto deficiat, vel sit grave periculum ne de-
 ficiat.

2. Si infirmus volens confiteri, dum ei fertur
 viaticum, deprehendatur multas confessiones fe-
 cisse invalidas, & gravitas morbi non patiatu-
 rationem absolutionis. *Gran. Zambr. Dian. p. 5. t.*
3. R. 57.

3 Si ipse Sacerdos in periculo constitutus, videatur ante moriturus, quam pœnitens absolvatur.

4. Si tempore pestis, prudentum iudicio mortaliter certum periculum sit, ne confessarius inficitur, qui si tamen totam audire velit, tenebitur eam pœnitens.

5. Si immineat confictus, vel sit multitudo moribundorum, v. g. in naufragio, nec possint omnes audiri. In quo casu possent etiam omnes simul, ab uno peccato, quod minus infamat, (vel etiam secundum quosdam, si aliter fieri non possit, dicendo in genere se esse peccatores) absolvi dicendo: *Ego vos absolvo, &c. v. Sa. V. Absolutio, & C. de sacr. d. 7. dub. 9.*

Tertia. Quando ex confessione certi peccati, et circumstantiæ, timetur meritò grave damnum proprium, vel alienum, sive confessari, sive alterius, corporale vel spirituale, potest id reticere. Ratio, quia præceptum divinum de integritate, non obligat cum tanto incommodo, quod tantum se posse, ut peccares confitendo, v. g. 1. Si Sacerdos certum peccatum sit revelaturus, (intelligitur cum *Côn. C. Lugo, d. 26. n. 217.* quod pœnitens se non teneatur revelare.) 2. Si sciat v. g. mulierem certo peccato sibi, vel confessario fore periculum ruinæ. 3. Si pœnitenti inde immineat grave damnum, vel periculum vitæ vel fame. In his tamen casibus videtur requiri necessitas confitendi, v. g. ob communionem annuam, vel si longo tempore alioqui esset differenda. *v. Fill t. 27. ca. 6. C. Lugo, l. c.* Ubi monet, talia damna aut pericula non facile fingenda esse; & quidem in Religioso vix posse locum habere, Quar.

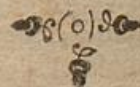

Quarta. Si quis aliquod peccatum, vel circumstantiam non possit confiteri sine violatione sigilli, v. g. si invalidè absolviſſes ſimoniacum, nec poſſes confiteri, niſi illi, qui facilè inde poſſet conſpicere, quisnam ille eſſet.

Ex omnibus ſuprà dictis ſequitur, excuſari etiam ſequentes ab integritate materiali. 1. Qui habent caſum reſervatum, de quo *infra* & *Laym. l. 5. c. 12.* 2. Scrupuloſum, qui perpetuò angitur de obliſis. 3. Quem Sacerdos abſolvit ante finem, nolens omnia audire, ut habet *Bon. hic.* 4. Quem fallit memoria, ita ut dicat, ſe ſcire in genere, quod peccaverit mortaliter, non occurrere autem ſpeciem peccati; etſi tunc veniale aliquod addere ſit conſultum. Ita *Con. & Laym. l. c.* contra *Sotum & Medin.* 5. Eum, qui extreme rudis, vel ſimplex dicit ſe dolere de peccatis, nullum tamen in ſpecie, ne veniale quidem ſciat dicere: qui etſi ſpeculativè loquendo poſſet abſolvi, practicè tamen non expedit, ſed data benedictione permittatur communicare. Ita *Laym l. c.* 6. Qui aliquod peccatum non poteſt confiteri, ſine complicitis infamatione, v. g. ſi peccaſſes cum matre, vel ſore, quam confellarius noſſet, (tunc enim ſi alium confellarium non poteſt habere, quem aliàs adire tenereris) ſufficeret, imò deberet dici, quod animo cum ea, vel in genere, cum aliqua fornicationem, vel inceſtum commiſiſſes, reticendo gradum primum, vel ſecundum, quoad licebit ſine manifeſtatione complicitis cum propoſito conſitendi integrè Sacerdoti alteri, proxima occasione. Ita probabiliter *Navar. c. 7. Ban. Con. Valent. Prapof. hic*

dub. 6. Gamaz. &c. Ratio est, quia quando duo præcepta divina concurrunt, naturale & positivum quæ simul servari non possunt, præferendum est naturale; quia strictius obligat. Et si probabilius contrarium doceant *Fill. Suar. Vsq. l. 1. c. Lugo, a. 16. num. 394. Hur. Cón. & alii commun.* Unde talis saltem non tenebitur tacere id peccatum, ne complicem infamet, nisi commodè possit; (quod *C. Lugo* extendit etiam ad non complicem, sine cujus manifestatione peccatum explicari non potest) ideoque confessorio curandum, ne nominentur personæ, nisi ad pœnitentis directionem opus esset; tunc enim infamia ista non tanti æstimatur, eamque sibi imputet, qui peccavit. Conferendum tamen est commodum directionis, cum infamia. Ratio supra dictorum omnium, quia in his casibus moraliter non potest fieri confessio materialiter integra. *Laym. c. 8. Fagund. p. 1. c. 3. v. Dian. p. 3. l. 4. c. 64. & 131. & p. 1. t. 7. R. 40. Less. l. 2. c. 11. d. 1. Tamb. de exped. conf. l. 2. c. 9. §. 2.* ubi docet probabile esse, quod talis pœnitens propter solam consolationem, quam sentit ab amico vel doctoro Confessario, possit ei confiteri, et si alium habere possit.

ARTICULUS III.

Qua sint reliqua conditiones confessionis?

Resp. Præter integritatem sunt hæ tres :

Prima, ut sit vocalis, scilicet ordinariè: idq; propter usum, & praxin Ecclesiæ graviter obligantem; nisi subsit justa causa, ut impotentia, sive physica, sive moralis : quæ si adsit, potest fieri nutu, scripto, aliove signo, v. g. si quis ob anxietatem loqui non possit; aut puella supra modum verecunda, aliter si non possit explicare, quam scripto, quo à confessario lecto, addat voce, de his me accuso. *Suar. V. s. q. C. Lugo, Laym. l. 5. t. 6. c. 6. num. 3.* Imò qui aliter non potest, tenetur juxta communem sententiam confiteri per nutus, aut scriptum, tempore præcepti: etsi id, quoad scripturam, non admittant, *Navar. Tol. Sorus. Valent Dian. extra articulum mortis. v. C. Lugo, d. 15. num. 87.* Similiter suadendum esse surdis, ut confiteantur scripto, (licet ad id non teneantur) ne ab aliis audiantur. Eandemque ob causam eos non interrogandos, nisi de planè necessariis, ex *Possev. docet Dian. p. 3. t. 4. R. 127. & p. 3. t. 6. R. 5* Unde resolves hunc Casum.

Is, qui extra necessitatem, totam confessionem facit nutu, vel scripto, mortaliter peccat, ac consequenter non absolvitur. *Dian. p. 3. t. 4. R. 127. ex Sylv. v. Föll. tom. 1. t. 7. c. 1. Cõn. d. 6. dub. 1, Suar. d. 25. f. 3. n. 5.*

Secun-

Secunda Conditio, ut sit secreta, id est, ut fiat in confessorio Sacerdoti, non quidem ex necessitate, sed ut in ecclesiâ. Publica autem, qualis in naufragio, gratia hospitali; ubi alii adjacent, vel per interpretem, non obligat (saltem respectu peccatorum occultorum) nisi ex charitate sui cum, qui in articulo mortis dubitat de contritione; ac tum ad hoc sufficit ea confiteri, quæ minorem pariunt infamiam. Ita *Suar. Fagunâ. Dian. p. 3. t. 4. R. 29. & 119.* resolves.

Si quis peccata in prioribus confessionibus oblita esset, non teneretur etiam in articulo mortis ea confiteri publicè, vel per interpretem: quia peccatorum oblitorum confessio tantum obligat præcepto positivo divino, quod in hoc casu resolat. v. *Laym. ca. 6. Dian. p. 3. t. 4. R. 128. & 119.*

Tertia Conditio, ut sit vera. Quod requiritur essentialiter in materia substantiali & necessitate, quia alias in re gravi decipietur iudex: neque esset confessio integra, ideoque irrita. Non tamen in materia libera, tum quia falsitas signi in accusatione circa materiam accessoriam, non irritat sententiam irritam; tum quia talis tantum peccat venialiter, cum non sit graviter injurius Sacerdoti, nec sacramento. Ita *Navar. Suar. & 119.* resolves.

I. Non est mortale, nec irritat Sacramentum. Si in confessione mentiaris leviter, circa res non pertinentes, aut non necessarias ad Sacramentum, v. g. si historiam falsam narres, vel si neges veniale, vel mortale, quod non teneris confiteri. Si falsò te accuses de veniali; quod tamen mortale

grave erit, si id facias non dando aliam materiam, cum sic formam reddas irritam, & sacramentum: nisi tamen facias ex scrupulo, perturbatione. Ita *Suar. Fill. tom. 1. t. 7. ca. 4. Laym. l. 4. t. 6. ca. 8. Dian. p. 1. t. 4. R. 69.*

II. Sacrilegium est, & absolutio nulla: 1. Si mortale, quod confiteri teneris, & putas esse, neges, aut negas, ne intelligatur 2. Ut communiter docetur contra *Sylv* si mortale tibi falso imponas, nisi tamen fiat ex simplicitate, scrupulo, & c. 3. Si neges vel mentiaris circa peccata alias ritè absoluta, quando Confessarius, ut Judex vel Medicus deus, aliquid, ut necessarium ad præsentem confessionem interrogat, *Lugo, d. 14. s. 10. Tamb. l. 2. c. 10. §. 2.* secus si ad præsentem confessionem non faciat. *Ibid.*

ARTICULUS IV.

Quando confessio sit invalida, & quomodo iteranda?

Resp. I. Id contingit ex duplici capite. *Primò* ex parte confessarii, si jurisdictionem habuit, vel certè impediram per censuram, vel si formam substantialiter vitia vit; vel non intendit absolvere, vel peccatum nullum intellexit.

Dico, *nullum*: quia si ob surditatem, somnum, vel distractionem, aliqua licet mortalia non intellexerit, sine culpa pœnitentis, probabilius est. valuisse absolutionem, ac postea tantum repetenda esse non audita, ut contra *Sylv. Anton. Navar. & alios,*

*alios, docet Henric. Laym. l. 5. tr. 6. c. 9. Dicitur
 ref. 198. Addo, sine culpa : quia si semidormiens
 mala fide confitearis, peccas, & confessio est
 invalida, ideoque repetenda l. 1. cap. 10. §. 3. Denique
 addunt aliqui cum Tol. si confessarius indoctus
 non potuit discernere mortale & veniale, iurata
 esse. Verum id Suar. & Laym. & alii passim
 ciunt, & quidem, etiamsi Confessarius putasset
 esse veniale, quod fuit mortale: ideoque confes-
 sionem bona fide tali factam, non esse opus repe-
 re. Ita & Henric. Sanch. 1. mor. cap. 10. n. 69. Dicitur
 p. 3. t. 4. R. 121. contra Vasq. Dixi, bona fide: quia
 mala fide, v. g. quia quæsiuisti talem Confessari-
 um, qui tibi mederi non possit, debes repetere
 cum enim actu peccaveris, dum confitereris, non
 fuisti ritè dispositus, ideoq; nec absolutus. Tamen
 l. 2. c. 10. §. 3. Denique, si finita confessione au-
 digas Confessarium aliqua non percepisse (sive
 propter somnum, sive distractionem) nescias
 tem, quæ sint illa, teneris reperere confessionem,
 si brevis fuerit, quia de singulis prudenter potest
 dubitare: si autem longa fuerit, ait Tamen
 non teneri, ob rationem contrariam; & satis est
 confiteri, quod dubites, an aliquod ex tuis pecca-
 tis Confessor percepit.*

*Secundo. Invalida est ex parte pœnitentis, si
 fuit excommunicatus, de quo infra, si mortaliter
 euit, vel de eo se falsò accusavit; si mortaliter
 negligens fuit in examinanda conscientia, item si
 fuit atritus (quod patere solet inde, si sponte que-
 sierit confessarium surdum, indoctum, cœcum,
 &c. vid. Sanch. loc. cit. si nolit tollere occultos*

(cc. v. Dian. p. 4. t. 4. R. 201.) quibus addi potest, ut plurimum, si peccatum carnale confessus sit suo complici.

Resp. II. Si confessio apud eundem confessarium iteretur, sufficit uno verbo in communi se accusare de peccatis ante illi cognitis, dummodo istorum recordetur, saltem in confuso, aut status ac vitæ hominis in communi, aut pœnitentiæ à se impositæ, ut docet *Vasq. Tol. Lay. Sa. Dian. p. 3. t. 4. ref. 123.* Imò si nihil horum, sed tantum, quod sibi confessus fuerit, recordetur, validè, etsi illicitè, absolutum purat, *Lay. & Dian. l. c.* Idem absolutè docet *Gran. & Mercerus in 3. p. q. 9. n. 1.* cum quibus *Dian. p. 5. t. 14. R. 51.* se retractans, probabile censet, quod etiam licitè possit absolvere.

Resp. III. Rarè obest defectus ex parte confessarii, si pœnitens eum inculpabiliter ignorat: quia in confessione sequenti absolvetur etiam ab iis, à quibus se bona fide absolutum purabat. *Vnde resolves.*

Is, qui à puero peccatū aliquod grave, v. g. molitiam, inculpabiliter omisit, ut quia putavit leve esse, vel nullum, non idèo tenetur repetere alia peccata (vel confessiones intermedias) sed hoc tantum, ut docet *Bon. Sanch. tom. 1. l. 1. ca. 16. Vasq. in 1. p. tom. 4. q. 92. Sancius, Lay. hic ca. 9.* addens, si simplex rusticus, qui tota vita tantum fecit confessiones generales, nihil confitens in specie, nec aliter instructus sit, etsi is validè sit absolutus, cum onere, ut cum melius cognoverit, omnia subjiciat clavibus; si tamen veniat, quando ingens est copia pœnitentium, ut tunc disponi non possit ad

ad omnia repetenda, posse eum absolvi, auditum
 men peccatis ab ultima confessione factis, cum
 obligatione, ut melius faciat. Ita *Laym. l. 1. c. 1. §. 1.*
4. v. Dian. p. 3. t. 4. R. 108. ubi addit ex *Navar. l. 1. c. 1. §. 1.*
Beja. Vasq. Regim. tom. 1. l. 6. ca. 5. §. 3. n. 133. & *Suar.*
Sancio, etsi ex errore culpabili mortaliter, quod
 tum tale, v. g. mollitiei (vel numerum, aliam
 circumstantiam necessariam) omiseris, non
 teneri repetere confessiones intermedias, si
 fide, & legitime factas, (in quibus ex naturali
 livione defectum illum non fueris confessus) ut
 validæ fuerint, & maneant validæ.

DUBIUM IV.

De Satisfactione.

ARTICULUS I.

Quæ ejus necessitas, & quantitas?

Resp. I. Satisfactio, seu pœnitentia à confessio
 data, est necessaria necessitate, non sacramentali
 sed præcepti, ideoque à confessario regulariter
 imponenda est, (secundum *Suar. & Regim. tom. 1. l. 7. n. 12.*
sub mortali Card. tamen *de Lugo c. 1. §. 1.*
v. d. 25. num. 47. v. g. si ob peccata venialia
 pœnitentia esset injungenda, ejus enim voluntaria
 omissionem venialem tantum esse. Ita etiam
Dian. p. 6. t. 6. R. 44.) Et quidem proportionata
 tum peccatis, tum facultati pœnitentis. Ratio
 oris est, quia est pars sacramenti, non essentialis

sed integralis tantum, habens effectum ex opere operato, & majorem vi sacramenti, quam sine eo. Ratio posterioris, tum ex *Trid. sess. 14. cap. 8.* tum quia Sacerdos tenetur curare integritatem sacramenti: & tam vindicare, quam mederi. *Bon. t. 1. d. 5. §. 3. p. 2.* Unde resolves.

I. Excusatur aliquando Confessarius, si levissimam (vel etiam nullam) pœnitentiam injungat: v.g. 1. Si pœnitentem vehementissimè contritum, aut aliter satisfecisse advertat. *Cajet. Navar. Suar. Regin. Bonac. de pœnit. d. 5. q. 5. §. 3. p. 2. num. 1. & 2. Esob. cap. 6. num. 41.* Cum verò id raro, vel nunquam constare satis possit, tutius est, aliquam semper injungere, ut rectè monet *C. Lugo. d. 25. §. 4. num. 48.* 2. Si pœnitens sit mentis impositus, aut aliter impotens, aut morti proximus, aut valdè debilis: cui tamen prudenter injungi levem saltem pœnitentiam, v.g. percussione pectoris, invocationem nominis Jesu, (saltem corde) aliosve pios motus, vel ut per hæredes sacrificia, elemosynas, & similia opera pia curet, monet *Suar. Laym. & Bonac. l. c. & Navar.* qui addit, posse injungi, ut patienter ferat infirmitatem: quod tamen *Bon. l. c.* non probat, cum fieri possit, ut id valdè angat infirmum, timentem se non ritè satisfacere. 3. Quando scrupulosus sapius intra eandem horam redit cum novis culpis; quia supponitur satis imposita in præcedentibus. *Tambur. l. 4. cap. 1. ex Fagund.*

II. Etsi Confessarius peccet ex communi, si pro magis peccatis valde parvam pœnitentiam imponat, excusari tamen eum posse, putat *Diam. p. 3.*

t. 4. resol. 92. si addat illud, *quicquid boni fuerit*, &c. Verū hæc regula universaliter admitti nō potest, ubi bene notat C. Lugo, d. 25. num. 17. C. Tann. Palaus. &c. contra quos Diana pro se citat Bauni & Leand p. 6. t. 7. R. 5. & p. 9. t. 9. R. 54. & aliis non immeritò rejicitur, eo quod verba, aperte merè deprecatoria, non habeant vim elevandi omnia opera bona ad efficaciam Sacramentalia. *Aversa. q. 13. s. 7.*

III. Minor justo licitè datur ex causa: qualis v. g. est magna contritio. 2. Fragilitas animi vel corporis, ob quam timetur majorem non impetitur. 3. Tempus Jubilæi, vel Indulgentiæ plenariæ. Ita Suar. Henriq. Laym.

IV. Non potest injungi, 1. Ingressus religionis, docet Sa. V. Satisfactio: quia id nimis durum videtur. 2. Pœnitentia publica, si sit periculum revolvendæ confessionis: alias interdum pro publico peccato, potest & expedit.

V. Etsi possit, & aliquando ob fragilitatem pœnitentis etiam expediat, injungi opus alias debitum, seu præceptum, v. g. Missæ auditionem disto, &c. ut docet Suar. Vasq. Laym. l. 5. t. 6. ca. 11. & alii Unde si scrupulosus sæpius redeat ad Confessarium, intra breve tempus semper nova confitendo, non semper necesse est imponere pœnitentiam novam, cum opus antè debitum possit imponi, Bon. Henr. Lugo, Dian. p. 6. t. 7. R. 6. contra Suar. Regin. & Bauny. Si tamen Confessarius non exprimat, censetur imperasse opus liberum, ut docet iidem, & Dian. p. 3. tr. 4. R. 84. v. Cón. d. 10. d. 1. & Dian. part. 4. tr. 4. R. 241.

VI. Etsi etiam possit injungi opus internum, uti contra *Marat. & alios* docet *Côn Hurt. & Dia. p. 4. t. 4. R. 24.* communiter tamen debet esse externū de afflictivum, v. gr. oratio, jejunium, eleemosyna. Nam avaris eleemosyna, luxuriosis afflictio corporis, convenit. Utrum vero licitè imponatur preces recitandæ pro defunctis, dubitari potest. *Vezæum. 2. c. 64. & Joannes Sancius, d. 16. n. 1.* negant. Affirmant probabilius *Turrian. de pœn. d. 37. dub. 4. C. Lugo, d. 35. f. 5. v. Dian. t. 4 p. 3. R. 54.*

VII. Potest etiam aliquando injungi cessatio ab aliquo bono opere, (v. g. nimia corporis afflictione) vel abstinentia aliqua vice à communione, ad promovendum majus bonum pœnitentis, si prudens Confessarius ad eum finem expedire judicet. *Salaz. Lugo, Dian. & c. cum Aversa q. 13. f. 3. contra Joannem Sancium.*

VIII. Etsi possit immediatè post absolutionem adhuc injungi, debet tamen fieri ante, ut servetur ordo judicii, *Dian. p. 3. t. 4. R. 136. & p. 5. t. 13. R. 36.* ubi ex *Cap. Emali & Ochag.* docet, etsi consuetudo habeat, ut ita fiat, illam tamen non induxisse obligationem.

Resp. II. Pœnitens communiter tenetur sub gravi obligatione, pœnitentiam, si rationalis sit, acceptare & implere, ut habet communis contra *Caj. Sylv. Nav.* Quorum sententia ad hoc saltem serviet, ut neminem non absolutum dimittas, si vel levissimam subire velit, ut notat *Sotus & Regim. l. 7. c. 2. v. Dian. p. 3. c. 4. R. 51 & p. 2. t. 15. R. 52.*

Dixi I. communiter: quia probabile est, quod docet *Lay. l. 4. t. 6. c. 15. Suar. & Dian. p. 3. t. 4. S. 136.*

con-

contra *Côn. Henric. & alios*, pœnitentiâ sub
 niali tantum obligare sequentibus casibus. Si
 posita sit pro solis venialibus. Ita citati *com
 Henric. & Fagund. 2. Si pro mortalibus alia obli
 sis. 3. Omissionem partis non gravis, in confes
 ne mortalium, vel etiam omissionem totius, si
 vis sit, v. g. unum Miserere. Côn. Reg. Fagund. *com
 Dian. p. 3. t. 4. R. 102. & p. 6. t. 8. R. 4. 5. Si Confes
 rius noluit obligare sub mortali: quia cum potest
 imponere pœnitentiâ liberè, & sine omni obli
 gatione, ut probat *Suar. hic d. 38. f. 7. Henric. &
 Fagund. Tann. Côn. de sacram. d. 10. dub. 8. n. 65. con
 tra Turr. & Vasq. potest etiam sub levi tantum im
 ponere. v. Dian. p. 3. t. 4. & p. 4. c. 4. R. 82. 5. Eum
 qui lucratur indulgentiam plenariam, liberari
 onere pœnitentiæ (nisi sit medicinalis, docet
 p. 5. t. 12. R. 3. & p. 9. t. 6. R. 36. ex Tann. *Gran. Lay
 & c. contra Valent. Marcha. & Avers.****

Dixi II. Si rationabilis sit: quia si iusto sit
 vior, ac difficilior, nec Confessarius eam moderari
 velit, non peccabit graviter pœnitens, si sine obli
 gatione discedens, alterius Sacerdotis iudicio pec
 cata submittat, ut docet *Suar. Côn. Laym. Imò ali
 am non obligabitur, si omnino injustam esse con
 stet, aut si pœnitens eam non possit implere, vel
 lius sit oblitus. Nec tunc ad aliud quicquam tenet
 tur, et si expediat, ut is, qui sive culpabiliter, sive
 ne culpa oblitus est, in sequenti confessione limen
 tem sibi injungi petat. Ita *Côn. Lay. Dian. p. 4. t. 4. R.
 241. contra Richard & Sylv. qui putant talem con
 fessionem esse repetendam, quod præter ceteros
 tos, negat etiam C. Lugo, num. 87. ex Vasq. docent**

ullem satisfacere, si confiteatur illud peccatum oblivionis culpabilis. *Vnde resolves.*

I. Is, qui poenitentiam implet in statu peccati mortalis, probabiliter quidem satisfacit precepto, cum impleat ejus substantiam: peccat tamen, sed venialiter, ut docet *Suar. Laym. Dian. l. c.* quia Sacramenti partem suscipit indignè, & obicem potest effectui, scilicet remissioni poenae, (quem tamen, obice remoto, recuperari docet, *Navar. Tol. Cajet. Dian. p. 3. t. 4. R. 85. Fagund. Suar. &c.*) unde quamprimum est implenda, potestq; graviter etiam peccari nimium differendo, quod ex variis circumstantiis judicandum. *v. Dian. p. 2. t. 15. Res. p. 5. t. 13. R. 38.* Non esse autem grave seu mortale, si non differat ultra octiduum, docet *Hurt.* apud *Dian.* Imò posse differri per annum, (hoc est, quam diu non tenetur ad novum Sacramentum poenitentiae) vult ipse *Dian. p. 9. t. 7. R. 57. ex Amico Leand. &c.* Nisi tamen poenitens dubitet, an postea possit implere: eo enim casu tenere quamprimum commodè potest. Similiter non esse mortale, si obligatus jejunare feria 6. differat in diem sequentem; vel obligatus communicare singulis mensibus, differat ad 6. vel 8. dies, affirmat *Dial. l. ex Palao* praesertim ex causa aliqua, tametsi brevi.

II. Poenitentiam (etiam medicinalem) impostam sub conditione hac, *si iterum labatur*, nec tineri acceptare, nec implere, eò quòd Cōfessarius nec Judex sit, nec Medicus peccatorū, docet *Dia. p. 6. t. 7. R. 49. ex Palao, Trull. &c.* Sed contrarium probabilius cum *Suar.* tenet *Aversa q. 13. f. 4.* quia

non imponit eam pro peccatis committendis sed commissis, sub conditione reincidentia.

III. Qui non implevit intra tempus prescriptum non ideo deobligatur.

IV. Potest satisfacere per alium, cui Confessor id concedit, vel qui per se non potest, ut docet *Regin. Fill. Fagund. Dian. p. 4. t. 4. Resol. 14.* hic tamen non tenetur, nisi Confessor id voluerit. An verò satisfaciens pro alio, simul pro se possit, alii ajuvantii probabiliter negant, ut habet *Sa.*

V. Non necessariò impletur ante communione.

Quæres. Qui pœnitentiam possit committere & quomodo?

Resp. I. Ex justa causa, quivis Sacerdos id potest si de novo ei confiteatur, ut habet communis sententia contra *Sorum & Vasq.* saltem si peccata non sint reservata; imò etiam probabiliter, etiam si talia fuerint, ut habet *Fernand.*

Resp. II. Sine nova Sacramenti administratione potest id solus Sacerdos, qui injunxit, si adhuc recordetur statum pœnitentis, & hic ad eum recitat tempore tam brevi, ut moraliter idem peccatum cœteri possit, v. g. intra hebdomadam, *Hier. & alii 4.* imò et si post longius intervallum, *Log. deversa, & Dian. p. 6. R. 46. & p. 9. t. 6. R. 57.* contra *Palzum, &c.* Ratio, quia iudex incognita causa non potest ferre sententiam. Ita *Sylv. Suar. Cui. Laym. Fill. Regin. Fagund. & C. Lugo.* contra *Nav. Henriq. Tol. Sa. Rodriq. Bejam. Valerum. Dian. p. 3. t. 4. Resol. 53. & p. 2. t. 1. misc. R. 53.* qui dicunt etiam alium posse, non repetitis peccatis. *Quæ*

sententia, etsi non ex ratione, ex principio tamen extrinseco videtur esse in praxi probabilis. (*Dian.* enim l. c. pro ea adducit .14. Authores, dicitq; esse usum sive praxin Confessariorum) & Confessarii posse servare, quando poenitens difficulter adduci potest ad repetenda peccata, vel tempus id non fert: praesertim si ex confessione (nam in ea, & non extra, debet fieri) aliorum peccatorum, & ex praesenti statu poenitentis, ipsiusq; testimonio, habeant aliquam confusam notitiam peccatorum praeterita confessionis. Ita *Fagund p. 2. l. 9. ca. 4. n. 22.* *Clugo, d. 25. § 6. n. 107. & 109.*

Resp. III. Ipse poenitens non potest commutare poenitentiam, etiam in evidentior meliorem, ut docent *Sanch. 4. mor. Con. d. 10. n. 13. Regin.* & alii: etsi contrarium probabile dicat. *Dian. p. 3. t. 4. Resol. 53. & tom. 2. tr. 4. R. 53. ex Procell & Villalob.* Sed hoc *Turri* temerarium, *Card. de Lugo*, communi Theologorum & fidelium sensui repugnare dicit, d. 25. § 6. n. 75.

ARTICULUS II.

De Satisfactione per indulgentias.

§. I.

Quid sit indulgentia, & quid ad eam
requiratur?

Resp. I. Indulgentia est gratia, qua certo aliquo opere, quod concedens praescribit, praestito, debita Deo poena temporalis, (non autem culpa) extinguitur.

Ff 2

17A

tra Sacramentum, sacrificium, & martyrium, per applicationem satisfactionum Christi, & Sanctorum, remittitur: idq; vel per modum absolutionis, erga subditos Ecclesiæ; vel nudæ solutionis, erga non subditos, ut defunctos & catechumenos, quibus proinde tantum dantur Indulgentiæ per modum suffragii. *Suar. Cõn. Fill. Sanctævel. Bon. d. 6. q. 1. p. 1.*

Resp. II. Ad valorem Indulgentiæ requiritur causa pia & rationabilis, eaque, ut habet sententia communior, *Suar. Et aliorum*, proportionata effectui, & quantitati Indulgentiæ, saltem secundum concedentis prudentem æstimationem petentem non ex operis tantum difficultate, sed sine incepto, & operis ad eum utilitate. Ratio desumitur ex natura dispensationis bonorum, quæ sine causa ab inferiore facta non valet, & est dissipatio. *Ita dicitur eitt.*

Resp. III. Ad lucrandas Indulgentias requiruntur hæc cõditiones: 1. Ut sit baptizatus. 2. Ut sit subditus concedentis. 3. Ut non sit ligatus excommunicatione majore, ut habet communis, quia hæc privat communionem bonorum spiritualium. 4. Ut sit in gratia, saltem tunc, quando opus præscriptum completur: quia pœna non remittitur ante culpam. 5. Ut opus inunctum, moraliter totum & integrè impleatur. 6. Ut opus præscriptum sit honestum, saltem ex objecto: nam sufficit vitium ex fine inhonesto veniali, vel ex alia circumstantia parva, (ut docet *Suar. & alii commun. contra Cõn.*) saltem si nihilominus conducat ad finem Pontifici propositum, ut limitat *Laym.* Ratio prioris est, quia

quia illud opus plerumq; complet causam Indulgentiæ, quæ debet esse pia. Ratio posterioris; quia ratio injuncti operis, est affectio finis itenti à Pontifice, v. *Lay. Bon. d. 6. q. 5. p. 1.* Unde resolves.

I. Indulgentiis etiam finii potest, qui eas concessit.

II. Non expirant morte concedentis, cum sint gratiæ; nec, ut habet *Sa.*, ante notitiam revocationis.

III. Etsi intelligendæ sunt, ut sonant, cum tamē sint gratiæ, largè sunt interpretandæ; (nisi sint de penitentiis injunctis, ut ex *Henriq. &c.* notat *Amicus, d. 20. n. 77.*) servata tamen verborum proprietate. Unde censendæ sunt perpetuæ, si datæ sunt sine temporis restrictione.

IV. Etsi data pro articulo mortis, secundum *Sa.* expiret, quando semel est accepta: contrarium tamen est probabile, ob rationem datam, Illa autem non requirit applicationem Confessarii, aut alterius ministerium. *Quintan. in append. t. 9. d. 3.* Expediet tamen moribundos ad invocationem nominis JESU & Mariæ sæpius excitare, simulq; in memoriam revocare intentionem lucrandi istas indulgentias. *Ibid. d. 4.* Probabile enim est, si habeat plures imagines, grana, rosaria, &c. beneficia, posse (sive intuitu ejusdem concessionis, sive diversarum) toties lucrari, quoties nomen JESU reperierit, vel præstiterit opus requisitum. *Ibid. d. 6. ex Suar. Gran. &c.* Sufficit autem ad eas lucrandas quodvis tempus, in quo verificatur mortis articulus, etsi pluribus diebus ab ipsa morte absit. *Ibid. d. 5.*

V. Possunt moribundi plures indulgentias pluriarias, ob plures titulos concessas simul lucrari, v.g. quia habent plura rosaria, vel grana, crucis, imaginesve, quibus sunt applicatæ; vel titulo sine Religionis, Confraternitatis, &c. dummodo non requirant certa opera pro speciali necessitate applicanda. *Quintan. in append. t. 9. d. 4. idq; etiam eas, vel earum aliquas ignoret, aut non recordetur. Ibid. ex Lugo, Dian. & aliis. 6. contra Rodryg. Trull. &c.*

VI. Requiritur autem, ut moribundus crucem, granum, imaginem, &c. se cum habeat in articulo mortis, ut ratione illius lucratur: & quidem, ut certius ac certius obtineat, ejus habeat dominium seu possessionem, & apud se teneat. Non tamen est necesse, ut collo appensa, brachio obvelata, manuve apprehensa sint, (etsi aliquo horum modorum habere sit tutius) sed sufficit esse in lecto, vel juxta moribundum; licet ipse nec videat, nec tangat, nec sciat, aut recordetur se habere (nisi aliud exprimat). Sufficiet etiam habere commodatam, seu quoad usum (præsertim si id in ipso indubio exprimat, ut in Carolo Borromæi, & quinque Sanctorum sit.) Neq; necesse est retinere, donec expiret, (etsi & hoc sit tutius) sed sufficit in articulo mortis periculo habere, in eoq; nomen Jesu (si hoc requiritur) invocare. *Ibid. d. 6.*

VII. Concessæ vivis, non possunt applicari defunctis, nisi id exprimat, quia pendent à voluntate concedentis.

VIII. Probabile est, concessam pro certo tempore, posse sæpius obtineri, repetendo opera præ-

scripta, v. gr. eodem die, nisi addita sit restrictio: quia favores sunt ampliandi. Ita *Henriq. & Rodriq.* Contrarium tamen videtur probabilius, ob voluntatem concedentis contrariam rationabiliter præsumptam. v. *Card. de Lugo, d. 27. s. 6.*

IX. Et si consultum sit, ut opera omnia fiant in gratia; id tamen non videtur simpliciter necessarium. Laborandum tamen est Concionatoribus, & Confessariis, ut cum Indulgentiæ promulgantur, populum ad seriam confessionem excitent.

X. Ut quis lucretur pro defunctis, probabiliter non requiritur, ut sit in gratia; quia tantum ponit opus tanquam conditionem, quo posito, Pontifex applicat defuncto Indulgentiam, sive satisfactiones Christi, & Sanctorum. Ita *Escob. t. 7. E. 5. c. 7. n. 45. ex Suar. & Præp. in 3. p. q. 14. dub. 10. n. 93.* Contrarium tamen docet *C. de Lugo, d. 17. n. 93.* requirens statum gratiæ, saltem in fine operis: quæ sententia tutior est.

XI. Opus præscriptum dum sit, debet esse utile ad finem à concedente contentum, qualis est, v. g. elemosyna, præscripta pro redemptione captivorum, etsi fiat cum, aut in peccato, (modo aliud opus ei injunctum, & præscriptum in gratia fiat. v. *Card. de Lugo, d. 27. n. 84.*) non autem oratio præscripta ad placandum Deum, si ipsamet sit peccatum ex mala circumstantia, uti nec jejunium, si te inebries; item nec visitatio Ecclesiarum, sine ulla devotione. Ita *Laym. Bon. & alii.*

XII. Possunt uno & eodem tempore, plures Indulgentiæ diversis viis concessæ, lucriferi, si opus æquè utile ad finem utriusq; Indulgentiæ, nec sit

iterabile intra idem tempus, v. gr. jejunium, & communio. Ita *Prap. & Lay.*

XIII Non lucrantur Indulgentias. 1. Qui ex impotentia, vel ignorantia, sive totum opus præscriptum, sive notabilem ejus partem omittunt, v. gr. puer vel senex non jejunet: nisi tamen ob gravem difficultatem hoc opus ei in aliud est commutatum. *Henriq. Cajet. Bon. p. 5. num. 16.* 2. Qui opera injuncta, alio loco, tempore, vel ordine, peccat, quam præscriptum est, vel per alium, qui fuerit causa principalis, ut si per alium jejunarit, Ecclesias visitarit. *Nav. Reg. l. 7. Bon. l. c.* 3. Qui famulo tradidit eleemosynam erogandam, quam retinuit, ut habet *Bonac. ex multis* contra *San. 4.* Qui aliquid omittit, quod secundum sententiam probabilis, vel etiam probabiliorem, non est necessarium, si tamen sit necessarium re ipsa: quia communis error non supplet defectum. Ita *Bonac. ex Suar. Sanch. & aliis.*

XIV. Non obstat effectui Indulgentiarum. 1. Etsi ex opere requisito modicum quid omittatur, v. gr. cæremonia in sacro, vel si parum comedas in jejunio; quia opus ponitur moraliter integrum. 2. Si opus requisitum præstes per alium, habentem se ut instrumentum, v. g. in eleemosyna danda. *Bon. l. c.* 3. Si eleemosynam des exiguam; nisi tamen in Bulla exprimat, dandum esse pro cujusq; facultate, tunc enim major danda est à divite, quam à paupere. Ita *Fill. Suar. Sa. & alii.* 4. Si Ecclesiam visitandam non possis ingredi, ob hominum multitudinem, dummodo oratio fiat ante fores, vel in exteriorio. *Bon. 5.* Etsi in opere præstito non habue-

is intentionem consequendi Indulgentias, ut docet *Salas. Bonac. Galii* contra *Suar*. Et videtur certum, saltem si habueris interpretativam, ut habet *Laym* 6. Etsi opera fuerint aliunde debita, v. gr. ex præcepto Ecclesiæ. Ita *Laym*.

XV Quando datur potestas commutandi opera præscripta in alia, id non necessatio fit in confessione, & a Confessario, qui audit confitentem; sed potest fieri extra, & ab alio idoneo: ita enim declarat *Gregorius XII*. (ut & in *Bulla Indulgentiæ*, nomine Confessarii, intelligi quemvis approbatum) apud *Henriq. lib. 7. cap. 10. n. 8. & Prapof. q. 14. dub. 10. n. 88.*

XVI. Probabilius est, eum, qui tantum partem operis præscripti facit, non lucrari partem Indulgentiæ, nisi tam parum desit, ut censeatur moraliter integrum. Ita *Bon. p. 5. ex Nav. Suar. Cõn. &c.*

XVII. Cum præscribitur, ut visitentur aliquot altaria, sufficit ad illa se orando convertere ex eodem loco, ut habet *Sa. Bonac. part. 1. Suar. Rodriq. Dian.* Limitat autem *Card. de Lugo*, si sit tali loco, & situ, ut moraliter censei possit orare ad illa altaria, d. 27. n. 98.

XVIII. Cum confessio præscribitur, nisi in *Bulla* exprimatur, venialium, probabilius est, non requiri, ut conditionem sine qua non, sed ut dispositionem ad statum gratiæ. *Bon. l. c.*

XIX. Nemo consequitur plenariam Indulgentiam peccatorum omnium, nisi omni culpa, etiam veniali, liber sit, quando ultimum opus explet. Unde consultum est, ut communio sit ultimum. v. *Laym.*

Quorūplex Indulgentia, & quomodo differat à Jubilao?

Resp. I. Indulgentia est totalis, sive plena, plenior, plenaria, plenissima, quæ non tantum penitentiam injunctam per Confessarium, vel Canones, aut secundum hos injungi debitam, sed etiam omnem Purgatorii pœnam tollit. Nec differt à Jubilao, nisi accidentaliter, privilegiis quibuslibet, ut quod in Jubilao licita sit dispensatio in certis votis, absolutio à reservatis & censuris, & quod Confessarius qui vis approbatus possit eligi, v. S. V. Indul. Bon. d. 6. q. 1. p. 2.

Indulgentia alia est Partialis, qualis est unius, vel aliquot annorum: item septenarum, quadragenarum, carenæ: item tertiæ partis peccatorum, per quas non significatur tolli tantam durationem Purgatorii, sed tantam pœnam remitti, quanta deletur per jejunium unius, aut aliquot annorum, aut quadraginta dierum in pane, & aqua, secundum Canones olim imponi solitum. Porro, quando indulgentiis plenariis adduntur aliquot anni, vel remissio tertiæ partis peccatorum, id secundum diversas sententias, vel ad diversos concedentes referendum est, vel facit ad cautelam, ut si fortè causa Indulgentiæ non fuerit sufficiens, saltem valeat ad illos annos lucrandos; vel ut adjuncta concedatur pro alio tempore, actione & loco; vel denique, ut ea per modum suffragii possit aliis applicari, v. Bellar. c. 9.

Resp.

Resp. II. Circa Jubilæum notanda sequentia.

1. Anno Jubilæo in Urbe durante, suspendi solent tantisper extra Urbem omnes Indulgentiæ plenariæ, quoad vivos, etiam in carceribus, (non tamen in periculo mortis constitutos, ut contra Laym. l. 5. t. 7. c. 8. num. 2. docet Bonac. d. 6. q. 1. num. 2. ex declaratione Urbani VIII. facta Anno 1625. neque quoad defunctos) itemque aliæ facultates, v. g. absolventi à casibus Bullæ Cœnæ, commutandi vota, dispensandi, &c. concessæ in ordine ad lucrandas plenarias Indulgentias. Non suspenduntur autem Indulgentiæ personis particularibus, aut ab alio, quàm Papa concessæ, nec privilegia Religiosorum, v. gr. absolventi à reservatis, &c. quia tantum suspenduntur facultates concessæ in ordine ad indulgentias. Ita Sanch. Henrig. c. 6. apud Dian. tom. 1. tract. de bulla crus. Fill. Bon. l. c. Benzon. & denique Card. de Lugo, d. 20. s. 8. n. 145. ex declaratione Urbani VIII. Anno 1625. Similiter neque suspenditur facultas concessa Episcopis per Trid. s. 24. c. 6 absolventi & dispensandi cum suis subditis, in omnibus casibus Sedi Apostolicæ reservatis; item nec dispensandi in irregularitatibus, in impedimentis matrimonii, aut petendi debitum, &c. quæ ex jure communi illis competunt. Zerola V. Annus S. S. A. Quintan. in append. t. 8. d. 16.

2. Etsi probabile sit, quod docet Navar. sapius lucrificari posse Indulgentias intra Jubilæum extensum ad duas septimanas: Contrarium tamen verius est, quod Congregatio Cardinalium declaravit, ut habet Bon. (ex Suar. Sanch. d. 6. q. 1. p. 5. n. 32.

qui tamen affirmat, in anno sancto posse obtineri toties, quoties opera præscripta præstantur, idque ex declaratione Urbani VIII.

3. Satisfacere tunc, i. qui Sabbatho ante primam Dominicam confitetur, ut habet *Laym. Bonac. & praxis fidelium*. Item qui confitetur & communicat ultima Dominica claudente Jubilæum. Cetera tamen opera debere fieri ante, & quidem intra unam hebdomadam, docet *Card. de Lugo, d. 27. n. 105. contra Bonac. p. 1. q. 5.* 2. Qui ordinem inter opera præscripta non servavit. 3. Si quis intra illud tempus cœperit confessionem, quam materialiter, imperfectam oporteat differri longius, potest tunc absolvi à reservatis, & commutari vota: postea verò extra tempus Jubilæi absolvi ab omnibus, etiam quæ oblitus est, reservatis, ac in obliis etiam dispensari: imò potest postea omnia facere Confessor finita confessione, quæ ante: quia cœpta causa manet potestas delegati, donec finatur. Ita *Sa. Less. l. 2. ca. 40. dub. 16. Bon. Laym. Sanc. l. 4. c. 54. Dian. t. 2. misc. R. 11.*

4. Qui neglexit lucrari Jubilæum in patria, potest alibi, dum ibi durat, lucrari, *Sanc. Vgel. Dian. p. 3. t. 4. R. 151.* Imò etiam in patria, si tempore publicationis ex invincibili ignorantia notitiam illius non habuit. *Botten. Dian. l. c.*

5. Quando duobus diebus immediatis occurrunt duo Jubilæa, quorum singula confessionem & communionem requirunt, non opus est bis confiteri & cōmunicare, dummodo perseveres in gratia: alia tamen opera repetenda sunt, *Thyr. p. 2. d. 32. d. 46. vid. Dian. p. 4. t. 4. R. 166.*

CAPUT II.

De Ministro Sacramenti Pœnitentiae.

DUBIUM I.

Quis sit Minister?

Resp. Est Sacerdos approbatus ab Episcopo, (saltem respectu sæcularium) & habens jurisdictionem. Est certum. Ratio primæ partis sumitur ex *Ioann. I. Accipite Spiritum Sanctum, quorum remisistis, &c.* Ratio secundæ sumitur ex *Trid. sess. 23. cap. 15. de reform.* ubi decernit, nullum posse audire confessiones sæcularium, nisi habeat beneficium parochiale, vel approbationem ab Episcopo. Addidi *respectu sæcularium*: quia circa confessiones regularium, Concilium nihil videtur mutasse: unde ii cuiusvis, etiam non approbato, quem Prælati præfecerit, possunt confiteri; intellige, quantum est ex vi Concilii: quia *Gregorius XV.* statuit, ut Monialium Confessarius ab Ordinario approbaretur. Ratio tertiæ partis ex *Florentino & Trid. l. c.* quia absolutio est actus judicialis, qui requirit subditos. *Vnde resolves.*

I. Nullo casu, vel dispensatione, hoc Sacramentum validè administratur à non Sacerdote.

II. Ubi *Conf. Trid.* est receptum, (secus alibi) nullus Sacerdos, etiam Regularis, validè absolvit, nisi sit approbatus, vel Parochus; cui non so-

lum intra, sed etiam extra diœcesin suam, valide delegatur jurisdictio, potestq; eligi in Confessarium, ab omni habente potestatem eligendi, quantum tamen retinet Parochiam. Ita *Fill. tom. 1. l. 7. Fund. Suar. Dian. p. 3. t. 4. R. 146.*

DUBIUM II.

Quid sit approbatio, & à quo petenda?

Resp. I. Approbatio non est collatio jurisdictionis, sed tantum publicum iudicium de aptitudine personæ, ad audiendas confessiones, essentialiter prærequisitum (supposito jure Tridentini) ad jurisdictionem recipiendam. Ita *Santh. l. 6. de mal. d. 28. & alii. Unde resolves.*

I. Et si Doctores & Licentiati, hoc ipso, quod promoventur, censeantur, secundum quosdam, approbati à Papa, ut notat *Sa. V. Confessor. probabilius tamen est, quod ipsi etiam egeant approbatione, licet non deceat, ut ipsi, vel Lectores in Theologia examinentur.*

II. Etiam Parochus, qui reliquit beneficium parochiale, debet approbari, si velit audire confessiones.

III. Non requiri hanc approbationem, ad auditionem venialium, docet *Dian. p. 2. t. 2. misc. R. 44. ex Valero.* Et ratio esse videtur, quod approbatio tantum requiratur in ordine ad jurisdictionem; hanc quivis Sacerdos pro venialibus; (uti & mortalibus, à quibus ritè quis est absolutus) habeat

collatam ab Ecclesia in ipsa ordinatione, ideoq; ab
iis absolvere possit, ut habet *Bon. d. 5. q. 7. p. 2. n. 8.*
Vasq. Suar. Card. de Lugo, d. 18. s. 3. d. 21. n. 1. ubi do-
cet, ab Ecclesia in *Trid.* non approbatum reddi in-
capacem jurisdictionis, tantum in ordine ad mor-
talia non prius confessa.

IV. Parochi non possunt afficere cooperato-
res, nisi Parochos, vel approbatos, ut habet *Fa-
gund p. 2. l. 7. num. 24. Sancius, & c. ex declaratione
Cardinalium contra Ledes. & alios. v. Dian. p. 3. t. 4.
R. 146. & Bon. d. 5. q. 7. p. 4. §. 1.*

V. Qui habet potestatem eligendi Confessari-
um, non potest eligere nisi approbatum, vel Paro-
chum.

VI. Ad approbationem non necessariò requiri-
tur examen, modò adsit iudicium prudens de suf-
ficientia. *Cón. Laym.*

VII. Non sufficit approbatio petita, & negata,
ut docetur communiter, contra *Navar. Henriq. &
Dian. to 2. t. 2. R. 24.*

Resp. II. Approbatio petenda est ab Episcopo,
& quidem proprio, scilicet Sacerdotis, ut intelli-
gunt *Suar. Cón. Regim. Fill. & alii.* vel (ut probabi-
liter vult *Vasq.*) pœnitentis Ratio, quia est actus ju-
risdictionis, vel saltem auctoritativa declaratio;
ergò debet fieri à superiore. Porro nomine Episco-
pi, etiam intelliguntur Prælati habentes jurisdic-
tionem Episcopalem, ut quidam Abbates, & Capi-
tulum Sede vacante, non autem Provinciales, aut
Generales ordinum. *Vnde resolves,*

I. Religiosi, etiam exempti, debent approbari ab
Episcopo loci, in quo degunt: quia illius, quoad
hunc actum, sunt subditi.

II. Epi-

II Episcopus in sua Diœcesi non potest approbare Sacerdotem alienum, nisi subdatur illi saltem ad tempus.

III. Episcopus potest approbare per se, vel Vicarium generalem, vel alios quoscunque deputatos; quia non est actus ordinis, sed jurisdictionis.

IV Approbatio potest fieri, cum restrictione ad certum genus personarum, locum, tempus, &c. *Nar. Suar. Vasq. contra Vegam.*

V. Episcopus peccat, si Sacerdoti (præsertim Regulari) idoneo, sine causa sufficienti neget approbationem. *Bon. Vasq. a. 3. d. 3. Card. de Lugo, d. 21. s. 3. n. 54. Sanch. e&c.*

VI. Approbatio semel absolutè concessa, non tantùm non extinguitur morte concedentis, sed nec revocari potest, sine justa causa: ex causa tamè v.g. mutatione morum, iudicii, &c. potest, ut docet *Suar. Fill. & alii*. Quod si fiat absq; causa rationabili, *Côn. Suar. & quidam alii* censent, revocationem esse nullam; alii illicitâ tantùm *Fill. 1. 7. c. 9. q. 12.* In dubio autem, an ex justa causa revocatio sit facta, præsumendùm esse pro Prælato, docet *Card. de Lugo, n. 67.*

VII. Ex justa causa possunt, præsertim à successore Episcopo, ad examen revocari, non tantùm sæculares, sed etiam regulares. Docent tamen quidam, Mendicantes habere privilegium, ut non possint revocari ab eodem, à quo ante sunt approbati: sed contrarium docet *Suar. & Card. de Lugo, d. 21. n. 61. & 62.*

VIII. An approbatus ab uno Episcopo, possit in alia diœcesi, siue nova approbatione, recipere

ju-

jurisdictionem, controvertunt DD. ac licet utraq;
sententia olim videri potuerit probabilis, post de-
cretum tamen *Urbani VIII.* an 1628. apud *C. Lugo,*
disp. 21. sec. 2. n. 29. negativa omninò tenenda est.
v. Aversam q. 15. sect. 8.

DUBIUM III.

*Quid, & quotuplex Jurisdictio Confessarii,
& unde eam habeat?*

Resp. Est auctoritas aliqua in alium, ut sub di-
ctum, in quem, in foro interno, accipit potestatem,
distinctam à potestate ordinis: hæc enim datur
per Sacramentum Ordinis, & omni Sacerdoti, nec
tollitur potest: illa per externam concessionem Ec-
clesiæ, nec omnibus Sacerdotibus, potestq; ab iis
tollitur: ac nisi adsit, invalida est absolutio ex *Trid.*
sess. 14. cap. 7. Est autem duplex: Ordinaria, &
Delegata. Ordinaria est, quam habent ii, qui ex
vi proprii officii curam animarum habent, ut Pa-
pa, Episcopus, Parochus (huc revocantur Archi-
episcopi, erga subditos suorum Episcoporum,
tunc tantum, quando actu visitant) Archipresby-
teri, Archidiaconi, Prælati religionum, Vicarius
perpetuus Episcopi, vel etiam Parochi. Delega-
ta dicitur, quæ legitimè datur ab habente ordi-
nariam, idque vel tacitè, vel expressè, ut à Papa
pro tota Ecclesia; ab Episcopo pro diocesi, à Pa-
rocho pro parochia: hoc discrimine, quòd Papa
possit dare invitis Episcopis & Parochis, nõ contra.
Ac licet exterior jurisdictio exspiret morte dele-
gan-

gantis, non tamen hæc interior, nisi successor vocet, ut docet *Sanch. Suar. Nav. Cõn. contras. in* & *Vasq. v. Laym. ca. 10. n. 22.* Porrò hujusmodi potestatem delegatam absolvendi quemcumque, à quibuscunque peccatis, in articulo seu periculo mortis, (hæc enim pro eodem sumuntur in iure, ut *v. Dian. p. 3. tr. 4. R. 57. & 71. & 72.*) habet ex iure communi quivis Sacerdos etiam excommunicatus & degradatus, si alius desit : quod addo, quia præsentem Parocho, vel proprio Sacerdote, id non posse, docet *Vasq. Bon. Cõn. Regin. &c. comm. in. l. c. 1. & p. 4. t. 4. R. 167. ex Ang. Henrig. Comit. & Sa. confirmatq; Tamb. de exped. conf. l. 3. c. 7.* Ex consuetudine, quivis toleratus absolvere potest à venialibus, & mortalibus aliàs confessis. Ex privilegio religiosi Mendicantes quosvis fideles absolvere possunt, juxta tenorem suorum privilegiorum. Ex concessione Ordinarii directa, quicumque Sacerdos approbatus, cui id ille committit. Denique ex Indirecta is, qui audit eum, qui habet potestatem eligendi Confessarium, quales sunt. 1. Ex iure, Episcopi omnes, etsi sint tantum titulares, item superiores Episcopis, ut Archiepiscopi, &c. item Prælati iis inferiores exempti, ut Abbas exemptus, (non tamen Abbatissa) Generalis, Provincialis, Prior, (salvis tamen privilegiis ordinum) &c. *Dian. p. 4. t. 4. R. 1. & 2.* 2. Ex consuetudine, Cardinales, (qui etiam domesticis de Confessione providere possunt) item Pastores, imò multis locis, etiam cæteri Sacerdotes sæculares, ut *Valent. Sa. Suar. d. 27. f. 3.* (Religiosi tamen tenentur eligere

gere tales, quales illis permittunt statuta) item Reges & Principes, (quorum tamen privilegium ad familiam non extenditur) deniq; domesticus Pontificis. 3. Ab homine eam habent, quibus sive Pontifex, sive Episcopus, sive Parochus concessit. *Vnde resolv.*

I. Qui habet potestatem delegatam, non potest eam subdelegare alteri, cum diversa sit potestas utendi jurisdictione, & eam delegandi. Excipitur 1. nisi hoc ipsum concessum sit, 2. nisi sit delegatus ad universitatem causarum, ut v. g. si cui committeretur officium Parochi absentis, vel minorennis: talis enim aliqua exercitia jurisdictionis, alteri, ex praesumpta voluntate Ordinarii, subdelegare possit, non tamen integrum officium. *v. Lay. hic. l. 5. t. 6.*

II. Cum jurisdictione respiciat subditos, exerceri in eos potest, tam a delegato, quam ordinario, quo cunq; loco fuerit, ut docet *Sanch. Henriq. Sua. m. 3. p. 10. 4. d. 28. sess. 1. c. 7. & alii.*

III. Probabile est, quod absolutus in articulo mortis, non teneatur se postea sistere superiori, vel alteri pro reservatis, (nisi haec habeant annexam censuram) ut docet *Nar. Suar. Merc. Fill. t. 7. ca. 10. q. 6. n. 288 Bon. d. 5. q. 7. p. 1. n. 13.* quia directe absolutus fuit, contra *Hurt. v. Dia. p. 4. t. 4. R. 190.*

IV. Improbitas aut inscitia propria Sacerdotis, non dat jurisdictionem alteri, ideoq; tali casu expectandum est, aut ad superiorem recurrendum. Si tamen ignorantia esset tanta, ut confessio illi facta foret invalida, aut illicita, neq; esset alius privilegiatus, aut habens jurisdictionem, licere alteri con-

confiteri, docet *Navar. in Vasq. in 3. p. t. 4. q. 93. a. 2. dub. 3. Hurt. d. 10. dif. 15. v. Dian. p. 4. t. 4. R. 201. & p. 8. t. 1. R. 86. ex cap. placuit, de pœnit. dist. 6.* Idem licere, quando quis proprio non potest confiteri, sine gravi periculo, docet *Tol. Sylv. & Medin.* qui idè concedit, quando proprius non vult, aut non potest audire, vel injustè negat facultatem confitendi alteri, v. g. Parochus concubinæ. *Dian. p. 3. t. 4. R. 79. ex Henr. & aliis 4.* Verum ista communiter refutantur ab iis.

V. Et si graviter peccare possit proprius, si neget suis facultatem adeundi alterum, modò præsumere possit eos justè petere: si tamen injustè neget, probabilius videtur, eos invalidè ab alieno absolvi, ut docet *Sotus, Suar. Laym.* etsi non improbabiliter, *Sylv. Henriq. Maj. Palud. Richar. Tol. & Dian. p. 3. t. 4. R. sol. 79.* putent, quod validè, præsertim, si sine periculo salutis, famæ, vel simili, non liceat suo proprio.

VI. Cum jurisdictio acquiratur ratione domicilii, vel quasi domicilii, vel etiam actualis habitacionis; hinc ii, qui duobus locis habent domicilium, vel quasi, possunt utrobique absolvi, ut scholares, milites, mercatores: item vagi & peregrini possunt absolvi à Parocho loci, in quo versantur. *vid. Laym. hic. Vasq. & c.*

VII. Validè absolvit is, qui audit confessiones, præsentè vel scientè, & non contradicente Ordinario, v. g. Episcopo, vel Parocho, cui confiteum aliunde non habere jurisdictionem: quia tunc præsumitur tacitè eam dare: sufficit enim, ut retè docet *Fill. & Fagund. præc. 2. l. 7. cap. 2. facultas in-*

interpretativa, & præsumpta, modo præsumptio
 fundetur in signis, quæ indicent consensum præ-
 sentem, ut in casu posito, (uti etiam v. gr. si Pa-
 trichus, qui jam absens est, aliàs significaverit id
 sibi gratum esse) nam existimatio de futuro con-
 sensu, vel ratihabitione, quòd scilicet quando
 perciverit, futurus sit contentus, non sufficit;
 quia consensus futurus non dat jurisdictionem
 pro tempore præsentis, quo datur absolutio. *vid.*
Dian. p. 3. t. 4. Res. 68. Sanch. de mat. l. 3. d. 35. Bac.
Con. qui addit, peccare, si de consensu dubitans in-
cipiat audire.

VIII. Peccat, qui absolvit cum jurisdictione
 dubia, nisi necessitas urgeat: qualis, v. g. quia pec-
 nitens diu non est confessus, vel debet commu-
 nicare, nec alius adest: tunc enim licet absolvit
 cum conditione hac, si possum; & cum onere (etsi
Salas in 2. tr. 8. d. 1. hoc onus non agnoscat) aliàs
 iterum contenti habenti jurisdictionem certam.
 Expedi autem tunc veniale aliquod adjicere, à quo
 directè, & à cæteris indirectè saltem absolvatur. I-
 ta *Regin. Suar. Cõn. d. 8. dub. 6. n. 43.* Quòd si tamè
 ex probabili ratione dubium resolvat, (nimirum
 habere se jurisdictionem) etsi cum formidine op-
 positi, absolutè absolvi licet, ut docet *Suar. &*
Præp. Card. de Lugo, d. 19. n. 4. tum quia tunc præ-
 cticè & moraliter est certus, tum quia Papa eo ca-
 su dat facultatem, uti & insequentibus casibus,
 1. Quando communi errore, v. g. ob titulum co-
 loratum, putatur aliquis esse Pastor, seu habere
 jurisdictionem, qui non est ob censuram, vel aliū
 defectum. *Bon. d. 5. q. 5. s. 2. p. 3. n. 11. Dian. p. 3. t. 4.*
R. 22.

gignantes, ex præsumpta voluntate superiorum, si Ordinis socium non habeant, à quovis alio, etiam seculari, absolvantur, exceptis reservatis: in quæ si religiosi Societatis extra domicilium incidant, videant ordinationes Præp. Generalium, c. 6. n. 6. & Laym. hic.

X. Quòd si Superiores Regularium Monialibus sibi subjectis (idem est de Monialibus subjectis Episcopo) non concedant aliquoties in anno alium Confessarium, potest & tenetur illis cum dare Episcopus, quod si nec is faciat, ipsæ eligere possunt. Quintan. l. 3. s. 26. ex Declaratione Cardinalium apud Barbof.

DUBIUM IV.

Quid sit reservatio Casuum, & quis habeat potestatem reservandi, & absolvendi ab iis?

Resp. I. Reservatio hæc, est negatio jurisdictionis circa aliquod peccatum. Ac certum est in Ecclesia potestatem esse, quædam peccata reservandi, à quibus inferiores Confessarii non possint absolvere, ut sic subditi melius dirigantur, & absterreantur à peccatis, quorum difficilem remissionem vident, quanquam nisi graves causæ sint, non debeat quivis, neque qui potest, quidvis facile reservare, neque difficulter veniam dare absolvendi à reservatis, ne alioqui cedat in destructionem, quod debebat in ædificationem. Porro etsi quivis ordinarius potestatem habeat reservandi,

in Parochis tamen consuetudo eam abrogavit, vi
Suar. d. 30. f. 5. Card. de Lugo, d. 15. f. 6. §. 3. Unde
 resolves.

I. Cùm non sit obligatio confitendi venialia, ea
 frustra reservantur (et si fortasse possint, saltem à
 Papa) ideoque sola mortalia, eaq; non nisi exter-
 na, graviora, opere consummata, prudenter refer-
 vantur. Unde *Clemens VIII.* statuit, ut Prælati reli-
 gionum, si quidem velint, undecim tantum casus
 reservare possint, nec plures sine consensu Capitu-
 li generalis pro tota religione, vel Capituli pro-
 vincialis pro provincia. Quod tamen de culpa
 tantum, & non censuris intelligendum est: potest
 enim Prælati aliquid præcipere, sub excommuni-
 catione sibi reservata. Casus autem *Clementis*
 sunt sequentes.

I. Apostasia à religione, etiam retento habitu.
 2. Nocturna ac furtiva è monasterio egressio. 3.
 Veneficia, incantationes, & sortilegia. 4. Proprie-
 tas contra votum paupertatis, quæ sit peccatum
 mortale. 5. Furtum mortale de rebus monasterii.
 6. Lapsus carnis voluntarius, opere consumma-
 tus. 7. Juramentum falsum in judicio legitimo. 8.
 Procuratio, consilium, vel auxilium, ad abortum
 factus animati, etiam effectu non securo. 9. Occi-
 sio vel vulneratio, seu gravis percussio cujuscuq;
 personæ. 10. Falsificatio manus, vel sigilli officia-
 lium monasterii. 11. Malitiosum impedimentum,
 retardatio, aut apertio literarum à superioribus ad
 inferiores, vel contra.

II. Is, qui confitetur reservatum, mittendus est
 ad superiorem, (suadebit tamen charitas, imò ali-
 quan-

quando coget, ut ipse confessarius, tacita persona & casu, à superiore veniam petat absolvendi, Quòd si superior adiri non possit, & sit causa urgens, v. g. timor infamiae, vel scandali, ex omissione confessionis vel communionis, tunc potest inferior absolvere à reservatis, cum onere, ut poenitens se postea superiori listat. Quod etiam verum est, quamvis casus censuram reservatam annexam habeat. Porro eo casu peccata non reservata tantum confiteri, sufficere putant probabiliter *Sot. Cord. & Gab. An. Palau, Dian. to. 2. q. 4. R. 104. & Card. de Lugo d. 4. de Euch. n. 86.* non improbat, *D. Thom.* tamè *Suar. & alii comm.* docent omnia esse confitenda: quod tutius est.

III. Si superior injustè neget facultatem absolvendi à reservato, posse ab alio Confessario, etiam directè absolvi, affirmat *Henriq. & Dian. p. 2. t. 4. R. 29* esse probabile. Sed rectius negat *Laym. l. 3. tr. 6. c. 13. Card. de Lugo d. 20. n. 188.*

IV. Peccant superiores i. si sine justa causa difficiles se præbeant in concedendis licentiis pro absolutione reservatorum. *Quint. t. 3. sing. 13. et Raz. d. Con. & alii 10.* Et si ex negatione timeatur grave subditi detrimentum, peccant contra charitatem & justitiam. *Lugo, Dian. p. 6. t. 6. R. 56.*

V. Si Superior Confessario Regularium ad hoc deputato neget facultatem absolvendi, Confessarius a. iudicet debere concedi, potest is pro ista vice absolvere. *Aversa q. 17. sec. 5. C. Lug. d. 20. f. 4.* referens sic declarasse *Clem. VIII.* haberique in quarto tomo Bullarii, bulla 26. *Vrbani VIII. & Quint. t. 3. f. 11.* dicens non esse dubium ea de re

G g addie-

additque ex aliis 7 probabile esse, idē posse, si viro Religioso, pio docto & prudenti (licet non ex designatis de facto) negat, *Dia. p. 3. t. 2. R. 12. 6. p. 6. t. 6. R. 56. & p. 9. t. 5. R. 15. ex Pellizario* (qui vult idem esse, si pœnitens ipse petat) & alii. Imò *Quint. l. c.* cenſet probabile, quod idem fieri poterit, si Superior adiri nequeat, & urgeat tempus celebrationis, vel communionis, v. g. quia sine nota non potest abstinere, cum alii omnes communicent. *Ibid. ex Trull. & alii. 6.* Denique *Dia. p. 3. t. 2. R. 26.* notat ex *Suar. de Relig. tom. 4. l. 2. c. 13.* Regulares, puta eos, qui adhuc, & quatenus hoc privilegium commune habent cum FF. Monachis, quorum id esse testatur *Emanuel Rodri. to. 1. q. 99. Regul. q. 62. art. 6.* semel sine licentia futurum Superiorum posse absolvi à referatis.

VI. Nihilominus certum est, posse aliquando Superiorem justis de causis negare facultatem, & cogere subditum, ut ad se veniat, *C. Lugo l. c.* Nam si ex casu reservato grave scandalū vel damnum communitatis timeatur, potest Superior negare absolutionem, donec pœnitens per se Confessarium Superiori det sufficientem notitiam ad illud evitandum; aliàs non est satis tutus, nec dispositus ad absolutionem. Quare si Confessarius eo casu urgeat absolutionem, debet is attendere, ut pœnitens obligationi suæ satisfaciatur, imminuendo remedio communi malo, vel damno sui, ejus periculū: quia nisi hoc faciat, non potest absolvi, non ex defectu jurisdictionis, sed quia non est dispositus. Ad hoc tamen requiritur, ut obligatio pœnitentis certa sit, & alia remedia adhiberi non possint, *Suar. l. 4. de rel. l. 8. c. 5. n. 10.*

VII. Peregrinus, quoad reservationem, iudicandus est juxta diocesim, in qua versatur: in qua reservata sint, discant Pastores ex Agendis, ut consuetudine.

VIII. Superior auditis solis reservatis, potest illis absolvere, & reliqua inferiori committere, in causa urgente: qualis tamen non est multitudo negotiorum, ut docet *Suar. Fern & Fill.* sed grauior: tum quia etiam occupatissimus potest dare facultatem adeundi alterum cum onere postea comparendi; tum quia integritas confessionis est de iure diuino.

IX. Qui à superiore absolutus est à reservatis, potest ab iisdem postea absolvi à quouis; quia non sunt amplius materia necessaria Confessionis.

X. Qui bona fide confitetur, nesciens suum casum esse reservatum, vel Sacerdotem carere potestate circa illum, validè quidem absoluitur, cum onere tamen comparendi. *Præp.* Similiter si Confessarius probabiliter credit non esse reservatum (esto reuera sit) valet absolutio, *Less. Dian. p. 9. R. 29.*

XI. Qui confitens habenti potestatem ordinariam, delegatamve in reservata, oblitus est incapabiliter reservatum, potest illum postea confiteri etiam inferiori, & absolvi. Quod etiam valet, (saltem si prior habuerit potestatem ordinariam) etiam si prior absolutio ob in dispositionem, vel aliū defectum pœnitentis, invalida fuisset. Ratio, quia is intendit absolvere, quantum potuit: ergo saltem sustulit reservationem, quod fieri potuit.

potuit absq; Sacramento. *v. Prop. in 3. p. 9. d. 4. n. 2. 4. Morat. to. 3. d. 30. f. 3. Dian. p. 4. t. 4. R. 124.*

Resp. II. A reservatis absolvere potest, 1. Ipse reservans. 2. Eius in spirituali jurisdictione superior. 3. Cui ipse delegavit. 4. Sacerdos inferior, quando superior adiri non potest, v. g. à reservatis Papæ absolvere potest Episcopus eos, qui Romam ire non possunt.

Resp. III. Extra periculum mortis, (de quo *v. dicta dubio superiore*) nullus inferior per se, & directè, absolvere potest, nisi ex jure vel privilegio concedatur.

Dicitur I. *Per se*: quia de indirecta, & per accidens, colligitur ex dictis.

Dicitur II. *Nisi &c.* quia à casibus Papalibus absolvere potest Episcopus, per se, vel Vicarium, quando sunt occulti, ut docet *Nav. c. 28. Unde resolves.*

Mendicantes ex vi juris communis non possunt absolvere à reservatis Episcopo; quia ut sic non habent potestatem majorem Parochis: & privilegium, quod circa hoc habuerunt, sublatum est decreto Urbani VIII. Anno 1628. Excipit tamen *Aversa* cum *Dian. p. 8. t. 7. R. 71.* eos casus, qui Episcopis à jure tantum reservantur.

Resp. IV. Si Confessarius dubitet, an pœnitens lapsus sit in mortale reservatum, si quidem dubium sit positivum, potest (sequendo opinionem probabilem, & judicando probabiliter non esse reservatum) absolvere. Si verò dubium sit negativum, posse absolvere negant aliqui, ut *Ar. Cord. &c.* Probabilius affirmant *Suar. Fill. Hurt. riq. Hurt. Bon. Card. de Lugo de 20. f. 2.*

DUBIUM V.

Quod sit officium, & obligatio
Confessarii?

Resp. I. Munus Confessarii est, absolvere dispositum, & non alium; item curare reformationem istius iudicii, praesertim quando coeptum est, & reos juvare, ac monere, cum prudentia tamen. Ratio primi, ne sit injurius poenitenti. Ratio secundi, ne fiat sacrilegus. Ratio tertii est eadem; & quia debet curare, ut absolutio sit efficax. *Vnde resolves.*

I. Etsi interdum utiliter differatur absolutio, etiam ejus, qui potest licite absolvi: id tamen ratio, nec ferè nisi de poenitentis consensu faciendum, quia potest vergere in grave ejus periculum, vel damnum, *v. Dian. p. 1. r. 4. R. 35.*

II. Absolvendus est, qui adhæret sententiae probabilis; quia est dispositus.

III. Moraliter ei constare debet de bona dispositione poenitentis: alias absolvendo peccabit mortaliter.

IV. Non licet absolvere. 1. Qui nullam praebet materiam: qualis tamen non est, qui post absolutionem mox confitetur, cujus erat oblitus. 2. Qui cum possit, non est paratus restituere, & proximas peccandi occasiones fugere, *v. Navar. c. 15. Suar. d. 32. s. 2.* 3. Ignorantem ea, quae omnes scire tenentur; v.g. decem praecipua, & quae ad fructuosam confessionem & communionem

Gg 3   spectant:

spectant: unde talis communiter prius est instruendus, vel aliò mittendus ad instructionem. *v. supra l. 2. c. 1.*

V. Rudiores ordinariè iuvandi sunt, nisi sint incapaces instructionis; vel ob poenitentium multitudinem fieri non possit, nec videatur expedire, ut dimittantur; vel sint peregrini, qui mox communicare, & abire debeant: tunc enim, si alioqui bona fide agunt, & temporis angustia, vel poenitentium multitudo, longum examen, vel instructionem nò permittat, sufficere aliquando negligentiam formalem, docet *Laym. c. 13. n. 10.* quò scilicet, auditis aliquibus peccatis, absolvatur, cù onere redeundi ad confessionem pleniorum.

VI. Si confessarius notet poenitentem ignorare aliqua necessaria ad hoc sacramentum, tenetur eum instruere & admonere officii, quantum fieri potest; v. g. si nesciat illa, quæ necessitate mediè sunt ad salutem necessaria, debet ea docere; item obligatos ad ponendum odium, ad restitutionem honoris, famæ, aut bonorum, aut ad occasionem peccatorum tollendam, aut amovendam, vel reparanda scandala, aliave damna, quæ intulit; aut ad corripiendos delinquentes, iuvandos indigentes, ad denuncianda delicta, vel delinquentes in prauidicium communitatis, vel innocentium, & denique si quam censuram incurserit, &c. tenetur ea de re monere, & hortari ad satisfactionem, quam si recusent, negare absolutionem: quia alioqui se ipsorum criminum participem, & factilegiu reum faciet, *Aversa. q. 16. l. f. 12.*

VII. Tenetur monere eum, qui ex ignorantia vinci-

inuicibili, & mortaliter culpabili est in malo status
 quia alias nec ipsi, nec Sacramento consulat, cum
 penitens sit ind. spositus. Si verò ignorantia sit
 inuicibilis, v. g. si bona fide teneat rem alienam,
 aut sit in matrimonio irrito, tenetur quidem
 monere & instruere, quando speratur fructus, nec
 inueniuntur incommoda graviora; quæ si pruden-
 ter metuantur, aut fructus non speretur, non te-
 netur, imò non potest; (excipit *Card. de Lugo de*
pen. d. 22. n. 24. nisi silentium officiat bono
 communi) quia debet bonum penitentis pro-
 curare, ac consequenter licitè etiam suadet, ut se-
 cundùm suam ignorantiam operetur, v. g. Cajæ,
 ut reddat debitum Titio, quem inuicibiliter cre-
 dit suum esse maritum, cum non sit, *Sanch. l. 2.*
de mat. d. 38. Nec obstare, etiamsi sit in præjudi-
 cium tertii particularis, ait *C. Lugo, & Tambur.*
de exp. conf. l. 6. cap. 4. Hinc si Confessor prævi-
 deat penitentem non restitutum, si ipsi detega-
 tur nullitas tituli, quem pro se esse putet, non est
 se illi talem nullitatem à Confessario non inter-
 rogato detegendam. Quod si tamen peniteas
 ipse dubitet, ac roget, tenetur veritatè, (quia tace-
 re, esset errorem approbare) prudenter tamen non
 plus dicendo, quàm rogatur, v. g. si roget Titius,
 an post votum simplex castitatis matrimonium
 contractum valeat, possitque ac teneatur redde-
 re debitum respondeas, quod sic, tacendo obli-
 gationem non petendi debiti, v. *Laym, hic, &*
Card. de Lugo l. c.

VIII. Quando Confessarii Principum, Prælato-
 rum aliorumque Magnatum, sciunt ipsos non

fatiscere officio, v. g. circa collationem Beneficiorum, electionem ministrorum, subditorum gubernationem, circa eleemosynas ex bonis Ecclesiasticis faciendas, &c. regulariter tenetur Confessari^o monere pœnitentem de sua obligatione: aliàs si absolvit, suis humeris peccata illa imponit, & cœcus cœcum ducens, ambo in foveam inferni cadunt. Ratio, quia in talib^{us} rarò est ignorantia invincibilis: rarò itē cōtingit, ut illa secum non adferant scandalum in subditis, æstimantib^{us} illa licere; vel certè non afferant damnum commune. Si tamē videat ignorantiam esse invincibilem, neque ex illa sequi scandalum aut damnum commune; contra verò admonitionem fore in maj^{or} malum pœnitentis, aut allaturam scandalum vel incommoda, potest, secundum paulò ante dicta, dissimulare, nisi interrogetur, Ita *Card. de Zúg. d. 22. n. 37.*

IX. Si etiam pœnitens tenetur (licet sub peccato mortali) ad aliquid aded^o difficile, ut non crederetur tunc æquo animo accepturus, & alio vice melius suscepturus, posset prudēs Confessor tunc illum relinquere in bona fide excusante peccato, & monitionē differre in tempus opportunius, ne tertius à confessione abstineat, graviusque detrimentum incurrat, *Tamb. cap. 14. G. Lugo d. 22. f. 2. n. 27.*

X. Minus rectè dispositus excitandus est ad dolorem, & propositum emendationis, propositum peccati sceleritate, bonitate Dei & periculo damnationis, &c. Item remedia opportuna præscribenda contra peccata futura.

Resp.

Resp. II. Ut Confessarius licite hoc Sacramentum administret, debet esse in gratia, alioqui peccabit mortaliter: item debet esse talis, ut per hoc non exponatur proximo periculo peccandi mortaliter. Pars prior constat ex dictis *de sacr. in general.* An verò audiens plures una quasi vice mortali, tot numero peccata committat, alii negant, ut *Rodrig.* alii affirmant, ut *Bon.* hic Pars posterior patet. *Vnde resolvitur hic casus.*

Confessor conscius sibi peccati mortalis, tenetur antequam audiat, vel saltem absolvat poenitentem, ipse confiteri, vel conteri de suo peccato. Si tamen vocatus improvise ad moribundum, non colligere se tam subito non possit ad contritionem eliciendam (vel bona fide putet se eliciuisse) non peccat absolvendo, *Præp. Lug. Tamb. l. 3. c. 2. §. 3*

Resp. III. Si male absolvit, committendo defectum essentialem, v.g. si non protulit formam, vel absolvit à reservatis, vel non subditum, tenetur inducere ad repetendam confessionem, si sine scandalo, infamia, fractione sigilli, & no cumento suo possit: si minus, non tenetur. Si non absolvit à censura, potest ab eadem (si, vel quando habuerit potestatem) absolvere absentem, *Bonac. de cons. in communis, d. 1. q. 3. p. 6. ex Suar. Fill. tr. 11. c. 10. q. 9. Regin. Nav. Rodrig.*

Si non interrogavit sufficienter numerum, speciem, vel alias circumstantias, regulariter ad nihil tenetur, nisi ad poenitentiam agendam: monere enim extra confessionem non debet, cum iudicium sit finitum. Si tamen redeat ad confessionem inde poenitens, debet moneri de defectu commif-

fo: quia alioqui hæc confessio non erit integra
cum quædam non sit debite confessus.

Dixi, si non interrogavit: quia si positivè dixit,
non teneri confiteri numerum, species, & o debet
monere, si sine gravi scandalo, & detrimento
potest; quia est causa, quod aliter præceptum
grave (scilicet confitendi illa peccata) violat
Card. de Lugo d. 22 s. 3.

Si neglexit monere de restitutione, moneat, si
quidem commodè potest, (vel in confessione,
vel extra, obtenta prius ab ipso venia, ea vero ne-
gata ad nihil ultra teneri docet *Tamb. l. 3. c. 8. de
Sanct. contra Suar*) quia tenetur ex charitate, si
non commodè potest, Deo commendat. *Laym. s. 2. c. 6. q. 9. Henric. Suar. sylv. Mercor. in 3. p. 9. q. 11.
Dian. p. 4. R. 108. c. p. 3. 2. 4. R. 109.* Quod si tra-
men (ex gravi seu mortali culpa, contra ius alte-
rius) dixisset, eum non teneri ad restitutionem, vel
aliter, (v. g. opinionem falsam persuadendo) esse
causa efficax, cur non restituat, vel aliunde detri-
mentum accipiat ipse, vel alius; tenetur ipsemet
restituere, nisi moneat tempestivè, prius quam
pœnitens fiat impotens; quia aetone sua fuit in-
iusta causa damni. Si verò sine gravi culpa id fe-
cit, tenetur nihilominus monere pœnitentem, si
commodè potest, alioqui ipse obligabitur, sicut
casu prioris. Si non commodè potest, excusabitur;
*v. Suar. Con. d. 8. dub. 17. Bon. Dian. 10. 1. 1. r.
misc. R. 1. Card. de Lugo d. 22. sess. 3. n. 61. & supra
lib. 3. r. 5. c. 2. dub. 3. a. 2. casu 1.*

Quæres. Quæ & quanta sit obligatio Confes-
sarii audiendi pœnitentes?

Resp.

Resp. I. Quivis Sacerdos (etiam simplex, quando non est alius paratus) tenetur in extrema necessitate, v.g. in periculo mortis audire & absolvere volentem confiteri. Ratio est lex charitativa.

Resp. II. Parochus, & quivis Sacerdos curatus tenetur audire confessionem sui subditi, non tantum in casu necessitatis, aut præcepto constitutionis urgente, sed etiam (saltem per se vel alium) quoties pœnitens id rationabiliter petit; v.g. si sit in gravi aliqua difficultate spirituali, vel velit promoveri Jubilæum, &c. Quia tenetur ejus bonum spirituale promovere, *Suar. Va/q. Lugo &c.* Si tamen nimis frequenter, vel intempestivè peteret, excusaretur *Aversa. q. 16. s. II.* Quod si etiam semel tantum, vel bis negaret, aut differret, non peccaturum graviter, ob levitatem materiæ, docet *Suar.* contra *Bon.* admittitq; *Aversa l. c.* si non petat ex urgente occasione v.g. solennis festi &c.

Resp. III. Quotiescunque pœnitens ex mera devotione vult confiteri, Parochum teneri illum audire, contra *Sylv.* *Regin. &c.* docet *Axor. Suar. Con. Bon. Melf. Lugo &c.* Sed rectè limitat *Aversa l. c.* si non adsint alii Confessarii delegati; & Parochus non legitimè impediatur.

Resp. IV. Reliqui Sacerdotes, per se loquendo, non tenentur audire confessiones, si tamen audire cœperint, tenentur absolvere, nisi quid obstat, neque possunt remittere ad alium. Quia pœnitens eo ipso habet jus ad absolutionem, nec potest fructu & gratia sacramenti priyari, *Aversa l. c.*

DUBIUM VI.

Quæ scientia, & prudentia requiratur in
Confessario?

Resp. I. Ut Sacerdos ritè absolvat, debet, quan-
tùm moraliter fieri potest, omnia peccata pœnitentis
intelligere: quia alioquin frustra tenetur
recensere. *Vnde resolves.*

I. Peccat, qui absolvit eum, cuius peccata per
negligentiam non satis intellexit; quia fecit sen-
tentiam incognita causa. Validam nihilominus
esse absolutionem, siue propter somnum, &c. ut
dictũ supra c. 2. dub. 3. a. 4. siue propter cantum,
vel linguam impeditam pœnitentis (sine huius-
tamen culpa) aliqua non intellexerit, docet *Dian.*
3. p. 2. 4. R. 109 & p. 4. 1. 4. R. 198. Item *Laym.* l. 6.
tr. 6. c. 9. et *Henriq. Suar. Sylv. Merc. in 3. p. cõ*
quod essentia & effectus Sacramenti consistere
possit absque integra, & specifica peccatorum
explicatione, si sine culpa pœnitentis omittatur,
v. Dian. ll. cc.

II. Si tamen pœnitens post confessionem in-
telligat, unum vel plura mortalia non fuisse in-
tellecta, debet ea repetere in sequenti confes-
sione, siue apud eundem, siue alium Confessarium,
Laym. Dian. ll. cc.

III. Confessarius absolvens ex ignorantia,
quem absolvere non poterat, dupliciter peccat,
nimirum ignorantia eorum, quæ ad officium suum
spectant, & indebitè absolvendo. *Tanner. in 1. 2.*
d. 4. q. 9. d. 1. n. 12. Card. de Lugo. d. 16. s. 4. n. 18.
Resp.

Resp. II. Ut Confessarius validè absolvat, requiritur & sufficit, cognoscere peccata, saltè sub confusa ratione peccati. Ut verò licitè, requiritur ea sententia, ut possit ferre prudens iudicium, in hoc foro. Ideoq; scire debet, 1. Quæ sint mortalia, quæ venialia, saltem ex genere suo. 2. Species & circumstantias necessario explicandas. 3. Speciantia ad restitutionē bonorum & famæ. 4. Casus reservatos; & excommunicationes saltem communiore. 5. Censuras & irregularitates communiore, pro Sacerdotibus. 6. Requisitam pœnitente ad bonam dispositionem. 7. Remedia peccatis opportuna. Circa quæ omnia notantur hæc tria.

Primò, sufficere, si ea sciat medio eriter, ita ut saltem norit prudenter de omnibus dubitare, & doctiores se, vel libros consulere.

Secundò, majorem minoremve requiri, ac sufficere scientiam, pro diversitate locorum, & pœnitentium, *Bon. d. 5. q. 7. p. 4. §. 2.*

Tertiò, graviter peccare tum eum, qui sine sufficienti scientia huic muneri se ingerit; tum eum, qui talem sine necessitate constituit, aut eum possit corrigere, tolerat, *Laym. l. 5. c. 13. Bon. l. c. Card. de Lugo.* Unde resolves,

I. Si pœnitens advertat, Sacerdotem non percipere peccati gravitatem, tenetur illum monere se peccasse mortaliter.

II. Qui sciens prudens confitetur ei, quem scit suam conscientiam dijudicare non posse, tenetur confessionem repetere apud penitentiorem; quia graviter peccavit sic confitendo.

Gg 7 Resp.

Resp. III. Prudentiâ requiritur, tū in instructio-
ne, monitione, curatione pœnitentis; tum inter-
rogatione. Et quidē si prudenter iudicet, integrè
esse confessum; v. g. quia benè instructus potest,
& solet adhibere diligentiam debitam, nō tene-
tur quicquam interrogare, alias tenetur, ut habet
communis (*Dian* tamen p. 2. t. 13. R. 7. ex Nav.
& *Valero* negat esse mortale, non examinare ali-
quam circumstantiam ex oblivione; v. etiam *C.*
de Lugo d. 22.) quia tanquam Iudex debet curare
integritatē iudicii, & tanquam medicus, ut morbi
& vulnera perfectè detegantur: cavendo interim,
1. Ne examē sit curiosum de non necessariis, unde
Confessarii existimatio, Sacramenti dignitas,
& pœnitentis profectus minuatur. 2. Ne sit indis-
cretum, ut v. g. de iis, quæ moraliter certum est
à tali non solere committi; vel ex quibus discat
peccare pœnitēs, vel de inverecundis inverecun-
dè, vel de numero nimis anxie, si ex dictis proba-
biliter æstimari possit. 3. Ne sit intempesivum; &
sinatur prius se explicare quantum potest, ne im-
portunitate terreatur. Quod verò quidam mo-
nent, expedire ut pœnitens inter confitendum
non interrumpatur, id *Card. de Lugo d. 22. n. 15.*
universim non probat; præsertim, si confessio
non sit brevis, quia facillè aliqua excidunt memo-
ria. *Vnde resolves.*

I. Si Sacerdos advertat, pœnitentem, etiam post
sufficientem diligentiam, peccatum aliquod, aut
circumstantiam, ommittere, probabilius ac verius
est, per se loquendo tenere interrogare, etsi ne-
gat *Sa. V. Confessor,* & *Medin.* docens, si diligenter
exa-

examinata conscientia, unius sit oblitus, non teneat
 aeri Confessarium illud revocare in memoriam, nisi
 cadat in damnum proximi: quod *Vasq. q. 93. d. 7. n. 3.*
 videtur dicere esse probabile: verum a-
 lii rejiciunt. *v. Card. de Lugo d. 22.*

II. Etsi Confessarius, cui evidenter constat pec-
 catum penitentis, quod tamen ipse negat, non
 debeat illum absolvere, quando verò ex aliorum
 relatione, vel suspicione id habet, standū sit pœ-
 nitentis confessione, cui in hoc foro, tam pro, quàm
 contra se fides habetur (*Suar. t. 4. d. 32. f. 3. Fag. p. 2. l. 6. c. 4. n. 38.* citati à *Dian. p. 3. l. 4. R. 105.*) in u-
 troq; tamen casu prudentis Confessarii est, 1. Cau-
 te & à longè, tum propius interrogare. Si nihil-
 ominus neget, prudenter judicare, an non pœ-
 niterit oblivisci, vel confessū esse alteri, vel puta-
 re non esse peccatum, vel simili de causa excusari,
 ita ut debeat absolvi, *Dian. l. c. ex Sylv. Navar. Tol. c. 3.* Si peccatum illud norit ex confessione
 compliceis, non uti illa scientia, nisi in genere, quæ-
 rendo an non aliud conscientiam graveat, & ex-
 citando ad majorem contritionem, ob pericu-
 lum indirectæ revelationis; aut etsi complex de-
 derit veniam, ob periculū scandalī, *v. Lay. c. 14.*

III. Interrogationes in materia castitatis, debēt
 esse pauca, & cautæ, ne vel occasionem det inve-
 stigandi, aut traducendi confessionem, aut igno-
 rantem doceat, aut offendat, aut se vel illum peri-
 culo exponat. Ac si hæc timeat, poti⁹ pati debet
 aliquid deesse integritati materiali. Et quidem
 si in hac materia negantur cogitationes, non o-
 pus est, progredi ad opera; rudiores tamē cogita-

tiones negant, verba & opera rogati fatentur; quòd illas non æquè agnoscant; aut advertant, *Lay. hic. c. 13. Con. d. 7. du. 7. Fagund. Prop. l. 4. c. 4. s. 2. Dian. p. 3. t. 4. R. 99.*

CAPUT III.

De Adjunctis Pœnitentiâ.

DUBIUM I.

Quid sit sigillum confessionis, & qui ad illud teneantur?

Resp. I. Sigillum hoc est obligatio juris divini strictissima in omni casu, etiam quo integri regni salus perichitaretur, ad tacendum, etiam post mortem pœnitentis dicta in confessione (id est, in ordine ad absolutionem sacramentalem) omnia, quorum revelatio Sacramentum redderet onerosum, vel odiosum; *Vnde resolves.*

I. Violatio hujus sigilli duplicem habet malitiam, Sacrilegii, contra reverentiam Sacramentis debitam & Injustitiæ, ex pacto virtuali inter pœnitentem & Confessarium de secreto isto servando omni casu. *Dian. p. 5. t. 11. R. 2. ex Fagund. Kellison. &c.* Neque hic datur parvitas materiae, *Dian. p. 5. t. 5. R. 8. ex Mald. Bald. &c.*

II. Non inducit hæc obligatio, 1. Per confessionem factam fictè, v. g. ad furandum, est hoc casu adhuc prudenter tacendum sit, *v. Dian. p. 5. t. 11. R. 26.* 2. Si quis extra confessionem accipiat aliquid sub sigillo confessionis, quia tantum est obligatio secreti naturalis, gravior aut levior, pro rei exigentia.

III. Non frangitur sigillum, 1. Si in genere di-

Titium tibi confessum esse venialia, aut esse
 probum, innocentem, modò non dicas in iis cir-
 cumstantiis, ex quibus colligi possit, alios esse
 nocentes, vel confessos mortalia, 2. Si dicas N.
 tibi esse confessum, etsi in certis circumstantiis
 hoc quoque periculosum sit. *Laym. c. 14. num.*
 21. Imò si pœnitens verbo vel facto, (v.g. clàm
 accedendo) significaverit se nolle sciri quòd sit
 confessus, Confessarium revelare sigillum vo-
 lunt *Regin. Nav. & Mercer. apud Dian. p. 5. t. 11.*
R. 47. quia pœnitens confitendo Confessario ex-
 traordinario veniret in suspicionem gravioris
 criminis, quòd *Tambur. in append. c. 3.* dubiè con-
 firmat, asserens, se vereri ne talis accedat ad fra-
 ctionem sigilli. Si peccata ita referas, ut mora-
 liter loquendo, persona innotescere non possit,
 neque communitas aliqua etiam parva infame-
 tur, ut quòd ibi talia vitia regnent. *v. Dian. p. 2. t.*
15. R. 13. id enim esset contra sigillum. Unde *Tur-*
rian. apud Dian. p. 5. t. 11. R. 45. & *Tambur. in*
append. c. 3. reprehendunt Superiorem localem,
 qui Provinciali fortè dicat, in sua domo sape po-
 stulari licentiam absolvendi à reservatis: quia
 potest redundare in ignominiam & damnum
 domus, etsi idem *Tambur. cap. 4. num. 2.* dicat
 probabile esse, quòd non sit contra sigillum, si
 dictæ licentiæ petitæ fuerint extra Confessionem.
 4. Si utaris notiã extra confessionem acquisitã,
 imò ipsum peccatum, quòd aliunde tibi inno-
 tuit, aperias, modo nullam circumstantiam ex so-
 la confessione notam; nec certius referas, quàm
 extra confessionem nosti: quo in casu opus est
 ma-

magna cautela, & tutissimum est silere, *Laym*
6, 14. n. 16.

IV. Quando plures v. g. studiosi vel amici, &c. tenentur ferre testimonium confessionis, Confessarium teneri id dare, etiam iis, quos non absoluit, docet *Con. di. 9. dub. 1. Fagund. & Dian. p. 5. t. 11. R. 22.* tum ne id negando prodar aliquo modo sigillum & pœnitentem: tum quia dando non mentitur, cum tantum testetur, esse confessum. Verùm *Bonac. d. 5. q. 6. s. 5. p. 4. & Card. de Lugo d. 23. s. 3.* docent; tali schedam negare, non esse contra sigillum, (idemq; concedit *Aversa q. 18. s. 2* si non constet pœnitentem accessisse hunc Confessarium) tum quia nihil dicit, sed tantum non approbat testimonio positivo confessionem, ad quod non tenetur; nec quidquam facit ex quo possint cognosci delicta pœnitentis: tum quia aliàs via aperiretur fraudibus, & multi improbi Parochos in Paschatè deciperent, tum quia potest esse consuetudo, ut scribatur absolutum esse, quod falsum erit scribat; & si omittat; sigillum franget: tum quia scandalosum erit & iniquum publicæ meretrici perseveranti (uti & occulto peccatori, sic pallianti suam iniquitatem) testimonium dare confessionis: neque Confessario imputandum erit, quod eum positivè non defendat.

V. Sub sigillum cadunt I. Omnia peccata pœnitentis, tam futura, quàm præterita: (siquidem hæc animo se accusandi sint manifestata; secus si per modum simplicis narrationis, vel ut Confessarium ad simile peccatum induceret, *Dian. p. 5. t. 11. R. 25. et Suar. & Galii 8.*) ideoq; peccat mor-

taliter, qui sive directè, sive indirectè aperit aliquod veniale in particulari, etiã leve Titii: quia materia sigilli parvitatem non habet, ut est omnium ferè sententia apud *Dian. p. 5. t. 5. R. 8. & Tamb. in append. c. 8.* vel qui in genere dicit, cum sibi confessum esse aliquod mortale, vel casu reseruatũ, vel excommunicationẽ, vel non esse absolutũ ob indispositionem. Imò Confessorẽ qui dicat absolutè, Ego Petrum non absolvi, frangere sigillum dicit *Dian. p. 5. t. 11. R. 42 ex Suar. & Galia 9. 2.* Etiam peccata complicitis, sive prudenter sive imprudenter detecti, *Suar. Vsq. &c. commun. apud Dian. p. 3. t. 4. R. 121.* An verò liceat interrogare de complice, ad ejus correctionem faciendam, illamq; ex licentia pœnitentis facere affirmat *Suar. & Fagund.* contra *Bon. Loream. Nugnum, & alios Thomistas, v. Dian. p. 3. t. 4. R. 113. Card. de Lugo d. 16. n. 426.* ubi docet, posse aliquando pœnitentem à Confessario obligari, & cogi ad manifestandum complicem extra confessionem. 3. Pœnitentia imposta si gravis sit, hoc est; quæ consuevit injungi pro mortali (qualis nunc esset, ait *Dian. p. 5. t. 11. R. 31. Corona B. V. non verò Miserere*) *Avers. 18. f. 6.* 4. Peccatorum circumstantiæ, quas taceri pœnitentis interest, etsi dictæ sint post absolutionẽ, v. g. si spiritus sacros Ordines suscepit, si nobilitatẽ jactaverit, &c. Bona verò pœnitentis, & cætera imperinentia, quæ per accidẽs interponuntur, nec odiũ Sacramento pariunt, v. g. propositum religionis vel matrimonii, sæpè quidem (si nimirum pœnitens ea tecta velit) sub obligationem secreti naturalis

naturalis, non tamen sacramentalis, cadunt. Ex-
cipit *Tann. & Con.* nisi pœnitens, talia dixerit in
ordine ad explicanda peccata; tunc enim sigillo
sacramentali claudi tenent, cum *Dian. p. 5. s. 11.*
R. 5. Idem de virtutibus & vitiis affirmat *Gran.*
contra *Regin. & Mald.* apud *Dian. l. c. R. 30.* de de-
fectibus naturalibus (v.g. illegitimè natum esse)
& de vitiis occultis corporis, *Con. Hurt. & Kall.*
contra *Gran. Mald. &c.* quia ea sub sigillum cade-
re absolute ajunt apud *Dian. l. c. R. 29.* Item de iis,
quæ alios concernunt, & tamen peccata non
sunt: *Mald. & Dian. l. c. R. 38.* Deniq; de scrupulis
(contra *Con. & Gran.* qui eos sigillo clausi abso-
lute affirmant, & contra *Marchant.* qui absolute
negat) idem tenet *C. Lugo,* nimirum si pœnitens
scrupulositatem confiteatur, aut ad declaranda
peccata vel conscientiam afferat, ait cadere sub
sigillum, quia est in obliquo saltem materia con-
fessionis. Secus, si non cognoscatur ex pœnitenti-
æ relatione, sed videatur, & percipiatur, v.g. ex
modo confitendi. Idem dicit de aliis defectibus
naturalibus v.g. quod sit blæsus, rudis, hebetis in-
genii &c. Et sic excusat Confessariû, qui de pœ-
nitente dixit, quod impertinentiis & næniis ca-
puit sibi frangat. *vid. d. 23. sect. 3. n. 60. Gran.* tam è
id improbat & *Con.* apud *Dian. p. 5. s. 11. R. 50.* ait
esse periculosum, & posse facile frangi sigillum
indirectè. Denique *Tamb. in app. c. 3.* doctrinæ isti-
ne quidem ut probabili acquiescit, atque eam à
Dian. l. c. immeritò vocari communem, cû *Gran.*
Hure. Palau, Buny, &c. refragentur, aliterque li-
mitans ipse ait: si isti defectus, v.g. esse blæsum,
eudem,

idem, scrupulosum, &c. sint passim noti, non
 cadere sub sigillum; secus, si sint ignoti: quia
 confessio immunis esse debet ab omni odio.
 Resp. II Ad sigillum tenentur omnes, ad quos
 quomodocunque notitia sacramentalis confes-
 sionis pervenit: qualis est. 1. Confessarius qui si
 se auditis in confessione rogetur, potest negare,
 etiam si opus est, cum juramento, subintelligendo,
 quod possit dicere, vel potius (ut dicit *C. Lugo d.*
23) quod sciat scientia utili, ad respondendum
 interroganti extra confessionem (excipit *Hen-*
ricus, & Granad cum *Dian. p. 5. t. 11. R. 43.* nisi ex
 illa negatione sequeretur confessionem non fuisse
 integram: v. g. si de publica meretrice rogare-
 tur, an non esset confessam fornicationem: tunc e-
 nim declinando directam responsionem dicen-
 dum esse; illam confessam esse peccata sua, & se-
 tumendum officio suo.) Imo si peccatum suum sal-
 vo sigillo non possit confiteri, debet omittere,
 quia sigillum strictius obligat, quam integritas
 confessionis. 2. Superior cui se sistit absolutus à
 reservato, vel à quo petitur licentia absolvendi à
 reservato. *Suar. C. Lugo, &c. contra, Henr. Vasq.*
Con. & Palaum, qui secreto tantum naturali ten-
 eri volunt. 3. Interpres. 4. Qui furtivè, vel casu a-
 liquid audit, licet inculpate. 5. Omnes, quibus a-
 liquid sacrilegè revelatum est: unde de hoc nec
 inter se colloqui possunt. 6. Laicus, qui pro Sacer-
 dote est habitus. 7. Doctor, vel alius, qui cum ve-
 nia poenitentis consulitur, ut habet communior
 sententia, contra *Vasq. v. Dian. part. 2. tr. 15. R. 15.*
 8. Qui alterius rudis confessionem scripsit. 9. Qui
 scri-

Scriptam invenit ac legit, ut docet *Rodrig. Fag. Mald. &c.* apud *Dian p 3 tr. 4. R. 11 2. & p. 5. l. 11. R. 27* contra *Suar. Bon. l. & Laym.* quorum sententia probabilis. Juxta quam, etsi talis teneatur secreto naturali, peccetq; mortaliter, si gravia ac diffamantia vulget: secus tamen, si sciens levia tantum esse, ea legat ex curiositate. Unde consequenter in casu gravissimæ necessitatis, talē confessionem scriptam liceret revelare, (excipit *de Lugo*, nisi tamen per scripturam voluerit confiteri ut mutus, vel petere facultatem absolvendi à casu reservato. *v. d. 2 3. n. 48.*) 10. Etiam secundum aliquos, ipse pœnitens. Verum probabilius est, eum tantū teneri secreto naturali, ratione materiæ, si ea id requirat, tacere audita à confessario, *v. Lay. Dian p. 5. t. 11. R. 8.* Unde resō. *ves.*

I. Extra confessionem, cum licentia pœnitentis, potest agi de auditis in confessione, sive cum ipso, sive cum quocunque alio, etsi periculosum sit. *D. Thom. Suar. Præp. Tann. &c.* Circa quam licentiam requiritur 1. ut sit formalis & expressa; nam præsumpta, tacita, interpretativa, virtualis, (etiam in bonum ipsiusmet pœnitentis) non sufficit. *Fagund. p. 2 l. 6. Tan Mald. & ceteri DD. commun.* 2. Ut sit libera ac spontanea, non vi, injuria, dolo, vel per preces importunas extorta, vel etiam per metum reverentialem ipsius Confessarii obtenta. *Henriq. Fagund. l. c. Dian p. 5. t. 11. R. 10 & 24.* 3. Non revocata: nam pœnitentem pro libitu, etiam sine causa, eam revocare semper posse, docet *Fag. & Dian l. c.* 4. Non opus esse ut habeatur in scripto.

10. *Suar. Fagund. ll. cc.* Imò si dubium sit, an Confessor cum licentia locutus fuerit, Sacerdoti potius quàm pœnitenti credendum, ex *Graff. & Henrig.* affirmat *Dian. l. c. R. 4.* vel etiam quam hæredibus: v. g. si ex licentia defuncti revelet resolutionē ab iis faciendam. *Tann. & Malder.* qui tamen monet, eo casu non esse dicendū, eam deberi ex delicto, sed solū, quod talib⁹ tantū dari voluerit: satiusq; suaderi moribundis, ut talia secreto codicillo hæredibus injungant, v. *Dia. l. c. R. 32. 5.* Perinde esse siue ea licentia detur verbo, siue facto quod quidē æquivalet expressæ confessioni, v. g. si pœnitens extra confessionē incipiat loqui cū Confessario de delictis in confessione: tunc enim posse hunc prosequi docet *Aver. l. 9. s. 7. Tamb. in append. c. 1 ex Bonac.*

II. Frangitur sigillum, si cum pœnitente, extra confessionem, sine ejus venia, agas de auditis in confessione, aut ea te scire ostendas. Quod veniunt putat *Sanch.* contra *Suar. & Laym.* etiamsi cum eo tractare velles de essentiali errore in ea commissio, quem illi significare, sine ejus venia non licere, docet *Regin. Fagund. Bonac. & alii* contra *Filliu, Turian. & c.* apud *Dian. p. 3. t. 4. R. 17.* Dixi, extra, quia intra confessionem potest fieri mentio præcedentiū, ut patet ex praxi confessionariorum, qui ob recidivam arguunt & absolutionem aliquando negant. Ita *Henry. Prap. Gran. Mald. & c.* apud *Dia. p. 5. t. 11. R. 20* ubi ipse cum *Fagund.* negat id licere sine expressa licentia pœnitentis, nisi de iis, quæ iterum confitentur, vel saltem tangit. v. *Dia. l. c. & p. 2. tr. 1. miss. p. 12. & p. 9. tr. 11. R. 13.*

III. Fra-

III. Frangit sigillum, qui dicit se in tali monasterio audivisse grave peccatum, tametsi non nominet personam: *Dian. p. 5. t. 11. R. 35.* & alii 3. cum *Malder.* Additq; graviter peccare eum, qui dicit in hoc vel isto Ordine Religioso hoc vel istud peccatū fuisse admittum, quod ex sola confessione novit, imò nec de civitate vel certo loco, quo quis confessiones audivit, licere dicere, quod gravia fiant, vel talia & talia peccata committi soleant (nisi id aliunde constet) docet *Hurr. Kell.* & *Mald.* apud *Dian. l. c. R. 35.* quia potest redundare in gravamē & infamiam ipsi^o communitatis, & fortè etiam civium in particulari, quando civitas non est ampla, & pœnitentes suspecti, atq; ad eò confessio hæret illis odiosa, v. *Dian. l. c. R. 36.* ubi cum *Malder.* docet, Confessarium, qui paucos habet pœnitentes sibi subditos, (v. g. Moniales uni^o monasterii) scandalum dare, si coram illis concionetur de vitis auditis in confessione: quia confessæ facillè suffunduntur pudore.

IV. Notitiâ in sola confessione acceptâ, nullo casu uti licet, si periculū sit revelationis, saltè indirectæ. Verū si nullum sit periculum, ut vel pœnitens, vel usus scientiæ innotescat, etsi probabile sit, licere uti ad alterius gubernationem, v. g. negando suffragium ei, quem ex sola confessione scit indignū esse, vel claudendo ostium, per quod quis noctu ingreditur ad peccandum: item cognita prodicione futura, monendo de diligenti custodia, impediendo clam matrimonium, quando scitur impedimentum, ut docet *Vasq. Henric. Navar. &c.* Contrarium tamen verius videtur,

quod docet *Fumus, Sanch. Cōn. Laym. Dian. p. 4. R. 76. & p. 5. t. 11. R. 3.* & alii, quia hæc doctrina posset pœnitentem abstergere à confessione Et eundem superioribus religionum talis gubernandi modus prohibitus est, Anno 1594. cum in Societate Jesu jam ante idem statutum esset, prohibereturq; contrarium docere, *v. Dian. p. 4. t. 4. R. 202.* Contra verò ad sui ipsius gubernationem licere in tali casu eâ scientiâ uti, videri probabilius, v.g. abstinendo à calice, in quo scitur esse venenum, delectando à silva, in qua paratam sibi mortem sciat, ut inius latronis confessione, docet *Sylv. Henriq. Cōn. Laym. hic c. 15.* contra *Suar. Dian. p. 5. t. 11. R. 45.* Excipit *C. Lugo*, nisi actio, vel omissio Confessionis inducat notitiam peccati, vel damnum affectu confitenti, contra *Cōn. di. 9. dub. 4. & c.* qui putat licere, etsi inde mors pœnitenti immineret à locis inferenda, *v. l. c. num. 108.*

V. Deniq; facere aliquid ex quo soli pœnitenti manifestare possit, id fieri ex notitia confessionis, esse contra sigillum, negat *D. Thom. Bon. Sot. Vasq. & c.* affirmat *Sylv. Valent. Cōn. Dian. p. 3. t. 4. R. 46.* Idem confirmat *Fagund. Gran. Lugo & Avers. q. 18. s. 8.* si tale sit, quod pœnitenti ruborem, vel molestiam afferat, v.g. si vultum ei austeriorem ostenderet, vel eum declinaret; secus si ei sit gratū, vel saltem confessionem odiosam, aut difficiliorē non reddat; v.g. si audisset eum ad indignationem, aut odium provocatum, vel in tentationem incidisse ex certo facto; vel dicto ipsius Confessarii, indeq; ipse à talibus factis, vel dictis abstinere, &c.

Hh

DU-

DUBIUM II.

Quale sit præceptum, & qua obligatio confessionis?

Resp. Præceptum confitendi, tum Divinum, tum Ecclesiasticum, sub mortali obligat omnes, ac solos baptizatos, qui habent mortale: illud in articulo mortis: hoc verò postquam ad annos discretionis pervenerint, & simul, ut confiteantur proprio Sacerdoti vel alteri, cum ejus venia, semel in anno, computando ab una confessione ad aliam, ut quidam docent, vel ab initio Januarii, ad finem Decembris, ut habet communior, vel denique à paschate ad Pascha, ut consuetudo ferè obviatur, propter communionem, *Suar. d. 35. §. 2. Vasq. q. 90. d. 2. Card. de Lugo, d. 15. sess. 3. 4. 6. & 7. Cón. d. 5. d. 6.* Unde resolves.

I. Tenentur hoc præcepto. 1. Heretici & Apostatae, pueri doli capaces, saltem post septennium. *vid. Dian. p. 4. tr. 3. Res. 52. Card. de Lugo, h. c. §. 2. 144. & 149.* 2. Ingrediens periculosam navigationem, vel conflictum. 3. Mulier tenera primiparicula, vel quæ solet habere partus difficiles. 4. Reus morti adjudicatus. 5. Qui signa habet mortis naturalis.

II. Improbabile est, quod docet *Sa. V. Confessio*, Ecclesiam non obligare ante pubertatem, cum anni discretionis citius attingantur, & cõstet mortaliter peccari posse sub annum nonum, vel decimum, imò ante. Unde si talis puer, crasso saltem

modo videatur cognoscere, Deum per hoc vel illud offendere, ostendatque dolorem, & propositum, ut præcipua fidei mysteria cognoscat, debet absolvi: secus tamen, si non notetur sufficiens usus rationis, si verò dubiū sit, potest, (imò in articulo mortis debet) absolvi sub conditione, v. *Lay. lib. 3. c. 6. s. Dia. p. 4. t. 4. R. 53. & Card. de Lug. l. c. & d. 17. n. 22.* ubi docet, etiam extra articulum mortis, obligationem præcepti, talē esse sub conditione absolvendum, ne gratia sacramentali privetur,

III. Non obligatur, qui tantum habet venialia, nisi consuetudo habeat, & cogit etiam quisque possit, ut in paschate saltem se sistat Pastori, ut cum reliquis eum ad communionem admittat, sed quod Pastor tenetur, si alter dicat, se mortalis culpæ non esse conscium. *Suar. d. 36. l. c. & c. communiter.*

IV. Probabile est, eum, qui uno anno, sive cum, sive sine culpa sua, non satisfecit præcepto, teneri adhuc quamprimum potest, anno sequente: quia terminus non apponitur ad finiendam, sed ad nondiffereendam obligationem. Ac proinde talem toties peccare mortaliter, quoties oblatam occasionem negligit; docet *Bon. d. 5. q. 5. s. 2. Suar. Vasq. Card. de Lugo, l. c. num. 177. contra Sylv. Valent. Lay. Dia. & c.* qui dicunt perseverare in uno eodemque peccato.

V. Satisfaciunt ii, qui confitentur Mendicantibus, etiam in paschate; quia hi habent facultatem à Sacerdote propriissimo omnium fidelium, & Pastore Pastorum. Ita *communiter omnes contra Glossatorem, & Auctorem Parochiani obedientis, contra*

tra quos vide in *Responsis Francisci Fontani editis Vienna Austria, Anno 1634.* allegatam auctoritatem duorum Conciliorum Generalium, Viennensis & Tridentini, 20. Pontificum, 50. Doctorum, & præter totius orbis consensum, multorum quoque Parochorum, testantium, eos esse optimos Parochianos, qui Regulares adeunt, & ab iis instituantur, v. *supra l. 3. t. 5. ca. 1. dub. 3.* Item *Nav. Azor. Faugund. Trull. l. 3. c. 4. d. 2. n. 6. Dia. p. 8. t. 1. R. 88.*

VI. Non obligatur ante finem anni, qui habens mortale, timet ne illud obliviscatur, *Côn. Henric. Card. de Lugo, d. 14. num. 41. & alii, contra Medam. &c.* Si tamen prævideret, se non habiturum occasionem confitendi deinceps toto hoc anno, deberet prævenire, etiam in medio anni. *Card. de Lugo, disp. 15. s. 6. n. 182.*

VII. Non satisfit præcepto Ecclesiæ, per confessionem invalidam, ut docet *Suar. d. 36. §. 7. Filluc. Laym. Card. de Lugo, d. 11. s. 6. §. 5.* Nec per confessionem venialium, ut docet *Dian. p. 4. tr. 4. Resol. 206. ex Hurt. & Mercero.*

VIII. Excusantur ab hoc præcepto, 1. qui physice non possunt: v. g. quibus deest Confessarius. 2. qui moraliter non possunt: v. g. qui prudenter timeant revelationem sigilli, vel qui non possunt sine notabili incommodo vitæ, fortunarum, &c. *Côn. Tamb. c. 4. §. 3.*

TRACTATUS V.

De Extrema Unctione & Ordine.

CAPUT I.

Quid sit Extrema Unctio, & quæ circa
eam observanda?

Resp. I. Est Sacramentum à Christo institutum, ad ægroto periclitanti de vita conferendam salutem animæ, vel etiam corporis, per unctiōnem olei benedicti, & orationem Sacerdotis. *S. Thom. in 4. dist. 23. q. 1. a. 1.* Unde resolves.

I. Materia ejus remota, est oleum benedictum, quod in pyxide chrisimali signatur litera I. (in cuius defectu non licet uti chrisimate; si tamen usus sit, nihil repetendum esse, docet *Laym. lib. 5. t. 8. c. 2. num. 3.*) idq; renovandum est quotannis in Cœna Domini, veteri exusto: si tamen novum haberi non possit, licet uti antiquo, *Lay. l. c. & si hoc non sufficiat, aliud consecratum, vel in necessitate non consecratum, (in minore tamen quantitate, quàm vetus est) addere. Etsi *Dian p. 6. t. 6. R. 44. ex Less. & aliis 4.* dicat contrarium habere praxin Ecclesiæ, ut scilicet paulatim & per vices (si ita requirat necessitas propter copiam infirmorum) longè etiam major quantitas addatur, quàm ab Episcopo fuerit consecrata initio, *Bon. d. 7. q. 1. n. 8. ex Possentino.**

Hh 3

II. Ma-

II. Materia proxima, est unctio certarum partium corporis, ac saltem quinque sensuum; vel si mutilati sint, vicinarum partium, facta à Sacerdote; non simpliciter necessario contactu immediato manus, nam peste grassante uti virga oblonga oleo tincta, quam postea comburat, Sylv. *Chapeavill. Dian. v. Dian. p. 3. t. 4. Resol. 164.* Quidam etiam Doctores putant, unam tantum unctiōnem esse de essentia Sacramenti, ideoque in periculo pestis, & simili necessitate, sufficere unum tantum organum magis obvium, vel potius caput, quod in eo sensus maximè vigeant, ungere, dicendo: *Per istam, &c. quicquid deliquisti per visum, auditum, gustum, odoratum, tactum, &c.* Et quidem pro hac sententia citantur varia Pastoralia, Agenda, & Doctor. *Lovan. Sylvius in 3. parti. q. 32. art. 2. Laym. lib. 5. tr. 8. ca. 3.* qui eam non omninò improbabilem, *Tan. & Marchant. in Hortu Pastorum*, qui omninò probabilem, & in praxi usitatam. *Dian. part. 3. t. 4. Resol. 168.* qui in praxi usitatam dicit, citansque pro ea, *p. 8. t. 1. R. 21. Gran. de mic. Aversam.* affirmat Pontificem id posse permittere, & deniq; *Escob.* (citans *Becanum c. 25. q. 7. n. 6.*) & *Barbosa in Tridentin. sess. 14. cap. 1.* id permittit. Verum cum alii Doctores communiter repugnent, tutius saltem erit (quod suadet *Laym. & Dian. l. cc.*) eo casu unum oculum, aurem, manum, narem, & os velociter sine crucis forma ungere, dicendo unicum formam, complectentem reliquas. Illud verò certius est, pedes aut renes ungeri, non esse essentiale, imò quoad renes, non est decens, præsertim in foeminis; & viris religio-

lis, ideoque omitti solet, *Henriq. Sa. Tolet. Suar. Bellarm. cap. 10. in fine.*

III. De essentia hujus Sacramenti est, 1. ut organa s. sensuum, quæ inunguntur, nominentur. *Palau. l. 4. tr. 26. Aversa s. 4. & c. communiter.* Licet *Dian. p. 8. t. 7 R. 56. ex Regim.* contrarium censent probabile; imò ad valorem sufficere, si inter unguendum omnes sensus dicas: *Per istas sanctas unctiões indulgeat tibi.* 2. Verba illa: *Per hanc sanctam unctionem,* et si *Palau. l. 4.* dicat valere, si tantum omittas *et sanctam.* 3. Verba deprecativa: *Indulgeat tibi Deus.* Hinc formam imperativam, v.g. *Per hanc, & c. remittatur tibi, quicquid, & c.* non valere dicit *Palau. l. c. Dian. loc. c.*

IV. Hoc Sacramentum tantum dandum est morti propinquis, ex morbo, vulnere, partu, vel senectute; quia hi soli sunt infirmi. Quod si morbo liberati rursus periclitentur, iterandum est; & quidem in diurnis morbis, quoties erit periculum novum; neq; expectandum, (sub gravi culpa, *Quintan. t. 5. s. 9.*) donec sensibus careant, vel omnino sint desperati. In dubio verò de vita, detur sub conditione, *Laym. l. c. ex S. Th. Sylv. Suar. d. 40.*

V. Si conferatur infirmo communi morbo, sive non graviter vel periculosè laboranti, non est validum, *Suar. Palau. Gran. Amic. & c. comm.* Ac licet *Less. Wigors & Quint.* contrarium putent probabile; concedunt tamen sic inunctum iterum inungendum esse (etiam in eodem morbo) quando periculosè laborare cœperit, ob mutatum statum infirmitatis; additq; *Quint.* mortaliter peccatum fuisse, v. *Quint. t. 5. s. 7. Dian. p. 9. t. 6. R. 45.*

VI. Ad Sacramentum hoc cum fructu recipiendum in eo, qui rationis est compos, & conficius peccati mortalis (si non confiteatur) requiritur contritio saltem existimata; neq; sufficit attritio, *Bon. d. 7. q. un. p. 5. n. 2. ex Reg. s. 28. c. ult. n. 73.* Ordinariè autem, nisi obstet causa rationabilis, (v.g. si ob vomitum communicare non possit) premitenda est confessio & communicatio, ob Ecclesiæ consuetudinem; quæunctionem tanquam minus necessariam ad salutem, proponit, v. *Bon. l. c. n. 13.* Licet autem per se loquendo confessio non necessariò præmittatur, cum per contritionem se disponere possit; per accidens tamen requiri potest, v.g. si post vitricum peccasset mortaliter, & timeretur post unctionem defuturum tempus confessioni; tunc enim prius audiendus & absolendus esset; quia sacramenta magis necessaria tali casu prius sumenda sunt, *Fil. Barb. Dian. p. 5. t. 3. R. 92.*

VII. Pueris habentibus sufficientem rationis usum ad peccandum, tamen si sacram Eucharistiam non recipiant, non rectè negatur extrema Unctio, cum inde nonnunquam salus ipsorum dependere possit, *Sua. 3 p. 10. 3. d. 70 s. 1. Graf. Angl. Zamb. apud Lay. l. 5. t. 8. c. 4. n. 2.* qui Parochos quorundam locorum excusat per consuetudinem toleratam ab Episcopis, si dent pueris ante annum 14. vel 15. excepto casu necessitatis, quo puer, quem rationis usum consecutum esse constet, aliud Sacramentum ante mortem suscipere possit, v. *Chapeauvill. c. 3. p. 17.* Ac licet Parochus in confessione cognoverit, puerum nunquam actualiter peccasse, debere tamen illum inungere, contra *Nugn. & Sanc. doct.*

Suar. Reg. in. Fill. Cón. &c. cum *Dian. p. 3. l. 4. R. 181.*
 Si verò dubium sit, an puer usum rationis habeat,
 unguendus est sub conditione, *Dian. p. 5. t. 3. R. 85. &*
Sanch. Samb. & Lugo.

VIII. Minister, est solus Sacerdos proprius, sive
 Pastor; sine cuius venia, si extra necessitatem alius
 det, validum quidem est, sed graviter peccat. *Syl. v.*
Sac. Cón. d. 9. n. 28. & religiosus incurrit excom-
 municationem Papalem, *Suar. Reg. in. l. 18. n. 40.*
 Possè tamen Regulares hoc Sacramentum (uti &
 viaticum) in articulo mortis suis familiaribus mi-
 nistrare, docet *Dian. p. 5. t. 3. R. 51. ex Marchino, &c.*
 In necessitate verò, ut si Pastor absit, vel dare no-
 lit, nec superior possit adiri pro petenda licentia,
 licetè ministrat quivis non excommunicatus, aut
 suspensus; (etiam Regularis, ut contra *Gavan. do-*
ct. Prap. of. Henr. Fern. Gra. Dian. p. 5. t. 3. R. 82.) cen-
 setur enim tunc Papa dare licentiam. *Laym. Reg. in.*
Suar. &c. l. c. Dian. R. 176.

IX. Sufficit Sacerdos sine ministro in necessita-
 te, nec in ea foemina adhibenda est, quod si tamen
 fiat, veniale esse docet *Quint. t. 5. f. 6.* In ea possit
 etiam unus unam, alius aliam partem inungere,
 pronunciando tamen formam illi unctiõni respõ-
 dentem, *Bon. l. c. &c. comm.* Non tamen potest u-
 nus inungere aliquem sensum, & alius formam
 pronuciare: neque unus unum oculum, alter al-
 terum. *v. Dian. p. 9. t. 7. R. 56.* Quòd si Sacerdos
 non possit progredi, supplenda erunt per alium,
 quæ restant, *Tan. Prap. Merat.* qui apud *Dian. p. 5.*
t. 3. R. 87. notat, licere etiam alteri unctiõnes ab
 initio repetere, perinde ac si prior nullam earum
 inchoasset.

H h 5

X. Et si

X. Et si in administratione huius Sacramenti servanda sint omnia præscripta in Rituali, Agenda vel Manuali; mortale tamen non esse, administrare in necessitate sine superpelliceo vel stola, docet *Quint. & Leand* conceditq; *Amicus Et Dian. p. 8. t. 1. R. 79.* id excusat ab omni peccato, si infirmus non sit capax alterius Sacramenti, & ista haberi non possint, contra *Suar. Regin. &c.* Imò etiam extra necessitatem non esse mortale. 1. Omittere Psalmos pœnitentiales, Litanias, & ceteras pœces, docet *Pala. & Gran.* Dico, extra: quia in necessitate gravi, v. g. tempore pestis, vel morte imminente, statim ungendus est sine præmissis orationibus; quæ tamen postea supplendæ sunt, si supervivat infirmus. *Bon. d. 7. p. 6. n. 8.* 2. Deferre ad ægrum, vel administrare sine lumine. *Leand. citans Possev. Quint. t. 5. f. 13. Barbof. de offic. Parochi c. 22.* 3: Si solus sine ministro administret: imò hoc in necessitate permittunt. *Tolet. Sa. &c. v. Dian. p. 9. t. 6. R. 36.* 4. Si ungat aliter quàm in formam crucis. *Suar. Bec. Laym. v. Dian. p. 3. t. 4. R. 178.*

XI. Pastor ratione officii, tenetur sub mortali, dare iis, qui petunt, nisi iusta causa excuset: etiam tempore pestis, modo possit absq; periculo vitæ; cum eo enim non teneri, docet *Tann. Dian. p. 5. t. 3. R. 93.* Si peste infecti sint confessi, posse sine peccato omitti, absolutè docet idem *Dian. p. 3. t. 4. R. 174. p. 5. t. 3. R. 93. & 83. & p. 8. t. 1. R. 21. ex Villalæ, Tann. Amico, Franc. Lugo, &c. Suar. Fill. Cón. Bon. Laym. ll. cc.*

XII. Sacerdos curatus peccat mortaliter, si penitentē negligat inungere, vel differat cum probabi-

in periculo, ne sine unctione moriatur æger, (nisi
 ista causa excuset) quia in re gravi non præstat
 ad quod tenetur ex iustitia. Alius verò sacerdos,
 si absente Parocho licitè & facilè possit; tenetur ex
 charitate, sed sub veniali tantum: nisi tamen egro-
 tus valdè indigeret, v. gr. si alioqui sine omnibus
 sacramentis esset moriturus, quòd aliud nullū su-
 scipere possit: tunc enim quidam graviozem obli-
 gationem agnoscere videntur, v. *Dian. p. 3. l. 4. R.*
170. Laym. l. 5. t. 2. c. 7. n. 3.

XIII. Parocho vesperi timentis ne noctu voce-
 tur ad ægrum, non licet retinere domi sacrum o-
 leum, ut vocatus possit venire expeditius. Licet
 venialem culpam in eo tantum agnoscat, *Barbos.*
de Par. c. 22. ex Poss. item Quint. t. 5. f. 10. ubi tamen
 à mortali non audeat excusare eum, qui semper
 domi retineret.

XIV. Decens est, ut stuppa comburatur: quæ ad
 singulas unctiones nova adhibenda est, nisi aliud
 habeatur in Agenda, *Laym. l. c. Sa.*

Resp. II. Effectus ejus principalis est, roborare
 animam contra tentationes dæmonis in morte.
 Secundarius est, 1. Delere reliquias peccatorum.
 2. Tollere pœnas restantes. 3. Aliquando etiam
 sanitatem corporis conferre, si expediat. *S. Thom.*
Sylv. Suar. d. 41. f. 1. Unde resolves.

Hujus Sacramenti non sunt capaces, 1. Pueri,
 ante usum rationis; et si sufficiat ea ætas, quæ pos-
 sunt peccare, *Navar. Suar. l. c.* 2. Perpetuò amen-
 tes: aliis verò delirantibus, si ante petiverint, aut
 petituri fuissent, si cogitassent, aut ostenderint si-
 gnū doloris, dari potest & debet. *Sylv. Henr. Lay.*

Et si tales unctioni resistent, ligandos esse, vel fortiter tenendos ait *Zambr.* apud *Dian.* p. 5. t. 3. R. 84. qui cum *Barbof. de officio Parochi* c. 22. dicit esse necessarium, quando phreneticus non potest aliud Sacramentum suscipere.

2. Muri, surdi, & cœci à nativitate sunt capaces, atq; aded debent inungi propè organa sensuum, quibus carent: etsi exterius per illa non peccarint, potuerunt tamen peccare per interiores potentias, quibus illa respondent. *Possev. Nald. Prop. Dian.* p. 5. t. 6. R. 11.

3. Non suscipere hoc Sacramentum, per se loquendo, seclusoque scandalo, & contemptu, non est peccatum mortale, *Suar. Laym. Tan. Escob. Cr.* (multò minus peccant mortaliter domestici, si id non procurent.) Veniale tamen esse, docet *Chr. di.* 19. *dub.* 10. contra *Nugn. v. Dian.* p. 3. t. 4. R. 170. p. 8. t. 1. R. 58. & p. 5. t. 3. R. 97. ubi notat ex *Tan.* non censei contemnere, qui sciens prudens omittit tempore apto, & oblata commoditate. Contrarium tamen vult *Tolet.* præsertim si probabiliter deinceps non sit futura commoditas.

CAPUT II.

De Sacramento Ordinis.

DUBIUM I.

Quid Ordo, quotuplex, & quae ejus materia?

Resp. I. Ordo est Sacramentum, quo traditur, potestas circa Eucharistiam ritè administrandam. Ordines universim sunt septem, Ostiariatus, Lectoratus, Exorcistatus, Acoluthatus, Subdiaconatus, Diaconatus, & Sacerdotium. Quod rursus est duplex. Minus, & Majus, sive Episcopatus. Unde quidam octo numerant. Prima verò tonsura non est Ordo, nisi latè, sed tantum dispositio ad ordines, per quam quis fit Clericus, & capax Beneficii Ecclesiastici, ac privilegiorum Clericalium. Ex iis tres posteriores dicuntur Majores, sive sacri, ob annexum votum solenne castitatis, (etsi ordinatus per gravem metum, vel nimis blanditiis, & importunitate parentum, probabiliter eò non teneatur, nisi spontè ratificaverit, *Sanch. di. 29. Azor. Fill. lib. 10. c. 4. q. 3. Cón. n. 150. Bon de mat. q. 3. p. 9.*) reliqui Minores, quos cum *Vasq.* alii Sacramentum esse negant, alii cum *Bellarmin. Cón. Fill &c.* communius & probabilius affirmant. Et quidem unum, vel perfectione ac fine, vel unitate attributionis. *v. Fill. tr. 9. cap. 1. Bon. d. 8. q. 1.*

Hh 7

Resp.

Resp. II. Materia remota Ordinum, est ali-
quod instrumentum, traditum ordinandis, infi-
grum potestatis spiritualis. Proxima est ejus-
dem traditio & acceptio. Cujus contractum
physicum & immediatum, etsi non esse essentia-
lem aliqui probabiliter doceant cum *Sa. Henr. Regin. Laym. Dian. tr. 4 de sacrament. num. 183. & aliis*, quos citat: contrarium tamen commu-
nius est, ac tutius, ut altera saltem manu tan-
gatur; imò ex præcepto ad scrupulum vitandum;
utraque manu; & quidem omnia, v.g. calix cum
patena, hæc cum hostia, ut docet *Fill. v. Laym. l. 5. t. 9. c. 5. Bon. d. 8. q. 1. p. 3. vid. Dian. p. 8. t. 1. R. 40. & 42.*

Resp. III. Ostiarius ordinatur traditione clavi-
um Ecclesiæ; Lector libri lectionum; Exorcista
libri exorcismorum, Acolythus ampullarum va-
cuarum, vel saltem unius, & candelabri cum ce-
reo extincto, quia ejus est præparare lumen, vi-
num & Aquam ad Missam, Subdiaconus traditio-
ne calicis vacui cum vacua patena superposita,
quia illius est hæc ad Missam præparare; Diaco-
nus impositione manus, & traditione libri Evan-
geliorum, quia ejus est catechizare, cantare Evan-
gelium, & cum facultate Parochi prædicare, ba-
ptizare, Eucharistiam dare. *v. sup.* Sacerdos tradi-
tione calicis cum vino, & patenæ cum pane, addi-
ta forma, quâ datur potestas sacrificandi, deinde
impositione manus, addita alia forma, quâ datur
potestas remittendi aliis peccata, *v. Fill. t. 9. cap. 2. Regin. Bon. Dian. p. 3. t. 4. R. 186. 187. & 188. & p. 8. l. c.* Ex dictis resolves.

I. Potest Episcopus extra diœcesin suis subditis conferre primam tonsuram : quia non est ordo. *Bon. & alii. 4. cum Dian. p. 4. t. 4. R. 143. contra Sanchez. Barb. &c.*

II. Quando dubium occurrit, an Ordo sit verè collatus, v. g. quia materia fuit dubia, iterari potest & debet sub conditione. Quando verò sunt rationes utrimque probabiles pro nullitate & validitate, ait *Dian. p. 5. t. 3. R. 47. ex Gran* posse iterari sub conditione, imò debere, si sit Episcopalis vel Sacerdotalis: v. g. si Sacerdos vel Episcopus non tetigisset vasa sacra, aut illud instrumentum, in cuius porrectione imprimitur character. Excipit tamen Sacerdotem, qui immediatè tetigit patenam, sed non hostiam. Eum verò, qui non tetigit calicem & patenam, dum forma proferebatur, sed paulò post, posse quidem ad maiorem animi sui quietem sub conditione iterum ordinari, non tamen esse necessarium docet *C. Lugo Resp. mor. l. 1. n. 33.* Rectè autem notat *Dian. l. c.* etiamsi quis timeat ne invalidè ordinatus sit, aut non recordetur se tetigisse sacra vasa, aut non tetigisse imagnetur, non illico iterandum esse Ordinem; cum sola oblitio vel timor non sufficiat ad prudens ac rationabile dubium, vel probabilitatem.

Resp. III Episcopus non potest ordinare nisi subditos vel ratione originis (si scilicet in ejus diœcesi sint nati,) vel ratione domicilii, ex voluntate isthic perpetuo habitadi, vel ratione beneficii in sua diœcesi existentis, *Dia. p. 8. t. 2. R. 8. Laym. Præp. &c. comm.* Quocunq; autem horum modorum sint subditi, licitè eos ordinat, ut habetur in *c. cum nul-*

736 *Lib. VI. Tr. V. de Extr. Vncl. & Ord.*
nullus, de temp. ordin. in 6. & ex communi Henrig.
Less. l. 2. c. 34. d. 19 Unde resolves.

I. Qui in una dicecesi est natus, in altera habet
domicilium, in tertia beneficium, à quo vis trium
istorum Episcoporum potest Ordines, vel dimissio-
rias accipere. *Prap. q. 1 a. 14 Laym. l. 5. t. 9. c. 9. Dian.*
p. 8. t. 2. R. 8. & 9. ubi cum Aversa & aliis 3. contra
Barbos. dicit, etsi ab uno eorum acceperit Ordinem
unum, posse alterum ab alio accipere.

II. Potest quis ordinari ut originarius, ubi ipse
vel pater eius est natus, *Barb. Zerola Aversa,*
& alii 9. cum Dian. p. 8. t. 2. R. 12. Non tamen
potest ordinari ab Episcopo, in cuius dicecesi na-
tus est fortuitò; v. gr. quia mater ibi itineris
vel negotiorum causa degebat: quia non con-
trahit ibi civilitatem originis, sed ubi parentes
domicilium habent, ibi enim natus esse cen-
setur. *Sanch. & alii 8. cum Dian. p. 8. t. 2. R. 11. contra*
Hurtad.

III. Qui in diversis Episcopatibus habet duo
domicilia, in quibus æqualiter (etsi non mathema-
ticè) habitat, potest ab utriuslibet loci Episcopo
ordinari: quia utrique est subditus ratione domi-
cili, *Prap. l. c. Sanc. Aversa, &c. cum Dian. p. 8. t. 2.*
R. 14. ejus tamen filius ab illo tantum, in cuius dice-
cesi est natus. Quod si fortuitò extra utriusq; dice-
cesin sit natus, ab utrovis potest ordinari; quia u-
terque censetur ejus Episcopus originis, cum non
sit potior ratio de uno, quam alio. Prap. Dian. l. c.
Natus autem ex fornicatione, matris potius,
quàm patris domicilium sequitur. Prap. Dian. l. c.
R. 18.

IV.

IV. Qui plura habet in diversis dioccesibus beneficia, potest à quolibet illorum Episcoporum ordinari *Garc. Præp. l. c. 6. c. Dian. p. 3. t. 2. R. 25.*

V. Studiosi, qui in universitate habitant (etiam ultra decennium) animo redeundi in patriam, non contrahunt ibi domicilium, atq; ad eod ab eius loci Episcopo ordinari non possunt. Imò si iustitiam ducant uxorem, nec filii eorum: sicut enim is non dicitur Episcopus domicilii respectu patris; ita nec Episcopus originis respectu prolis, quæ nata fingitur in domicilio patris. *Dian. p. 8. t. 2. R. 15. § 17.*

DUBIUM II.

Quæ requirantur in ordinando?

Resp. I. Ad validam ordinationem requiritur, & sufficit, ut sit mas baptizatus. *S. Th. 3. p. q. 39. a. 2. Cón. d. 20. dub. 10. Vasq. Fill. t. 9. t. 4. q. 2.* Unde resolves,

I. Incapax ordinum est, & quidem jure divino, 2. Fœmina, *Vasq. Regin. Fill. l. c. 2. Hermaphroditus, in quo sexus fœmineus prævalet, Fill. loc. c. Quòd si autem in eo incipiat prævalere post ordinationem validam, non potest validè consecrare, vel absolvere, licet characterem sacramentalem retineat, C. Lugo, Resp. mor. l. 1. d. 31. 3. Non baptizatus. Ibid.*

II. Validè ordinantur, 1. Perpetuo amentes, cœci, muti, privati manibus, etsi jure naturali sint inhabiles, 2. Irregulares, etsi jure Ecclesiastico sint in-

inhabiles, maneatq; ab eorum usu suspensi; 3. Pu-
eri in cunis, qui tamen ad castitatem non tene-
buntur vi voti, nisi id ratificaverint. *Tol. Henric. A.*
707. l. 13 c. 14 Bon. l. c.

Resp. II. Ut Ordo licitè, & secundum jura Ec-
clesiæ ritè sumatur, aut non incuratur censura, re-
quiritur in recipiente, præter statum gratiæ. 1. Ut
non sit Neophytus, vel infamis, vel Hermaphro-
ditus, vel irregularis, suspensus, excommunicatus.
2. Animus clericandi. *Trident. sess. 23. c. 4. sine quo*
si primam tonsuram, vel Ordines minores acci-
piat, videtur peccare saltem venialiter (nisi iusta
causa excuset) quia fraus est levis, *v. supra l. 4. c. 1.*
2. d. 1. a. 3. Similiter venialis inconstancia videtur,
sine iusta causa statum Clericalem deserere. 3. Ut
sit confirmatus. *Trident. sess. 23. a. 3.* & quidem se-
cundum *Bon. d. 8. p. 5. n. 10.* sub mortali; secundum
Sotum. & Côm. sub veniali. 4. Literæ dimissoriae
(etiam pro prima tonsura) Episcopi proprii, sive
originis, sive beneficii, sive domicilii. *vid. Dian.*
p. 3. t. 4. Resol. 194. 5. Examen coram Episcopo,
de scientia necessaria ad usum cuiusque Ordinis,
nam *Trid. sess. 23. c. 4.* pro prima tonsura requiritur,
ut sciant fidei rudimenta: item legere & scribere:
& de quibus probabilis sit conjectura, quod Cle-
ricatum elegerint, non secularis iudicii fugendi
fraude, sed ut Deo fidelem cultum præstent. Pro
Minoribus, ut linguam latinam intelligant. Pro
Subdiaconatu & Diaconatu, cognitionem eorum
quæ ad istos Ordines spectant. Pro Sacerdote
tantam scientiam, ut populum docere possit ne-
cessaria ad salutem, & administrare sacramenta.

6. Titulus sustentationis, ut beneficii, vel patrimoni-
 monii, vel paupertatis, ut in regularibus, *Trid. s. 21.*
c. 2. Bon. 7. Ordo inter receptionem unius & alte-
 rius; cuius in versio, v. g. suscipere Diaconatum an-
 te Subdiaconatum, erit mortale; Episcopatus ante
 Sacerdotium, erit etiam invalidus. 8. Tempus, sic
 minores conferuntur quavis Dominica vel festo,
 & quidem tali, quod ex præcepto Ecclesiæ cele-
 bratur etiam in foro, ut *Sylv. Az. Barb. & c. comm.*
docent. Ac licet *Præpos. Fagund. Tann. Garvart.*
& c. putent sufficere quodvis festum duplex in
 Ecclesia, eamque sententiam *Dian. R. 5. t. 13. R. 47.*
 vocet tutam in praxi: eam tamen ex decreto
 Urbani VIII. rejectam esse monet *C. Lugo h. 1.*
Resp. mor. d. 43. Eisdem autem posse ex recepta E-
 piscoporū consuetudine, etiam feria VI. vespere
 ante Sabbathum, quo omnes Ordines jure con-
 ferri possunt, notat *Dian. p. 2. t. 16. R. 28. ex Henrig.*
Regin. & c. majores verò Sabbathis Quatuor tem-
 porum, & Dominicæ Passionis, ac Hebdoma-
 dæ Sanctæ. 9. Interstitia temporum. Sic majores
 non nisi post annum ab alterius susceptione con-
 ferri possunt, ex *Trident. sess. 23. c. 11. & 13. & 14.* in
 quo tamen Episcopus ob necessitatem, vel utili-
 tatem Ecclesiæ, potest dispensare. Eodem tamen
 die, non nisi de licentia Papæ, duo Ordines ma-
 jores possunt dari. Minores verò omnes, dispen-
 sante Episcopo, possunt dari eodem die; & si con-
 suetudo sit, simul cum Subdiaconatu, *Navar.*
c. 25, Henrig. l. 10. c. 11. Vasq. Suar. Sa. V. Ordo Lay.
l. 5. t. 9. s. 8. 10. Locus, scilicet pro solenni collati-
 one Ecclesiæ, pro privata, Sacellum. 11. Ætas, in
 qua

qua ordinariè Episcopus non potest dispensare, & sic pro prima tonsura & minoribus, requiritur salutem septennium completum, licèt *Quens. an. t. 6. f. 21.* contra *Sanch. &c.* putet sufficere inchoatum. Pro Acolyto annus 12 completus. *Fill. t. 9. c. 4. n. 28.* pro Subdiaconatu vigesimus secundus, pro Diaconatu vigesimus tertius, pro Sacerdotio vigesimus quatuor, omnes incepti, pro Episcopatu trigessimus completus. *v. Bon. d. 8. q. 1. Fill. tr. 9. ca. 4. Laym. l. 5. tr. 9. c. 6. & 7. Dian. p. 3. tr. 4. R. 192.* Si autem dubium sit, an quis ætatem requisitam habeat, v. g. pro Sacerdotio, an annum 25. ingressus sit, ordinari non potest. *Sanch. Laym. Bardi. d. 6. a. 11 p. 6. §. 2. v. supra l. 1. t. 1 c. 2. dub. 3.* Peccat autem tam ordinans, quàm ordinatus, si ordinetur, qui non habet qualitates requisitas.

Quæres Quæ sint officia ordinatorum?

Resp. I. Ostiarii est claves templi servare, aperire & claudere ejus januas; arcere eos, quibus non licet interesse sacris; campanas pulsare; quæ intra Ecclesiam sunt custodire; ei qui prædicat, aperire librum. 2. Lectoris munus est, legere in Ecclesia lectiones veteris & novi Testamenti; item docere catechumenos rudimenta fidei Christianæ. 3. Exorcistæ munus est, manus imponere supra vexatos à spiritibus immundis, ad illos adjuvandos & ejiciendos, item ad exorcizandos catechumenos. 4. Acolythi munus est præparare ampullas vini & aquæ ad sacrificium Missæ, & porrigere Subdiacono, ferre cereos ad idem sacrificium, & illi ministrare, unde & ceroferrarius dicitur. 5. Subdiaconi munus est, immediatè subordinari Diacono

ad sacrificium Missæ, calicem & patenam illi
radere, urceolum cum aqua præbere, aquam ad
lavandas manus infundere, Epistolam ex officio
& solemniter in Missa legere. 6. Diaconi munus
est, cantare solemniter Evangelium in Missa, mini-
strare immediatè Sacerdoti in omnibus, quæ per-
tinent ad Missæ sacrificium, vestire altaria, crucem
ferre, & deniq; ex commissione Sacerdotis prædi-
care & baptizare. 7. Presbyteri munus est offerre
Sacrificium Missæ, absolvere à peccatis, baptiza-
re, benedictiones aquæ & similes facere, populum
doctrina & exemplo pascere. *v. Hscob. Exam. 8. c.*
741.

TRACTATUS VI.

De Matrimonio.

CAPUT I.

De Sponsalibus.

DUBIUM I.

Quid sint Sponsalia?

Resp. Sunt promissio voluntaria, deliberata, &
mutua, signo sensibili expressa, futuri matri-
monii, inter personas jure habiles.

Dicitur I. *promissio*: quia propositum non suffi-
cit, cum nō inducat obligationem. Unde qui dice-
ret,

ret, *volote accipere, habere, aut ducere in uxorem*, non contraheret sponsalia, ut *Bon. q. 1. p. 1.* docet, ex alijs: quia hæc verba non promissionem, sed propositum promissionis tantum significant: nisi tamen ex circumstantiis aliud colligatur.

Dicitur II. *Voluntaria & deliberata*, scilicet deliberatione sufficiente ad peccatum mortale, cum sponsalia sub mortali obligent, *Dian. p. 3. l. 4. R. 273. ex Sanc. Pontio, &c.* etii *Bon. q. 1. p. 4. n. 4.* plus requirat. Unde regulariter non sunt valida ante septennium completum, ut docet *Côn. di. 21. n. 1. Sanch. l. 1. d. 16.* nisi malitia & prudentia suppleat ætatem, *Dia. t. 4. p. 3. R. 274. Pontius, &c.* (quod tamen quidam negant sufficere, cum jus determinaret ætatem) imò nec potest septennium, si de uirrationis sufficienti non constet; uti neque, si vi, dolo, errore, vel ignorantia circa substantiam, aut notabilem conditionem substantialem fiant, secundum *dicta de Voto & Contractibus.*

Dicitur III. *Mutua.* Unde si Titius promittat nuptias Cajæ, & hæc accipet sine repromissione, neuter obligatur, quia cum contractus sponsalium sit onerosus, & reciprocus, non potest claudicare; involvit enim conditionem, *si tu repromiseris.* Quod si tamen Titii promissio fuisset absoluta, ac gratuita, & acceptata à Caja, solus Titius obligaretur, non vi sponsalium, sed simplicis promissionis. Ita *Sanch. lib. 3. d. 3.* contra *Pontium*, apud *Dia. part. 3. tr. 4. Resol. 244.*

Dicitur IV. *Signo expressa*: quia contractus inter homines non fit nisi signo externo. Unde non sufficit ad sponsalia taciturnitas Cajæ, etiam cum con-

consensu interno in promissionem Matrimonii, quod Titius ei promittit. Si tamen pater, vel mater, pro filio, aut filia, aut Curator, pro eo, cuius curam habet, præsente & non contradicente (dummodo metus absit) contrahat, valida erunt; quia in hoc casu, jus accipit taciturnitatem, pro expressione consensus *Sanch. l. 1. d. 22. Dian. p. 3. tract. 4. R. 270* imò etiam si pro absente; saltem si is rescians id, expressè vel tacitè signo aliquo sufficienti ratificet. *Sanch. Pont. Dian. p. 3. t. 4. R. 271.* contra quos *Sor. & Henriq* ne hoc quidem requirunt, sed tantum ut rescians non contradicat. Quod *Com.* admittit, si per ipsos Tutores vel parentes iis proponatur, tunc enim si taceant, censeri consentire.

Dicitur *V. inter habiles*; id est, quæ & ætatem à iure præscriptam habent; & nullo impedimento prohibentur. *Vnde resolves.*

I. Quando verba, vel signa sunt dubia, in foro conscientia standum est intentione contrahentium, si de illa constet: in externo autem, communi intelligentia, & sensu verborum; ita tamen, ut potius inclinetur in favorem matrimonii, *v. Dian. p. 3. t. 4. R. 205. Bon. q. 1. p. 1.*

II. Verba de præsentibus, inter impuberes, apta ad Matrimonium, (cum hoc ex iure positivo sit nullum) habent vim sponsalium. Ratio est ex interpretativa intentione contrahentium: quia actus, quando non valent eo pacto, quo fiunt, valent meliorem modo, quo possunt; sponsalia autem virtute continentur in matrimonio. *Lay. l. c. n. 37.*

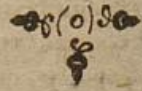
III.

III. Ad sponsalia non sufficit, 1. Si dicas, *non ducam aliam, quam te*: quia sunt verba merè negativa, & potes ducere nullam. *Bonac. q. 1. p. 7. num. 13.* 2. Dicere, *contraham tecum*, si Papa dispensaverit. *Barbos. & alii 10. cum Dian. p. 3. t. 4. R. 290.* contra *Sanch. Cón. & Pont.* ac proinde licitum est utrique contrahenti, ante & post impetratam à Pontifice dispensationem altero invito resiliire. Si tamen impensæ magnæ factæ sint causa dispensationis, eas tenebitur refundere resiliens. 3. Subarrhatio annuli, & missio munerum jocalium, nisi consuetudo patriæ aliud habeat. Ratio, quia potest fieri ex aliis causis. Quòd si tamen verba unius præcesserint, tunc immissio annuli, & verbum *recipio*, operatur sponsalia, vel etiam matrimonium, pro ratione promissionis, ut docet *Fil.* quia recipiendo sic anulum, tacitè consentit: itemque si habito inter amicos tractatu de matrimonio; sponsus misit arrhas, & munera jocalia, eaq; sponsa acceptavit, *Laym. l. 5. tr. 10. cap. 2.* IV. Sponsalia metu gravi contracta, licet juramento firmata, sunt invalida: quia juramentum metu extortum non firmat contractum, imò probabiliter nec obligat, adeoque relaxatione non indiget. *Sanch.*

Barb. Dian. p. 3. t. 4. R. 278. v. supra h.

3. t. 2. c. 2.

DUBIUM II.

Qua & quanta obligatio Sponsalium?

Resp. I. Obligant ad ineundum matrimonium, sub peccato mortali, si tamen terminus non sit præfixus, sufficere, si promittens impleat, quando à promissario requiretur, vel pro more regionis. Ratio prioris patet ex natura contractus onerosi, in re gravi. Ratio posterioris est, quia id est commune omni debito, *Sanch. l. 1 d. 1. Con. d. 22. dub. 1. apud Dian. p. 3. t. 4. R. 245.* Pontius tamen *ibid.* vult obligari statim post contractum. *Vnde resolves.*

I. Resiliens cogi potest ad matrimonium, etiam à Judice per censuras; quod tamen rarò expedit, ob periculum infelicis exitus.

II. Si Judex secundum allegata & probata cogat ad matrimonium, licet à parte rei revera coactio sit injusta, valet matrimonium, *Sanch. & M. Perez contra Texed. apud Dian. p. 9. t. 8. R. 26.*

III. Fornicatio sponsæ, est circumstantia in confessione exprimenda, quia mutat speciem, & constituit injustitiam: quæ in sponsa gravis, ideoque mortalis habetur, ut si quis rem alteri promissam notabiliter corrumpat; quod tamen sponsus non censetur facere fornicando, cum in viro fornicatio non tantum æstimetur, nisi aliud accedat, *Sanch. l. 1. d. 2. Con Fagund Fill. &c. pro* babiliter contra *Laym. Azor &c. v. Lugo d. 16 n. 176.*

II

IV. Qui

IV. Qui simulato animo promisit, per se loquendū, non obligatur ad nuptias, tamen si damnum creatū debeat refarcire. Dixi *per se*: quia si facta promissione puellam induxit ad copulam, tenetur illam ducere, *Bon. l. c. ap. 2. Ubi excipit, si puella longè inferioris conditionis, (v. g. quoad nobilitatem, vel divitias) tunc enim non tenetur ducere, (v. g. virum nobilem filiam agricolæ) præsertim si illa fuerit conscia disparis status, seu conditionis, eò quòd tum decipi potius voluerit, quàm decepta sit, unde nec teneri eo casu illam dotare. Secus tamen, si ipsa inæqualitatem status ignoravit, aut si ipse non fictè sed ex animo Matrimonium promiserit. Ita Bonac. q. 1. p. 3. num. 7. & seq. ex Vasq. Mol. d. 106. Sanch. lib. 1. d. 10. v. Less. l. 2. c. 10. d. 3. Laym. c. 1. num. 10. & Mart. Perez. d. 2. f. 3.*

V. Sponsalia posteriora contra priorem fidem inita, tamen si jurata sint, aut copula etiam accesserit, sunt invalida, *Sanch. & Villal.* contrarium tamen tenet *Con. & Pont.* cum *Dian. p. 3. t. 4. R. 210.* matrimonium tamen post sponsalia contractum cum altera, est validum, licet iniustum; *Bon. p. 5. & 7. Laym. c. 1. n. 5.*

VI. Liberi, qui parentibus insciis contraxerunt sponsalia, etiam cum iis, qui imparis sunt conditionis, v. g. ignobilis cum nobili, licet peccarint, tamen obligantur: nec à parentibus possunt impediri, quò minus servent fidem datam; *Laym. l. c. num. 12. ex S. Thom. &c. nisi scandalum magnum ex matrimonio timeretur. Dian. p. 9. t. 7. R. 71. ex Molin. Sanch. &c.*

VII. Re-

VII. Resiliens culpabiliter à sponsalibus perdit suas arrhas, & tenetur ad alterius partis reddendas, ac ad restitutionem; quanti ejus intererat talem contractum impleri.

Resp. II Ubi Tridentinum non est receptum, sponsalia jure antiquo transeunt in matrimonium, per quævis signa externa, maritali affectu exhibita, v. g. per copulam. Dico, ubi Trid. &c. quia ubi hoc receptum est, hæc signa non tenent, si sint clandestina; ideoque graviter in iis peccari potest. Vnde sequens Casus resolvitur.

Sponsis non licent tactus impudici, cum proximè disponant ad copulam, & pollutionem; et si liceant amplexus & oscula, in signum amoris. Sanch l. 9. d. 47. v. Dian p. 2 t. 17. R. 6. & t. 1. m. 6. R. 31. & p. 4. R. 131.

DUBIUM III.

Quomodo dissolvantur Sponsalia?

Resp. Dissolvuntur sequentibus casibus. I. Per matrimonium validum cum alia initum, Bon. p. 7.

II. Per mutuum consensum, sicut quivis contractus. Laym. c. 2. n. 8.

III. Si superveniat impedimentum dirimens matrimonium. Bon. p. 8. n. 5.

IV. Per atrox crimen alterius sponsi, solvuntur ex parte innocentis: quale censetur I. Fornicatio, sive spiritualis, ut hæresis, sive corporalis, tam sponsi, quàm sponsæ, post sponsalia, & sponsæ etiam ante illa, sed à sponso ignorata, licet

li a per

per vim facta. *Bon. p. 8.* Imò si sponsa permittat se tangi impudic ab alio per oscula & amplexus, potest sponsus resilire à sponsalibus; sed non vice versa: quia etsi sponsus id faciat, non est dedecus sponsæ, nec mutatio alicujus momenti. *Regin. Sanch. Dian. p. 3. t. 4. R. 283.* Limitat autem *Con. & Laym.* nisi talia oscula & tactus sint ita frequentes, ut indicent valdè propensum sponsi animum in alteram, ut merito timeri possit, ne sponsæ non sit fidem servaturus. Si autem uterque sponsus fornicetur post sponsalia, neutrum posse resilire docet *Palauus & Bon.* contra *Con. Regin. Sanch. Laym. Pont.* qui soli viro id eò casu permittunt, eò quod delicta sint impatiaria, & longè gravius damnum imminet ipsi propter incertitudinem prolis, *Dian. l. c. R. 284.* 2. Furtum grave, homicidium, &c. vel simile, quod grave damnum, vel infamiam pariat, *Bon. p. 8. n. 12.*

V. Si notabilis mutatio accidat, vel detegatur, quæ si à principio cognita fuisset, à sponsalibus deterruisset; qualis esset, v. g. 1. Inimicitia, vel odium grave inter sponsos. Quo refertur morum asperitas, vel sævitia, post sponsalia primum cognita: item justus timor, ne ex matrimonio scandala, & gravia odia nascantur inter parentes, vel consanguineos, *Laym. c. 1. n. 78. Bon. p. 8. n. 8. &c.* 2. Si alteruter incidat in lepram, paralytium, morbum Gallicum, &c. si graviter mutiletur, ut amissione oculi, nasi, vel aliter graviter deformetur, præsertim sponsa vel sponsus reddatur inte-

ptus ad officium exercendum, vel acquirendum officium, ad sustentationem familiæ necessarium, *Dian. p. 3. 2. 4. R. 85. ex Sanch. l. 1. d. 57. Con. d. 23. dub. 8. Lay. & Bon. ll. cc.* Non tamen tenetur sponte aperire tales defectus, qui reddant nuptias minus quidem appetibiles, non tamen perniciosas, præsertim si aliquam infamiam habeant adjunctam, (v. g. si sponsa vi, vel sponte fuisset corrupta) dummodo tamen contrarium positivè verbo factove non simulet, potestque interrogatus licitè dissimulare, & contrahere matrimonium. Si verò defectus sint perniciosi, v. g. morbus contagiosus, gravis infamia, sive personalis, sive generis aut familiæ, non licet (etiam si post sponsalia contracta in eos inciderit) contrahere cum eorum ignaro, nisi similes defectus ipse patiatur, *Con. Pont. Dian. p. 5. 2. 4. R. 28. ubi ex Con. & San. contra Pont. Navar. &c. inferret sponsam post sponsalia corruptam posse sponsura defectus istius oculi ignarum cogere ad standum sponsalibus, & contrahendum matrimonium.* 3. Si magna alterius debita detegantur, vel grave sit periculum fortunarum, famæ, morbi, paupertatis, &c. vel sponsus ad rem promissam afferre nequeat, vel denique si sponsus incipiat vagari cum incommodo sponte, *Bon. l. c.* Quod si autem defectu sponsæ detecto dubitet sponsus, an si eum ab initio cognovisset, contracturus fuisset, tum si defectus ille certetur gravis ac notabilis, præsumetur pro sponso, cui liberum erit resilere. *Sanc. Bon. Tan.*

ered. 2. 1. 1. d. 65. secus si defectus sit levis. Bar. l. 6. c. 11 p. 7.

VI. Si alter sine alterius licentia proficiatur in terram longinquam; quia censetur renunciate suo juri, *Laym. l. c. Bon. p. 6.*

VII. Si sint inita cum conditione, certo tempore contrahendi matrimonium, liberatur obligatione is, per quem non stetit, quod minus sit contractum *Lay. n. 16:*

VIII. Solvuntur, licet sint jurata, per suspensionem ordinis sacri, vel ingressum alterius in religionem, aut votum eam ingrediendi. *Laym. l. c. Bon. p. 5.* Nec obstat, si hic postea ad sacrum redeat, ut docet *Sanch. l. 1. d. 24.* licet *Prapost. Fill & alii* putent, talem ex parte sua prioribus sponsalibus teneri, uti etiam ad damna refarcenda sponsa, si quæ passa esset. Unde non potest ingredi religionem, si sponsam deflorasset, nec aliter quam per matrimonium posset refarcere damnum, *v. Dian. p. 3. c. 4 R. 207. Bon. l. c.*

IX. Probabile est, solvi etiam per votum simplex castitatis; ut docet *Suar. Azor. aliqui* cum hoc sit de meliore bono; etsi contrariū docent *Fill. Sanch. & alii*; eò quòd Deus non accipit promissionem rei alteri promissa, & in alterius præjudicium. Unde etiam in foro externo talis solet compelli, ut vel fidem seruet, vel iniret religionem. Interim post tale votū alteri parti datur jus sponsalia solvendi, eò quòd vovens relicerit, & censeatur juri suo renūciasse, *v. Bon. p. 1. n. 13.*

X Per matrimonium validum dissolvitur saltem quoad eum, qui non contraxit matrimonio;

him; quoad eum verò qui contraxit, non ex-
tingui obligationem, si alter expectet, sed su-
spendi, & matrimonio isto soluto teneri ad im-
plenda sponsalia priora, docet Pont contra Sanch.
qui vult omnino dissolvi, v. Dia. p. 3. t. 4. R. 209

XI. Si sponso nova superveniat hæreditas, ita
ut illi sponsa jam sit inæqualis, non habet ideo
ius resiliendi: quia non est deceptus in condi-
tione sponsæ, in qua nulla facta est mutatio. Idẽ
est de sponsa, si ipsi hæreditas nova superveniat,
Sanch. Con. Reg. Dian. p. 3. t. 4. R. 286.

Resp. II. In supradictis causis, quando manife-
stæ sunt, non requiritur autoritas Judicis ad dis-
solvenda sponsalia, alioqui requiritur. Quod si
sponsus cognito suo jure resiliendi, nihilomi-
nus carnaliter cognovit sponsam, censetur tacitè
suo juri renunciasse, & sponsalia ratificasse, Lay.
p. 2. n. 23.

CAPUT II.

De Matrimonio secundum se.

DUBIUM I.

Quid sit, quæ ejus materia, forma, &
minister?

Resp. Est Sacramentum inter baptizatos, quo
vir & mulier sibi mutuo legitime corpora
sua tradunt ad perpetuam vitæ societatem, usum
prolis suscipiendæ, & remedium concupiscen-
tiæ. Materia ex qua, & proxima, est mutuus con-
sensus,

sanctificatio) non contrarios, v.g. ad pacem inter regna; vel illustres familias componendam, vel splendorem familiæ conservandum. Ita contra *Sanch. & Sylvium* docent *Prap. Pont. Gaspar. Hurv. Dia. p. 3. t. 4. R. 219. Mart. Perez. d. 18. f. 7. n. 7.* ubi cum *Dian. lic.* etiam permittit, ob divitias nobilitatem.

V. Validè, sed illicitè, contrahitur cum intentione negandi debitum, vitandi prole, vel etiam non educandi, mœchandi, &c. nisi tamen talis intentio in pactum deducatur, id est, nisi adjiciatur tanquam conditio obligans ad aliquid contrarium essentiaë matrimonii. Unde invalidè contrahit, qui vinculum matrimonii vult tantùm durare per annum, vel reservat sibi potestatem ad ulterandi, vel non reddendi debitum debitè exigenti, *vid. Perez. l. 6. c. 11. cc.*

VI. Contrahentes ut non peccent, debent esse in gratia, etiam tunc, quando per procuratorem contrahunt; quia verum Sacramentum suscipiunt, licet dormiant. Secus est de procuratore, per quem contrahunt, uti & de sacerdote copulante; quia nec suscipit, nec administrat Sacramentum, sed tantùm ut testis assistit, *Card. de Lugo de sacram. d. 8. f. 9. n. 155.*

VII. Conjux habet potestatem in alterius corpus, sed non ad exercendam libidinem, generationi adversantem.

VIII. Requiritur consensus de præsentis, verbo, scripto aut nutibus expressus: sufficit tamen exprimere per alium, ut si parentes pro filiis contrahant, his tacentibus *vid. Dian. p. 3. t. 4. Resol.*

272. Sufficit etiam 2. si alterius consensui præcedenti, & non revocato, alterius accedat. Unde si quis coram Parocho non verè consenserit, satisfaciat consentiendo postea, v. *Dian. l. c. R. 192.*

Quæres. An sufficiat consensus conditionatus?

Resp. I Sufficit conditionatus, sub conditione de præterito, vel præsentis, stante conditione, quia tunc contractus non suspenditur.

Resp. II. Sufficit sub conditione necessaria de futuro, dummodo contrahentes nõ intendant suspendere tantisper consensum, v. g. duco te, si cras sol oriatur. Item sub conditione de futuro impossibili, v. g. Si cælum tetigeris, vel de futuro turpi, modo non repugnet substantiæ matrimonii, & consensus sit absolutus, v. g. si patrem occideris. Ratio, quia tales conditiones habentur pro non adjectis, *Sanc. l. 3. d. 15. Mol. Fill. Less. l. 2. c. 18 d. 15. Lay Bon.*

Resp. III. Non sufficit sub conditione de futuro, quæ sit contra substantiam obligationis matrimonialis, v. g. si prols generationem impedire velis maleficio, vel victum comparare adulterio Patet ex *C. Fin. de condit. v. Sanch. l. 5. d. 10. Con. d. 29. dub. 3. Fill. &c.*

Resp. IV. Consensus sub conditione honesta de futuro est contractus sponsalium tantum, & nõ Matrimonii Quia hic debet esse de præsentis. Ob quam rationem non incipiet validari matrimonium sine novo consensu, postquam conditio impleta fuerit, ut docet *D. Tho. cum aliis apud Sanch. c. si Fill. Laym. & alii quidam putent, contrarium esse probabile, eo quod contractus cele-*

celebratus sub conditione honesta futura, hac impleta purificetur. Quod concedit *Bon. q. 2. p. 10. n. 20.* si contrahentes in eodem consensu manserint, saltem virtualiter.

DUBIUM II.

De Usu Matrimonii.

ARTICULUS I.

An usus matrimonii, sive actus conjugali sit licitus?

Resp. Per se est licitus & honestus. Quod est, de fide, & patet ex 1. Cor. 7. *Vxori vir debitum reddat.* Per accidens est illicitus in sequentibus casibus.

I. Si matrimonium à parte rei sit nullum: quod tamen si uterque ignorat, non peccat, nisi materialiter. Si uterq; vel alter id certò sciat, non potest, quocunque etiam periculo proposito, uti matrimonio. Unde si non potest sine periculo vitæ aut famæ, detegere impedimentum, nec sperare dispensationem, debet vel ingredi religionem (si necdum consummavit) vel fugere, vel petere divortium, ob conjugis sævitiam, v. g. vel adultrium, si tale sit, vel certè omnia incommoda patienter sustinere. *Bon. q. 8. p. 8. n. 16.*

II. Si matrimonium sit dubium. Et quidem si alter tantum dubitet, is non potest petere debitum: reddere tamen tenetur, cum alter habeat jus petendi. Si uterq; dubia fide contraxit, vel dubitat de ejus valore, neutri petere aut reddere licet

ante veritatis indagacionem, *Vasq. Sanch. Dian. Bardi. d. 6. c. 11 p. 7. §. 3. Secus post eam Bon. q. 4. p. 4. v. supral. 1. 1. 1. 2. d. 3.*

III. Si fiat cum gravi periculo viræ, aut sanitatis. Nisi tamen sit causa gravis, cui damnum corporale videatur postponendum v. g. periculum incontinentiæ in se, vel comparte. *Bon. p. 6. n. 8. M. Perez. d. 50 f. 4. n. 5.*

IV. Si fiat pravo fine, v. g. tantum voluptatis causa. Quod tamen Doct. communiter, ut *Sanch. l. 9. d. 11. Bon. q. 4. p. 6.* censent esse tantum veniale, contra *Pontium*, qui vult esse nullum: nullum autem erit, si delectatio non quæsit sentiat, vel ad eam se excitent, quando copula debita reddatur. *Sanch. l. 9. d. 11. Et. vide etiam Dian. p. 3. t. 4. R. 216. Bon. p. 6. M. Perez. d. 49. f. 2. n. 6.*

V. Si exerceatur mente adultera, ut si dux accedit ad suam, imaginetur aliam, ut animum pascat, quod est mortale, *Sanch. Bon. p. 6. n. 7.*

VI. Si fiat modo indebito, v. g. 1. Si non servetur vas naturale: quod multi docent esse veram Sodomiam, alii esse grave peccatum contra naturam. *v. 6. præcep. 2.* Si sine iusta causa situs sit innaturalis, præposterus, &c. quod aliqui dicunt esse mortale, alii secluso periculo effusionis seminis, veniale tantum, et si grave, & graviter increpandum *Dian. p. 3. t. 4. Res. 204.* 3. Si alter conjugum ex morositate, vel alia ratione seminationem cohibeat: quod quidam generatim dicunt esse mortale, quia finis actus conjugalis, scilicet generatio impeditur: quidam tamen, ut

Præp.

rap. & Sanch. dicunt in fœmina nullum esse, v. Bon. p. 6. n. 15. & p. 1.

VII. Si loco indebito, v. g. sacro, qui inde violatur, vel in loco publico.

VIII. Si absque urgente causa fiat tempore indebito, 1. In magna solennitate, ut Paschæ, vel pridie communionis, v. Perez d. 49. sect. 3. 2. Quando uxor est gravida, saltem si sit periculum abortus, Nav. Syl. v. Sanch. Con. Fill. n. 337. Hoc enim si non sit, non erit saltem mortale: quod enim tunc sine suo frustretur semen, non sequitur peccatum ex actu. Unde Diana p. 3. tr. 4. R. 204. & Con. d. 34. dub. 9. nullum peccatum agnoscunt. 3. Quando uxor laborat fluxu menstruo. Quod tamen non esse mortale, contra Azor docet Sanch. l. 9. d. 21. num. 2. Imo aliqui apud Dia. l. c. ut Pontius l. 10. c. 11. & c. 14. n. 5. & 6. docent, nec veniale esse, si periculum urgeat, quod Sanch. l. c. docet esse probabile, additque Mart. Perez, si ob finem honestum fiat, nullum esse, & teneri reddere uxorem, si maritus exigat, v. d. 49 f. 3.

Ex dictis casibus consequenter resolvitur, licitum esse uti matrimonio i. prolis causa, etsi hæc non necessariò debeat intendi, dum exercetur: dummodo positivè non impediatur: imò etiam aliquando simplici affectu licitè excludatur, v. g. à paupere, ne nimium prolibus gravetur. 2. ad vitandum periculum incontinentiæ in se, vel comparate, M. Perez d. 40. f. 1. ex Con. pont. Hurt. & c. contra Sanch. qui vult esse veniale, nisi tamen stimuli carnis aliter sedari non possint. 3. Valetudin

Incontinentia

dinis causa, vel propter alios fines extrinsecos: quia honestum ex natura sua, & relatum ad unum finem, licitè refertur ad alium isti non repugantem, ut docet *Sa. Con. Laym. l. 5. t. 1. c. 4. M. Perez d. 49. s. 2. n. 4. v. Dian. p. 2. t. 4. R. 218.* Solus tamen sanitatis causa uti, probabile est esse veniale, ut docet *S. Thom. Henric. Lay. l. 1. c. contra M. Perez &c. ll. cc.*

Quæres. An, & quando liceant tactus, alpectus, & verba turpia inter conjuges?

Resp. Tales actus per se iis licent: quia constitutus est finis, etiam licent media; & cuiuslibet consummatio, etiam licet inchoatio. Unde talibus naturam excitant ad copulam. Quod si verò separatim, & sine ordine ad copulam, & voluptatis causa tantum fiant, sunt venialia peccata eò quod ratione status, qui illos actus honestat, habeant jus ad illos. Nisi tamen, ut contingit, sint conjuncti cum periculo pollutionis; aut conjuges habeant votum castitatis: tunc enim sunt mortalia, ut dictum *sup. n. l. 3. t. 4. c. 4. dub. 4. Dian. p. 3. t. 4. Res. 204. & 216.* Unde resolves,

I. Coniux venialiter tantùm peccat, 1. Tangendo seipsum ex voluptate, & tactum non ita expresse referendo ad copulam, ut contra *7. q. 4. & alios probabiliter docet Sanch. l. 9. d. 4. c. 4. 2.* Oblectando se venereè, sine periculo pollutionis, de actu conjugali cogitato, dum abest compar, vel actu exerceri non potest *Fill. Lay. Tannerus. Mald. cum Dian. p. 3. t. 4. R. 224.* contra *Nav. Azor. &c.*

II. Peccat graviter, i. Vidua, quæ se venerè oblectat de copula olim habita; quia est illi illicita per statum. 2. Bigamus, qui in actu conjugali cum secunda exercito, repræsentat sibi priorem, & de ea carnaliter delectatur: quia est permixtio cum aliena, *Laym. l. 1. t. 9. c. 6. v. supra l. 3. t. 4. c. 2. & l. 5. c. 1. d. 2. a. 2.*

ARTICULUS II.

An actus conjugalis sit præceptus, & debitus?

Resp. I. Etsi conjuges nulla lege obligentur ad usum matrimonii, tenentur tamen per se ex iustitia sibi reddere debitum, si alter ab altero expressè, vel tacitè, verecundia scilicet obstante, peccat. Ratio prioris est, quia non tenentur uti suo jure. Ratio posterioris sequitur ex natura contractus mutui *S. Thom. in 4. d. 32. q. 1. a. 2. &c. communiter ex 1. Cor. 7. Vnde resolves.*

I. Neuter tenetur, per se loquendo, ad petendū debitum, etsi per accidens aliquando teneatur, vel ex charitate, v.g. ad avertendum periculum incontinentiæ imminens conjugi. *Marr. Perez d. 50. s. 2. n. 4 & 5.* vel ex iustitia legali, eò quod salus publica periclitetur, nisi proles nascatur.

II. Conjuges tenentur ad cohabitationem, nec potest alter ab altero invito diutius abesse, sine necessitate: quia hæc obligatio sequitur ex obligatione reddendi debitum, *Sanch. l. 9. d. 4. Cor. d. 34. d. 2. n. 19. Perez d. 50. s. 3.*

III. Pec

III. Peccat mortaliter, qui conjugii serio & infanter petenti debitum negat; quia est res gravis, & debetur ex justitia: intellige, nisi petens, precibus, aut alia ratione honesta, averti possit, & petitio non sit immoderata, (nā si sæpè petenti semel vel bis negetur, citra periculum incontinentiæ, videtur esse tantum veniale, ob levitatem materiæ: & aliquando, si nimis immoderate & justo sæpius petat, nullum secundum *Perez. d. 50. f. 4.*) nec sit alia justa causa negandi, *Bon. q. 4. p. 1. ex Sanch. Fill. &c.* Justam autem (scilicet periculo incontinentiæ utriusque) esse censet *M. Perez. l. c. n. 6.* si plures nascantur filii, quàm possint alere.

IV. Peccat graviter vir, vel mulier, si se impotentem reddat, etiam mediis alias licitis v. g. jejuniis, &c. invita comparte. Imò si aliter non possit reddere debitum, licitè non observat jejunia Ecclesiæ, sicut & uxor, si notabiliter iis fiat deformior. *Bon. loc. cit. Sanch. l. 9. d. 3. num. 11. Regim. Con. Fill. n. 306. &c. Perez. d. 50. f. 2.*

V. Conjux tenetur reddere debitum, quamvis illicite petenti, si redditio hic & nunc non sit illicita, v. g. petenti voluptatis causa, vel ligato castitatis voto, vel die festo, &c. *v. Sanch. l. 9. c. 6. Pont. l. 9. c. 3. Con. d. 34. dub. 6. Perez. d. 50. f. 5.* Quia malitia alterius non dat illi jus negandi quod suum est. Non tamen tenetur reddere petenti, sine gravi causa, modo innaturali, vel in loco publico, vel sacro, &c.

VI. Non tenetur reddere. 1. Si alter alteri debitum remiserit, v. g. si consensu mutuo voverint casti-

castitatem, vel auctoritate publica celebrarint
divortium. 4. Si petens sit amens: quia talis
non est capax usus domini, nec petit cum ratio-
ne, & humano modo. Quod etiam valet in ebrio.
Simpliciter tamen uti petere, ita & reddere licet,
tam ebrio, quam amenti, nisi esset periculum fetus
enecandi. *Nav. c. 16. Sylv. Laym. c. 1. n. 9.* 3. Si al-
ter mœchatus sit; quia frangenti fidem, fides
frangitur eidem, nisi tamen ipse quoque sit adul-
ter, vel causa adulterii.

VII. Et si is, qui matrimonio contracto, sciens
prudens voluntariè cognovit consanguineam u-
xor is in primo vel secundo gradu, non possit pe-
tere debitum, tenetur tamen reddere, idem est de
eo, quia in scia comparte vovit castitatem, post
matrimonium consummatum. Si tamen ante
vovisset, videtur obligari ad ingressum religio-
nis, saltem primo bimestri: (nisi tamen matri-
monium consummaverit) imò etiam post, si u-
xor consentiat, de quo plura *v. Laym. c. 1. n. 10.*

Resp. II. Coniux non tenetur reddere debi-
tum si inde grave damnum, vel periculum sibi,
vel proli, merito timeat, *Perez. d. 50. f. 4.* Unde
non tenetur sequentibus casibus.

I. Si illud petat maritus morbo contagioso
laborans, v. g. gallico, peste, lepra, &c. (nisi tamen
hæc ante matrimonium fuerit cognita, & non sit
nimis gravis) *Bon. q. 4. p. 1. num. 8. Perez. d. 50.
Sanch. l. 9. d. 14. Laym. l. 5. t. 10 p. 3. cap. 1.*

II. Si petat ab uxore laborante febre vel alio
morbo, cui copula noceret. *Bon. q. 4. p. 1. n. 6. ex
Sanch. &c. item Perez. l. c. aut ut quidam volunt,*
tempo

tempore menstrui, *Bon. q. 4. p. 3. n. 11. & p. 6. n. 10.* contra *Sanch. Hurt. Perez d. 49. sect. 3.* aut cum uxor est gravida, & ex redditione periculum mortis (vel etiam abortus) probabile timetur proli jam conceptæ. Imò tunc nec petere, nec reddere licitum est, ut per se patet, ait *Laym. cap. 1. num. 7.* & esse mortale dicit *Perez d. 49. s. 3.* (addens ex *Sanch. Con. & Hurt.* cessante periculo proli, usum matrimonii licitum esse) aut si non possit uxor edere fœtum, nisi mortuum. *Bon. q. 4. p. 1. & 2. num. 14.* (*Laym.* tamē c. 7. n. 7. dicit eo casu licere reddere, imò & petere: quod *Bon. loc. cit.* concedit, & fiat ob periculum incontinentiæ) aut non possit edere nisi cum presenti periculo vite, *Bon. l. c. n. 7. Laym. l. c. n. 6.* Quod tamen ad vitandam incontinentiam, aut alia gravi ex causa, eam posse permittere, & debitum reddere, insinuat, *Laym. l. c. ex Sanch. l. 7. d. 101. n. 11.* Denique propter grave periculum morbi (non tamen propter ordinarios dolores partus) potest conjux negare debitum, etiamsi in altero esset periculum incontinentiæ, *Sanch. Præp. Palaus, Dian. p. 6. t. 7. R. 64. & p. 9. t. 7. R. 4.*

III. Si alter debitum exigat in naturali modo, nisi tamen ex negatione timeantur graviora mala, v. g. rixæ, odium, incontinentia.

Quæres, An aliquando liceat impedire proli generationem?

Resp. Possunt quidem conjuges ex gravi causa aliquid facere, ex quo per accidens sequatur effusio seminis: peccant tamen, si in usu matrimonii, vel post usum, faciant aliquid, quo impediatur

tur conceptio, aut semen conceptum rejiciatur. Ratio prioris est, quia non impeditur generatio, ne quidem indirecte, sed tantum permittitur, ut non fiat, quod licet ex causa rationabili. Ratio posterioris, quia agunt contra fidem, & finem principalem matrimonii. Unde tales non excusat paupertas imminens, aut periculum ex partu. *Vnde resolves.*

I. Licitè interruptitur actus conjugalis, etsi ex naturæ concitatione secutura sit pollutio, dummodo sit justa causa interruptendi: v. g. si ex continuatione imminet periculum morbi, vel mortis ab hoste, vel aliquis alius interveniat. *v. Perez d. 49. f. 6.*

II. Peccat probabiliter fœmina, quæ in usu matrimonii animum alio distrahit, ne natura excusetur, venialiter tamen, ut *Perez l. c. n. 7.* docet *ex Sanch.*

DUBIUM III.

AN, & quibus ex causis possit fieri divorcium?

Resp. I. Etsi matrimonium consummatum, inter Christianos nullo casu solvi possit, quoad vinculum vivente utroque conjuge (*v. Sanch. & Perez. d. 20. f. 9. & d. 55. f. 4.*) divorcium tamen, seu potius separatio quoad thorum, fit sequentibus casibus.

I. Si alter conjux moriatur. De quo si est certum, rursus nubere potest, quod si interim alter mortuus non sit, fama tamē & indicia sufficien-

ria habeantur, excusatur nubens, neque ex dubio superveniente an prior vivat, debent separari, cum forte non vivat, ideoque matrimonium sit validum.

II. Si ex conjugibus infidelibus altero ad fidem converso, alter maneat infidelis (saltem nisi pacifice cohabitare velit, sine contumelia creatoris; vidque ex dispensatione divina, in favorem fidei, ut patet ex *1. Cor. 7. c. 5. Perez. d. 26. f. 4. Et communiter.*

III. Si ante Matrimonii consummationem [ad quam intra primum bimestre, quod ad de liberationem datur non tenentur, nec cogi possunt sine injuria] alter intret religionem, in eaque profiteatur. *Perez. l. c. Et communiter.*

IV. Si Papa ex alia justa causa dispense ante consummationem, sicuti cum posse probabilius sententia affirmat. *Navar. Bell. Perez. d. 26. f. 7.*

Resp. II. Manente vinculo matrimonii, licite fit divortium, & separatio quoad thorum, & cohabitationem, ad tempus, vel in perpetuum, ob gravem & justam causam, qualis est

I. Alterius conjugis culpabile adulterium: (per quod hic etiam intelligitur omnis species luxuriæ, in qua caro cum alia dividitur, qualis est bestialitas, sodomia, etiam intra eundem sexum. *Bon. q. 4. p. 5. n. 2. contra Fill. Sanch. Perez. d. 56. f. 1. Et 2. ex Matth. 5. Et ex cap. Gaudemus, c. Ex literis, non tamen mollities, vel pollutio, oscula, tactus, vel amplexus impudici, Bon. Sanch. Perez. l. cc. licet propter similia ad tempus possit ali-*

aliquando fieri separatio, ut nocens emendetur) tunc enim innocens religionem ingredi, aut sacros etiam Ordines suscipere potest, nocens verò non nisi cum innocentis consensu. Excipitur tamen ab hoc casu, 1. Si uterque conjux participes sit ejusdem criminis, vel æqualis, *Sanch. l. 10. d. 6. Bon. l. c.* 2. Nisi innocens alteri condonarit. Quod aliqui eum fecisse censent, si eam post adulterium intellectum rursus cognoverit. *Bon. ex Con. Henric. Fill. Perez. f. 3.* ubi vide plures casus exceptos.

II. Sævitia mariti, vel uxoris. Ex qua si grave periculum comparti immineat, potest separatio peti à iudice; imò si mortem minetur, vel venenum paret, potest divertere ante iudicis consensum, *v. Bon. l. c. Lay. Perez. f. 5.*

III. Si conjux compartem trahat in peccatum, v. g. sollicitet ad hæresin, veneficium, &c. tunc enim innocens potest se separare: imò tenetur, si periculum sit grave. *Lay. l. 5. r. 10. p. 3. c. 7. n. 16.*

IV. Morbus contagiosus, v. g. lepra. Quod tamen sine gravi detrimento possit cohabitare, ad id tenetur, aut saltem adhibere, & ministrare, nisi alter remittat.

V. Hæresis, vel apostasia, superveniens matrimonio. Quo casu si separatio facta sit iudicio Ecclesiæ, non tenetur conjugem conversum recipere, saltem ex justitia: nam ex charitate aliquando tenetur, ut si sit periculum incontinentiæ, *Bon. Laym. l. c. Perez. n. 57. f. 1.*

VI. Mutuus consensus. Ex quo licitè se separant

rant vel thoro, siue ad tempus, siue in perpetuum, ob finem spiritualem, vel etiam habitatione. Quod tamen non solet permitti, nisi uterque ingrediatur religionem, vel uxore ad religionem transeunte (aut si vetula sit, id est sexagenaria, *Axor. 6. c.*, vel saltem quinquagenaria; *Sanc. Bon. Barbof. Dian. p. 3. t. 4. R. 73.* manente in seculo, in voto continentiae) maritus suscipiat sacros ordines. Porro apud quem, & cuius expensis, facto divortio liberi sint educandi, *v. Laym. hic. l. c. & Sanch. vid. Perez. d. 58. & 59. Bonac. q. 3. p. 5. num. 11.*

Quæres. An uxor teneatur sequi virum ad cohabitationem?

Resp. Teneri, quia vir est caput familiae, & uxoris. *Excipiuntur tamen sequentes Casus.*

I. Si ex sequela timeatur grave onus, vel periculum v. g. vitæ, pudicitiae, vel salutis; vel uxor à viro peregrè non alatur.

II. Si vir post matrimonium factus sit vagus, nec facile sit sequi, secus tamen, si ante fuit vagus, idque ipsa scivit.

III. Si in contractu matrimonii additum fuit pactum, de non mutando domicilio, & nulla gravis necessitas urgeat,

CAPUT III.

De impedimentis Matrimonii.

DUPLICIS generis sunt impedimenta: quædam illicitum tantùm, alia insuper irritum

matrimonium reddunt. Piora dicuntur impedientia, posteriora dirimentia.

DUBIUM I.

Quae sint impedimenta impedientia tantum?

Resp. Præter peccatum mortale, & excommunicationem, sex potissimum reddunt matrimonium mortaliter illicitum, scilicet:

Ecclesia vetitum, nec non tempus feriarum, Atque catechismus, crimē, sponsalia, votum, Impediunt fieri, permittunt facta teneri.

Dicitur I. *Vetitum*, id est, prohibitio Ecclesiae, quæ fit ab Episcopo, vel Parocho, ob dubium impedimenti alicujus, vel inhabilitatis inter copulandos, v. *Bon. 9. l. 1. p. 14. num. 1.*

Dicitur II. *Tempus feriarum*: quod secundum *Trid. sess. 24. c. 10. de reform.* incipit nunc ab Adventu Domini, usque ad Epiphaniam inclusive; & à die Cinerum usque ad octavam Paschæ inclusive. Quo tempore non prohibetur ipse contractus, aut ejus consummatio, sed tantum nuptiarum solemnitates, ut est benedictio nuptiarum, solemnis sponsæ in domum sponsi traductio, solemniora convivia, & tripudia, &c. Neque *Trid. sess. 24. c. 1.* prohibet matrimonium consummari ante benedictionem, sed tantum hortatur ne fiat, v. *Bon. l. c. Sanchez. l. 7. d. 7. Con. d. 30. Fil. 1. 10. p. 2. c. 9. M. Perez d. 43. § 10. n. 7.*

Dicitur III. *Catechismus*. Quod impedimen-

tum contrahitur ab eo, qui respondet pro infante, quando suppletur caremonia post baptismum collatum in necessitate, sed videtur sublatum per *Trid.* secundum *Sanch. Fagund. Con. Fill. &c.* qui ideo monent Parochos, ut in libro distinguant patrilinos Catechismi, à patrilinis Baptismi, v. *Bon. l. c.*

Dicitur IV. *Crimen*, ut 1. Incestus cum consanguinea conjugis in primo vel secundo gradu, scienter admissus; (qui impedit matrimonium cum quacunque alia persona v. *Perez. d. 23. §. 15.*) vel cum propria matre vel filia. 2. Raptus alienæ sponsæ 3. Uxorididium. 4. Presbyterididium. 5. Susceptio propriæ prolis ex baptismo, ad impediendam redditionem debiti. 6. Publica pœnitentia, quamdiu durat. 7. Matrimonium cum Moniali. Verùm hæc per non usum sunt sublata, ut *Laym. hic. c. 15. ex Navar. Sanch. l. 7. d. 17. Con. d. 30. dub. 3.*

Dicitur V *Sponsalia*, scilicet cum una contracta & non dissoluta, *Con. d. 30. dub. 3. Sanch. Fill. Bon. l. c. n. 5.*

Dicitur VI *Votum*, scilicet simplex, sive castitatis, sive religionis, sive non nubendi. v. *Sanch. l. 7. d. 13. Regin. l. 38. c. 24. n. 148. Bon. l. c. n. 7.*

Dixi in Responsione, *potissimum*: quia præter supra dicta, alia tria impedimenta numerantur.

Primum, est clandestinitas: etsi enim valeat matrimonium clandestinè contractum, ubi Tridentinum non est receptum, non licet tamen sub mortali, Ubi autem Tridentinum est receptum, saltem

saltem quoad punctum matrimonii, est irritum, de quo sequenti dubio.

Secundum, omissio benedictionis, quia sine hac etsi validè, illicitè tamen contrahitur matrimonium, saltem primum, ut ex *C. Nostrates*, & *C. Sponsus q. 5* docet *Bon. q. 4 p. 6. n. 2. Sanch. l. 7. d. 82. Sa, Henrig. Fill &c.* qui tamen concedunt non esse mortale, intellige, per se loquendo; nam per accidens, ratione præcepti particularis, scandalali, vel contemptus (ut si omittant nihili faciendo, ac si esset res vana, vel vile ac puerile haberent ei se subdicere) docet *Perez. d. 43. f. 10. n. 4.* posse esse mortale. Dixi, *primum*: nam secundæ nuptiæ non benedicuntur, nisi primæ non fuissent benedictæ. Quod si autem alter conjugum sit viduus, alter verò primas nuptias celebret, aut saltem nunquam fuerit benedictus, etsi jure antiquo non licuerit, nunc tamen quibusdam locis consuetudo habet, ut benedicantur, ut *v. Bon. l. c.* Et patet ex *Agenda*. Debet autem fieri in templo à proprio Parocho, sine cujus licentia si quis faciat, manet ipso facto suspensus, donec absolvatur ab ordinario Parochi, à quo benedictio erat accipienda.

Tertium, si contrahatur matrimonium sine præviis proclamationib⁹, sine quibus etsi valeat, non licet tamen sub mortali, ut habet communis, (quanquam *Sanch. l. 3. d. 5. num. 7. & Gasp. Hurt. d. 5. n. 59.* putent non esse mortale unam omittere, quando certum est moraliter, nullū subesse impedimentum. Sed contrarium docet *Pe. rez. d. 42. f. 1. n. 7. ex Con. & Pontio.*) nisi Episcopus,

pus, vel ejus Vicarius dispense, ut patet ex *Trid. s. 24 c. 1.* quod circa eas præcipit sequentia, 1. Ut fiant in Ecclesia, inter Missarum solemnias. Possunt tamen etiam fieri in oratorio, vel juxta Ecclesiam: aliove loco, confluente magno populo. 2. Ut fiant à proprio Parocho, vel alio Sacerdote de ejus licentia. 3. Ut fiant in Parochia propria, & quidem utriusque contrahentis, ut declarat Congregatio. 4. Ut fiant tribus diebus festivis, non immediatis, continuis tamen, id est, qui feriatis quidem diebus, nullo tamen festo, interpolentur, *vid. Bon q. 2 p. 6.* Unde resolves.

I. Licet statim post ultimam proclamationem contrahere, etiam eadem die: non licet autem differre ultra 4. menses, intra quos si non contrahant, repetendas esse denunciations, declarat Congregatio in *sess. 24. cap. 1. de reform.* Imò *Rituale Romanum* duos tantum menses permittit, intra quos si non contrahatur, jubet repetere denunciations, nisi videatur aliud Episcopo.

II. Post proclamationes, tenetur sub mortali, qui novit impedimentum, illico denunciare, quantumvis secretum esset, ad impedienda gravia mala, v. g. incestum, sacrilegium, &c. Si tamen inde alteri periculum infamiae nasceretur, is ex charitate prius esset monendus, ut à matrimonio desisteret, *Sanch. l. 3. d. 13. Fagund. p. 2. l. 6. cap. 5. Henriq. Laym. lib. 3. tr. 3. p. 2. cap. 4. n. 8. &c. commun. contra Pontium d. 5. q. 6.* qui negat teneri denunciare, si sit occultum. Idemque tenet *Mart. Perez d. 43. s. 6. n. 1. & seq.* sed cum hac limitatione, si tantum audivit, & nescit à quo, vel si pro foro

foro interno sit dispensatum, vel si metuat magnum scandalum aut periculum, vel si sciat contrahentes esse in bona fide.

III. Contrahens ipse, legitime interrogatus de impedimento occulto, tenetur illud fateri, vel à matrimonio abstinere, nisi dispensationem pro foro conscientiae acceperit: tunc enim fateri non tenetur, nisi Judex aliunde habeat sufficientem probationem. *Sanch. Sylv. Laym. l. c. n. 10. v. Bon. l. c. Perez d. 43. f. 7. n. 2.*

IV. Parochus cognito impedimento, tenetur prohibere matrimonium, & remittere ad Episcopum, vel ejus Officialem, neque potest assistere, *Sanc. l. 3. d. 15. Mart. Perez d. 43. f. 7. n. 6. & c. contra Pontium.* Nisi tamen ex sola confessione nosset: tunc enim nullo modo posset negare matrimonium, si ve publicè, si ve privatim petenti, neque illum admonere officii extra confessionem licet in confessione posset, ac deberet. Et tunc, si quidem sine magno scandalo à matrimonio non possent desistere, nec vellent, suadere, ut contrahant communi consensu, sub conditione, si Papa dispenset, animo tantisper cohabitandi, ut fratres (non autem quoad thorum) donec accedat dispensatio, & iterum contrahant. Ita ex *Beja & Pontiol. s. c. 3 Mart. Perez l. c.* qui addit, si id omnino nolint, persistentque petere, debere Parochum assistere.

V. Potest Episcopus, vel ejus Vicarius, non autem Decanus Ruralis dispensare, vel ut una tantum fiat proclamatio, vel ut fiant post contractum subito factum coram Parocho & testibus, ante

consummationem, vel etiam ut planè omittatur, si iusta causa subsit, v. g. timor, ne alioqui malitiosè impediatur matrimonium, pudor contrahentium, senium, inconstantia, status disparitas, metus scandali, infamiæ, incontinentiæ, &c. *Bon. l. c.*

VI. Et si, quando per dispensationem contractum est matrimonium ante proclamationes postea faciendas, conjux non teneatur, nec debeat alteri reddere debitum, priusquam factæ fuerint: quando tamen certi sunt nullum subesse impedimentum, non peccare mortaliter consummando: tenet *Sot. Led. Texed. contra Sanch. apud Dia. p. 9. t. 8. R. 19.*

VII. Et si Parochus dispensare non possit, potest tamè in casu necessitatis per Episcopiam declarare, præceptum hoc hic & nunc non obligare, v. g. si moriturus concubinam velit ducere, ob prolis legitimationem, *Bonac. l. c. ex Sylv. Sanch. &c.*

DUBIUM II.

Quæ impedimenta dirimunt matrimonium?

Resp. Præter defectum consensus, de quo supra c. 2. d. 1. sunt, quæ sequentibus versibus comprehenduntur.

*Error conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas
Ætas, affines, si clandestinus, & impos,
Raptave sit mulier, nec parti reddita rute,*

Hæc

Hæc socianda vetant connubia, facta retrahant :

Dicitur I. *Error*, scilicet personæ: qui dirimit jure naturæ, v.g. si Cajo volenti ducere Annam offerat se Maria, cum qua, putans esse Annam, contrahat: quia error aufert libertatem, & consensum requisitum jure naturæ ad contractum.

Dixi, *Persona*: quia error qualitatis, seu conditionis personæ, (excipio servitutem) non irritat matrimonium, ut v.g. si putetur esse nobilis, virgo, dives, &c. quam quis vult ducere, nec sit talis: quia hic error non tollit consensum in personam, & materiam contractus. Aliud tamen esset, si absolutè nollet consentire in personam, nisi tali conditione affectam, aut si ipsa conditio, juxta intentionem contrahentis, transiret in conditionem personæ: ut si quis vellet ducere primogenitam Regis nec aliam, & tamen alia substitueretur, non subsisteret contractus. *Bon. q. 3. p. 2. ex Sanch. l. 7. d. 18. Con. d. 31. Fill. &c.*

Dicitur II. *Conditio*, scilicet servilis, ut si homo liber ignoranter contrahat cum serva, vel servus cum serva, nullum est matrimonium. Idquæ secundum sententiam communiorem, jure tantum Ecclesiastico, fundato tamen in jure naturali, cui est valdè conforme. Ratio, quia talis contractus adversatur. 1. Bono Sacramenti, cum servus invito domino nequeat cohabitare conjugii. 2. Bono fidei conjugalis, cum non possit solvere debitum ad libitum alterius. 3. Bono prolis, cum servus omnia acquirat domino. Ubi tamen *Notandum*, non esse propriè servos, qui sunt co-

loni originarii, vel ascititii, vulgò dicti *Leibegene*
v. Laym. l. 5. t. 10. p. 4. c. 2.

Dicitur III. *Votum* scilicet Solemne Castitatis, per susceptionem ordinis sacri, vel per solemnem professionem in religione approbatam, sponte emissam.

Dico I. *Sponte*: quia metus gravis irritat professionem ut *v. supra l. 5. c. 1. d. 2.*

Dico II. *Solemne*: quia votum simplex tantum impedit, non dirimit (excipe tamen vota simplicia Societatis.) *v. Laym. l. c. 3.*

Dicitur IV. *Cognatio*, quæ triplex est.

Prima dicitur *Legalis*, quæ est propinquitas personarum proveniens ex adoptione perfecta, (qua scilicet persona extranea assumitur in filium vel nepotem, ita ut transeat in potestatem adoptantis; eique succedat, vel tanquam hæres necessarius ex testamento, in quarta parte, vel tanquam filius ab intestato in totum) ea enim dirimit matrimonium usque ad quartum gradum, inter adoptantem & adoptatum, ejusque descendentes. *Cap. Per adoptionem, 3. q. 3. Cap. Diligens, 30 q. 3. v. Bon. q. 3. p. 5. §. 3. n. 4. & 5. Vide tamen Laym. cap. 7 & Dian. p. 9. t. 6. R. 54. ubi contra communem sententiam notat ex Henrig. Loff. &c. probabile esse, quod post Trident. tantum dirimat usque ad gradum secundum inclusive, sicut cognatio spiritualis.*

Secunda est cognatio spiritualis, quæ jure Ecclesiastico oritur inter personas aliquas ratione Baptismi & Confirmationis, dirimitque matrimonium, (ut habetur *c. 1. de cognatione spiri-*
tuali,

tuus, in 6. cap. Veniens, & constat ex Trid. s. 24.
l. 2. v. Bon. 9 3. p. 5. Sanch. l. 7. d. 34. Suar. 3 p. 9.
67) inter baptizantem & baptizatum, & hujus
patrem & matrem; item inter susceptorem &
susceptum, & hujus patrem & matrem.

Tertia est cognatio consanguinitatis carnalis,
quæ est vinculum personarum ab eodem stipite
proximo descendantium, dirimitque matrimo-
nium usque ad quartum gradum lineæ transver-
sæ inclusivè. Et quidem quoad primum
jure naturæ: quoad reliquos tres, solo jure Ec-
clesiastico. Unde etiam Pontifex in his, ex justa
causa, dispensare potest. Gradus verò lineæ rectæ,
probabile est, omnes jure naturæ esse prohibi-
tos. Porro pro gradibus consanguinitatis digno-
scendis statuuntur sequentes regulæ.

Prima. In linea recta tam ascendentium, quam
descendentium, quot sunt personæ, tot sunt gra-
dus, una dempta, scilicet stipite: v. g. pater & fi-
lius sunt consanguinei in primo gradu; nepos &
avus in secundo, &c.

Secunda. In linea transversa æquali, (quæ est
inter personas à communi stipite æqualiter di-
stantes) quot gradibus personæ singulæ à com-
muni stipite distant, totidem distant inter se. Un-
de frater & soror sunt in primo gradu lineæ
transversæ; patruales & consobrini in secundo,
filii eorundem in tertio.

Tertia. In linea transversa inæquali, inter per-
sonas inæqualiter distantes à communi stipite,
quot gradibus remotior persona distat à stipite,
tot gradibus distant inter se. Unde patru⁹ & nepos
Kk 4 filius

filius & soror patris, sunt consanguinei in secundo gradu, quæ omnia patent in adjuncto schemate.

(NB)

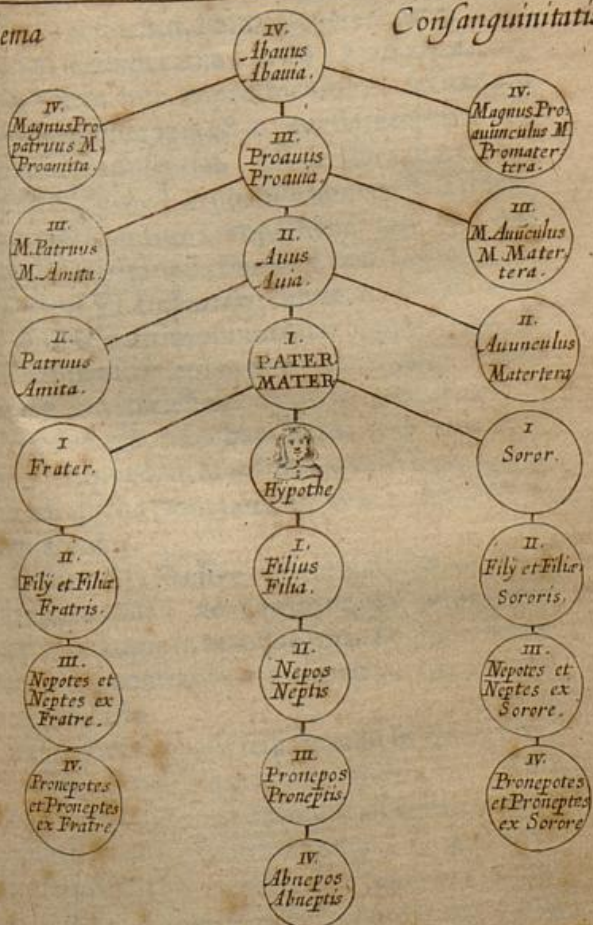
Dicitur V. *Crimen*: idque triplex. Primum est homicidium conjugis ab altero conjugè, & alio tertio, sive physicè, v.g. gladio vel veneno; sive moraliter, ut imperio, perfectum, eo consilio, ut postea inter se matrimonium contrahant. Quod si cædes tentata sit, sed non perfecta, vel perfecta, sed absque intentione matrimonii ineundi; vel cum intentione quidem ea, sed non significata exterius; vel non communi consilio, sed ab altero tantum, non dirimit matrimonium, nisi etiam adulterium præcesserit: tunc enim etsi unus tantum cædem perfecit, altero ignaro, dummodo id fecerit intentione matrimonii, verè dirimit. Ita *Con. Ledes. Sa. Sanch. l. 7. d. 78 n. 13. & d. 79.*

Secundum est adulterium, quando nimirum duo carnaliter se cognoscunt, vivente alterius conjugè, & vel matrimonium ineunt de præsentibus, vel saltem dant fidem de ineundo post mortem conjugis. Sed in hoc casu requiritur, ut promissio sit acceptata, & uterque sciat alterum esse conjugatum: si enim vel alteruter ignoret, non irritatur matrimonium, si quod postea ineatur conjugè mortuâ. *Perez. Con. d. 31. n. 57. & 61. Sanch. l. 7. d. 9. n. 12. Fill. n. 256, v. etiam Bon. q. 3. p. 6. n. 8. Dian. p. 3. r. 4. R. 198.* excusatque ignorantia quævis, etiam facti. *Sanch. M. Leo in praxi p. 2. f. 284.* Sufficit autem si adulter dubitet, utrum tempore adulterii & promissionis de matrimonio cum adultera, vixerit alter conjugum: quia præ-

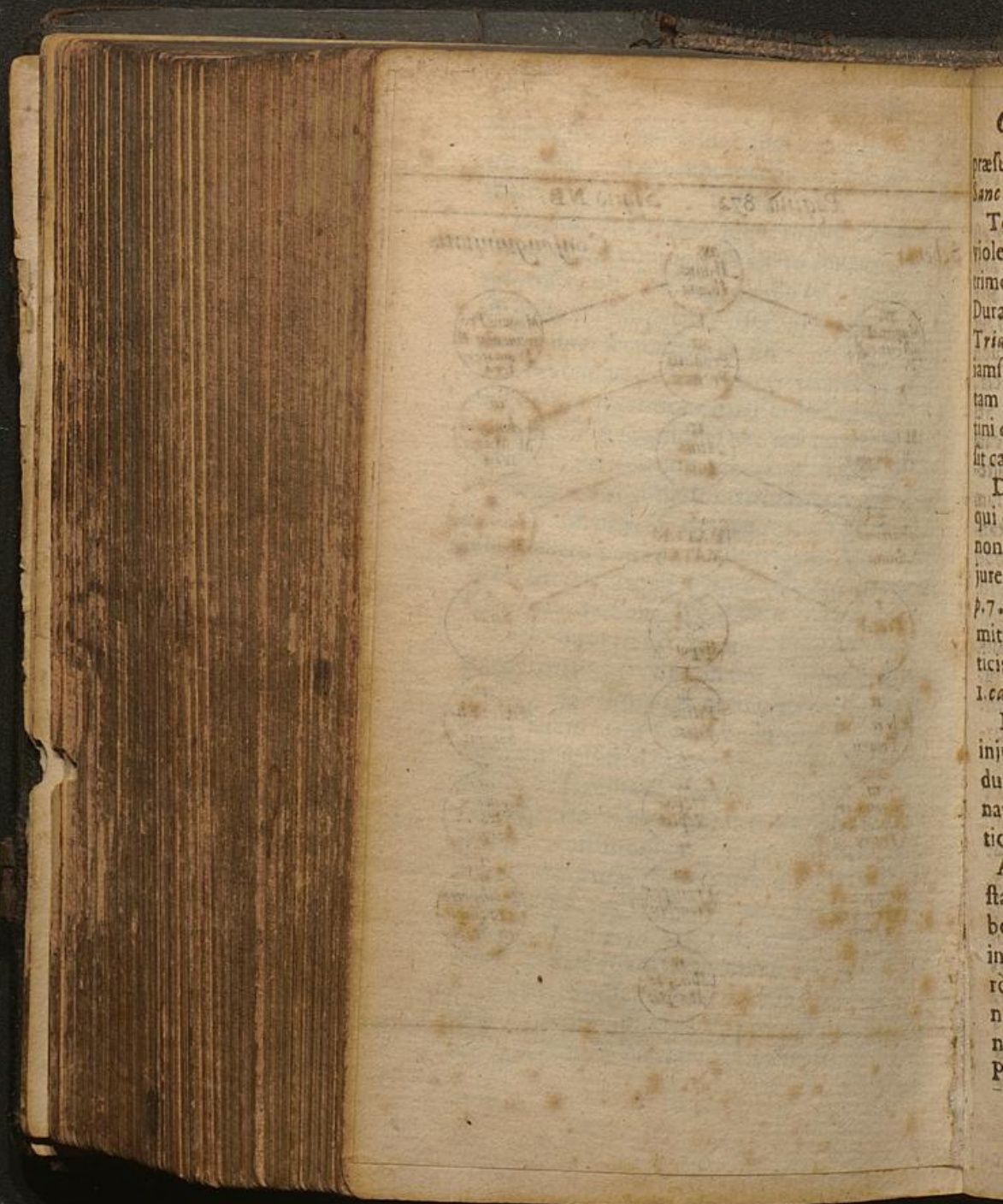

Schema

Consanguinitatis

præf
Sanc
T
viole
crime
Dura
Tria
ramf
tam
tini
lit ca
I
qui
non
jute
p. 7.
mit
ticv
I. ca
inj
du
na
tic
A
ft
be
in
ro
n
n
P

presumitur vixisse, nisi mors probetur. Nav.
Sanc. l. 7. de matr. d. 79. Bard. d. c. 11. §. 8.

Tertium est raptus, per quem persona cum
violencia abducitur, libidinis exercendæ, vel ma-
trimonii ineundi causa, S. Tho. Moli. t. 3. d. 105.
Durat autem hoc impedimentum, secundum
Trid. quamdiu rapta est in potestate raptoris, et-
iamsi liberè consentiat. Unde libertati restitu-
tam ducere potest. Probabile tamen est, Triden-
tini decreto tantum comprehendere raptum, qui
sit causa matrimonii, Sanch. d. 13. v. Laym.

Dicitur VI *Disparitas*, cultus, sive religionis:
qui dirimit matrimonium inter baptizatum, &
non baptizatum, etiam catechumenum. Idque
jure tantum Ecclesiastico non scripto, Bon. q. 3.
p. 7. ex Con. &c. Inter baptizatos verò non diri-
mit, etsi impediat. Matrimonia verò cum hære-
ticis etsi illicita, sunt tamen valida. v. *suprà* l. 2. §.
1. cap. 4. dub. 3.

Dicitur VII *Vis*, sive violentia, & gravis metus
injustè incussus, ad matrimonium extorquen-
dum; irritatque in utroque foro. Et quidem jure
naturæ, si à contrahente; positivo autem, si à ter-
tio sit incussus.

Addo *gravis*, qualis scilicet cadit in virum con-
stantem v. g. mortis, perpetui carceris, amissionis
bonorum, injustæ excommunicationis, enormis
indignationis patris valde austeri. Quando ve-
rò metus est levis, contractus censetur sponta-
neus, idque ad cavendas lites, etiam in matrimo-
nialibus, ut Sacramento consulatur. Rebel. Sanc.
Pont. &c. communiter cum Dian. p. 3. t. 4. R 230.

§ 1. § R. 117. quamvis *Nav. Gabr. & Cov.* id negent, si metus extorserit consensum, ut absque eo non fuisset *Addidi. 2. injuste*; quia si iuste sit incussus, valet matrimonium: talis enim non tam infertur ab alio, quam ab ipso met, qui causam dedit; ut si v. g. deprehenso in crimine cum filia mineris accusationem, nisi illam ducat. *Addidi 3. ad extorquendum*: quia matrimonium ex metu etiam gravissimo, undecunque & quandoque incusso, dummodo non ad matrimonium extorquendum, valet: tunc enim non tam contrahitur metu, quam eligitur medium evadendi periculum: & matrimonium est simpliciter voluntarium. Unde resolvitur valere matrimonium insequentibus casibus. *v. Bon. q. 3 p. 8.*

I Si concubinarium metu gehennae vel mortis, in morbo, vel naufragio contrahat cum concubina. *Bon. l. c.*

II Si quis à medico persuasus, non diu se viturum, nisi ducta uxore, eam ducat, *Bon. l. c. num. 19.*

III. Si in carcerem conjectus, spe evadendi, contrahat cum filia hētoris, *Sanch. l. 4. d. 12 n. 10. Con. d. 28. dub. 1 cap. 3.*

IV. Si ad mortem damnatus, ut evadat, ducat meretricem aut aliam. *Con. n. 10. Fill. c. 4. q. 1.*

V. Si Princeps obsessus offerat filiam in matrimonium obsidenti, ut liberetur obsidione *Ibid.*

VI. Si raptor vel deflorator virginis metu mortis offerat se iudici ad eam ducendam, *Bon. num. 22. ex Regim. Henrici Cnc.*

VII. Si ad mortem decumbens contrahat cum filia

filia medici, aliàs illi mederi nolentis. *Reb. Sanch.*
d. 12. Con. Fill. num. 103. &c. et si alii quidam ne-
gent.

VIII. Et si metus gravis incussus fuerit tan-
tum ad contrahendum matrimonium in gene-
re, contractum tamen nullum esse, docet *Sanch.*
Salas Palaus. Pontius &c. cum Dia. p. 4. t. 4. R. 33.
contra *Azor. & alios 4.*

IX. Quando matrimoniū ex gravi metu con-
tractū fuit, non teneri (in foro conscientiae) per
se loquendo, illud perficere, posseque altero in-
vito resilire, etiam eum, qui liber à metu fuit, et-
iam si ab ipso, seu ejus culpa illatus fuerit, docet,
Sanch. Villal. Hurt. & Ochag. cum Dia. p. 3. t. 4.
R. 229. & p. 9. t. 8. R. 27. contra Con. & Pont.

Dicitur VIII. *Ordo*, scilicet sacer, sive Major,
quem, qui non coactus suscepit, invalidè matri-
monium contrahet, ut v. supra de Sacramento *Or-*
dini, & hic *impedimento tertio.*

Dicitur IX. *Ligamen*, propter quod, quamdiu
quis ligatus est conjugī adhuc viventi, invalidè
contrahit cum alio: quanquam licitè, & sine pec-
caro; si moraliter sit certus de morte conjugis;
qui si postea compareat, tenetur ad eundem re-
dire, dimisso posteriore, v. *Bon. p. 10.*

Dicitur X. *Honestas*, hoc est, justitia publicæ
honestatis, ob quam nemo potest contrahere cū
consanguineis illius, cum qua contraxit sponsa-
lia, vel matrimonium ratum. Et quidem ante Tri-
dentinum jure antiquo, hoc impedimentum
dirimit matrimonium inter sponsum & con-
sanguineos sponsæ, usque ad 4. gradum, oritur.

que ex sponsalibus quibuscunque etiam invalidis, (præterquam ex defectu consensus) jure verò novo Tridentini, non oritur, si sponsalia sint invalida; & irritat tantum usque ad primum gradum, si ex sponsalibus; ad quartum verò, si ex matrimonio rato sequatur, v. Bon. p. 11. Sanc. l. 7. d. 68. Fill. t. 10. p. 2. cap. 6. Notat etiam Dian. non oriri ex sponsalibus mutuo consensu dissolutis, p. 3. t. 2. R. 232. ex Pont. & alii 3. contra Sanch. uti neque ex conditionatis, donec conditio sit impleta p. 9. t. 6. R. 25. ex Opáton. Oriri tamen ex matrimonio invalido, nisi sit tale ob defectum consensus, p. 9. t. 6. R. 50. ex declaratione Pii V. atque etiam ex clandestino. *Ibid.* R. 53. ex Pontio, Palao, Hurt. Perex &c. contra Sanch. & Prap.

Dicitur XI. *Ætas*: quia ad valorem matrimonii, jure Ecclesiastico requiritur annus 14. viri & 12. sceminæ, completus: nisi tamen malitia ætatem suppleat, hoc est, adsit & doli capacitas, & potentia ad copulam, de quibus judicare prudentum est, Laym. c. 12. n. 1. Cap. De illis &c. ult. eodem tit.

Dicitur XII. *Affines*. Est autem affinitas, propinquitas personarum, nata ex copula carnali, sive licita sive illicita. Utraque, jure saltem Ecclesiastico, dirimit matrimonium: illa usque ad 4. gradum inclusivè; hæc verò jure novo, usque ad secundum tantum. Et quidem si antecedit matrimonium: nam si superveniat, v. g. si Titius cognoscat uxoris suæ cognatam in secundo gradu, non dirimit, licet is, qui peccavit, non possit petere debitum, sed tantum reddere. Porro gra-

vide id & amplius probable.

us & lineæ affinitatis accipiuntur, sicut in consanguinitate, ita ut qui est uxoris consanguineus in primo gradu, sive rectæ, sive transversæ lineæ, is sit affinis marito in eodem gradu lineæ rectæ vel transversæ. Denique omnis affinitas, quæ oritur ex affinitate, sublata est per *Concilium Lateranense. v. Laym. & Bon. p. 12. Unde resolves.*

I. Is, qui fornicatus est cum sorore sponsæ suæ, cum neutra potest validè contrahere citra dispensationem; imò nec cum earum consobrina, vel matertera.

II. Potest quis ducere affinem fratris sui, etiam in primo gradu v. g. duo fratres possunt ducere duas sorores; imò pater & filius possunt ducere matrem & filiam. *Laym. Bon. l. c.*

III. Titius potest successivè ducere Titiam & Bertam, quæ fuerunt uxores Caii & Sempronii fratrum.

IV. Titius, qui duxerat sororem Caii, potest post mortem Caii, ejusque sororis, ducere Bertam uxorem Caii.

Dicitur XIII. *Si clandestinus*: quia *Trid.* irritat matrimonia eorum, qui contrahunt aliter, quàm coram Parocho, vel alio sacerdote, de ipsius vel ordinarii licentia, & duobus minimùm testibus: vultque graviter puniri eos, qui contra hoc contraxerint, vel etiam interfuerint. *Vnde resolves.*

I. Per Parochum intelligitur is, qui habet ordinariam jurisdictionem in contrahentes, utpote qui domicilium & habitationem habeant in ejus Parochia; item Episcopus, vel ejus Vicarius in

sua diœcesi, uti & Papa: item Capitulum sede vacante; Cardinales in Ecclesiis sui tituli, legati in sua provincia. Sufficit etiam excommunicatus, aut non Sacerdos. Nec requiritur, ut à patre rei verè sit Parochus, sed sufficit, si habeat titulum saltem coloratum, ita ut communi errore habeatur Parochus. nec sit intrusus absque omni titulo, v. *Bon. q. 2. p. 8.*

II. Parochus, vel quivis habens jurisdictionem ordinariam, potest alium sibi substituere; non tamen nisi Sacerdotem.

III. Cum ad testes requisitos non addatur, debere esse omni exceptione majores, sufficiunt etiam infames, scœmine, pueri habentes usum sufficientem rationis, parentes, domestici, ac servi.

IV. Si duo sint Parochi ejusdem Parochiæ, potest uterque assumi. Similiter qui habet duo domicilia quæ æqualiter inhabitat, vel domum, quæ partim pertinet ad unam Parochiam partim ad alteram, potest alterutrum accersere: quia uterque est proprius Parochus. *Lay. Bon. l. c.*

V. Et si ex præcepto adhibendus sit Parochus contrahentis illius, in cujus Parochia matrimonium celebratur: sufficit tamen ad valorem, si alterius Pastor assistat, ut declaravit *Congregatio Cardinalium*, apud *Rebel & Bon. q. 2. p. 8.* etiam extra suam Parochiam, vel diœcesin; quia hic actus non est jurisdictionis contentiosæ. Non tamen licebit tunc nuptiis benedicere, sine alterius licentia. *Sanch. l. 3. d. 19.*

VI. Is, qui substituitur, debet habere expressam, vel saltem tacitam licentiam, ex ratihabitione

ne de præfenti: quia non sufficit rati habitio de futuro, quâ quis putet alterum postea ratum habiturum. *Sanch. d. 35. Regim. Con. apud Bon. l. c. m. 31.* licet ipse neget tacitam sufficere.

VII. Vagabundi possunt contrahere coram quolibet Parocho, (idque, ut *Lay. c. 4. n. 3.* docet ex *Sanch.* etsi alteruter tantum sit vagus.) Hic autem tenetur de illorum conditione diligenter inquirere, ut monet *Trid.* an scilicet alibi sint conjuncti, &c. & deinde petere licentiam ab Episcopo assistendi; sine qua licet validè assistat, graviter tamen peccat. Ita *Lay. t. 4. l. 3. ex Sanch. d. 19. & d. 25. n. 14.*

VIII. Peregrini, qui ex causa exiguo tempore domo absunt, non possunt contrahere peregrè coram Parocho loci: quia non est illorum verus. Aliud est de iis, qui alicubi habitacionem figunt, pro majore parte anni, aut eò venerunt animo manendi, saltem majore anni parte, licet postea contingat casu subitò recedere; v. g. famuli ancillæ, studiosi, *Bon. q. 1. p. 8. n. 1. Sanch. l. 3. d. 23. n. 11.* Ratio, quia contrahunt ibi domicilium Parochiale, & Pastor illius loci est proprius illorum.

IX. Parochus & testes sic debent esse præfentes, ut advertere possint quid agatur, & de testari. Et quidem non est necesse, ut ipsi videant contrahentes, dummodò audiant verba contractus, si voces contrahentium noverint. *Sanch. Fill. Pont. & alii. cum Dia. p. 8. r. 7. R. 68.* contra *Barbos.* Nec refert, etiamsi per metum, vim, dolum, aut injuriam nolentes detineantur, vel etiam

iam contradicant, ac resistent: aut licet prohibiti sint ab Ordinario, ne intersint. *Bon. l.c. ex decla. Card. Con. Fill. Sanc. ll. cc. &c.*

X. Parochus tenetur utrumque contrahentem interrogare, non quidem de impedimento. *Gutier. Sanch. Dian. p. 3. t. 4. R. 294.* sed de mutuo consensu. *Trid. sess. 24. c. 1.* Ejus tamen omisso, quando de utriusq; libero consensu constat, venialis tantum est *Sanch. Con. Dia. l. c.* Similiter mortale non esse, et si intellecto consensu non dicat: *Ego vos conjungo in nomine Patris & Filii & Spir. S. docet Sanch. Con. Fill. Gutier. Dia. p. 3. t. 4. R. 256. contra Rebell. &c.*

Dicitur XIV. *Et impos*, quod impedimentum vocatur frigiditas, vel impotentia, Quæ si perpetua sit, & matrimonium antecedit, irritat illud jure naturæ; vel omne, & respectu cujus cunque, si sit absoluta; vel certum tantum, si sit restricta seu respectiva. Idque sive orta sit ab intrinseco, & vitio naturæ, sive ab extrinseco, opera hominis vel diaboli; sive cognita alteri fuerit, sive non; sive sit ex parte utriusque contrahentis, sive alterius tantum. Ratio, quia matrimonium consistit in mutua traditione corporum, physice aptorum ad generationem, sive in traditione potestatis corporis ad copulam conjugalem: hanc autem potestatem impotens non potest tradere, cum eam non habeat.

Porro impotentia in viro esse censetur, quando est Eunuchus, vel saltem non potest seminare intra naturale vas foeminae: in foemina vero, quando vel seminare non potest, (si verum est, semen

femen foeminarum requiri ad generationem)
 vel propter arctitudinem non potest virum pati,
 aut ejus semen recipere.

Dixi I. *Si sit perpetua* : qualis est, quæ nulla ar-
 te potest tolli. In dubio autem perpetuitatis,
 conceditur à jure triennium, & experiendum
 bona fide.

Dixi II. *Si antecadat* : nam si subsequatur ma-
 trimonium, non irritat illud, etsi usum ita impe-
 diat, ut soli contactus, & oscula liceant, extra pe-
 riculum pollutionis. Idque quando impotentia
 est certa : nam si dubia sit, tam diu licet conari ad
 copulam, quamdiu probabilis est spes seminan-
 di intra vas. *Laym. l. 5. c. 10 p. 4. ca. 12. ex Sancto
 Navar. Henric* Unde resolves.

I. Invalide contrahunt evirati, seu Eunuchi,
 quando carent utroque teste : quia non emit-
 tunt verum semen aptum generationi. Nec re-
 fert, quod inftar senum sterilium satisfaciunt
 concupiscentiæ foeminae ; quia id non faciunt
 per copulam natura sua aptam generationi, ob
 defectum seminis, quod senes tamen emittunt,
 etsi semen senum per accidens non sit prolifi-
 cum. *Lay. l. c. Bon. q. 3. p. 13. &c.*

II. Validè contrahunt, I. Steriles, quia etsi sint
 impotentes ad generationem, non tamen ad co-
 pulam, atque adeò sunt capaces omnis juris &
 obligationis matrimonii ; & susceptio prolis li-
 cèt sit præcipuus, non tamen unicus, nec imme-
 diatus finis matrimonii. *Bon. q. 3. p. 13. ex Henric.
 Con. Fill. &c.* Eadem est ratio de iis, quæ non
 edunt foetum, nisi mortuum, vel non nisi cum
 per-

periculo vitæ. *Bon. &c. l. c. 2.* Hermaphroditus: quia verè sunt potentes ad usum matrimonii. Et quidem si alter sexus emineat, secundum illud tantum valebit: si uterque sit par, optio illis datur, ut utrolibet utantur, ita tamen ut quem semel elegerint, semper retineant. *Sanc. l. 10. d. 106. Bon. l. c. ex Henrig. Sanch. Con. Fill. &c. 3.* Is qui paulò post est moriturus; quia in eo manet potentia ad coitum, etsi per accidens vi morbi impediatur. Patet ex praxi Ecclesiæ, quæ illis interdum suadet, ut concubinas ducant. *Lay. l. 1. c. ex Sanch. d. 105. n. 3. Covar. &c.*

III. Impuberes, si utantur ratione, non jure naturæ, sed Ecclesiastico tantum, invalidè contrahunt; quia impotentia illorum est tantum temporalis, v. supra hoc dub. imped. 3.

Quæres. Quid censendum de matrimoniis, quæ contrahuntur in partibus hæreticis?

Resp. Circa ea *Congregatio Cardinalium* resolvit sequentia. 1. Ubi hoc decretum Concilii nondum publicatum est in Parochia, v. g. in Saxonia & Anglia, valere matrimonium contractum absque forma præscripta. Publicatio autem decreti facta præsumitur, si id aliquo tempore in Parochia tanquam decretum Concilii fuit observatum. 2. Hæreticos, in quorum Parochia dictum decretum fuit publicatum, v. g. in Hollandia, Frisia, &c. teneri formam præscriptam servare. Unde consequenter ipsorum matrimonia absque forma Concilii, quamvis coram Ministro hæretico, vel Magistratu contracta, videntur esse nulla. *Laym. tamen l. 5. c. 10. p. 2. c. 4.* putat eam
NON

non esse mentem summorum Pontificum, propter gravissima incommoda inde subsequenda. 3. Si Parochia, in qua aliquando decretum fuit observatum, proprio Parocho, & Episcopo careat, nullusque istic sit, qui vices Episcopi vel Parochi suppleat, matrimonium valere absque presentia Parochi; servata tamen, in quibus potest, forma Concilii, nempe adhibitis saltem duobus testibus. Idem est, si Parochus & Episcopus metu hæreticorum lateat, ita ut verè ignoretur ubi sit, vel eorum metu absit à diocesi, & ad neutrum sit tutus accessus.

Dicitur XV. *Raptave sit*, de quo v. supra in impedimento criminis.

DUBIUM III.

Quomodo matrimonium invalidum sit revalidandum?

Resp. I. Si fuit invalidum propter consensum fictum, vel metu extortum, sive ex una, sive ex utraque parte, potest revalidari per quodcumque signum veri & novi consensus: quia si altera tantum pars fidè contraxit, consensus unius partis habitualiter permansit; ergò accedente alterius consensus validatur, *Sanch. l. 2. d. 32. n. 9. Con. d. 24. dub. 10. n. 89. Navar. Fill. Bon. &c.* Unde resolves.

I. Si metus, vel defectus consensus fuerit alterius tantum partis, curandum est, ut ea saltem novū & liberum consensum eliciat, & externis signis prodatur: alteri autē parti non opus est declarari,

rari, præstari novū consensum ad valorem matrimonii *Sanch. l. c. n. 10. Con. Bon. p. 9. v. Maratius d. 7. f. 15. n. 4.*

II. Si uterque fide, vel coactè consenserit, necesse est, ut uterque consensum renovet, & verbis exprimat. Quia cum utriusque consensus planè nullus fuerit, æque necesse est renovare, & declarare, ac si factum nunquam fuisset *Marat. l. c. n. 3.*

Resp. II. Si invalidū fuit propter impedimentum consanguinitatis, v. g. vel aliud simile occultum dirimens, tunc eo per dispensationem, vel aliter sublato, atque ita personis ad contrahendum habilitatis, requiritur novus utriusque consensus, signo externo expressus: & quidem, ut probabilius docet *Sanch. l. 2. d. 36.* absolutus, & independens ab antiquo. Ratio, quia neutrius consensus antiquus fuit legitimus, cum non caderet in legitimam materiam. *Vnde resolut.*

I. Si in tali casu altera pars sit ignara impedimenti vel dubitetur an sciat, illa suaviter inducenda est ad novum consensum absolute præstandum, dicendo v. g. *Si mihi non nupsisses, nonne modo nuberet?* vel: *Angor scrupulus de matrimonio nostri valore, ideoque renovemus consensum.* Quod si fiat, sufficere (præsertim si sequatur affectu maritali copula) docet *Quintan. in append. t. 7. d. ult.* Quòd si autem periculum sit, ne pars illa impedimentum ignorans detrectet, & scandala, gravesque molestiæ timeantur, licet uti sententia contraria, quæ docet sufficere, ut sola pars impedimenti conscia consensum renovet,

vet. & alteri declaret *Sanch. lib. 2. d. 26. & lib. 8. d. 34. n. 61. Les. lib. 2. ca. 17. Con. d. 24. du. 10. & Fill. n. 29. Sc. Di. p. 4. t. 4. R. 49.*

Resp. III. Ut matrimonium invalidum, quod coram testibus & Parocho est celebratum, revocetur, non opus est denuò coram Parocho & testibus iniri, si impedimentum sit occultum: si sit notum: quia prius matrimonium præsumptione Ecclesiæ censetur validum, non autem posterius. *Nav. Sanch. lib. 2. d. 37. Con. d. 24. dub. 4. Reg. lib. 31. n. 183. Fill. n. 93.*

DUBIUM IV.

A quo, & ob quam causam, possit dispensari in impedimentis matrimonii?

Resp. I. Papa non potest dispensare in impedimentis jure naturæ, vel divino dirimentibus, nisi ex speciali concessione: in iis verò, quæ jure Ecclesiastico dirimunt, potest. Ratio prioris, quia inferior non dispensat in lege superioris: nec homo in lege naturæ. Addidi, nisi ex speciali: quia sic Pontifex (non tamen Episcopus) potest matrimonium ratum dissolvere, ex justa causa. *Sanch. Les. Prop. q. 5. d. 8. Dia. p. 8. t. 1. R. 62. & 93.* Ratio posterioris, quia Pontifex talia impedimenta inducit; ergo etiam potest tollere, & quidem solus. *Vnde resolves.*

I. Episcopus impedimentis dirimentibus matrimonium jam contractum, non potest ordinario jure dispensare, nisi ex tacita concessione in casu necessitatis, quando sequentia concurrunt.

— 1. Ut

Ut defectus sit dispensabilis. 2. Ut sit occultus, id est, non sit notorius, seu divulgatus. 3. Ut ex altera parte saltem, matrimonium bona fide sit contractum. 4. Ut non sit facilis accessus ad Papam. Ita comm. *Sanch. Con. Mart. Perez. d. 4. s. 7.* Quando autem contractum est ex dispensatione subreptitia non potest Episcopus sua dispensatione priorem confirmare. *Dian. p. 9. t. 7. R. 40. ex. Prap. Perez. &c.* In impedimentis vero dirimentibus matrimonii nondum contracti, videtur nunquam posse: imò nec legatus à latere, nisi ex speciali facultate, *Laym. lib. 5. tr. 10. p. 4. cap. 6. lib. 8. tr. 4. c. 22. Bon. q. 3. p. 15. &c.* contra quos *Dian. p. 8. t. 3. R. 80.* cum *Prap. Villa. &c. Escob. de leg. ex. 14. c. 4.* putat Episcopum id posse aliquando in casu raro, ex causa maximè urgente, si omnibus tentatis iudicetur necessarium esse ad vitandam gravem infamiam, vel grave scandalum, cui aliter occurrere non posset; idque tacita Papæ licentia.

Resp. II. In Impedimentis non dirimentibus, possunt Episcopi dispensare universaliter, Quod addo, quia excipiunt illa, quæ jure naturali & divino impediunt, ut votum castitatis absolutum, & perfectum. (*Bon. q. 3. p. 15. ex Nav. Sant. &c.*) & sponsalia priora, ut habet *Tann. d. 8. q. 4. dub. 2. n. 30. ex Sanch. l. 7. d. 17. n. 8.* Idem habet *Fill. t. 10. p. 2. cap. 40. n. 306. Laym. l. 5. c. 10. p. 2. cap. 15. num. 2. sub finem.* Similiter Episcopus potest dispensare in impedimentis, quæ matrimonio superveniunt, & impediunt petitionem debiti, videlicet cognationis spiritualis, vel affinitatis. *Bon. l. 6.*

ex *Sanch. l. 8. d. 1. n. 16. F. l. l. c.* ubi excipit incestum commissum (matrimonio consummato,) cum consanguineis uxoris, in iis, qui non sunt juvenes,

Resp. III. Possunt etiam confessarii regulariter approbati, de licentia tamen suorum Provincialium, dispensare ad petendum debitum conjugale, propter cognitionem consanguinei conjugis in secundo gradu, ut *Rodrig. regularium to. 1. q. 63. a. 1.* nullo modo tamen in impedimento ipso. *vid. Mart. Perez. d. 44. f. 7. n. 13. Dixi, Provincialium:* quia quod *Molfes. Leon &c.* volunt, Confessarios Societatis JESU habere omnes hanc facultatem immediate à P. Generali, id refutat *Diaz. p. 3. t. 2. R. 14.*

Resp. IV. Ut licite dispensetur in impedimentis dirimentibus, requiritur justa causa: qualis secundum *Fell. cap. 8.* est v. g. Extinctio magnæ litis, vel odii inter agnatos. 2. Ablatio scandali. 3. Inæqualitas matrimonii, nisi consanguineis vel affinibus nubatur. 4. Defectus dotis competentis. 5. Conservatio facultatum in eadem cognatione. 6. Merita petentis dispensationem. Plures *vid. apud Sanc. d. 19. Con. d. 33. Hurt. d. 26. Mart. Perez. d. 44. f. 5.* ubi notat. 1. Quanto gradus consanguinitatis vel affinitatis est propinquior, tanto requiri causam graviores. 2. Sæpè plures aggregatas causas sufficere, quarum singulæ non sufficerent. *vid. etiam Dia. p. 8. t. 3. R. 93.*

Resp. V. Si quis dubitet an habeat impedimentum dirimens, v. g. contrahendi matrimonium cum certa persona, & adhibita diligentia sufficienti

ficienti non possit intelligere veritatem, probabile est posse cum ea contrahere sine dispensatione, (nisi tamen præsumptio aliqua stet pro impedimento) quia possessio stat pro libertate contrahendi, *Sanch. Sancius, Franc. Lugo, Bard. d. 6. c. 11. p. 7. §. 11. contra Laym. & Palaum.*

LIBER VII,

De Censuris Ecclesiasticis, & Irregularitatibus.

CAPUT I.

De Censuris in genere.

DUBIUM I.

Quid Censura Ecclesiastica?

RESP. Est pœna spiritualis & medicinalis, per quam homini baptizato delinquenti, ac contumaci, per potentiam Ecclesiasticam auferatur usus quorundam bonorum spiritualium, *Laym. l. 1. c. 5. p. 1. c. 1. Unde resolves.*

I. Per censuram non privatur homo bonis mœrè internis, v. g. caractere, potestate ordinis: nec bonis propriis, ac privatis, v. g. fide, charitate, gratia, &c. sed quibusdam externis & publicis, sive actionibus, quæ habent spirituales aliquem effectum, vel commodum, ut sunt sacrificium, officium divinum, beneficium administratio & su-